

Programmabegroting 2023-2026

GEMEENTE Oss

Aanbiedingsbrief

Beste leden van de gemeenteraad,

Onze wereld heeft op dit moment te maken met ingrijpende gebeurtenissen. We krabbelden krachtig op na een COVID-19 periode toen de oorlog in Oekraïne uitbrak. Die oorlog gaat samen met een snel oplopende inflatie, een groot woningtekort, een vluchtelingen opgave, boerenprotesten, energiekosten die velen boven het hoofd groeien en een toenemende stroom aan desinformatie en twijfels aan van alles: van wetenschap tot integriteit van bestuur. Overrompelend, verwarrend en met directe gevolgen voor inwoners. Ook in Oss.

Wat ook werkelijkheid is, dat ondanks alle ellende, we er fantastisch voor staan. Bij de herverdeling van het gemeentefonds zijn we voordeel gemeente, we kennen uitstekende politiek – bestuurlijke verhoudingen, we hebben een professionele organisatie die steeds beter acteert als een 100.000 gemeente.
We hebben bestuurlijk en ambtelijk goed contact met onze samenleving, de werkloosheid is laag, in de stad en veel van onze dorpen bruist het van initiatieven. We hebben een sterke positie in de regio, zijn in landelijke platforms als de VNG en G40 ruim van de partij. De gemeentelijke lasten voor inwoners zitten al jaren onder het landelijk gemiddelde, terwijl we nog een kwart aan ruimte aan onbenutte belastingcapaciteit hebben. Het Pivot Park floreert en we vieren 100 jaar pharma. Ook dit is een kant van onze wereld en Oss, die ons sterk maakt en vertrouwen schenkt om de uitdagingen van de komende jaren het hoofd te bieden.

Het coalitieakkoord is nog maar enkele maanden oud maar de wereld is al weer behoorlijk veranderd. We zien beetje bij beetje wat de impact van de crises is, hoewel het moeilijk is het vervolg en de lange termijn gevolgen te voorspellen. Met de mei- en septembercirculaire hebben we in ieder geval duidelijkheid van het Rijk ontvangen over onze financiële mogelijkheden voor de komend jaren.
We hebben bij het opstellen van de begroting eerst tijd genomen om ons te verhouden tot de maatschappelijke ontwikkelingen, de financiële ruimte voor onze gemeente en onze opgaven voor de komende jaren. Daarbij hebben we nadrukkelijk gekeken naar de lange termijn visie en ambities, noodzakelijke reacties op de crises en het doorgaan van onze dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen.

Richting en opgave voor de komende jaren.

In veranderende tijden is het moeilijk om overzicht te behouden en gevolgen in beeld te hebben. Om houvast te hebben werken we met uitgangspunten, zodat we weldoordacht onze keuzes maken en de middelen beschikbaar stellen. Wij werken in deze begroting met de volgende zeven:

1. Wij zien op dit moment actuele en urgente problemen die aandacht van ons vragen, terwijl ons focus op de lange termijn gericht blijft. Actueel en urgent zijn de verwachte armoede en schuldenproblematiek, de energiecrisis met tarieven die soms vervijfvoudigen en de vluchtelingen opgave. Daarnaast blijven we koersen op de lange termijn doelen van onze gemeente met als belangrijkste speerpunten:
   - De verstedelijkingsopgave met woningbouw en mobiliteit.
   - De klimaatopgave en energie transformatie.
   - Goede dienstverlening en transformatie en kostenbewustzijn van het sociaal domein.
   - Stedelijke voorzieningen voor een aantrekkelijke stad.
   - Duurzaam houdbare voorzieningen voor vitale dorpen.

2. We voeren Rijksmaatregelen bedoeld om de gevolgen van de crisis op te vangen snel en goed uit.

3. We stellen voor om in onze begroting de vrije ruimte in onze algemene reserve te gebruiken om niemand kopje onder te laten gaan. Op dit moment bedraagt die vrij ruimte circa € 8 miljoen. We houden dit overschot aan zodat onze algemene reserve kan fungeren als noodfonds om maatregelen te kunnen nemen om de effecten uit de energiecrisis te verminderen. We zoeken daarbij de juiste verhouding tussen wat we van de samenleving mogen verwachten en wat we als gemeente bieden. Een tijd van krapte is een gelegenheid om eigenaarschap van of in de samenleving te stimuleren. Bij inwoners, instellingen en ondernemers. En om te herbezinnen op bestaande plannen en uitgangspunten. Wat altijd vanzelfsprekendheden waren moeten en kunnen we soms ter discussie stellen. Tegelijkertijd hebben wij een taak om de samenleving te ondersteunen om door deze tijd te komen.

4. Belangrijke maatschappelijke infrastructuren ondersteunen we indien dit noodzakelijk is. Sociale cohesie, gemeenschapszin of ervaren dat je er niet alleen voor staat zijn belangrijke steunen in de rug voor inwoners die het moeilijk hebben. Indien nodig ondersteunen we verenigingen en instellingen extra. Daarbij ligt er ook een belangrijke taak bij deze organisaties zelf om energie te besparen. Dit noodfonds zetten we indien nodig ook in voor maatregelen voor individuele huishoudens (extra kosten bijzondere bijstand/ schulden etc.) en voor ondersteuning aan organisaties en maatschappelijke instellingen.

5. We blijven investeren in de 100.000 gemeente. De komende jaren maken we circa 200 miljoen vrij voor het zwembad, de Lievekamp, het stadscentrum, woningbouw, mobiliteit en spoorzone. Maar ook in scholen, gemeenschapshuizen en verduurzamen van vastgoed. Daarmee ondersteunen we de samenleving en het samenleven.

6. We houden de gemeentelijke lasten voor inwoners laag. We rekenen alleen een beperkte inflatiecorrectie van 2,8% door. Daarmee verwachten we qua totale lastendruk tientallen euro's per gezin goedkoper te zijn dan het gemiddelde in Nederland.

7. We blijven een financieel gezonde gemeente. We staan er goed voor, we hebben een prima vermogenspositie en kunnen tegenvallers opvangen. We rekenen ons niet rijk en hanteren een verantwoord uitgaven patroon, zodat we een stabiele partner zijn in de samenleving. Nu en in de toekomst.

Financiële ruimte en uitgangspunten

De komende jaren heeft het Rijk ons stabiliteit beloofd. Het accres van het gemeentefonds is voor drie jaar bevroren, met uitzondering van de inflatiecorrectie. Dat betekent dat we vooruit kunnen plannen, zonder dat we gehinderd worden door schommelingen gedurende drie jaren. Maar dit betekent ook dat er naar verwachting geen grote extra meevallers in het verschiet liggen. 2026 leek eerst het ravijn jaar te worden met een steile teruggang, maar het Rijk heeft voor 2026 in totaal € 1 miljard voor de gemeentes beschikbaar gesteld om de teruggang af te vlakken. Vooralsnog blijkt dit een incidentele geste van het kabinet. We hebben nagedacht hoe we hier mee om kunnen gaan. Dit heeft geleid tot de volgende twee uitgangspunten:

1. We werken met een sluitende meerjarenbegroting en sturen op een structureel uitgavenpatroon dat we op de lange termijn kunnen waarmaken. 2026 is daarbij het ijkpunt. We geven jaarlijks structureel niet meer dan 75% van de extra ruimte uit die in 2026 beschikbaar is. We rekenen ons niet rijk en zorgen ervoor dat we na 2026 een eventuele terugval van ruim € 1 miljoen aan structureel budget op kunnen vangen.
2. We zijn financieel krachtig en lenig genoeg om te kunnen inspelen op actuele nood, kansen en lange termijn ambities. We zetten incidenteel geld in, we reserveren en sparen voor grote investeringen waarvan de plannen niet altijd al gereed zijn en hebben ruimte in de algemene reserve.

Aan de slag

Wij zijn er trots op dat ondanks én dankzij het bovenstaande wij in staat zijn om heel veel goede ontwikkelingen voor Oss in gang te zetten. Wij hebben de uitgangspunten op ons in laten werken en de financiële ruimte die verantwoord is benut en kunnen gelukkig heel veel mogelijk maken. We lichten er een aantal zaken uit

Dagelijks werk

Heel veel van het dagelijks werk komt nauwelijks naar voren in de begroting, maar vormt de basis van ons bestaan. De vergunningen die we verstrekken, het ophalen van het huisvuil, de WMO-verstrekkingen, inwoners naar werk begeleiden, ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk maken, het kwetsbare beschermen, toezicht houden, huwelijken voltrekken, het ICT-netwerk beheren etc. Het staat zelden in de schijnwerpers, zeker niet in een begroting, maar het is allemaal van wezenlijk belang en bepaalt voor een deel de kwaliteit van leven van onze inwoners.

Nieuwe accenten en plannen

Op tal van terreinen voegen we nieuwe accenten toe. Zo richten we een steunpunt voor vrijwilligers, verstevigen we onze schuldhulpverleningsaanpak. We starten een ambitieus klimaatadaptatie- en vergroeningsprogramma. We gaan krachtig door met de woningbouw opgaven in stad en kernen. We bouwen een nieuw zwembad en theater en nemen daarvoor de benodigde middelen op in de meerjarenbegroting. We bouwen gemeenschapshuizen in de dorpen. Met het vernieuwde TBL terrein en het Urban Ox park bieden we een sportieve en uitdagende openbare ruimte in de stad. We maken een ondersteuningsplan voor inwoners die ernstig lijden onder de energie- en inflatiecrisis. We versterken onze informatie veiligheid, investeren in digitalisering en werken met data en introduceren werken met Office 365. We versterken onze organisatie om de plannen daadwerkelijk te kunnen uitvoeren, zorgen dat we een aantrekkelijk werkgever blijven en investeren in onze weerbare medewerkers.

Reserveren en sparen

We verhogen het budget voor binnen stedelijke transformaties en reserveren voor onze mobiliteit opgaven, zowel op de weg als op het spoor. Wij zetten geld apart om mee koppel kansen bij waterveiligheid plannen te benutten.

Tenslotte

Voor het College vormt deze begroting de richting voor de komende periode. Doorgaan met het ingezette beleid van de afgelopen jaren en nieuwe accenten uit het coalitieakkoord toevoegen. Beinvloed door actuele omstandigheden en gedragen door onze lange termijn koers. Graag gaan we met de gemeenteraad in gesprek om te kijken of partijen dit dragen, alternatieve mogelijkheden zien en samen met ons met veel energie willen samenwerken om de goede dingen voor Oss te doen. Wij noemen dat Samen Duurzaam Vooruit.

Burgemeester en wethouders van Oss.

De secretaris,	De burgemeester,
drs. H. Mensink	drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	2
Inhoudsopgave	5
Leeswijzer	6
Financiële positie	8
Financiën in één oogopslag	19
Kaders en uitgangspunten	20
Strategische financiële verkenning ruimtelijke ambities	24
Programma 1. Welzijn en zorg	27
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs	44
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur	64
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	81
Programma 5. Economie	98
Programma 6. Centrum	111
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	121
Programma 8. Veilige omgeving	140
Programma 9. Besturen in verandering van tijden	151
Programma 10. Financieel beleid	176
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	185
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	202
Paragraaf financiering	208
Paragraaf verbonden partijen	213
Paragraaf grondbeleid	233
Paragraaf lokale heffingen	242
Paragraaf bedrijfsvoering	247
Paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid (IVB)	249
Paragraaf Investeringsplan	256
Bijlagen	264
1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte	265
2. Overzicht incidentele baten en lasten	269
3. Budgettair neutrale wijzigingen	280
4. Uitkomst septembercirculaire 2022	283
5. Financieel overzicht totale begroting	287
6. Financieel overzicht totale begroting volgens oude programmastructuur	292
7. Financieel overzicht totale begroting volgens taakvelden	297
8. Totaaloverzicht subsidies	300

Leeswijzer

Leeswijzer
De programmabegroting bestaat uit diverse onderdelen. In deze leeswijzer wordt bij alle onderdelen een korte uitleg gegeven.

Aanbiedingsbrief
In de aanbiedingsbrief geeft het college van burgemeester en wethouders de hoofdlijnen van deze programmabegroting weer.

Financiën programma's in één oogopslag
In dit onderdeel laten we in een figuur zien hoe onze uitgaven over de programma's verdeeld zijn.

Financiële positie
In dit hoofdstuk worden de financiële gegevens die bij de afzonderlijke programma's zijn opgenomen gebundeld. Zo wordt in één oogopslag inzichtelijk hoe de gemeente er financieel voor staat. Vervolgens wordt daar een korte toelichting op gegeven. Verder staan we stil bij het structurele begrotingssaldo en geven we aan welke financiële uitgangspunten zijn gehanteerd bij het opstellen van de begroting.

Programma's
Per programma wordt beschreven wat de doelstellingen zijn en wat er wordt gedaan om deze te realiseren (onderdelen 1, 2 en 3). Daarna worden per programma het nieuw beleid en de 3O-ontwikkelingen toegelicht (onderdelen 4 en 5). Tenslotte wordt een overzicht gegeven van de financiën van het programma (onderdelen 6 en 7).
Na het vaststellen van de programmabegroting worden alle financiële ontwikkelingen binnen de programma's via een begrotingswijziging in de administratie verwerkt. Daarmee worden de budgetten in de administratie geactualiseerd.
We gebruiken hierbij de nieuwe programma-indeling.

Paragrafen
De opgenomen paragrafen zijn op grond van wetgeving een verplicht onderdeel van de begroting. Het gaat bij de paragrafen telkens om onderwerpen met een groot financieel belang. Door deze op een centrale plek in de begroting op te nemen wordt een goede informatievoorziening over deze onderwerpen gewaarborgd en is de informatie inzichtelijk.
Daarnaast hebben we ervoor gekozen een paragraaf over het Integraal Voorzieningenbeleid toe te voegen. Bij IVB gaat het om schoolgebouwen, sportaccommodaties en wijk-en dorpshuizen. Hierin worden de uitgangspunten, actuele ontwikkelingen, visie en aanpak toegelicht.
Verder hebben we een paragraaf investeringsplan toegevoegd, met een totaaloverzicht van de lopende investeringen, vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen.

Bijlage 1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte
De gemeente voert elk jaar een groot aantal projecten uit in het kader van het Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) voor de openbare ruimte. Het gaat dan om werkzaamheden aan bijvoorbeeld wegen, fietspaden, riolering en openbaar groen. In de voortgangsrapportage wordt inzicht gegeven in de stand van zaken van deze werkzaamheden.

Bijlage 2. Overzicht incidentele baten en lasten
In deze bijlage wordt een overzicht van de incidentele baten en lasten gegeven. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. Deze zitten slechts één of enkele jaren in de begroting.

Dit overzicht geeft niet alleen inzicht in de incidentele baten en lasten, maar is ook een hulpmiddel bij het beoordelen van het structurele begrotingssaldo. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht. In het hoofdstuk over de financiële positie, aan het begin van de programmabegroting, voeren we deze toets uit.

Bijlage 3. Budgettair neutrale wijzigingen

In meerdere programma's zijn in de tabel bij onderdeel 6 budgettair neutrale wijzigingen opgenomen. Dit zijn wijzigingen die niet inhoudelijk van aard zijn en per saldo geen geld kosten. Soms gaat het over wijzigingen binnen één programma, in andere gevallen zijn de wijzigingen programma-overstijgend. Volgens de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) moeten deze wijzigingen zichtbaar worden gemaakt en gerapporteerd.
Om dat op een overzichtelijke manier te doen hanteren we hiervoor de volgende werkwijze:
In de programma's waarbij budgettair neutrale wijzigingen voorkomen is steeds één totaalregel in de tabel bij onderdeel 6 opgenomen. In deze bijlage is een totaaloverzicht opgenomen, waarbij wijzigingen boven de € 100.000 worden toegelicht.

Bijlage 4. Uitkomsten septembercirculaire 2022

In deze bijlage is een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de septembercirculaire opgenomen. De afzonderlijke effecten zijn ook als 3O-ontwikkelingen bij de desbetreffende programma's opgenomen.

Bijlage 5/6/7. Financieel overzicht bestaande begroting

In de programma's zijn de cijfers van het totale programma op hoofdlijnen weergegeven. Meer gedetailleerde cijfers zijn in bijlage 5 opgenomen. In bijlage 7 is deze zelfde begroting weergegeven op basis van landelijk vastgestelde taakvelden.

Bijlage 8. Totaaloverzicht subsidies

In deze bijlage is een totaaloverzicht weergegeven van alle uitgaande subsidies. Daarnaast geven we een overzicht van de belangrijkste inkomende subsidies.

Financiële positie

Degelijk financieel beleid in onzekere tijden

In de programmabegroting 2023- 2026 concretiseren we het coalitieakkoord "Samen Duurzaam Vooruit" en ook de kaders zoals deze zijn vastgesteld in de kaderbrief 2023-2026. Nadat de inkt van het coalitieakkoord "Samen Duurzaam Vooruit" net droog was, kregen we te maken met een aantal crises, die grote impact hebben op onze gemeente. We hebben te maken met een stikstof-crisis, een crisis omtrent de opvang van vluchtelingen en niet in de laatste plaatst een energiecrisis. Ontwikkelingen die grote impact hebben op de gehele samenleving en ook op onze eigen gemeentelijke begroting.
Onze ambitie op onze eigen financiële huishouding blijft gelijk. We houden ons huishoudboekje blijvend op orde door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden.

In een apart hoofdstuk staan we nadrukkelijk stil bij de kaders en uitgangspunten voor deze begroting. Een stabiele koers is noodzakelijk in deze tijden van grote onzekerheid.

We beginnen dit hoofdstuk met een overzicht van het saldo van deze programmabegroting. Dit lichten we vervolgens kort toe. Verder staan we stil bij de incidentele baten en lasten en ons structurele begrotingssaldo. Tenslotte geven we aan welke financiële uitgangspunten we hebben gehanteerd bij het opstellen van de begroting.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	333.729	327.662	310.187	308.487	305.661
Baten	-333.505	-330.606	-321.698	-325.370	-311.161
Saldo	224	-2.944	-11.511	-16.882	-5.500
Stortingen reserves	36.913	8.244	3.597	3.642	3.105
Onttrekkingen reserves	-44.990	-12.089	-4.673	-3.921	-3.576
Saldo mutaties reserves	-8.076	-3.845	-1.076	-278	-471
Totaal bestaand beleid	**-7.853**	**-6.789**	**-12.587**	**-17.161**	**-5.971**
Nieuw beleid	8.601	6.891	14.467	19.689	6.532
3O-ontwikkelingen	-480	5.043	3.126	3.011	3.990
Septembercirculaire	-1.435	-5.225	-5.850	-5.856	-4.578
Saldo programmabegroting	**-1.166**	**-80**	**-844**	**-317**	**-28**

Conclusies uit de tabel

We presenteren een structureel sluitende begroting met beperkte overschotten in alle jaren. Het positieve saldo van de begroting is € 80.000 positief voor het jaar 2023. Door een grote stijging van de algemene uitkering hebben we veel financiële ruimte om voor zowel structureel en incidenteel nieuw beleid.

Start van de begroting

De start van de begroting begint met de financiële positie zoals deze in de kaderbrief 2023-2026 is weergegeven. In de kaderbrief was de financiële positie als volgt:

Bedragen x €1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Programmabegroting 2022-2025	-155	-85	-71	-14	-15
Eerste financiële tussenrapportage 2022	-648	39	-61	-61	-61
Meicirculaire 2022	-7.050	-6.743	-12.455	-17.086	-5.895
Financieel kader	**-7.853**	**-6.789**	**-12.587**	**-17.161**	**-5.971**

Dit betekende dat we op basis van de meicirculaire 2022 structurele ruimte in de begroting hadden van € 6 miljoen en in de tussenliggende jaren nog incidentele ruimte. Toen voorzagen we al grote risico's van stijgende inflatie, realiteitsgehalte van de rijksuitgaven, structurele financiering jeugdzorg en kostenstijgingen in het sociaal domein.

Vervolgens zijn er mutaties geweest op deze bestaande begroting in de vorm van nieuw beleid, 3O-ontwikkelingen en de septembercirculaire 2022. Deze lichten we afzonderlijk toe.

Financiële effecten programmabegroting 2022-2025

Nieuw beleid

In deze programmabegroting 2023-2026 zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord "Samen Duurzaam Vooruit" vertaald. We beoordelen jaarlijks in hoeverre we financiële ruimte hebben om plannen te versnellen of bij de stellen. In deze begroting hebben we voor belangrijke prioriteiten extra financiële ruimte vrijgemaakt. Onderstaand een samenvattend overzicht hiervan.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1	Extra formatie voor het Centrum Jeugd en Gezin	0	576	576	576	576
1	Uit Rijksbudget Jeugdzorg		-576	-576	-576	-576
1	Pilot preventieve begeleiding arbeidsmigranten	0	50	50	0	0
1	Beleidscapaciteit Zorg en Veiligheid	0	50	100	100	0
2	Schuldenknooppunt & Collectief Schuldregelen (S&C) en Pilot Nederlandse Schuldhulproute (NSR)	0	50	50	50	50
2	Voortgezet Speciaal Onderwijs	0	0	0	92	79
2	Nieuwbouw Speciaal Onderwijs	0	0	0	140	139
2	Investering Optimus/Kindlandschap De Eiber	0	0	-122	48	48
2	Speciaal Basisonderwijs Het Baken	0	0	0	0	197
2	Vergroten doelgroep en uitbreiding doelgroep Eenmalige energietoeslag	530	265	0	0	0
2	Uit reserves	-530	-265	0	0	0
2	Pilot budgetcoaching	0	80	0	0	0
2	Uit reserve participatiebevordering	0	-80	0	0	0
3	Hogere exploitatiekosten nieuw zwembad	0	0	0	0	400
3	Investeringskosten nieuw theater	0	195	0	1.700	1.700
3	Compensatie COVID-19 effecten voor cultuur 2022	-399	399	0	0	0
3	Vaste huismeester MJC	0	40	40	40	40
3	Open Sportclub Herpen	0	0	18	48	48
3	Thuis in de buurt	0	100	50	50	0
3	Extra inflatie subsidies 2023	0	142	142	142	142
3	Urban Sports Park	0	61	60	60	60
3	Projectleider Verduurzaming Vastgoed	0	88	88	88	88
3	Vrijwilligersbeleid	0	100	100	100	100
4	Meekoppelkansen waterveiligheid	0	400	0	400	0
4	Procesbegeleiding gebied polders	0	100	0	0	0
4	Fietsenstalling Oostwal	0	0	0	70	0
4	Bos van Oss	0	PM	PM	PM	PM

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
4	Impuls klimaatadaptatie	0	500	500	500	0
5	Verduurzamen Moleneind	0	250	0	0	0
5	Clarissenklooster	0	19	19	19	19
5	Onderzoek recreatieve doeleinden	0	30	0	0	0
5	Meekoppelkansen Zuidwaterlinie	0	30	30	30	30
5	Cultuurhistorische waardenkaart	0	100	0	0	0
5	Capaciteit voor agrarische transitie	0	189	189	189	189
6	Verkeersafwikkeling Walkwartier	288	0	0	0	0
6	Uit reserve investeringsfonds Stadshart	-288	0	0	0	0
6	Wandelroute blinden centrum	0	130	0	0	0
6	Uit reserve investeringsfonds Stadshart	0	-130	0	0	0
6	Actualiseren drank- en horecabeleid	0	75	0	0	0
6	Extra Vergroening centrum Oss	0	125	0	0	0
6	Uit reserve investeringsfonds Stadshart	0	-125	0	0	0
7	Voorbereidingskosten gebiedsontwikkelingen (IMVA's)	2.015	2.888	0	0	0
7	Uit algemene bedrijfsreserve	-2.015	-2.888	0	0	0
7	Inzet algemene reserve van het grondbedrijf	0	-3.380	0	0	0
7	Storting in reserve bovenwijkse voorzieningen	0	3.380	0	0	0
7	Ontwikkelingen spoorzone	0	350	0	0	0
7	Advies parkeernormen	0	125	0	0	0
7	Werkgeversaanpak duurzaam vervoer	0	40	0	0	0
7	Vastgoed juristen	0	97	97	97	97
7	Ten laste van grondbedrijf	0	-97	-97	-97	-97
7	Reservering voor mobiliteitsopgave	9.000	470	5.470	8.470	1.470
7	Verhogen budget reserve binnenstedelijke transformaties	0	0	5.000	5.000	0
7	Extra capaciteit voor een beleidsmedewerker Wonen en Strateeg LWE	0	223	223	223	223
7	Extra capaciteit versnelling woningbouw RO	0	100	100	100	0
7	Capaciteit voor Ruimtelijke ontwikkeling	0	376	326	326	0
9	Toekomstplan publiekscentrum	0	175	175	175	175
9	Programma data	0	278	278	183	78
9	ICT Informatiebeveiliging	0	189	189	114	114

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
9	Beheer en doorontwikkeling Office 365	0	761	595	595	595
9	Doorontwikkeling afdeling P&O	0	175	175	175	175
9	Herijking Reiskostenregeling	0	100	100	100	100
9	Projectleider Telefonie	0	90	50	0	0
9	Extra capaciteit raadsgriffie	0	167	167	167	167
9	Aanstellen kwartiermaker participatie	0	110	110	0	0
9	Arbo, Vitaliteit en Veiligheid	0	60	60	60	60
9	Extra capaciteit procesadviseurs	0	88	88	88	0
9	Gebiedsvisie Schadewijk	0	45	45	45	45
	Totaal Nieuw beleid	**8.601**	**6.891**	**14.467**	**19.689**	**6.532**

Bij de programma's verderop in deze programmabegroting lichten we het nieuwe beleid toe (onderdeel 4.1).

Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd voor het opvangen van algemene risico's en fluctuaties in de rekeningresultaten. De omvang van de algemene vrije reserve is per 1 januari 2022 afgerond € 32 miljoen. De minimale norm van deze reserve is 10% van de algemene uitkering. Op basis van de meicirculaire 2022 is dat € 21,6 miljoen. De reserve is nu hoger dan de minimale omvang. Rekening houdend met toekomstige onttrekkingen (waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden) is de ruimte binnen de reserve circa € 30,3 miljoen. Dit betekent dat er een ruimte is van afgerond € 8,7 miljoen. We houden dit overschot aan zodat onze algemene reserve kan fungeren als noodfonds om maatregelen te kunnen nemen om de effecten uit de energiecrisis te verminderen.

3O-ontwikkelingen

Samengevat geven de 3O-ontwikkelingen het volgende beeld:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1	Transformatieproject jeugd	888	0	0	0	0
	Inzet reserve	-888	0	0	0	0
1	Investeringsagenda beschermd wonen	-185	0	0	0	0
1	Actualisatie bestedingsplan reserve beschermd wonen	-5.800	0	0	0	0
1	Storting in reserve	5.800	0	0	0	0
1	Hogere kosten individuele begeleiding en dagbesteding	400	450	450	450	450
1	Hogere kosten huishoudelijke verzorging	0	425	425	425	425
1	Opvang vluchtelingen Oekraïne	-6.933	-1.400	0	0	0
1	Storting in reserve	6.933	1.400	0	0	0

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
2	COVID-19 middelen Participatiebudget	-188	0	0	0	0
2	Egalisatiereserve Wsw	-480	0	0	0	0
2	Opvang vluchtelingen leefgeld	950	1.400	0	0	0
2	Inzet reserve	-950	-1.400	0	0	0
3	Stadssportpark TBL Carmelcollege	0	195	0	0	0
4	Richtlijn CROW400 "Veilig werken in verontreinigde grond"	0	114	114	114	114
4	Ontvangen Ark-gelden storten in reserve aankoop gronden natuurgebieden	-200	0	0	0	0
4	Vrijval reserve onderhoud natuurgebieden	-264	0	0	0	0
4	Terugstorting Stichting Maashorst in uitvoering	-109	0	0	0	0
4	Personele inzet project duurzame polder energieprogramma	108	228	0	0	0
4	Inzet reserve	-108	-228	0	0	0
4	Areaaluitbreidingen openbare ruimte	0	102	109	109	109
5	Vrijval voorziening geldlening Bioconnection	-361	0	0	0	0
6	Kermissen	68	0	0	0	0
6	Prijsstijging afbouw, installatie en interieur Warenhuis	0	0	0	820	440
6	Dekking uit plan				-820	-440
6	Prijsstijging investeringen openbare ruimte Walkwartier	0	707	0	0	0
6	Stadssportpark TBL openbare ruimte	0	88	0	0	0
6	Stimuleringsregeling verplaatsing ondernemers	-200	-200	0	0	0
6	Inzet reserve	200	200	0	0	0
7	Stortingen bovenwijkse voorzieningen	800	233	357	47	41
7	Inzet reserve	-800	-233	-357	-47	-41
7	Stortingen bovenwijkse netwerk voorzieningen	595	166	362	133	117
7	Inzet reserve	-595	-166	-362	-133	-117
7	Mobiliteitsopgave (uit reserve mobiliteit)	0	-2.200	-495	-495	-495
7	Storting in reserve bovenwijkse voorzieningen	0	2.200	495	495	495
9	Opheffen tussenschalen HR21	46	92	92	92	92
9	Subsidie-ondersteuning en specialistische ondersteuning fiscaliteit en privacy	0	177	77	77	77
9	Vervangingsinvesteringen ICT	-80	-177	-143	-118	16

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
9	Verbouwing en nieuw huurcontract BSOB	162	162	162	162	162
10	OZB stijging met inflatie	0	-613	-613	-613	-613
10	Afbouw reserves gaswinstuitkering Maaslandgas en deposito BNG	0	0	0	0	134
10	Lagere afschrijvingskosten investeringen	-500	350	0	-100	60
10	Sterke toename inflatie	1.325	2.659	2.186	2.161	2.570
	Diversen	-114	312	268	253	395
	Totaal 3O-ontwikkelingen	**93**	**5.043**	**3.126**	**3.011**	**3.990**

Bij de programma's verderop in deze programmabegroting benoemen we alle 3O-ontwikkelingen en lichten we deze toe (onderdeel 4.2).

Septembercirculaire

Samengevat is de uitkomst van de septembercirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

	2022	2023	2024	2025	2026
Septembercirculaire 2022	-220.946	-220.103	-223.098	-227.471	-214.039
Meicirculaire 2022	-216.214	-218.195	-222.465	-227.833	-209.421
Opgenomen onderuitputting accres 20%	1.165	3.462	5.417	6.241	0
Totale stijging	**-5.897**	**-5.370**	**-6.050**	**-5.879**	**-4.618**
Af te zonderen posten	4.462	145	200	23	40
Netto voordeel	**-1.435**	**-5.225**	**-5.850**	**-5.856**	**-4.578**

Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Algemene ontwikkelingen:

- Het kabinet heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het voorstel gedaan om het volumedeel van het accres voor 2022-2025 vast te zetten op de stand van de voorjaarsnota 2022. De VNG heeft met dit voorstel ingestemd. Dit betekent dat het accres in die jaren niet meer daalt / stijgt en dus niet meer afhankelijk is van de hoogte van de rijksuitgaven. Alleen de prijsontwikkeling wordt nog wel aangepast. Concreet betekent dit dat de onderuitputting die we bij de meicirculaire 2022 hadden opgenomen ter hoogte van € 1,2 miljoen in 2022 oplopend tot € 6,2 miljoen in 2025 kan vervallen. Dit betekent ook dat we de komende jaren geen plussen meer kunnen verwachten.
- Hogere rijksuitgaven leiden tot hogere accressen. De meicirculaire 2022 was gebaseerd op de landelijke voorjaarsnota. Hierin zaten alle effecten uit het coalitieakkoord Rutte IV en ook zaten er hogere rijksuitgaven in als gevolg van defensie, opvang vluchtelingen, inflatie, koppeling OAW. Dit gaf flink hogere accressen. Al vele jaren is de systematiek binnen de algemene uitkering "samen de trap op- samen de trap af". Dit betekent praktisch gezien dat als het Rijk meer geld uitgeeft de gemeenten ook extra geld ontvangen (en andersom). Tot en met het jaar 2025 wordt deze systematiek gehanteerd, wat betekent dat door de rijksuitgaven het positief is voor gemeenten. Het Rijk heeft echter eenzijdig besloten om vanaf het jaar 2026 deze systematiek los te laten en het accres "af te toppen". Dit betekent een fors nadeel in 2026 ten opzichte van het jaar 2025. Met een onafhankelijke begeleider wordt er in de toekomst gewerkt aan

een nieuwe financieringssystematiek voor 2026 en verder. “Het ravijn” wordt versterkt doordat de zogenaamde opschalingskorting tot en met het 2025 verdwijnt, maar dat deze in 2026 weer terugkomt. Dit is een nadeel van ruim € 3,5 miljoen voor onze gemeenten in 2026.

- Ter compensatie van dit ravijnjaar in 2026 stelt het kabinet nu eenmalig een bedrag van € 1 miljard extra beschikbaar in 2026. Dit is voor ons een bedrag van eenmalig € 4,8 miljoen. We willen terughoudend omgaan met het structureel begroten van dit voordeel. Zeker gezien het feit dat de toekomstige accressen bevroren worden en dat daarmee toekomstige structurele ruimte beperkt wordt. Daarentegen is er een stevige lobby richting het Rijk om te komen met structurele maatregelen om het ravijnjaar te verkleinen en te komen met duurzame financiering van rijksambities aan de gemeenten. Vandaar dat we er voor gekozen hebben om 75% van dit bedrag structureel in te zetten (dit sluit aan bij de systematiek omtrent de raming van de rijksgelden voor jeugdzorg). Dit is 75% van het saldo van de septembercirculaire = € 3,4 miljoen).

Energietoeslag

Landelijk is besloten om in 2023 nogmaals € 1.300 energietoeslag uit te keren voor mensen die leven van 120% van het sociaal minimum. We ontvangen in de septembercirculaire extra middelen om de toeslag in 2022 te verhogen van € 800 naar € 1.300 (€ 2,8 miljoen). Later ontvangen we nog een bedrag om ook deze toeslag in 2023 (of deels in 2022) uit te betalen. Ons beleid is om deze toeslag uit te keren voor mensen die leven van 130% van het minimum. Dit zetten we voort. Dit betekent wel dat we tekort gaan komen op het rijksbedrag, maar dit zullen we afdekken uit onze reserves.

Jeugdzorg

Er ligt nog geen definitief besluit vanuit het kabinet over de financiering van jeugdhulp. Het kabinet heeft via de meicirculaire incidenteel geld beschikbaar gesteld voor het jaar 2023. Het kabinet gaat met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Het kabinet zal bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar gesteld worden, waarbij het advies van de Commissie van Wijzen het uitgangspunt vormt. De gelden voor 2024 en verder zijn dus nog niet definitief. Vandaar dat we dezelfde lijn blijven hanteren als vorig jaar en 75% van de bedragen uit de hervormingsagenda blijven ramen.

Compensatiepakket COVID-19

Het Rijk geeft aan dat de inkomstenderving over het jaar 2021 wordt afgerekend in de decembercirculaire 2022. Daarnaast ontvangen we voor SW bedrijven nog een bedrag van € 96.000 voor de periode 1 januari tot 1 april 2022. Dit betalen we door aan IBN.

Investeringen

Via deze programmabegroting stellen we ook investeringskredieten vast. De kapitaallasten van de investeringen zijn verwerkt in de lasten per programma. Als er sprake is van nieuwe investeringen hebben we dat gedaan via de 3O-ontwikkelingen of nieuw beleid bij de programma's. In de paragraaf investeringsplan zijn alle investeringen opgenomen. Samengevat geeft dit het volgende beeld per programma:

Bedragen * € 1.000

Investeringsplan	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**Totaal**
2. Werk, inkomen en onderwijs	220	6.186	19.080	3.160	-	28.646
3. Ontmoeten, sport en cultuur	4.437	19.162	1.837	383	725	26.544
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	13.019	5.591	5.666	7.238	2.459	33.973
5. Economie	-	-	638	899	-	1.537
7. Verstedelijking, wonen & mobiliteit	610	228	838	444	115	2.235
9. Besturen in verandering van tijden	2.921	2.937	2.338	4.261	2.306	14.763
Totaal geplande investeringen	**21.207**	**34.104**	**30.397**	**16.385**	**5.605**	**107.698**

Bijzondere investeringen	
Walkwartier en Omgeving (incl. TBL)	26.374
Golfbad	38.000
Lievekamp theater	55.000
Spoorzone Oss (beschikbare ruimte)	95.000
Verstedelijking Oss (beschikbare ruimte)	20.000
Mobiliteitsopgave Oss (beschikbare ruimte)	40.000
Totaal geplande investeringen	**382.072**

Naast de reguliere investeringen voorzien we investeringen voor het Walkwartier en omgeving. Dit betreft de installaties en inrichting van het Warenhuis, inrichting openbare ruimte en het stadssportpark TBL.
Daarnaast begroten we grote investeringen voor het Golfbad en Lievekamp. Deze staan nog niet op het investeringsplan, maar in onze begroting houden we rekening met investeringen van respectievelijk circa € 38 en € 55 miljoen. Voor realisatie van ruimtelijke ambities (zie hiervoor apart hoofdstuk in deze begroting) is in de begroting ruimte voor investeringen voor:

- Verstedelijking Spoorzone Oss: € 95 miljoen;
- Verstedelijkingsopgave: € 20 miljoen in de reserve binnenstedelijke transformaties;
- Mobiliteitsplan: € 40 miljoen.

Uit het overzicht blijkt dat we de komende jaren in totaal circa € 380 miljoen investeren. Voor een specificatie wordt verwezen naar betreffende paragraaf investeringsplan. Het vaststellen van de programmabegroting is de basis voor het uitvoeren van de investeringen. Daarbij is het totale investeringsbedrag per programma leidend. De in het investeringsplan opgenomen investeringsbedragen voor 2022 en 2023 zijn na het vaststellen van deze programmabegroting direct beschikbaar voor uitvoering. Investeringen waarvan de kaders nog onvoldoende duidelijk zijn leggen we apart aan de gemeenteraad voor. Dit zijn de investeringen die in de tabel paragraaf investeringsplan zijn aangemerkt met een "R".
De bijzondere projecten worden apart voorgelegd aan de gemeenteraad.

Structureel saldo programmabegroting

Om een goed oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.

In de volgende tabel berekenen we het structurele saldo van de programmabegroting.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat	-20.136	-1.166	-80	-844	-317	-28
Incidentele baten en lasten	-3.226	12.589	4.840	12.049	14.769	30
Structureel begrotingssaldo	**-16.910**	**-13.755**	**-4.920**	**-12.893**	**-15.086**	**-58**

De conclusie hieruit is dat de begroting meerjarig structureel sluitend is. Meerjarig is in 2026 het structurele saldo van de begroting € 58.000 voordelig.

Het saldo van incidentele baten en lasten wordt vooral veroorzaakt door grote, incidentele investeringen die opgenomen zijn voor mobiliteit, binnenstedelijke transformatie, stadscentrum, waterveiligheid, verschuivingen van investeringen in het MIP en invoering van de nieuwe Omgevingswet.

In bijlage 2 staat een specificatie van de incidentele baten en lasten.

Financiële uitgangspunten

Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden.
De begroting 2023 en de meerjarenramingen 2024-2026 hebben we opgesteld op basis van de volgende uitgangspunten:

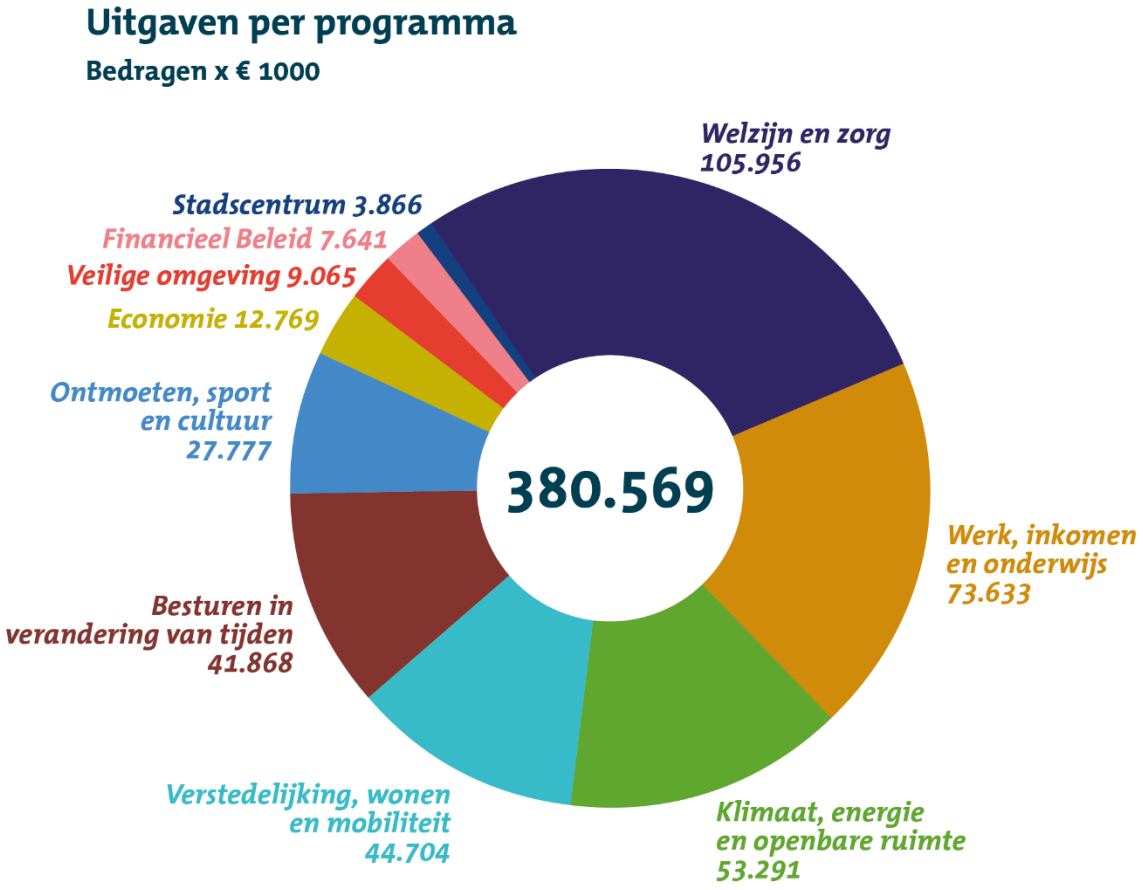
1. We hebben we een sluitende (meer) jarenbegroting. Structurele uitgaven worden structureel afgedekt. We kiezen er daarbij bewust voor om 75% van het incidentele voordeel 2026 uit de septembercirculaire 2022 structureel in te zetten. Dit vinden we financieel verantwoord.
2. We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering). Binnen onze algemene reserve zien we incidentele begrotingsruimte. We zetten deze ruimte in om onze ambities in dit coalitieakkoord te waar te maken.
3. We kijken jaarlijks kritisch naar onze reserves en voorzieningen. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met deze programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.
4. Nieuw beleid wordt integraal afgewogen bij de vaststelling van de begroting. Het politieke debat over de inhoud wordt vooral integraal gevoerd bij de kadernota in het voorjaar.
5. De lokale lastendruk houden we minimaal € 22,50 onder het landelijke gemiddelde. Voor de begroting 2023 kiezen we ervoor om:
    - We verhogen de OZB met 2,8% (beperkte inflatiecorrectie)
    - We houden de afvalstoffenheffing stabiel
    - We verhogen de rioolheffing met 2,8% (beperkte inflatiecorrectie)

Hierbij stijgt de lokale lastendruk in 2023 beperkt met € 19 in 2023.
We blijven uitgaan van 100% kostendekking van tarieven en heffingen.

6. De winsten uit het grondbedrijf zetten we in voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, plan Groen/ blauw/ natuur). Daarnaast vragen we bijdragen aan ontwikkelende partijen, die op deze manier hier ook aan meebetalen.
7. Via actieve lobby en netwerken zetten in op actief geld van derden te verwerven zoals bijdragen uit landelijke, regionale en Europese fondsen. De landelijke fondsen voor woningbouwimpulsen, volkshuisvesting en klimaat & energie bieden nadrukkelijk kansen.

8. We blijven lobbyen voor structurele compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo. Ook lobbyen we voor de afschaffing van de zogenaamde opschalingskorting. Als gemeenten hebben we meer financiële armslag nodig om alle (landelijke) ambities te realiseren. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de grote energieopgave en woningbouwopgave.
9. De algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf is direct gekoppeld aan onze ruimtelijke ambities. We voorzien omvangrijke ruimtelijke opgaven (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, plan Groen/ blauw/ natuur). We zetten alle toekomstige winsten uit het grondbedrijf hiervoor in. Daarnaast vragen we bijdragen aan ontwikkelende partijen, die op deze manier hier ook aan meebetalen.
10. Voor subsidies 2023 wordt voorgesteld om uit te gaan van een inflatie voor 2023 van 5,8%. Dit is 3,5% hoger dan vastgesteld in de kaderbrief 2023-2026. Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor budgetsubsidies wordt voor de compensatie van loonstijging uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector en voor de compensatie van prijsstijging wordt dan uitgegaan van een inflatie van 5,8% (% overheidsconsumptie netto materieel 2023). Bij de overige subsidies zoals professionele instellingen zonder budgetovereenkomst en niet-professionele organisaties wordt ook dit percentage van 5,8% voor prijscompensatie gehanteerd.
11. De rekenrente stellen we in principe vast op 1,1%. De rente voor de grondexploitaties bedraagt in de begroting 1,09%. Dit is gebaseerd op landelijke verslagleggingsvoorschriften.
12. De raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds hebben we gebaseerd op de septembercirculaire 2022.
13. In programma 10 hebben we een jaarlijkse post onvoorzien van € 300.000 opgenomen. Deze post is bedoeld om incidentele tegenvallers op te vangen. Het college besluit over de inzet van deze post. Daarbij geldt de voorwaarde dat inzet past binnen de criteria: onuitstelbaar, onvermijdbaar en onvoorzienbaar. De verantwoording hierover nemen we op in de reguliere planning- en controldocumenten met vaststelling door de gemeenteraad.

Financiën in één oogopslag

Kaders en uitgangspunten

Inleiding

Nadat de inkt van het coalitieakkoord "Samen Duurzaam Vooruit" net droog was, kregen we te maken met een aantal crises, die grote impact hebben op onze gemeente. We hebben te maken met een stikstof-crisis, een crisis omtrent de opvang van vluchtelingen en een energiecrisis als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Met name deze laatste crisis zorgt voor fors stijgende prijzen in de volle breedte van de samenleving. Goed om vooraf stil te staan wat voor ons belangrijke kaders en uitgangspunten zijn voor deze programmabegroting.

Inflatie raakt steeds meer mensen, economische groei valt terug

Het centraal economisch plan (CEP) heeft in augustus 2022 nieuwe economische prognoses over de economie en werkgelegenheid gegeven. Deze raming vormt de basis voor de miljoenennota van het Rijk. Conclusie hieruit is dat de Nederlandse economie sterk uit de coronacrisis is gekomen, maar dat het beeld aan het kantelen is. Steeds meer huishoudens voelen de hoge inflatie in hun portemonnee, waardoor de consumptiegroei de komende kwartalen tot stilstand komt. Huishoudens merken de gevolgen van de hoge inflatie, en dat heeft zijn weerslag op de economie. Er is een groeiend aantal mensen dat nu al nauwelijks kan rondkomen en voor wie de energierekening onbetaalbaar dreigt te worden. Door de hoge inflatie en de daarbij achterblijvende loonstijging daalt de koopkracht in doorsnee 6,8% in 2022. Daarbij is er inflatie-ongelijkheid: hoe lager het inkomen, hoe sterker de financiële last van de inflatie wordt gevoeld. Het CPB publiceert voor het eerst een raming van de ontwikkeling van de armoede. De armoede neemt toe: de armoede stijgt in personen in 2023 tot 7,6%, voor kinderen is dat zelfs 9,5%.

Dit is de situatie zoals het (CEP) deze in augustus 2022 voorspelde. Het beeld van toen lijkt zich alleen maar ernstiger en urgenter te ontwikkelen.

Koers voor de begroting

We kiezen voor de volgende uitgangspunten in onze prioritering:

- We werken aan de actuele crises door Rijksmaatregelen snel en goed uit te voeren.
- We laten in deze begroting de algemene reserve in tact, ondanks dat hier een overschot van ruim € 8 miljoen zit. We houden dit overschot aan zodat onze algemene reserve kan fungeren als noodfonds om maatregelen te kunnen nemen om de effecten uit de energiecrisis te verminderen.
- Vitale maatschappelijke infrastructuur blijft overeind. Indien nodig ondersteunen we verenigingen en instellingen extra. Daarbij ligt er ook een belangrijke taak bij deze organisaties zelf om energie te besparen. Dit noodfonds zetten we indien nodig ook in voor maatregelen voor individuele huishoudens (extra kosten bijzondere bijstand/ schulden etc.) en voor ondersteuning aan organisaties en maatschappelijke instellingen.
- Onze focus blijft gericht op de lange termijn opgaven en tegelijkertijd werken we aan de urgente en actuele crises die zich voordoen. De langere termijn opgaven zijn voor ons:
    - Verstedelijkingsopgave (woningbouw en mobiliteit);
    - Klimaatopgave (klimaatadaptatie, energie- en warmte transitie en verduurzaming)
    - Goede dienstverlening, transformatie en kostenbeheersing sociaal domein;
    - Stedelijke (maatschappelijke) voorzieningen voor een aantrekkelijk stad;
    - Duurzaam houdbare voorzieningen voor vitale dorpen.
- We blijven investeren in de 100.000 gemeente.
- We blijven financieel gezond en solide begroten.

Dit leidt tot de volgende concretere uitgangspunten:

Financiële uitgangspunten

Naast het reguliere uitgangspunt dat de begroting structureel sluitend moet zijn, kiezen we ervoor een nadrukkelijk vast te houden aan 2 uitgangspunten:

a) Realistisch begroten, niet rijk rekenen: de grote voordelige saldo's uit de meicirculaire waren verrassend en opvallend. Wel zagen we in het 'ravijnjaar' 2026 een sterke daling van de algemene uitkering. In de septembercirculaire 2022 hebben we voor dat jaar 2026 per saldo € 4,6 miljoen eenmalig extra gehad. Dit eenmalige karakter verbaast ons en past ook niet bij financieel solide afspraken die we vanuit gemeenten willen maken met het Rijk. We gaan er in deze begroting vanuit dat 75% van dit bedrag minimaal structureel van aard zal zijn. Dit overeenkomstig de gelden van jeugdhulp. Op die manier blijven we financieel solide én kunnen we ook vooruit met onze ambities. Net als vorig jaar, toen we van code rood, naar oranje en groen gingen, houden we nu het hoofd koel. We gaan voor een financieel stabiel beleid en doen verantwoorde investeringen. We willen daarom het extra beschikbare geld zo inzetten, dat wanneer het financiële beeld omslaat, we niet hoeven te snijden of bezuinigen in basisvoorzieningen. Voorspelbaar financieel beleid: in slechte en in goede tijden. We kunnen met deze begroting in principe een korting van 25% uit het gemeentefonds na het ravijnjaar 2026 opvangen.
b) Eerst een plan en dan geld, tenzij…. : we houden vast aan het principe "eerst een plan en dan geld". Hierbij hanteren we bewust een tenzij. We willen voor grote investeringen financiële ruimte reserveren in de begroting, zodat we plannen uit kunnen werken waarvan we weten dat deze ook realistisch financieel te betalen zijn. Daarbij geldt uiteraard dat de kaders en inhoud van het project en de besluitvorming hierover in de Raad leidend is. De gelden worden gestort in geoormerkte reserves en via raadsvoorstellen kan het college aan de gemeenteraad om investeringskredieten vragen, waarmee de bedragen pas daadwerkelijk beschikbaar komen.

Meedoen en ondersteunen

We zetten in op een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen, ongeacht je talent of beperking. Bovenstaande ontwikkelingen zijn veel groter dan wij als gemeente aankunnen. Inkomenspolitiek zien we als primaire rol van de rijksoverheid. Aanvullend hierop geven we inkomenssteun aan mensen die dat nodig hebben. Bijstand, bijzondere bijstand en andere gemeentelijke instrumenten zijn daarvoor beschikbaar. Daarnaast zetten we in op het voorkomen, verlichten of oplossen van schulden en armoede: een groter bereik in een groeiende groep. Landelijke financiële steunregelingen voeren we met voorrang uit. Afhankelijk van de maatregelen vanuit het Rijk kijken we wat aanvullend nodig is in de samenleving voor burgers, bedrijven en instellingen.

Energiearmoede tegengaan

We willen zoveel mogelijk huishoudens in energiearmoede bereiken en helpen. We kennen de eenmalige energietoeslag toe aan een grotere groep inwoners. We doen dit door de inkomensgrens te verhogen naar 130%. Verder hebben we onze dienstverlening met betrekking tot armoede- en schulden waarin maatwerk mogelijk is. Via de campagne Oss schakelt door zetten we ook in op besparing van energie. Ook nieuwe rijksregelingen voeren we snel uit.

Vluchtelingenopgave

Op dit moment werken gemeenten en veiligheidsregio's aan het realiseren van opvangplekken. Hier ligt een belangrijke opgave voor de korte en de langere termijn. Voor de vergoeding van huisvestingskosten en leefgeld ontvangen we via een specifieke uitkering extra geld vanuit het Rijk op basis van normbedragen. Uitgangspunt is reële compensatie van de extra kosten die gemeenten als gevolg van de opvang van ontheemden uit Oekraïne maken. We zoeken naar een alternatieve grootschalige opvanglocatie wanneer we niet meer kunnen beschikken over het voormalige Belastingkantoor.

(Structurele) begrotingsruimte vrijmaken voor grote investeringsopgaven
Vanuit ons coalitieakkoord "Samen duurzaam Vooruit" maken we financiële ruimte in de begroting vrij voor investeringsprojecten die het profiel van Oss langjarig versterken.

Verstedelijkingsopgave, Wonen & Mobiliteit
We zetten in op een sterke verstedelijking in de spoorzone van Euterpelaan, Golfbad en Raadhuislaan tot aan NS station. Daarnaast gaan we voortvarend aan de slag met de ontwikkeling van Amsteleind. Deze plannen vragen grote investeringen in (duurzame) mobiliteit. Een goede ontsluiting van de hoofdwegenstructuur (o.a. ontsluitingswegen, ongelijkvloerse kruisingen met het spoor) en aandacht voor het versterken van het fietsennetwerk. Dit vraagt grote investeringen voor de toekomst. Voor diverse gebiedsontwikkelingen nemen we voorbereidingskosten op in deze begroting.

Stedelijke (maatschappelijke) voorzieningen
Voor een aantal grote stedelijke voorzieningen zijn voorbereidingen gestart en voorlopige plannen gemaakt. Dit gaat om grote investeringen waarvoor we in deze begroting financiële ruimte hebben vrijgemaakt. Het gaat hier om:
- Kostenstijgingen door hogere bouwkosten voor het Walkwartier- het Warenhuis, de openbare ruimte en het TBL terrein.
- Golfbad: extra financiële ruimte voor de realisatie van het Golfbad om te kunnen komen tot een sluitende business case.
- Lievekamp- Zuiderstrandtheater: financiële ruimte om een investering tussen de € 53 en € 56 miljoen te kunnen realiseren.

Kostenbeheersing en transformatie sociaal domein
We zien dat gebruik en kosten in het sociaal domein al jaren toenemen. De middelen die we krijgen zijn niet toereikend. De ontwikkelingen die de toename veroorzaken – vergrijzing, abonnementstarief enzovoort – zijn lastig te beïnvloeden. We geven prioriteit aan transformatie en kostenbeheersing in het sociaal domein met oog voor de dienstverlening aan inwoners die steun nodig hebben. We sturen scherper op de uitvoering.

Leefbaarheid
We gaan investeren in goede voorzieningen, een aantrekkelijke openbare ruimte en een breed sport- en cultuuraanbod. We zetten daarom in op leefbaarheidsprojecten en ontmoeten. Bij het opstellen van de programmabegroting maken we meer financiële ruimte vrij voor onder andere voorzieningen voor ontmoeten in Macharen, Herpen, Ravenstein, Ussen en Oss Zuid en stimuleren we een gezonde leefstijl door ontmoeten en sporten in de openbare ruimte, zoals het Urban Oxx Park. Daarnaast zetten we in op laagdrempelig ontmoeten, het inrichten van een breed vrijwilligersloket en een jaarlijks cultuurfonds.

Klimaat
We moeten ons aanpassen aan het veranderende klimaat. Daarom gaan we aan de slag met een programma klimaatadaptatie inclusief vergroening. We storten gefaseerd € 1,5 miljoen in een nieuwe reserve klimaatadaptatie. De middelen willen we inzetten om robuuste ecosystemen te bouwen die beter bestand zijn tegen de klimaatverandering. Ook zijn de middelen nodig om directe verlichting te creëren op hittegevoelige plaatsen en plaatsen met veel wateroverlast. Daarnaast zetten we in op meekoppelkansen project Meanderende Maas en Zuiderwaterlinie. En we vergroenen diverse gebieden in onze gemeente, waaronder onze binnenstad.

Energie
We nemen onze verantwoordelijkheid in de aanpak van de energieproblematiek. We zetten in op energieopwekking, energiebesparing en aardgasvrij maken van woningen. Ook maken we een start met het verduurzamen van bedrijventerreinen en gaan we het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed intensiveren.

Participatie en initiatieven uit de samenleving
We zetten in op het versterken van de verbindingen met de samenleving via bijvoorbeeld extra aandacht voor participatiebeleid en het stimuleren van initiatieven uit de samenleving via ontwikkelbudgetten.

Een dienstverlenende en digitale organisatie
We willen op een lastige arbeidsmarkt een aantrekkelijk en modern werkgever blijven met een kwalitatief en kwantitatief uitstekend toegeruste organisatie. Een organisatie die digitale vernieuwing omarmt en een plaats geeft, met aansprekende arbeidsvoorwaarden en een inspirerende werkomgeving. Via deze begroting proberen we de bezetting beter op orde te krijgen.

Gemeentelijke lasten
We blijven vasthouden aan een lastendruk van minimaal € 22,50 onder het landelijke gemiddelde. We verhogen de OZB in 2023 met alleen het inflatie percentage (waarbij we er voor kiezen om dit percentage te beperken tot 2,8% voor 2023).

Tenslotte
We beseffen dat de huidige ontwikkelingen grote impact hebben. Oss kenmerkt zich al vele jaren door een weloverwogen en op de lange termijn gericht beleid, waardoor we betrouwbaar en voorspelbaar voor de samenleving zijn en geen paniek beslissingen nemen. De voortekenen zijn ongunstig, waardoor kiezen onvermijdelijk is. Bovenstaande koers helpt ons om dat kiezen transparant en uitlegbaar te doen.

Strategische financiële verkenning ruimtelijke ambities

Inleiding

Oss is een aantrekkelijke gemeente om te wonen, te werken en te leven. Steeds meer mensen zijn op zoek naar zo'n aantrekkelijke plek. De bevolking van Oss groeit de komende jaren en ook het aantal banen neemt nog steeds toe. De gemeente Oss heeft als gevolg daarvan grote ambities op het gebied van wonen en verstedelijken. We willen tot 2040 8.200 woningen bouwen, maar ook nieuwe bedrijventerreinen ontwikkelen. De woningbouw vindt voor een deel plaats in uitbreidingslocaties aan de westrand van de stad maar zal voornamelijk landen in onze bestaande binnenstad. Dit betekent veel voor onze stad. Deze ontwikkelingen leveren meer verkeersbewegingen op en dat heeft gevolgen voor de bereikbaarheid van de stad. Om de stad toch bereikbaar en leefbaar te houden zijn (ingrijpende) veranderingen aan het spoor, de wegenstructuur, de fietsstructuur en de openbare ruimte nodig. Om deze ambitie te realiseren willen we in deze begroting de middelen reserveren. Want dit soort grote ontwikkelingen kunnen veelal niet zonder gemeenschapsgeld gerealiseerd worden. Hierbij maken we onderscheid in drie grote opgaven:

1. Spoorzone Oss
2. Verstedelijking Oss
3. Mobiliteitsopgave Oss

Vorig jaar is in de programmabegroting een eerste strategische financiële verkenning van deze ambities gemaakt. Nu actualiseren we deze in financiële zin. In deze begroting reserveren we geld voor de Mobiliteitsopgave Oss, de Spoorzone Oss en de Verstedelijking Oss. Het geld wat we apart zetten in deze reserves hebben we berekend op basis van grove financiële doorrekeningen. We vinden het verstandig om deze reserves op te bouwen omdat het forse investeringen zijn waarbij we ook cofinanciering nodig hebben van Rijk en Provincie.

De raad beslist over de plannen die betaald worden uit deze reserves. Vanzelfsprekend worden die plannen in overleg met de raad gemaakt en besproken.

Spoorzone Oss

(reserve "Fysieke Kwaliteit Leefomgeving")

Hoe ziet het stedelijke gebied op en rondom het spoor eruit in 2050? Hoe kan met dit gebied een nieuwe impuls gegeven worden aan van het woon- en werkklimaat van de stad Oss? Wat kunnen de twee NS-stations hierin betekenen? Hoe verminderen we de barrière werking van het spoor in de stad Oss? Zodat ook de overgangen veiliger zijn en minder wachttijden opleveren voor het verkeer in Oss? Hoe transformeren we de spoorzone Oss naar een levendig en aantrekkelijk stedelijk gebied met ruimte, waarin nieuwe woon- en werkmilieus ontstaan. In het komende jaar werken we aan deze ambitie in de Spooragenda met daarin een oplossing voor de barrièrewerking van het spoor dwars door de stad en de transformatie van het Centraal Station en Station Oss West. Ook de groei van het treinaanbod in de toekomst, waarvoor de verbreding van de spoorbrug bij Ravenstein nodig is en een toekomstbestendig goederenvervoer en nemen we in deze ambitie mee
Vorig jaar in de programmabegroting 2022-2025 hebben we een eerste financiële raming gemaakt van deze ambitie. Nu herijken we deze op hoofdlijnen. We ramen de totale ambitie op ruwweg EUR 350 miljoen. Als we uitgaan van cofinanciering door Rijk en Provincie zullen we, op basis van ervaringen, nog altijd minimaal 35% zelf moeten opbrengen. Dat is een bedrag van EUR 125 miljoen. Dit bedrag willen we via bestaande middelen in de begroting, toekomstige inkomsten uit het grondbedrijf en kostenverhaal in de begroting reserveren. Voor het restant zetten we, zoals gezegd, in op een stevige lobby om onze Spooragenda Oss in de periode 2023-2025 (en verder) op het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) van te krijgen. Met onze reserveringen in de begroting zijn we ervan overtuigd dat we op een stevige manier het gesprek met Rijk en Provincie aan kunnen gaan.
Het bedrag van € 125 miljoen bestaat uit:

- Structureel bedrag van € 750.000 (vorig jaar nieuw toegevoegd in de begroting). Dit staat gelijk aan een investeringsbedrag van € 45 miljoen.

- Structureel bedrag, vanaf gereedkomen ontsluitingsweg Amsteleind en Noordelijke Ontsluitingsweg, van € 495.000 (jaarlijkse storting in de reserve bovenwijkse voorziening). Dit staat gelijk aan een investeringsbedrag van € 30 miljoen.
- Stortingen door het sparen van bovenstaande 2 posten inclusief standaard toegekende prijsstijgingen over structurele bedragen die in onze begroting beschikbaar zijn (tot aan realisatie investering). Dit staat gelijk aan een storting van € 20 miljoen.
- Stortingen door nog te realiseren winsten grondbedrijf en bijdragen bovenwijkse netwerkvoorziening. Dit staat gelijk aan een storting van € 29,5 miljoen.

Bij de berekening van de bedragen doen we de aanname dat de plannen uit de Spooragenda in 2037 gerealiseerd worden. Dat betekent dat tot die periode de winsten van het grondbedrijf en de bijdrage bovenwijkse netwerkvoorzieningen onze begroting hiervoor opzij gezet worden.

Verstedelijking Oss

(reserve "Binnenstedelijke Transformatie")

Bij de verstedelijksopgave in Oss zetten we in op transformatie, herstructurering, verdichting en inbreiding. Hiervoor is het noodzakelijk dat ook de openbare ruimte wordt heringericht in de woongebieden, waarbij we rekening houden met onze ambities op het gebied van mobiliteit (autoluw en bevorderen fietsverkeer), klimaatrobuustheid, duurzame energie, groenblauwstructuren en verbetering verblijfskwaliteit. Voor de gebiedsontwikkelingen van het Euterpepark, Raadhuislaan, belastingkantoor, de (oude) zwembadlocatie en eventuele anderen ontwikkelingen is op basis van kengetallen heel grof berekend dat het gaat om een bedrag van circa EUR 45 miljoen. Bij binnenstedelijke ontwikkelingen is een deel van de kosten op termijn terug te verdienen of te verhalen. Een deel is niet terug te verdienen of te verhalen en noemen we een onrendabele top. Deze reserve Binnenstedelijke Transformaties is bedoeld voor deze onrendabele toppen.

De huidige reserve van € 10 miljoen is vorig jaar bij de programmabegroting 2022-2025 gevormd. In deze begroting stellen we voor om deze reserve met € 10 miljoen aan te vullen. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden van bijdragen/fondsen van Rijk, Provincie en Europa. Daarmee gaan we er van uit dat we deze ambitie op het gebied van verstedelijking kunnen realiseren.

We sparen het bedrag van € 20 miljoen als volgt bij elkaar:
- Incidentele storting programmabegroting van € 10 miljoen (vorig jaar toegevoegd in de begroting)
- Incidentele storting begroting 2023 – 2026 van € 10 miljoen

Mobiliteitsopgave Oss

(reserve "Mobiliteit")

We willen meer bouwen in de stad en als gevolg daarvan komen er meer mensen wonen. Daarnaast willen we in de stad meer openbare ruimte maken om te verblijven en meer groen om de hitte in de stad te kunnen opvangen. Verstedelijken betekent ook op een andere manier kijken naar de ruimte die je hebt en keuzes maken in wat belangrijk is voor de openbare ruimte. . Daarnaast willen we de stap wagen naar duurzame mobiliteit voor een leefbare gemeente die zich verder kan ontwikkelen naar 100.000+ inwoners. Verstedelijking in de spoorzone vraagt om passende mobiliteitsintenties en benadrukt de noodzaak voor een oplossing voor de barrièrewerking van het spoor. Voor verplaatsingen binnen Oss willen wij het gebruik van de fiets stimuleren. Hiervoor is kwaliteitsimpuls nodig bijvoorbeeld voor de continuïteit van doorlopende fietsroutes, voorrangssituaties, verkeersveiligheid en comfort. Hiernaast is de bereikbaarheid van Oss van groot belang voor onze inwoners, bezoekers en bedrijven. Een goede doorstroming van het hoofdwegennet en op de aansluitingen op A50 en A59 is van cruciaal belang.

Hier liggen ook kansen voor verduurzaming van verkeersbewegingen en het stimuleren van duurzame mobiliteit, bijvoorbeeld door een dekkende laadinfrastructuur of gedeelde mobiliteit. In mobiliteitsprogramma werken we dit verder samen uit. Op basis van de huidige inzichten is heel grof doorgerekend voor welke mobiliteitsopgave we ongeveer komen te staan. Op basis van deze verkenningen ramen we deze mobiliteitsopgave op € 125 miljoen.

We stellen voor om € 40 miljoen te sparen in de reserve mobiliteit. Waarbij we ook hier zullen moeten inzetten op cofinanciering vanuit Rijk en Provincie. Een concreet voorbeeld hiervan is de versnellingsaanvraag die we onlangs indienden waarbij we het Rijk vragen om mee te financieren voor een tweetal fietsstraten met tunnel (Amsteleind en Ussen) en een fiets- en voetgangerstunnel bij Ravenstein.

We sparen het bedrag van € 40 miljoen als volgt bij elkaar:
- Structureel bedrag van € 470.000 (nieuw in de begroting). Dit staat gelijk aan een investeringsbedrag van € 17 miljoen;
- Incidentele stortingen in 2023 – 2026 (nieuw in de begroting). Dit staat gelijk aan € 23 miljoen

Voor de volledigheid nemen we in deze notitie een korte toelichting op over de reserve die we sparen voor de 1) Noordelijke Ontsluitingsweg en 2) de ontsluiting Amsteleind. Op basis van een verkenning van de kosten moeten we hiervoor € 50 miljoen sparen. We houden hier geen rekening met cofinanciering.
We sparen het bedrag van € 50 miljoen als volgt bij elkaar:
- Bestaande reguliere budgetten uit de programmabegroting;
- Bijdragen uit diverse reserves (IUP, Mobiliteit en Bovenwijkse voorzieningen).
- Bijdrage uit de toekomstige grondexploitatie Amsteleind.

Belangrijke kanttekeningen
- We rekenen onder andere met toekomstige winsten en afdrachten. Deze zijn nog niet gerealiseerd. Als er een dip komt in de woningbouw heeft dit consequenties voor de winsten van het grondbedrijf. Vandaar dat we deze doorrekening periodiek actualiseren;
- Het zijn eerste grove berekeningen van de ambities. Bij de verdere uitwerkingen komt er meer duidelijkheid over de cijfers. Dit kan leiden dat de kosten naar beneden of naar boven worden bijgesteld;
- Als uitgangspositie hebben we genomen dat het Rijk en Provincie een grote bijdrage gaan verrichten om onze ambities te realiseren. Als deze partijen niet de gewenste bijdrage leveren voor onze gewenste ambities dan zullen deze worden bijgesteld.
- De beheer- en onderhoudskosten van de plannen zijn nog niet meegenomen en worden bij uitwerking van de plannen uiteraard wel vertaald naar de programmabegroting.
- In de raming voor de Spooragenda is de verbreding van de spoorbrug bij Ravenstein niet meegerekend, omdat dit Hoofdrailinfrastructuur is die in het algemeen volledig door het Rijk wordt gefinancierd.

Programma 1. Welzijn en zorg

1. Inleiding

De begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 vormen samen het grootste deel van het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel verschillende deelonderwerpen. In de alinea's hier direct onder vindt u wat ons bindt in het sociaal domein.

Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner kan meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden.

We streven naar een s*terke samenleving & sterke mensen*: inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij sportclubs, scholen en culturele instellingen, is van grote meerwaarde voor de gemeenschap. Aansluiten bij wat mensen zelf willen en kunnen in samenhang met het algemeen belang, dat is voor ons een duurzame manier om bij te dragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen. En natuurlijk is er goede ondersteuning voor hen die dat nodig hebben, korter of langer.

We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes. We kennen de inwoner en de inwoner kent ons. Daarom zijn we makkelijk benaderbaar (*nabijheid*).

Werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden, zijn uitgangspunten. We werken met duidelijke kaders en heldere processen. Wij streven daarbij naar *eenvoud* voor de inwoner.

Goede ondersteuning voor onze inwoners kan de gemeente niet alleen. We hebben de partners in het sociaal domein nodig om hieraan bij te dragen. Daarom bouwen we aan netwerken en participeren hier actief in.

Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt (*partnerschap en vakmanschap).*

Binnen het sociaal domein werken we vanuit deze waarden aan ons dienstverleningsconcept, onze werkprocessen, aan de vakmanschapsontwikkeling van onder andere onze consulenten, en aan onze digitaliseringsagenda.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in bestaanszekerheid, gelijke kansen en gezonder leven.

Naast de dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van de sociale zekerheid sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.

We willen graag dat al onze inwoners actief en volwaardig deelnemen aan de samenleving. Uitgangspunt is om aan te sluiten bij de talenten, mogelijkheden en behoeften van inwoners. Wanneer het niet vanzelf gaat, bieden we ondersteuning, zorg en opvang. Deze ondersteuning is gericht op zoveel mogelijk zelf en samen doen: in netwerken in de buurt, wijk of kern. De gemeente faciliteert het bouwen aan gemeenschappen en het opbouwen van netwerken en activiteiten. Waar nodig zorgen we voor (specialistische) ondersteuning en zorg.

We kijken integraal naar de hulpvraag van inwoners, bijvoorbeeld in een combinatie van welzijn, zorg, werk, schuldhulpverlening en armoede-ondersteuning. Meer eigen kracht bij de inwoner en aansluiting bij de leefwereld vraagt een andere houding en andere manier van werken van professionals. Om te komen tot een integrale oplossing voor de inwoner werken we vanuit de disciplines werk en inkomen, welzijn, zorg, veiligheid, schuldhulpverlening samen. We werken hierbij intensief samen met externe partijen in het veld.

De focus ligt op goede dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van het sociaal domein.

Dit is een langdurig verandertraject. We blijven investeren in vakmanschap van medewerkers, ook samen met onze partners. Speerpunten zijn bestaanszekerheid, kansengelijkheid, zingeving en gemeenschapszin.

We onderschrijven de landelijke propositie om het sociaal domein 'klaar te maken voor de toekomst' met de daarin benoemde belangrijkste maatschappelijke opgaven. Naast herstellen van bestaanszekerheid gaat het daarbij ook om kansengelijkheid vergroten en gezond leven makkelijker maken.

2. Programma-onderdelen

2.1 Ondersteuning en zorg in de Wmo

Wat willen we bereiken?

Voor het bieden van ondersteuning vanuit de Wmo bouwen we voort op de huidige beleidslijnen. Met als doel om via verdere transformatie van het sociaal domein en kostenbeheersing ook in de toekomst de Wmo-ondersteuning beschikbaar te houden voor inwoners die dat nodig hebben. Door de krapte op de arbeidsmarkt, stijgende zorgbehoefte en toename van complexe situaties bij inwoners liggen er voldoende uitdagingen. Hoe gaan we om met schaarste, welk effect heeft deze ontwikkelingen op de gewenste transformatie en innovatie?
De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo2015) geeft opdracht voor ondersteuning, zorg en opvang van mensen met een hulpvraag, het bieden van beschermd wonen en opvang, én het bevorderen van sociale samenhang. Het gaat om welzijn van mensen, om mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen en leefbaarheid. Het gaat ook om het in beweging krijgen van mensen en uitgaan van hun talenten en mogelijkheden. Om dit goed te kunnen doen is het nodig om de reikwijdte van de Wmo meer te duiden, hoe zorgen we dat de meest kwetsbaren gezien worden en geholpen kunnen worden?
Een goede sociale basis werkt preventief voor zorgvragen. We willen dat mensen zoveel mogelijk in staat zijn om zelf (met hulp van omgeving/netwerk) hun leven vorm te geven. Ook hiervoor geldt dat we, onder andere samen met Thuis in de Buurt, kijken hoe we dit kunnen realiseren op een houdbare en duurzame manier.

We zetten het huidige beleid voort. Maar wel in een samenleving waar grotere risico's en problemen zijn dan de afgelopen jaren. Dat vraagt om scherpere keuzes. De krapte op de arbeidsmarkt en de groei van (complexe) hulpvragen (o.a. door de dubbele vergrijzing) brengen het risico mee dat niet alle inwoners die ondersteuning nodig hebben, die ook kunnen krijgen. Het is van belang dat we er samen voor zorgen dat voor de inwoners die geen middelen en netwerk hebben, passende ondersteuning beschikbaar is. Het vraagt ook om andere oplossingen en vormen van ondersteuning, meer samen met de gemeenschap, en innovatie bij onze professionele partners. Allemaal opgaves waar we de komende jaren aan werken.

Steeds minder mensen met complexe ondersteuningsvragen wonen in een woonvoorziening. Deze mensen wonen vanwege de decentralisatie van beschermd wonen en veranderingen in de Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg steeds vaker en langer thuis. Daardoor groeit de groep inwoners met complexe problematieken in onze buurten en kernen. Voor hen en voor hun buurtgenoten is het essentieel dat de ondersteuning en zorg die hiervoor nodig is beschikbaar en bereikbaar is. Daarnaast ligt er een grote opgave rondom wonen en huisvesting vanwege de krapte op de woningmarkt. Hiervoor ontwikkelen we een visie en een uitvoeringsprogramma voor de opgaves rondom wonen, welzijn en zorg.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Mensen kunnen zichzelf redden, doen mee aan het sociale leven en hebben het gevoel dat ze erbij horen*
- *Er zijn goede basisvoorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden in de wijk*
- *Er is passende (specialistische) ondersteuning of zorg voor mensen die het nodig hebben*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Reikwijdte Wmo	– Richtinggevende kaders opstellen	X			
	– Omschrijvingen Wmo taken aanpassen n.a.v. besluit over reikwijdte	X	X		
Lokale ontwikkelagenda Wmo	– Ontwikkelagenda Wmo uitvoeren en jaarlijks herijken van de speerpunten	X	X	X	X
Inkoop Wmo	– In regionaal verband herijken van de huidige inkoopsystematiek om te komen tot een andere aanpak	X	X		

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Sociale innovatie	– Versterken gemeenschapszin, netwerken en samenwerking in buurten. Bevorderen en faciliteren van vormen van community care en domotica	X	X	X	X
Samenwerking met partners	– Netwerksamenwerking versterken met inzet van de Samenwerkwijze en het AvE-model.	X	X		
Zorgketen	– We voeren een landelijke lobby rondom meer samenwerking en financiële ontschotting in de zorgketen (zorgverzekeraars, Zorgkantoor) en de verbinding met veiligheid	X	X		
Zorg en Veiligheid	– Elk jaar maken we op basis van de prioriteitenagenda de afweging met welke thema's we aan de slag gaan	X	X	X	X
Ondersteuning mantelzorgers	– We kijken wat aanvullend nodig is aan ondersteuning en verlichting	X			

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We voeren de lokale ontwikkelagenda Wmo uit met als speerpunten: o andere vormen van ondersteuning en dagbesteding ontwikkelen en organiseren o meer gebruik maken van voorzieningen in de wijk/kern, dichtbij mensen o aanpak ontwikkelen om laagdrempelig ontmoeten in de buurt beter mogelijk te maken (i.s.m. met programma 3, Thuis in de Buurt).	2023 -2024
– In onze dienstverlening gaan we uit van zelfregie van de inwoner. We werken aan Sterke Teamontwikkeling, met (nieuwe) gebiedsgerichte benadering en versterken van vakmanschap door onder andere het implementeren van de Samenwerkwijze Oss.	continu
– We stellen richtinggevende kaders op over de reikwijdte van de Wmo.	2023
– We onderzoeken hoe we de sociale basis verder kunnen versterken en stellen een visie en actieplan op. We gebruiken deze daarna ook als input voor bestaande en nieuwe ontwikkeltrajecten rondom leefomgeving, voorzieningen en wonen.	2023
– We bepalen samen met mantelzorgers en ONS welzijn wat er aanvullend nodig is aan ondersteuning en verlichting bij hun vaak zware taak.	2023
– We versterken de contacten met de Osse huisartsen door gezamenlijke thema sessies te organiseren en het instellen van een vast contactpersoon.	Q3/2022
– De Proeftuin Ruwaard is geëvalueerd. Op basis van de aanbevelingen en de ervaringen in het netwerk wordt aan de Raad een voorstel gedaan voor een vervolg. We stellen voor om te blijven investeren in deze sociale innovatie en de samenwerking met partners.	besluit Raad Q4/2022
– We zijn centrumgemeente BNOO voor de nieuwe Wmo-taken, voorzitter van het bestuurlijk en ambtelijk regionaal overleg.	continu
– We ontwikkelen een regionaal beleidskader Wmo 2024-2028 (actualiseren van het huidige regionale beleidskader) en stellen deze regionaal vast. Hierin maken we ook afspraken over herijking van de Inkoop Wmo: we organiseren regionale afstemming om doelen te bepalen rondom kwaliteit, beheersbaarheid en effectiviteit. We willen samen met de regio een alternatief voor de huidige systematiek ontwikkelen.	beleidskader: Q3/2023
– We ontwikkelen de regionale centrumregeling Wmo 2024-2028 (actualiseren van de huidige centrumregeling) en stellen deze regionaal vast.	Q3/2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We ontwikkelen een regionaal beleidskader mensen met psyschische kwetsbaarheid 2024-2028 (actualiseren van het huidige regionale beleidskader) en stellen deze regionaal vast.	Q3/2023
– Voor de integrale aanpak voor jongeren tussen de 16 en 27 jaar met problemen op meerdere leefgebieden, werken we intern samen en betrekken externe partners, zodat er voor de jongeren integrale maatwerktrajecten worden gerealiseerd (zie ook programma 2).	continu
– We starten met de ontwikkelagenda zorg en veiligheid om beleidsthema's en knelpunten op te pakken en zo de samenwerking tussen de domeinen te bevorderen.	2023
– We door ontwikkelen het escalatiemodel Aanpak voorkoming van escalatie (AVE).	2023
– Om de verbinding met zorg en veiligheid goed te kunnen blijven borgen vragen we vanuit programma 1 beleidscapaciteit aan. Deze zal op beleidsniveau de domeinen verbinden, zorgen voor een gezamenlijke agenda, meedenken in casuïstiek, regionaal de samenwerking zoeken en bestuurders adviseren.	Q4 2022
– Samen met veiligheid het Wetsvoorstel Aanpak meervoudige problematiek sociaal domein doorvertalen naar onze uitvoering rondom (complexe) casuïstiek.	2024
– We participeren in de doorontwikkeling en uitvoering van de WvGGZ en de samenwerking in de Keten Veld Norm en nemen deel aan het Programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens van het ministerie.	continu
– Bij jeugdgroepen leggen we samen met veiligheid de verbinding tussen zorg en veiligheid. Ook in de uitvoering van interventies die te maken hebben met preventie enerzijds en repressie anderzijds zoeken we de verbinding. Denk hierbij aan de inzet van de handhavers, toezichthouders, jongerenwerkers en die van de straatcoaches waarbij deze in gesprek gaan met de jeugd.	continu
– We ontwikkelen samen met de collega's van wonen een visie en een uitvoeringsprogramma voor de opgaves rondom wonen, welzijn en zorg	2023
– Samen met aanbieders Huishoudelijke Verzorging (HV) onderzoeken we andere vormen van HV zodat de ondersteuning beschikbaar blijft voor kwetsbare inwoners. We gaan dit via kleinschalige pilots in de praktijk proberen.	2023-2024

2.2 Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Wij zorgen voor passende jeugdhulp voor de meest kwetsbare jeugdigen en hun gezin. Jeugdhulp die past bij de (zwaarte van de) aard van de problematiek en zo dichtbij mogelijk wordt ingezet. We zetten daarom ook in op aansluiting vanuit het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) bij het onderwijs en kinderopvang. Daarnaast werken we aan een sterk CJG dat goed kan werken met de nieuwe manier van toewijzing van jeugdhulp: we werken in de driehoek van jeugdige/gezin, jeugdprofessional en jeugdhulpaanbieder en kijken daarbij welke hulp het best past en in welke omvang. De samenwerking rond veiligheid van kinderen krijgt extra aandacht, door invoering gefaseerde ketenaanpak en in samenhang met de WMO en wijzigingen in de jeugdbescherming.
We blijven werken aan verbeteringen in het aanbod van jeugdhulp onder meer door te sturen op meer gezinsgerichte hulpverlening, meer ambulante hulp in de omgeving van de jeugdige en een betere ondersteuning van jongeren die 18 jaar worden bij de stap naar zelfstandigheid.

Belangrijke uitgangspunten zijn beschikbaarheid en continuïteit van hulp. Dit staat onder druk, mede door de krappe arbeidsmarkt. We zoeken met zorgaanbieders naar oplossingen hiervoor. Tegelijk blijven we sturen op kostenbeheersing. Specialistische jeugdhulp is een schaars goed en moet beschikbaar zijn voor de jeugdigen die dit het hardst nodig hebben. We blijven daarom nadenken over de reikwijdte van de jeugdhulp en de mogelijkheden om te normaliseren. We versterken de (gemeentelijke) toegang en verbinden deze met partners uit de jeugdketen zoals consultatiebureau, voorschoolse voorzieningen en onderwijs. Daarnaast zetten we volop in op praktijkondersteuner huisartsenzorg voor de geestelijke gezondheidszorg (POH GGZ) Jeugd om

verwijzingen vanuit huisartsen te stroomlijnen. Daarmee sluiten we aan op de voornemens rond de landelijke hervormingsagenda, die wordt ontwikkeld bij de extra middelen voor jeugdhulp.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Jeugdigen in onveilige situaties worden beschermd*
- *De hulp voor de jeugdige is zo dicht mogelijk bij huis, nabij het gezin*
- *Er is passende (specialistische) jeugdhulp voor de jeugdigen die dit nodig hebben*
- *De toegang tot jeugdhulp is vindbaar en beschikbaar*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	**Activiteit**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Reikwijdte jeugdhulp	- kaders stellen vanuit focus op meest zware vorm van ondersteuning en kiezen voor curatieve zorg boven preventieve zorg	X	X	X	
Lokale ontwikkelagenda jeugd					
	- Opstellen nieuwe ontwikkelagenda jeugd 2024-2027	X			
	- Verkennen inzet lokale jeugdhulp m.b.t. echtscheidingsproblematiek	X			
	- Uitbreiding en borging POH GGZ Jeugd	X	X		
	- Implementatie ketenaanpak gefaseerd werken aan veiligheid en nieuwe jeugdbescherming	X			
	- Implementeren Samenwerkwijze binnen jeugdhulp	X	X	X	
Hervormingsagenda Jeugd	- Meedenken over vormgeving landelijke hervormingsagenda en vertaling uitkomsten naar regio	X	X		
	- lobby voldoende middelen	X	X		
Innovatie voor thuis- en gezinsgerichte jeugdhulp	- Inzet op regionaal transformatieproject	X			
	- In afstemming met CJG verkennen van mogelijkheden thuisgerichte hulp		X	X	
Krappe arbeidsmarkt	- In overleg met zorgaanbieders zoeken naar gezamenlijke aanpak	X	X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We maken een nieuwe Ontwikkelagenda Jeugd met de speerpunten voor beleid de komende jaren. We sluiten daarmee aan op het nieuwe Regionale Beleidskader Jeugdhulp en de Hervormingsagenda Jeugd. Thema's daarin zijn onder andere: o Doorontwikkeling (kwaliteit van de) dienstverlening CJG: ▪ Normalisatie en versterken (veer)kracht van jeugdigen en gezinnen. Alleen als het echt nodig is zelf bieden van of toe leiden naar passende (jeugd)hulp ▪ Werken volgens de Samenwerkwijze, in relatie tot het werken in de driehoek ▪ Werken volgens het AVE-model en passend veiligheidscoördinatie, casus- of procesregie uitvoeren ▪ Vergroten maatschappelijk- en kostenbewustzijn CJG: afbakenen van jeugdhulp in relatie tot bv. voorliggende ondersteuning, WLZ en Passend Onderwijs. Voorliggend als en zodra het kan, specialistisch als en zolang het echt nodig is o Intensiveren we de samenwerking tussen het onderwijs en jeugdhulp. De rol en opdracht van de onderwijscontactpersoon (CJG) en familiecontactpersoon (cofinanciering onderwijs en gemeente) worden op basis van de evaluaties aangepast. o Uitbreiding (naar meer Osse huisartsen) en borging van de inzet van de praktijkondersteuner GGZ Jeugd bij huisartsen. o Implementatie Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming: CJG neemt zijn verantwoordelijkheid voor veiligheid en is de vaste contactpersoon. CJG werkt samen met het regionale Veiligheidsteam: Gecertificeerde Instelling (GI), Veilig Thuis (VT) en Raad voor de Kinderbescherming (RvdK).	Q1/2024
- We brengen de formatie CJG op orde in aansluiting op de gewijzigde taken (samenwerking onderwijs, samenwerking jeugdbescherming en VT) door structurele uitbreiding van 5 fte.	vanaf 2023
- We monitoren de beschikbaarheid van de jeugdhulp door het dashboard, inkoop jeugdhulp, monitoring uitgaven jeugdhulp.	continue
- We ontwikkelen een dekkend aanbod scheidingsproblematiek: informele en formele sociale basis, Centrum Jeugd en Gezin, specialistische jeugdhulp, eventueel nieuw extra aanbod (vanuit de handreikingen uit het landelijke programma "scheiden zonder schade").	Q3/2023
- We starten Experimenten met beschikkingsvrij indiceren: het 'Haarlemse model' en het 'fysiotherapeutenmodel'.	2023
- Vanuit het programma Sporen naar kansen werken we aan het verbinding van jeugdhulp met passend onderwijs en kinderopvang. Het gaat om inzet onderwijscontactpersonen, ontwikkeling onderwijszorgarrangementen, aanpak dyslexie, versterken expertiseteam kinderopvang en de ontwikkeling inclusieve kinderopvang (zie programma 2).	continue
- In de regio maken wij een nieuw Regionaal Beleidskader Jeugdhulp en Uitvoeringsplan Jeugdhulp. Daarmee sluiten we aan op de landelijke Hervormingsagenda Jeugd.	Q1/2024
- Wij leveren onze bijdrage aan de regionale beleidsontwikkeling door voorzitterschap van het regionaal beleidsteam, projectleiderschap Transformatie jeugdhulp, deelname aan de regionale werkgroep Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, deelname aan werkgroep Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en	continue

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
deelname aan het regionaal regieteam. We werken aan thema's als inrichting crisishulp NOB en gesloten jeugdzorg.	
- We nemen deel aan de regionale Werkgroep Huiselijk Geweld Kindermishandeling (HGKM) waarin integrale beleidsontwikkeling en –afstemming plaatsvindt op het terrein van jeugdhulp, Wmo en veiligheid. Voor jeugdhulp gaat het dan om sturing op de inzet en samenwerking van Veilig Thuis en jeugdbeschermingspartners met de lokale teams bij bescherming van jeugdigen in onveilige situaties.	continue
- We werken vanuit de (regionale) Transformatie-opgaven aan innovatie en verandering van de jeugdhulp. We willen dat meer jeugdigen dichtbij thuis geholpen worden en waar dat niet kan gezinsgerichte hulp krijgen bij voorkeur binnen pleegzorg of gezinshuizen. Residentieel en klinisch verblijf zetten we alleen in wanneer dit niet anders kan. We laten maatwerk zoveel mogelijk uitvoeren door onze gecontracteerde jeugdhulpaanbieders, en zoeken naar alternatieven voor Jeugdzorg+. Verder zoeken we naar nieuwe innovatieve vormen die ons zorglandschap kunnen verrijken en die een bijdrage leveren aan thuis- en gezinsgerichte hulp.	continue
- We zetten hoog in op jongerenparticipatie bij nieuw te ontwikkelen beleid, in aansluiting op de regionale Jongerentop (najaar 2022).	
- We werken aan realisatie van een integrale, vraaggerichte aanpak waardoor kwetsbare jongeren (16-27 jaar) vanuit niet langer tussen wal en schip vallen. We implementeren de JIM (Jouw ingebrachte mentor) aanpak.	Q2/2023

2.3 Integratie en opvang

Wat willen we bereiken?

We ontvangen en begeleiden jaarlijks statushouders als nieuwe Ossenaren, met als doel hen te helpen mee te kunnen doen en zich thuis te gaan voelen in Oss. Sinds dit jaar vangen we zowel vluchtelingen uit Oekraïne als vluchtelingen uit andere landen buiten Europa op. De opgave rondom opvang is groeiende en blijft de komende jaren zeer actueel. Het Rijk gaat taakstellingen verhogen en de opvang vergroten. Er is ook een groter wordende groep internationale werknemers die hier tijdelijk of voor langere tijd werken en wonen, regelmatig ook samen met hun gezinnen.

Door deze ontwikkelingen is het nodig om meer aandacht te besteden aan integratie en opvang en het ondersteunen van deze nieuwe inwoners van Oss.

We gaan uit van mogelijkheden en kwaliteiten, of men hier tijdelijk of langer is maakt niet uit. Iedereen moet mee kunnen doen, de invulling is wel afhankelijk van of men hier tijdelijk of langer is. We vinden het belangrijk dat we dit doen vanuit gelijkwaardigheid en autonomie. Daarnaast zien we ook dat een deel ondersteuning nodig heeft; men spreekt de taal niet, is onvoldoende op de hoogte van de Nederlandse gebruiken, normen en waarden, regelgeving en instanties, er is (nog) geen sociaal netwerk waar ze op terug kunnen vallen en sommigen zijn sterk afhankelijk van bijvoorbeeld hun werkgever.

Bij de opvang van vluchtelingen zijn er meerdere opgaves, van het organiseren van de huidige opvang tot nadenken over hoe verder na sluiting van het Belastingkantoor en andere manieren van opvang en de bijbehorende begeleiding en ondersteuning. Vanuit het Rijk wordt de taakstelling voor 2023 rondom statushouders fors verhoogd, waarschijnlijk verdubbeld. Daarnaast legt het Rijk een stevige opdracht neer voor de opvang van meer vluchtelingen. Ons uitgangspunt is dat we doen waarvoor we aan de lat staan. Draagvlak in en verbinding met de samenleving is daarbij cruciaal. Wij spannen ons hard in voor vluchtelingen en verwachten van vluchtelingen dat zij zich inspannen om terug te keren of zich definitief te vestigen in Nederland.

Deze opgaves zijn multidisciplinair en complex, er is expertise van vastgoed, veiligheid en welzijn en zorg nodig. Hiervoor is het ook belangrijk om een visie op integratie en opvang te ontwikkelen. Om dit voor elkaar te krijgen hebben we extra capaciteit nodig. We gaan er vanuit dat het Rijk deze inzet compenseert. Als dat niet zo is komen we terug bij de Raad met een voorstel.

Meedoen kent vele vormen en taal is daarbij een belangrijke factor die helpt bij de integratie. Daar gaan we dan ook op investeren, aansluitend op de aanpak vanuit inburgering (programma 2). Waar nodig bieden we informatie, advies en ondersteuning. Thema's die we samen met onze partners oppakken zijn: huisvesting, meedoen en daginvulling, toegang tot ondersteuning en onderwijs, welzijn en gezondheid, bestaanszekerheid.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Iedereen kan volwaardig deelnemen aan de samenleving*
- *Inwoners van Oss spreken de Nederlandse taal op basisniveau*
- *Opvang van vluchtelingen op een humane en veilige manier*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Taalonderwijs	- Vanuit programma 2: opgave taalonderwijs voor volwassenen, arbeidsmigranten en statushouders onderzoeken en uitwerken tot een plan	X			
Discriminatie	- we besteden samen met onze partners aandacht aan discriminatie	X	X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We zorgen voor een humane en veilige opvanglocatie voor vluchtelingen uit Oekraïne en vluchtelingen uit andere landen. Dit doen we samen met Thuis in Oss en het COA.	continu
– Om de opgaves rondom integratie en opvang te kunnen oppakken hebben we extra capaciteit nodig. We gaan een aantal projectleiders in zetten die samen aan de slag gaan met deelopdrachten. We verwachten dat deze inzet uit de Rijksmiddelen gedekt kan worden.	Q4/2022
– We onderzoeken wat er aanvullend op bestaande regelingen nodig is en werken een plan uit voor gratis taalonderwijs voor volwassenen.	2023
– We vragen extra middelen voor preventieve begeleiding en ondersteuning van arbeidsmigranten. We zien dat een deel van de arbeidsmigranten kwetsbaar is, al op het moment dat ze hier komen werken. Ze komen pas in beeld voor ondersteuning op het moment dat het mis gaat, bijvoorbeeld als zij worden ontslagen en/of dakloos raken. Dat is een onwenselijke situatie die we graag willen voorkomen. Deze mensen hebben vaak al problemen en/of moeite om een netwerk op te bouwen. We willen in de vorm van een tweejarige pilot hulp, advies en maatschappelijk werk aan arbeidsmigranten gaan bieden. Zowel collectief als individueel.	Q4/2022
– We gaan met onze partners in gesprek om discriminatie, pesten of intimidatie in elke vorm tegen te gaan. Daarbij heeft de gemeentelijke organisatie een duidelijke voorbeeldfunctie.	2023-2024

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Sociale duurzaamheid betekent: kiezen voor oplossingen die het probleemoplossend vermogen van de samenleving zelf versterken, waardoor op termijn minder zorg/ondersteuning nodig is en mensen toekomstperspectief hebben. Dat betekent: inzetten op eigen kracht en zelfredzaamheid en zo mogelijk kiezen voor oplossingen waarbij inwoners en hun informele netwerken een rol spelen. Niet zorgen voor een oplossing, maar helpen een oplossing te vinden, zodat de inwoner of de buurt een volgende keer meer zelf kan oppakken. Dat komt tot uiting in de manier waarop ondersteuning en welzijn worden ingevuld en uitgevoerd, maar ook in concrete activiteiten zoals: preventie, gezondheidsprojecten, mantelzorgondersteuning, ondersteuning van vrijwilligerswerk, combinaties van 1e en 2e lijnsondersteuning, enzovoort.
De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, geen honger, goede gezondheid en welzijn, gendergelijkheid, ongelijkheid verminderen, duurzame steden en gemeenschappen en vrede, veiligheid en gerechtigheid.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Centrumregeling WMO en Wvggz Brabant Noordoost-Oost

Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). Oss koopt in namens de deelnemende gemeenten. Tevens kopen we in de regio gezamenlijk de uitvoerende taken vanuit de Wvggz sinds 2020 samen in. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.

Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant

In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de jeugdhulp in. Daarvoor is een gemeenschappelijke regeling met een centrumgemeente ('s-Hertogenbosch). Gezamenlijke inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor aanbieders, efficiëntere inkoop en een betere positie in de onderhandeling met aanbieders. Een aantal taken (bijvoorbeeld gesloten jeugdzorg) moeten gemeenten verplicht gezamenlijk inkopen.

3.3 Beleidskaders

1. Beleidskader Wet maatschappelijke ondersteuning 2020-2023 (regionaal, 2019)
2. Centrumregeling Wet maatschappelijke ondersteuning (regionaal, 2019)
3. Centrumregeling Jeugdhulp Noord Oost Brabant 2020
4. Regionaal beleidsplan Jeugdhulp 2020-2023
5. Regionale Inkoopstrategie Jeugdhulp 2020-2024
6. Ontwikkelagenda 'Vindbaarheid en beschikbaarheid jeugdhulp' (lokaal, 2019)
7. Beleidsnotitie Visie en aanbevelingen over reikwijdte Jeugdwet en begrenzing inzet gespecialiseerde jeugdhulp in Noordoost Brabant
8. Ontwikkelagenda WMO 2020-2023 (lokaal, 2019)
9. Notitie huisvesting en integratie van vergunninghouders (lokaal, 2016)
10. Koersdocument 'Opvang, ondersteuning en zorg voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid (regionaal, 2019)
11. Regionale ontwikkelagenda voor opvang, zorg en ondersteuning voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid (regionaal, 2020-2023)
12. Wijkkader Proeftuin Ruwaard

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Ik weet waar ik moet zijn met een hulpvraag	*CEO monitor over 2021**	73%	75%	79&	82%	n.v.t.
Ik werd snel geholpen	*CEO monitor over 2021**	75%	73%	82%	83%	n.v.t.
De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag	*CEO monitor over 2021**	85%	89%	90%	89%	n.v.t.
Aantal cliënten per zorgvorm Wmo begeleiding	*CEO monitor over 2021**	1046	1217	1306	1429	n.v.t.
Aantal cliënten per zorgvorm Wmo dagbesteding	*CEO monitor over 2021**	375	365	345	350	n.v.t.
Aantal cliënten per zorgvorm Wmo kortdurend verblijf	*CEO monitor over 2021**	3	4	2	1	n.v.t.

* CEO= cliëntervaringsonderzoek, dit wordt gedaan onder cliënten van gecontracteerde ZIN-aanbieders.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Jongeren met delict voor de rechter	1%	1%	2020
Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	16,6%	13,1%	2021
Jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	1,4%	1,3%	2021
Jongeren van 12-23 jaar met jeugdreclassering	0,4%	geen data	2021
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement per 10.000 inwoners	860	702	2021

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Beleidscapaciteit Zorg en Veiligheid	0	50	100	100	0
Extra formatie voor het Centrum Jeugd en Gezin	0	576	576	576	576
Uit Rijksbudget Jeugdzorg		-576	-576	-576	-576
Pilot preventieve begeleiding arbeidsmigranten	0	50	50	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**100**	**150**	**100**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Beleidscapaciteit Zorg en Veiligheid

We stellen voor om aanvullende beleidscapaciteit beschikbaar te stellen om de verbinding met zorg en veiligheid goed te kunnen blijven borgen. Het gaat om 1 fte voor de periode 2023 tot en met 2025. De jaarlijkse kosten zijn € 100.000. De huidige beleidsinzet is tijdelijk en wordt vanuit beide programma's (1 en 8) aangestuurd. Gezien de opgaves, de complexiteit en de groter wordende verbinding (ook landelijk) tussen de zorg- en veiligheidsketen is structurele inzet nodig. De beleidsmedewerker zal op beleidsniveau de domeinen verbinden, zorgen voor een gezamenlijke agenda, meedenken in casuïstiek, regionaal de samenwerking zoeken en bestuurders adviseren.

Extra formatie voor het Centrum Jeugd en Gezin

We stellen voor om een bedrag van € 576.000 beschikbaar te stellen voor extra capaciteit bij het Centrum Jeugd en Gezin (CJG). We willen dit betalen uit het Rijksbudget voor jeugdhulp, we verwachten dat hier voldoende ruimte voor is. Op verzoek van ONS Welzijn heeft gemeente Oss voor de periode van januari tot en met december 2022 een eenmalige subsidie verleend, voor 5 fte extra capaciteit voor de uitvoering van de taken van het Centrum Jeugd en Gezin. Gedurende dit jaar monitoren gemeente Oss en ONS Welzijn of de in dit kader geformuleerde resultaten worden behaald en of de uitbreiding van 5 fte structureel zou moeten zijn. We zien dat positieve resultaten worden geboekt. Daarom willen wij de formatie van het CJG structureel uitbreiden. In de ontwikkeling van het jeugdhulpbeleid zijn nieuwe en andere werkzaamheden bij het CJG belegd. Zo vragen wij een grotere inzet bij veiligheidscasussen, in samenwerking met Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming en de Jeugdbescherming, om de effectiviteit van jeugdbeschermingsketen te verbeteren (landelijk beleid). Dat is zware problematiek, waarop ook extra deskundigheidsbevordering en nieuwe werkwijzen nodig zijn, zoals de regionaal vastgestelde TOP 3 methodiek. Daarnaast blijven we inzetten op het terugdringen van de wachtlijst. Daarvoor is het actieplan 'Werken zonder wachtlijst'. We blijven echter ook een toename van het aantal actieve cliënten zien, wat zorgt voor extra druk op de wachtlijst. In een periode van 2 jaar ziet men een toename van 72% van het aantal openstaande dossiers. Deze toename wordt niet veroorzaakt door een grote toename van nieuwe aanmeldingen, maar door een achterblijvende uitstroom. Oorzaken daarvoor zijn o.a. een toename van complexiteit van de problematiek van jeugdigen en gezinnen, de wachtlijsten Raad voor de Kinderbescherming en Gecertificeerde Instellingen vragen langere betrokkenheid, wachtlijsten bij specialistische jeugdhulp vragen overbruggingszorg door CJG en indicatiestelling volgens PxQ en werken in de driehoek (regionaal beleid) vraagt langere betrokkenheid en meer administratieve handelingen.

Pilot preventieve begeleiding arbeidsmigranten

We stellen voor om voor 2022 en voor 2023 € 50.000 per jaar beschikbaar te stellen voor preventieve begeleiding van arbeidsmigranten. We zien dat een deel van de arbeidsmigranten kwetsbaar is, al op het moment dat ze hier komen werken. Ze komen pas in beeld voor ondersteuning op het moment dat het mis

gaat, zij worden ontslagen en raken dakloos of hebben moeite om terug te keren. Dat is een onwenselijke situatie die we graag willen voorkomen. Deze mensen hebben vaak al problemen en/of moeite om een netwerk op te bouwen. We willen hulp, advies en maatschappelijk werk aan arbeidsmigranten gaan bieden. Zowel collectief als individueel. Dat willen we doen met de inzet van een stichting die de passende kennis en expertise heeft en o.a. werkt met vrijwilligers uit de zogenaamde MOE-landen. De inzet bestaat uit 100 uur per maand aan hulp, advies en maatschappelijke werk (incl. overhead). In de pilotperiode gaan we evalueren zodat er tijdig een advies komt over een eventueel vervolg.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Transformatieproject jeugd	888	0	0	0	0
Inzet algemene reserve	-888	0	0	0	0
Actualisatie bestedingsplan reserve beschermd wonen	-5.800	0	0	0	0
Storting in reserve	5.800				
Investeringsagenda beschermd wonen	-185	0	0	0	0
Hogere kosten individuele begeleiding en dagbesteding	400	450	450	450	450
Hogere kosten huishoudelijke verzorging	0	425	425	425	425
Opvang vluchtelingen Oekraïne	-6.933	-1.400	0	0	0
Storting in reserve	6.933	1.400	0	0	0
Eigen bijdrage proeftuin Ruwaard	100	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**315**	**875**	**875**	**875**	**875**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Transformatieproject jeugd

We begroten de uitgaven voor het regionale transformatieproject jeugd en de bijbehorende onttrekking uit de algemene reserve. Het gaat om een bedrag van € 887.654. In 2018 heeft de gemeenteraad besloten om afgerond € 2 miljoen uit de algemene reserve beschikbaar te stellen voor dit project. In de jaren 2018-2021 hebben we hiervoor al kosten gemaakt. We nemen het restantbudget op als verwachte uitgaven voor 2022. Daar staat een onttrekking aan de algemene reserve tegenover. Het RBO (Regionaal Bestuurlijk Overleg) heeft op 17 december 2020 namelijk besloten het project met 3 jaar te verlengen: van 2021 tot en met 2023. Oorspronkelijk zou het project in 2020 afgerond worden.

Actualisatie bestedingsplan reserve beschermd wonen

We hebben het bestedingsplan voor de reserve beschermd wonen geactualiseerd. We verwachten dit jaar, naast de eerder afgesproken terugbetaling van € 2,8 miljoen uit de reserve aan de regio (inclusief ons aandeel) in totaal afgerond € 986.000 aan uitgaven te doen die we uit de reserve betalen. Daarvan heeft afgerond € 428.000 betrekking op diverse kosten rondom maatschappelijke opvang, € 350.000 heeft te maken met ambulantisering van de GGZ en afgerond € 208.000 heeft te maken met implementatiekosten en uitvoeringskosten. We verwachten in 2022 € 5,8 miljoen in de reserve te storten. Dit is het verwachte overschot van het budget beschermd wonen in 2022. Dit overschot wordt veroorzaakt doordat we minder kosten voor zorg in natura (ZIN) verwachten, we minder maatwerktrajecten inzetten en doordat de nieuwe opvangvoorziening voor verslaafden in herstel nog niet gerealiseerd is.

Investeringsagenda beschermd wonen

We hebben het bestedingsplan van de Investeringsagenda beschermd wonen geactualiseerd. We verwachten in 2022 in totaal € 732.000 uit te geven van de beschikbare € 917.000. Het restant van € 185.000 valt vrij. Dat is het gevolg van beperkt beschikbare capaciteit. Daardoor is het niet haalbaar om alle plannen dit jaar uit te voeren. Van het budget voor 2023 hadden we vorig jaar al € 190.000 ingezet. We zetten nu € 100.000 in op de ontwikkelagenda veiligheid. De rest van de bestedingen voor 2023 actualiseren we volgend jaar. De Investeringsagenda beschermd wonen hebben we vorig jaar opgesteld om de ambulantisering van beschermd wonen naar wonen in de wijken van psychisch kwetsbare inwoners verder vorm te geven. Dat doen we vanuit de tijdelijke middelen die we uit de regionale reserve beschermd wonen terugkrijgen in de periode 2021-2023, afgerond € 917.000 per jaar.

Hogere kosten individuele begeleiding en dagbesteding

De kosten voor individuele begeleiding en dagbesteding stijgen met jaarlijks € 450.000. We zien deze stijging al in 2022. Eerder (in 2021) hebben we de budgetten verhoogd met € 0,6 miljoen omdat we in de jaren 2020 en 2021 een toename zagen. Ook nu zien we meer aanvragen voor begeleiding in vergelijking met vorig jaar. Meer inwoners maken gebruik van ondersteuning doordat mensen langer thuis blijven wonen. De kosten per individu zijn nagenoeg gelijk gebleven, de stijging wordt veroorzaakt door de toename van de vraag. Het bedrag is als volgt opgebouwd: € 550.000 hogere kosten voor individuele begeleiding en € 100.000 lagere kosten voor dagbesteding. Voor 2022 ontvangen we incidenteel 50.000 vanuit de lokale investeringsagenda beschermd wonen, vandaar dat het aangevraagde bedrag voor 2022 iets lager ligt.

Hogere kosten huishoudelijke verzorging

De kosten voor huishoudelijke verzorging vallen jaarlijks € 425.000 hoger uit. We zien maandelijks de kosten met gemiddeld 0,6% toenemen in 2022. Dit komt door een stijging in het aantal aanvragen, vooral door het abonnementstarief. We zien wel een mogelijke afvlakking van de groei en we verwachten dat in 2023 de groei 0,3% per maand zal zijn. Door deze groei verwachten we een structureel nadeel van € 425.000 in 2023. Vorig jaar verhoogden we de budgetten met structureel € 1.250.000, dus we blijven geconfronteerd met jaarlijkse stijgingen.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

We stellen de begroting bij van de baten en lasten voor het opvangen van de ontheemden uit Oekraïne. De baten zijn verwachtingen op basis van de bekostigingssystematiek van het rijk. We ontvangen een vergoeding per gerealiseerde opvangplek. We groeien van afgerond 300 opvangplekken naar 450. We verwachten een opbrengst van ongeveer € 10,6 miljoen. De kosten bestaan grotendeels uit het inrichten en exploiteren van huisvesting en het uitkeren van leefgelden aan de ontheemden. De begroting is gebaseerd op het verloop van de verwachte aantallen vluchtelingen en op lopende contracten en offertes voor de lasten. De totale kosten voor dit jaar schatten we nu in op € 4,6 miljoen. Het verwachte verschil tussen de baten en lasten willen we storten in een bestemmingsreserve voor het huisvesten van vluchtelingen. Het verwachte overschot van dit jaar is tijdelijk van aard. Vanaf oktober 2023 is de locatie van het oude belastingkantoor niet langer beschikbaar en is vervangende huisvesting nodig. We vangen naast vluchtelingen uit Oekraïne ook andere ontheemden op. Voor 2023 heeft de overheid nog geen bekostigingsregeling verstrekt. Wel is de toezegging aan gemeenten gedaan dat zij in beginsel schadeloos worden gesteld. Voor de baten in 2023 hebben we de geraamde kosten als uitgangspunten genomen. De kosten voor 2023 zijn moeilijk te ramen omdat het verloop van de oorlog niet te voorspellen is. We hebben de verwachte situatie van december 2022 daarom als

gemiddeld uitgangspunt genomen voor de situatie in 2023. In de eerste rapportage van 2023 stellen we de ramingen bij.

Eigen bijdrage proeftuin Ruwaard

We doen voor het jaar 2022 een onttrekking uit de algemene reserve van € 100.000 voor de proeftuin Ruwaard. Bij raadsbesluit van 14 december 2017 is besloten voor een periode van 5 jaar een subsidie voor proeftuin Ruwaard beschikbaar te stellen. Tevens is besloten om in die periode geen eigen bijdrage te heffen voor het gebied Ruwaard. Hierdoor wordt er € 200.000 minder eigen bijdrage ontvangen. Er is toen ook besloten om dit voor een deel van € 100.000 te dekken uit de algemene reserve. Dit was nog niet verwerkt in de begroting voor het jaar 2022.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Maatschappelijke opvang	-26	-26	-26	-26	-26
Beschermd Wonen	0	-50	0	0	0
Totaal septembercirculaire	**-26**	**-76**	**-26**	**-26**	**-26**

Toelichting septembercirculaire

Maatschappelijke opvang

We ontvangen jaarlijks € 26.000 minder voor maatschappelijke opvang.

Beschermd Wonen

We ontvangen in 2023 € 50.000 minder voor Beschermd Wonen.

4.4 Wat mag het kosten?

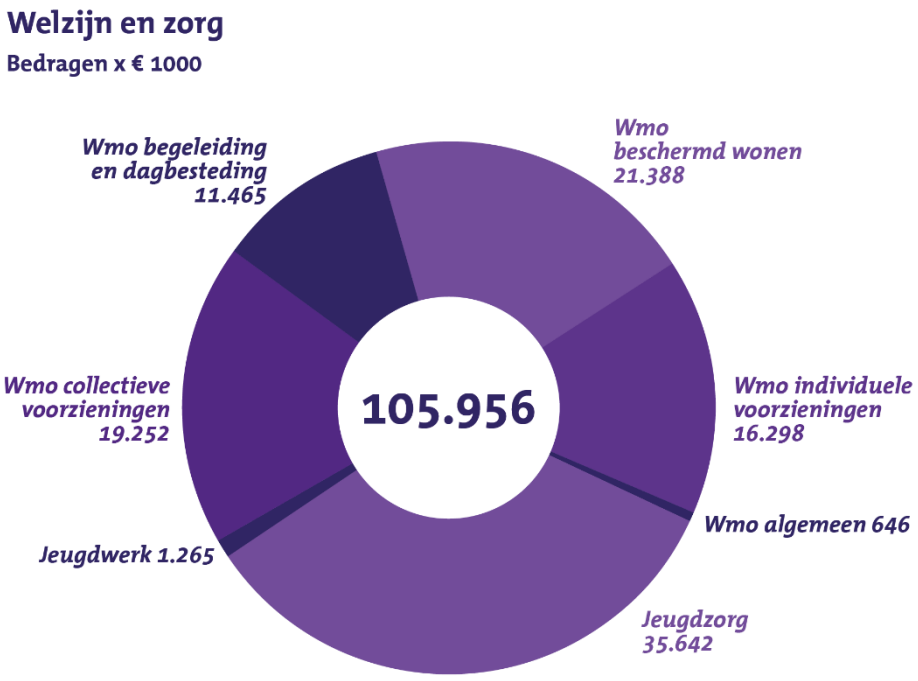
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	100.867	97.902	92.509	91.642	91.505
Baten	-3.634	-1.921	-1.921	-1.921	-1.921
Saldo	97.233	95.981	90.588	89.721	89.585
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-6.460	-3.533	-200	-200	0
Saldo mutaties reserves	-6.460	-3.533	-200	-200	0
Totaal bestaand beleid	**90.773**	**92.448**	**90.388**	**89.521**	**89.585**
Nieuw beleid	0	100	150	100	0
3O-ontwikkelingen	315	875	875	875	875
Budgettair neutrale wijzigingen	43	455	455	455	455
Septembercirculaire	-26	-76	-26	-26	-26
Totaal programma	**91.106**	**93.802**	**91.842**	**90.926**	**90.889**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2023**
Jeugdwerk	249
Jeugdzorg	4.581
Wmo collectieve voorzieningen	7.576
Totaal Programma	**12.405**

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

1. Inleiding

De programma's 1, 2 en 3 vormen samen het grootste deel van het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel verschillende deelonderwerpen. Onderstaande visie en uitgangspunten is wat ons verbindt in het sociaal domein.

Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner kan meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden.

We streven naar een s*terke samenleving & sterke mensen*: inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij sportclubs, scholen en culturele instellingen, is van grote meerwaarde voor de gemeenschap. Aansluiten bij wat mensen zelf willen en kunnen in samenhang met het algemeen belang, dat is voor ons een duurzame manier om bij te dragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen. En natuurlijk is er goede ondersteuning voor hen die dat nodig hebben, korter of langer.

We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes. We kennen de inwoner en de inwoner kent ons. Daarom zijn we makkelijk benaderbaar (*nabijheid*).

Werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden, zijn uitgangspunten. We werken met duidelijke kaders en heldere processen. Wij streven daarbij naar *eenvoud* voor de inwoner.

Goede ondersteuning voor onze inwoners kan de gemeente niet alleen. We hebben de partners in het sociaal domein nodig om hieraan bij te dragen. Daarom bouwen we aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt (*partnerschap en vakmanschap).*

Binnen het sociaal domein werken we vanuit deze waarden aan ons dienstverleningsconcept, onze werkprocessen, aan de vakmanschapsontwikkeling van onder andere onze consulenten, en aan onze digitaliseringsagenda. Naast de dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van de sociale zekerheid sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in bestaanszekerheid, gelijke kansen en gezonder leven.

"Bestaanszekerheid is een grondrecht en geen beleidskeuze" (Divosa brief aan SZW d.d. 1 november 2021). Het gaat om de zekerheid van voldoende en voorspelbaar inkomen via arbeid of anderszins om mee te kunnen doen in de samenleving. Ook zekerheid van betaalbaar te wonen, toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen zijn noodzakelijke voorwaarden om je als mens te ontwikkelen en te participeren in de samenleving.

We willen graag dat al onze inwoners actief deelnemen aan de samenleving. Ons uitgangspunt is dat werk de primaire vorm van participatie is. Werk waarin mensen hun talenten kunnen inzetten en zich kunnen ontplooien, en onderwijs dat dit mogelijk maakt. Daar zetten we dan ook zoveel als mogelijk op in. Aan onze inwoners vragen we om hun leven zoveel mogelijk naar eigen vermogen in de hand te nemen. Wanneer het niet vanzelf gaat, bieden we ondersteuning, zorg en opvang. We beogen om aan te sluiten bij de talenten, mogelijkheden en behoeften van inwoners en zoeken we met hen naar mogelijkheden om mee te doen in de samenleving.

We zien dat niet alleen huishoudens met een laag inkomen maar ook huishoudens met een midden inkomen vaker in de problemen komen. Onzekere inkomsten, stijgende energielasten en te weinig reserves maken het lastig om rond te komen. Daarom hebben we onze werkwijze verruimd van armoedeaanpak en schuldhulpverlening naar bestaanszekerheid. Dit is onlosmakelijk met elkaar verbonden en vraagt om een integrale blik en aanpak. We doen dat in Oss door gebiedsgericht te werken, samen met onze partners in de wijk, nabij te zijn voor inwoners en stress sensitief te werken. We hebben aandacht voor alle leefgebieden en gebruiken daarvoor ons netwerk en het netwerk van de inwoner. We nemen het niet over, maar werken samen met de inwoner.

Kansengelijkheid betreft goede kinderopvang en onderwijs, een sluitende aanpak voor jongeren en jongvolwassenen, en de aanpak van laaggeletterdheid. Allemaal opgaven waaraan wij in dit programma werken.

2. Programma-onderdelen

2.1 Werk en talentontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Het hebben van werk brengt inwoners onder de mensen en zorgt voor structuur en inkomen. Hierdoor kunnen zij volwaardig meedoen met de samenleving. Lukt het niet om te werken, dan zoeken we samen naar andere mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving. We handelen hierbij vanuit vertrouwen en kijken creatief naar wat kan.

Elke stap naar werk is waardevol; wij stimuleren daarom deeltijdwerk, zetten in op trajecten voor mensen met een arbeidsbeperking met gebruik van loonkostensubsidie, jobcoaching en richting ons op de ontwikkeling van mensen. Daarbij stimuleren we het volgen van een opleiding en leerwerktrajecten en bieden we nazorg als mensen weer aan het werk zijn. Voor het grootste deel van de bijstandspopulatie zal het moeilijk blijven om te gaan werken. Zij ervaren veel medische-, psychische- of sociale belemmeringen. We zoeken naar mogelijkheden om hen te laten meedoen in de samenleving.

Wij geloven in de mogelijkheden van mensen die inburgeren. Door te investeren in participatie zorgen we ervoor dat zij snel en volwaardig meedoen in de Nederlandse maatschappij, liefst via betaald werk of een opleiding.

Jongeren tussen de 16-27 jaar en met name kwetsbare jongeren, ook zonder uitkering, zijn binnen onze gemeente een doelgroep met prioriteit. Vanuit een integrale benadering bieden wij ondersteuning gericht op een duurzaam traject van onderwijs en werk. We zetten fors in op gebruik van het instrument loonkostensubsidie in combinatie met jobcoaching (begeleiding op de werkplek) zodat ze ook aan het werk blijven.

De aanpak van laaggeletterdheid en het verbeteren van basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheden) is geen doel op zich. Wij zien het als een basis om te kunnen leren en als middel om goed mee te kunnen doen in de samenleving. Wij willen dat zoveel mogelijk mensen taalonderwijs volgen en stimuleren mogelijkheden hiervoor.

We werken aan een regionale arbeidsmarkt met flexibele, ondernemende mensen die verantwoording nemen voor hun eigen ontwikkeling en met duurzame werkgelegenheid, ook voor kwetsbare groepen. Op de arbeidsmarkt zien we krapte. Dat betekent niet dat er ‘zomaar’ werk is voor iedereen. De mismatch tussen vraag en aanbod neemt toe. We zien onderwijs als een belangrijke basis; dat vraagt een sterk MBO en goede verbinding met HBO in de regio. We versterken op lokaal niveau de aansluiting overheid-onderwijs-arbeidsmarkt volgens de uitgangspunten van het UNESCO Lerende Stad programma: een leven lang ontwikkelen, inclusief onderwijs, informeel en non-formeel leren en het combineren van leren en werken zijn enkele van deze uitgangspunten. De projectorganisatie Talentencampus ontwikkelt de lerende stad Oss als aanjager en adviseur. Zij biedt een platform voor talenten en bedrijven en fungeert als uitvoeringsorganisatie voor lokale arbeidsmarktprojecten.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Iedereen die kan en wil werken, heeft werk of volgt een opleiding daarvoor*
- *Inwoners in Oss beschikken over basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale vaardigheden)*
- *Bedrijven in Oss beschikken op het juiste moment over de juiste hoeveelheid mensen, met de juiste kwalificaties op de juiste plek*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Herziening participatiewet	- Volgen en lobby herziening participatiewet via G40 en VNG	X	X	X	
	- Voortzetten ondersteuning naar 'werk'	X	X	X	X
	- Inwoners stimuleren tot 'meedoen', ontwikkelen monitoring	X	X	X	X
Behoud sociaal ontwikkelbedrijf IBN	- Evaluatie en ontwikkeling partnership	X			
	- Deelname landelijke werkgroep Toekomst van Sociale ontwikkelbedrijven	X	X		
Gratis taalonderwijs voor volwassenen die dat niet kunnen betalen	- Uitwerken voorstel met aanpak en budget	X			
	- Communicatie en aanpak bereik	X	X		
Leven lang ontwikkelen	- Werkgevers stimuleren duurzame inzetbaarheid via inzet regionale projecten		X	X	
Mensen afstand arbeidsmarkt aan het werk	- Gesprekken met bedrijven over wat extra nodig is voor in dienst nemen mensen afstand arbeidsmarkt	X			
	- Het wetsvoorstel Breed Offensief volgen en nieuwe maatregelen vertalen naar dienstverlening	X	X		
	- Verkennen (job)coach MKB		X		
Versterking van het netwerk MBO - bedrijfsleven	- Voortzetten en verstevigen Talentencampus	X	X		
	- Vanuit MBO position paper ontwikkeling relatie KW1C	X	X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In onze dienstverlening gaan we uit van zelfregie van de inwoner. We werken aan Sterke Teamontwikkeling, met (nieuwe) gebiedsgerichte benadering en versterken van vakmanschap door onder andere het implementeren van de Samenwerkwijze Oss.	Continue
- Voor de toeleiding naar werk werken we met een variatie aan re-integratie-instrumenten. Een goede inschatting van de mogelijkheden samen met de inwoner is daarbij van belang. Het partnership gemeenten-IBN is daarin van grote waarde. De huisvesting van Rotonde (praktijkdiagnose en arbeidstraining) bij IBN geeft kansen voor verdergaande samenwerking. We evalueren het partnership en stellen de afspraken zonodig bij.	Evaluatie Q1 2023
- We zoeken naar vacatures en werkplekken en zorgen voor goede matching. Daarnaast organiseren we activiteiten voor werkgevers en werkzoekenden om op informele wijze contact te leggen, zoals een vacature-café en speeddates.	Continue

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Wanneer nodig plaatsen wij inwoners op een beschutte werkplek. Van het aantal indicaties voor beschut werk werkt per 1 augustus 2022 bijna 70%. De overige 30% zitten nog in een traject maar zijn (nog) niet geplaatst.	Continue
- Met het project "In de dichter bij stand" beogen we inzicht te krijgen in wat een goede werkrelatie tussen professionals en de inwoner met een bijstandsuitkering is. Wat zijn de voorwaarden zijn om een goede werkrelatie op te bouwen en te onderhouden en welke handvatten zijn daarvoor te ontwikkelen. We voeren dit project uit met de Universiteit van Humanistiek, Movisie, gemeente Assen, gemeente Rotterdam en ervaringsdeskundigen. Ook Divosa en de beroepsvereniging SAM worden hierbij betrokken. Het project wordt gefinancierd via de ZonW subsidie Vakkundig aan het werk-2.	
- De Tozo werkzaamheden lopen tot en met 2023 met heronderzoeken, aflossing van verstrekte bedrijfskredieten.	Afronding Q4 2023
- We zetten in op "van werk-naar-werk trajecten" voor ondernemers, die nu gebruik maken van de Tozo regeling. We zijn in gesprek om te kijken welke dienstverlening nodig is om aan het werk te blijven. Dat kan gaan om (om)scholing, verbinding leggen in een netwerk, schulddienstverlening of bemiddeling naar werk in een dienstverband.	Continue
- Wij participeren in het Regionaal Mobiliteitsteam vanuit Noordoost Brabant Werkt voor 'van werk naar werk' trajecten, inmiddels voor een bredere doelgroep dan ontslag als gevolg van COVID-19 werknemers.	RMT loopt in 2022 en 2023
- We investeren in preventie en voorkomen dat inwoners langdurig in de bijstand komen. Daarom ondersteunen we inwoners voor einde ANW en investeren we in zelforganisatie (JobOn).	Continue
- We blijven inzetten op kwetsbare jongeren met en zonder uitkering. Deze doelgroep bestaat voornamelijk uit vergunningshouders en jongeren uit het voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. De consulenten uit het jongerenteam benaderen deze jongeren actief en begeleiden ze naar school of werk en zorgen dat ze hun werk behouden via inzet van jobcoaching. - Voor de integrale aanpak voor jongeren tussen de 16 en 27 jaar met problemen op meerdere leefgebieden (Big 5), werken we intern samen en betrekken externe partners, zodat er voor de jongeren integrale maatwerktrajecten worden gerealiseerd (zie ook programma 1).	Continue
- Wij volgen de instroom en opbrengsten van IBN Young Talent. Bij deze aanpak worden jongeren tijdelijk in dienst genomen en van daaruit naar werk bemiddeld.	Continue
- Wij ondersteunen statushouders met een breed pakket vanuit de wet Inburgering, gericht op integratie, taalvaardigheid en toeleiding naar werk. De taakstelling rondom statushouders vanuit het Rijk wordt in 2023 fors verhoogd, mogelijk verdubbeld. Wij passen zo goed mogelijk onze uitvoeringscapaciteit hierop aan en brengen de (financiële) consequenties hiervan in beeld (zie ook Programma 1 Jeugdhulp).	Continue
- Vanuit de WEB-middelen (Wet Educatie Beroepsonderwijs) zetten we actief in op het verbeteren van de basisvaardigheden van volwassen inwoners van Oss. Dit doen we met regionale en lokale partners. Het betreft zowel formele educatie (erkend diploma) als non formele educatie (laagdrempelig en vaak springplank naar formele educatie. Voor de uitvoering van de formele WEB-trajecten werken we vanuit de regio tot en met 2023 met Capabel Taal. Daarna moeten de formele trajecten in ieder geval opnieuw aanbesteed worden.	Continue

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We onderzoeken wat er aanvullend op bestaande regelingen nodig is en werken een plan uit voor gratis taalonderwijs voor alle migranten die dat niet zelf kunnen betalen, ook voor wie dat niet wettelijk verplicht is. Dit sluit aan op onze integrale visie op integratie (zie ook Programma 1 Integratie).	Continue
- Voor de aanpak laaggeletterdheid volgen we de activiteitenagenda van het beleidsplan 'Meedoen begint bij de basis'. We geven concreet aandacht aan bewustwording en bespreekbaar maken van de problematiek, preventie, signaleren van de doelgroep en een passend taalaanbod. Jaarlijks willen we zo minimaal 100 mensen bereiken om hun basisvaardigheden te verbeteren. Het plan (looptijd tot en met 2022) zeker nog actueel voor 2023. De afgelopen tijd kwamen we vooral handjes tekort om laaggeletterden te bereiken Het Taalhuis heeft binnen het taalnetwerk een centrale, verbindende rol in de aanpak van laaggeletterdheid. Voor Oss hebben we door combinatie met Meierijstad een nieuwe taalcoördinator gevonden, die 1 september 2022 is begonnen.	Continue
- Het project Digitalisering Sociaal Domein leidt tot verbeteringen in onze digitale processen en uitbreiding van onze digitale dienstverlening in het brede sociale domein. Daarbij werken we aan de doorontwikkeling van het Dashboard Sociaal Domein op drie niveaus: bestuurlijk, voor managementinformatie en voor makkelijk gebruik voor beleid en uitvoering.	Continue
- In het Werkgeversservicepunt Noordoost-Brabant, als netwerkorganisatie van gemeenten, sociale partners, het UWV, SW-bedrijven, MBO en SBB, maken we afspraken over arbeidsmarktvraagstukken zoals een gezamenlijke aanpak voor kwetsbare werkzoekenden, jeugdwerkloosheid en stageproblematiek, krapte op de arbeidsmarkt. We harmoniseren de dienstverlening aan werkgevers in de regio en zorgen we dat we minimaal voldoen aan de banenafspraak in het sociaal akkoord. Doel van de regio is dat eind 2021 daarvoor 6358 banenafspraken gerealiseerd zijn. Als werkgever is het doel van de gemeente om 29,7 fte hiervoor te realiseren.	Continue
- We werken regionaal aan 1 portaal voor werkgevers en inwoners.	Continue
- We investeren in Noordoost Brabant Werkt met menskracht en middelen, op bestuurlijk en strategisch niveau. Ook nemen we deel aan de programmalijnen Regionaal Werkbedrijf/Werkgeversservicepunt en Jongerenaanpak gericht op voortijdig schoolverlaters (VSV)/kwetsbare jongeren. Onze actieve deelname in Noordoost Brabant Werk leidt tot regionale projecten voor arbeidsmarktbeleid en tot een gezamenlijke aanpak die uitval van jongeren tegengaat. Jaarlijks dragen we hier € 1 per inwoner aan bij.	Continue
- Oss is UNESCO Learning City; een lerende stad. We versterken van leer- en ontwikkelcultuur bij werkgevers én in het onderwijs via de lerende stad Oss en regionale projecten. De Talentencampus is daarin de spil voor de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Specifiek wordt er nu ingezet op Open Badges als instrument bij Leven Lang Ontwikkelen. - Daarnaast organiseert de Talentencampus diverse Learning Communities en ontmoetingen voor (hoger) onderwijs en ondernemers om HBO en WO talent te behouden voor de Osse arbeidsmarkt.	Continue
- We blijven in gesprek met Koning Willem I College over doorontwikkeling van de MBO-community in onze gemeente en een goede aansluiting onderwijs-bedrijfsleven.	Continue

2.2 Bestaanszekerheid

Wat willen we bereiken?

Bij steeds meer mensen staat de bestaanszekerheid onder druk. Volgens cijfers van het NIBUD kampt 1 op de 5 mensen met betalingsproblemen. Geldzorgen leiden tot stress en beïnvloeden zo iemands gedrag. Het kan leiden tot verminderde gezondheid, uitsluiting en andere problemen. Met alle nadelige gevolgen van dien. Wij willen problemen door schulden voorkomen en verminderen. In onze aanpak laten we de regie bij de inwoner. Wij streven naar minder armoede in Oss. Dat kunnen we helaas niet volledig beïnvloeden; inkomensregelingen worden bijvoorbeeld op rijksniveau gemaakt. Zolang structurele verbetering van de financiële situatie nog niet binnen handbereik is, zorgen we voor een vangnet met een variatie aan armoedevoorzieningen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Inwoners in Oss hebben bestaanszekerheid en kunnen meedoen in de samenleving*
- *Er is een maximaal gebruik van de mogelijkheden uit het armoedebeleid voor kwetsbare groepen*
- *Er is goede ondersteuning voor inwoners met problematische schulden*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Meer gebruik mogelijkheden armoedebeleid	- Ontwikkeling doelgroepgerichte activiteiten nav Minima Effect Rapportage	X			
	- Goede samenwerking met het netwerk armoedevoorzieningen	X	X	X	X
	- Stimuleren gebruik zorgverzekering AZOSS	X	X	X	X
	- Ondersteuning energiearmoede	X			
Voorkomen van schulden	- Vroegsignalering	X			
	- Budgetcoaching: verkenning wat nodig is in Oss	X			
	- Extra hulp bij geldzaken	X	X		
Schuldhulpverlening	- Pilotproject opkopen schulden jongeren	X	X		
	- Verkenning uitbreiding saneringskredieten voor volwassenen	X	X		
Schuldhulpverlening voor ondernemers	- Uitvoering BBZ	X	X	X	X
	- Ontwikkeling aanpak schulden bij ZZP-ers	X	X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We zetten bijzondere bijstand en minimaregelingen in om iedereen op maat te kunnen ondersteunen. We streven naar goed gebruik van de voorzieningen en goed bereik van de inwoners die dit nodig hebben.	Continue
- In onze dienstverlening gaan we uit van zelfregie van de inwoner. We werken aan Sterke Teamontwikkeling, met (nieuwe) gebiedsgerichte benadering en versterken van vakmanschap door onder andere het implementeren van de Samenwerkwijze Oss.	Continue
- Voor de meest kwetsbare groep in ons bestand, vaak mensen die wat ouder zijn, langdurig gebruik maken van de uitkering, laaggeletterd zijn en bekend zijn bij zorg- en welzijnsinstellingen, hebben we extra aandacht.	Continue
- We zien een toename van inwoners in grote financiële nood als gevolg van de hoge energiekosten. Wij ondersteunen hen onder meer door uitkering van de Eenmalige Energie Toeslag en verkennen wat wij verder nog kunnen bieden en de consequenties daarvan. - De hoge energiekosten hebben ook gevolgen voor inwoners die al afspraken rond schulden hebben. Wij nemen actief contact met hen op om de consequenties voor hun afloscapaciteit te bespreken en naar oplossingen te zoeken. Wanneer dit extra uitvoeringscapaciteit vraagt, willen we die financieren uit de reserve Participatiebevordering.	Q4/2022 en 2023
- We maken een nieuw beleidskader Armoede en Schulden voor de periode 2024-2027. Daarbij nemen we de aanbevelingen mee uit 'Samen tegen schulden, een rekenkameronderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van de uitvoering van schuldhulpverlening, preventie en vroegsignalering in de gemeente Oss' en de Minima Effect Rapportage (NIBUD 2022)	Q4 2023
- We continueren onze inzet voor vroegsignalering schuldenproblematiek, die in maart 2022 is gestart. De eerste resultaten qua bereik zijn goed. Wij evalueren de werkwijze en bepalen in welke omvang we dit voortzetten.	Evaluatie klaar Q2 2023
- Wij blijven aangesloten bij de Nederlandse Schuldhulproute: inwoners met betalingsachterstanden of 'rood staan' bij aangesloten banken, zorgverzekeraars, energiemaatschappijen krijgen een signaal om hulp te zoeken. Dit gebeurt door hen te wijzen op de website geldfit.nl. De kosten hiervan willen we structureel financieren.	Continue
- We nemen deel in het 'Schuldenknooppunt' en hebben zo vaste afspraken met grote schuldeisers over de automatische goedkeuring van een betalingsvoorstel. De doorlooptijd van minnelijke schuldregeling wordt daarmee verkort. De kosten hiervoor willen wij structureel financieren.	Continue
- Wij ontwikkelen schuldhulpverlening voor ondernemers. Deze nieuwe wettelijke taak vraagt specifieke kennis, die we nog aan het opbouwen zijn.	Plan klaar Q2 2023
- Met bewindvoerders in Oss en regio hebben wij een convenant gesloten voor betere regievoering en met elkaar kwalitatief goede en passende ondersteuning te bieden door aan de voorkant een gezamenlijke intake te voeren. Wij evalueren deze samenwerking en zorgen voor meer aangesloten bewindvoerders.	Evaluatie klaar Q1 2023
- We starten een pilot budgetcoaching. Dit is een uitbreiding op de bestaande dienstverlening van Team Schuldhulpverlening en is gericht op het voorkomen van schulden. Bij budgetcoaching richten we ons specifiek op de doelgroep waarvoor nog geen structureel budgetbeheer en ondersteuning nodig is. Door tijdelijke hulp bij geldzaken zorgen we ervoor dat deze doelgroep niet	2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
structureel in de problemen komt. De incidentele kosten voor 2023 dekken we uit de reserve Participatiebevordering.	
- We implementeren de pilot Schuldsanering voor inwoners met minimale afloscapaciteit.	Q1/2023
- We hebben de pilot AJOSS voor jongeren met schulden verlengd en evalueren de werkwijze en opbrengsten in 2023.	Q4/2023
- We implementeren de app Kwikstart voor jongeren. Hierin staan allerlei zaken die veranderen en/of geregeld moeten worden als je 18+ bent, ook toegespitst op Oss. Ook willen we jongeren die 18 jaar worden actief informeren over de (financiële) rechten en plichten die daarbij komen kijken.	Q1/2023

2.3 Opvang, onderwijs en onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

We streven ernaar dat inwoners met nagenoeg dezelfde talenten evenveel kans maken op de ontwikkeling van dit talent. Helaas is kansenongelijkheid op veel terreinen zichtbaar. Op de woningmarkt, de arbeidsmarkt, in koopkracht enzovoort. Wij zien het onderwijs als een belangrijke motor om kansengelijkheid te bevorderen: ook op school willen we dat iedereen mee kan doen.

Ervoor zorgen dat àlle kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen en gezond en veilig opgroeien, dat is de opdracht waar de Osse gemeenschap voor staat. Onderwijs en kinderopvang vervullen hierin een belangrijke rol. Het biedt een basis voor gelijke kansen. Niet alleen met het leren van de Nederlandse taal, maar ook met andere vaardigheden die nodig zijn om later als volwassene naar vermogen mee te kunnen doen aan de samenleving. Een samenleving die iedereen insluit, stimuleert en kansen biedt: de inclusieve samenleving. Het Osse onderwijs en kinderopvang is daarop gericht met goede schoolgebouwen, rijke leeromgevingen en ondersteuning voor kinderen, jongeren en gezinnen die bovengemiddeld risico lopen op ontwikkelachterstand. We streven ernaar dat kinderen een goede start maken op de basisschool en dat onze jeugdigen opgroeien tot zelfredzame mensen, die het liefst met een startkwalificatie de arbeidsmarkt betreden. We bieden daarom ondersteuning bij schoolverzuim en willen voortijdig schoolverlaten voorkomen.

We werken aan goede onderwijshuisvesting met een Integraal Huisvestingsplan dat in samenspraak met schoolbesturen tot stand is gekomen. Hierin maken we plannen voor (ver)nieuwbouw en overleggen we over zaken als verduurzaming en ventilatie van schoolgebouwen. We proberen de overcapaciteit in schoolgebouwen terug te dringen. Na jaren van krimp, laten de leerlingenprognoses zien dat er de komende 10 jaar een groei van circa 300 leerlingen in het primair onderwijs komt. Daarnaast zal er groei zijn door het ontstaan van de nieuwe wijk Amsteleind. Voor het voortgezet onderwijs is er de komende 10 jaar nog wel sprake van krimp.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Onderwijs in Oss is inclusief en biedt kinderen gelijke kansen voor de ontwikkeling van hun talent*
- *Er is een goede aansluiting van jeugdhulp op ondersteuning in opvang en onderwijs*
- *Onderwijshuisvesting is van goede kwaliteit*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Inclusief onderwijs	- Voorzetten en uitbouwen kwaliteit taalstimuleringsprogramma's (VVE, NT2);	X	X	X	X
	- Organiseren en uitvoeren burgerschaps- en inclusie-programma's	X	X	X	X
	- We stimuleren om het speciaal onderwijs dichtbij het regulier onderwijs te organiseren	X	X	X	X
	- We zorgen voor een verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We zetten de (succesvolle) aanpak van voortijdig schoolverlaters en verzuim vanuit het Regionaal Bureau Leerplicht BNO voort en streven ernaar te blijven behoren tot laagste percentages van Nederland.	Continue
- We ondersteunen vanuit het RBL-BNO actief de bredere doelgroep kwetsbare 23-27-jarigen door ze terug te begeleiden naar school. De aanpak is onderdeel van de regionale Jongerenaanpak als onderdeel van Noordoost Brabant Werkt.	Continue
- We werken met alle partners uit opvang, onderwijs en jeugdhulp samen aan de 'Osse sporen naar kansen' (voorheen Onderwijs Achterstanden Beleid). Er zijn 3 sporen: (1) Taal & Talent, (2) Zorg & Groei, (3) Samen Oss (meedoen en inclusie). In samenwerking stellen we ontwikkeldoelen op, lijnen we activiteiten op en richten we doorgaande lijnen in. Hiervoor passen we de sturing en overlegstructuur aan passend bij de meerjarige ambities. In overeenstemming met de ambities zetten we OAB- en NPO-middelen in. NPO-middelen zijn beschikbaar tot 1 augustus 2025.	Q4/2022, daarna continue
- Verbinding kinderopvang met jeugdhulp (spoor 1): in de kinderopvang versterken we de huidige werkwijze van het expertiseteam met aanvullende inbreng van (specialistische) jeugdhulp (voorheen passende opvang). Uit onderzoek blijkt dat deze werkwijze aantoonbare meerwaarde heeft voor de expertise van de pedagogisch medewerkers en de resultaten voor kinderen. We bekijken hoe deze expertise ook een bijdrage kan leveren in de gastouderopvang	Q2/2023
- Versterken inclusieve opvang: de huidige extra subsidie van €6000,- per groep met meer dan 50% doelgroepkinderen (in de kinderdagopvang) door-ontwikkelen naar een regeling die steeds breder inclusieve opvang mogelijk maakt. Ook voor buitenschoolse opvang.	
- Wij organiseren Voorschoolse Educatie voor Oekraïense peuters (2,5 tot 4 jaar) (spoor 1).	Q4/2022
- Wij dragen zorg voor voldoende capaciteit NT2- en ISK-onderwijs. Door verhoogde instroom niet-Nederlandstalige kinderen en jongeren (statushouders en ook Oekraïeners) en door personele tekorten in het onderwijs (po, vo en mbo) is taalonderwijs aan deze groepen een uitdaging (spoor 1).	Continue
- Wij richten ons actief op laaggeletterdheid bij ouders (betere term is: Basisvaardigheden taal, rekenen en digitaal). Wij starten met experimenten op	Q1/2023

Activiteit		Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
	te selecteren basisscholen met taalprogramma's voor laaggeletterde ouders (school als vind- en werkplaats aanpak laaggeletterdheid).	
-	We werken aan versterking van de kwaliteit van taaleducatie in Oss. De *VVE en NT2 monitor* die in 2022 startte, is het instrument om zicht te houden op de kwaliteit en levert input aan voor verdere professionalisering. De VVE- en NT2-coördinatie zal hierin een centrale rol vervullen en passen we hierop aan.	Coördinatie: Q1/2023 Professionalisering: Continue Evaluaties: Q3/2023
-	Wij willen een sluitende aanpak voor bereik van alle peuters met risico op (taal)achterstand (VVE-indicatie). De Peutermonitor wordt in 2022 voor het eerst ook door de GGD gevuld. Daarmee kan de gemeente in samenwerking met Kinderopvang en GGD alle geïndiceerde kinderen voldoende aandacht geven en een passend aanbod doen (spoor 1).	Q4/2022
-	We evalueren de pilot logopedische screening in de kinderopvang en besluiten over het vervolg (spoor 1).	Q3/2023
-	Verbinding Passend onderwijs met jeugdhulp: op dit moment zijn de *Onderwijscontactpersonen* (OCP) van het CJG de schakel tussen de scholen en het CJG. Daarmee zijn zij voor ouders één van de toegangen tot jeugdhulp. We organiseren een breed proces waarbij we alle partijen betrekken waaronder ouders, jongeren, onderwijs, CJG en GGD over de inrichting van deze functie. Hierin nemen we ook de functie van de 'Familie-contactpersonen' mee die nu in Oss op enkele scholen werken maar die (nog) geen binding hebben met het CJG (spoor 2).	Q2/2023
-	Verbinding Passend onderwijs met Jeugdhulp: verdere ontwikkeling Onderwijszorgarrangementen (OZA). Er zijn in Oss op dit moment meerdere voorzieningen op het snijvlak onderwijs- en jeugdhulp waarbij onderwijspartners en jeugdhulporganisaties intensief samenwerken. Voorbeelden hiervan zijn: de Educatieve crisisopvang PAST/TOM, Positief gedragsstimuleringsprogramma De Schakel in het speciaal basisonderwijs en specialistische jeugdhulp in (Voortgezet) Speciaal Onderwijs. We onderzoeken met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs hoe we de bewezen OZA-aanpakken breder in het Osse onderwijs in kunnen zetten en maken daar meerjarige afspraken over (spoor 2).	Q2/2023
-	Verrijkte verlengde schooldagen: versterking sociale ontwikkeling en stimulering ontmoeting Schadewijk en Ruwaard. Samen met kinderopvang, onderwijs en Ons Welzijn starten we in fases met na- en buitenschools aanbod voor spel, sport, cultuur en leren, toegankelijk voor alle kinderen van 4 tot 13 jaar in de wijk (v/h Talentenplein) (spoor 3).	Schadewijk: start Q3/2022 Ruwaard: start Q2/2023
-	Versterking inclusie: Aansluiting bij Gelijke Kansen Alliantie (GKA). In samenwerking met het onderwijs en andere partijen sluiten we met verschillende projecten aan bij het landelijk subsidieprogramma GKA. Dit betreft onder meer projecten zoals *De Brugroute*. Een aanpak waarbij kinderen uit groep 7 en 8 laagdrempelig op thema's al in het voortgezet onderwijs les krijgen en zo betere ontwikkelkansen krijgen (spoor 3).	Start Q3/2022
-	Samen met het schoolbestuur SAAM werken we aan vervangende nieuwbouwplannen voor de basisscholen De Korenaer/J.F. Kennedy (KC De Aventurijn) en de Nicolaasschool (KC Nicolaas).	Raadsbesluiten investeringskredieten Q1/2022
-	Samen met het schoolbestuur Optimus werken we aan een vervangende voorziening voor de scholen in Megen/Macharen/Haren (Kindlandschap De Eiber).	Raadsbesluit voorbereidingskrediet en locatieonderzoek Q1/2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Samen met de schoolbesturen en het SWV PO 3006 werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het speciaal onderwijs: nieuwbouw/inpassing speciale voorziening SO '2 scholen op 1 locatie' voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs.	Raadsbesluit locatie en voorbereidingskrediet Q1/2023
- Samen met de schoolbesturen en het SWV VO 3006 werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het voortgezet speciaal onderwijs: nieuwbouw/inpassing speciale voorziening VSO '2 scholen op 1 locatie' voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs.	Raadsbesluit locatie en voorbereidingskrediet Q1/2023
- Samen met het schoolbestuur Optimus werken we aan een vervangende voorziening voor SBO Het Baken.	Raadsbesluit locatie en voorbereidingskrediet Q2/2023
- Samen met de schoolbesturen Filios en SAAM werken we aan de vervangende nieuwbouw voor De Lockaert en De Polderhof. De planvorming van de scholen wordt integraal meegenomen met sport en evenementen (Ussenstelt) in de wijk Oss Noord-West.	Afronden Haalbaarheidsstudie voor de voorjaarsnota 2023

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Wij willen dat iedereen mee kan doen in onze samenleving. Onderwijs en werk zijn belangrijk voor participatie. Wij werken aan een duurzame plek op de arbeidsmarkt voor onze inwoners. Daarom streven we naar een startkwalificatie bij een zo groot mogelijke groep inwoners en gaan uitval uit onderwijs tegen. We ondersteunen mensen met een uitkering om passend werk te krijgen en te houden. We werken aan erkende certificaten en praktijkverklaringen waarmee kennis en vaardigheden beter aantoonbaar zijn. Leven lang ontwikkelen is een belangrijk uitgangspunt.
Wij stimuleren inclusief onderwijs en organiseren hulp om de scholen heen.
Wij hebben een breed pakket aan armoedemaatregelen voor huishoudens in financieel zware situaties en passen maatwerk toe voor mensen die het nodig hebben.
De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, geen honger, kwaliteitsonderwijs, duurzame energie, fatsoenlijk werk en gezonde economie, ongelijkheid verminderen en partnerschappen.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant
Het Werkvoorzieningschap is opdrachtgever voor IBN als uitvoeringsorganisatie van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Het Werkvoorzieningschap is namens 6 gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN.

Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO)
Het RBL BNO voert voor gemeente Oss en de regio de wettelijk verplichte taken rond leerplicht en RMC uit. Het voorkomen en terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim, voortijdig schoolverlaten en langdurig thuiszitten is haar kerntaak.

3.3 Beleidskaders

1. Maatregelen Wet werk en bijstand (2015)
2. Beleidskader Participatiewet (2015)
3. Beleidskader Wet Inburgering (2021)

4. Beleidskader Armoede en Schulden 2020-2024 (2019)
5. Plan van aanpak Laaggeletterdheid 'Meedoen begint bij de basis' (2019)
6. Beleidskader 2021-2024 Regionaal Bureau Leerplicht en voortijdig schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL) (2021)
7. Onderwijsachterstandenbeleid 'Sporen naar kansen voor kinderen' (2019)
8. Integraal Huisvestingsplan onderwijsvastgoed (actualisatie 2022)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Voortijdig schoolverlaters Oss	Vsvverkenner.nl	1,94%	2,11%	1,84%		<2,0%
Bereik VVE doelgroep	Peutermonitor		97%	97%		100%
Gebruik voorzieningen armoedebeleid	WISZ	82,6%	86,4%	84,3%	82,2%	85%
Gebruik huishoudens 120%			81,6%	78,3%	73,9%	
Gebruik huishoudens p-wet			91,1%	90,2%	90,4%	
Percentage stijging bijstandsuitkeringen	WISZ	-5%	-3,4%	5%	-3,1%	-1%

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Absoluut verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (niet ingeschreven op school)	2,1	1,9	2021
Relatief verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (wel ingeschreven, niet aanwezig)	15	19	2021
Voortijdig schoolverlaters (VO en MBO)	1,9%	1,8%	2021
Kinderen in uitkeringsgezin	5%	6%	2020
Personen > 18 jaar met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	306,5	371,1	2020
Werkloze jongeren 16-22 jaar	2%	2%	2020
Personen 15-64 jaar met lopend re-integratietraject per 10.000 inwoners	212,9	195,5	2020
Netto arbeidsparticipatie (aandeel beroepsbevolking met baan)	70,6%	70,6%	2021
Demografische druk (verhouding tussen niet-productieve leeftijdsgroepen < 20 jaar en > 65 jaar en productieve groep 20-64 jaar)	69,1%	74,9%	2022

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Schuldenknooppunt & Collectief Schuldregelen (S&C) en Pilot Nederlandse Schuldhulproute (NSR)	0	50	50	50	50
Voortgezet Speciaal Onderwijs	0	0	0	92	79
Nieuwbouw Speciaal Onderwijs	0	0	0	140	139
Investering Optimus/Kindlandschap De Eiber	0	0	-122	48	48
Speciaal Basisonderwijs Het Baken	0	0	0	0	197
Vergroten doelgroep en uitbreiding doelgroep	530	265	0	0	0
Eenmalige energietoeslag Uit reserves	-530	-265	0	0	0
Pilot budgetcoaching	0	80	0	0	0
Uit reserve participatiebevordering	0	-80	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**50**	**-72**	**330**	**513**

Toelichting nieuw beleid

Schuldenknooppunt & Collectief Schuldregelen (S&C) en Pilot Nederlandse Schuldhulproute (NSR)

We stellen voor om vanaf 2023 een jaarlijks bedrag van € 35.000 voor het schuldenknooppunt en collectief schuldregelen (S&C) en jaarlijks € 15.000 voor de Nederlandse Schuldhulproute (NSR) beschikbaar te stellen. We zijn gestart met het schuldenknooppunt en collectief schuldregelen (S&C). Hiermee maakt de gemeente vaste afspraken met grote schuldeisers over de automatische goedkeuring van een betalingsvoorstel. Voor inwoners met schulden betekent dit dat er sneller een oplossing voor hun schulden is. De jaarlijkse kosten hiervan zijn € 35.000. Dit bedrag bestaat uit kosten voor aansluiten bij het Waarborgfonds, gederfde inkomsten van bemiddelingskosten en de kosten voor het aanvullen van saneringskredieten bij onvoorziene inkomstendaling. Daarnaast vragen we om borging van de samenwerking met de Nederlandse Schuldhulproute (NSR). De kosten op jaarbasis zijn € 15.000. Dit zijn kosten voor de website geldfit.nl. Via deze website ontdekken mensen anoniem welke stap zij kunnen zetten om weer grip te krijgen op hun geld. Vanaf augustus 2020 doen we in Oss mee aan de Nederlandse Schuldhulproute. Deze pilot loopt tot augustus 2022. Graag willen we de deelname aan de NSR behouden. Deelname aan de NSR is een extra mogelijkheid om Osse inwoners te stimuleren passende hulp te zoeken bij geldzorgen. In 2021 hebben 1.682 Osse inwoners Geldfit bezocht, 461 inwoners hebben online een test gedaan en advies ontvangen. Het is een aanvulling op de aanpak Vroegsignalering betalingsachterstanden. Daarmee is het een welkome bijdrage aan onze doelstelling om het bereik van inwoners met geldzorgen te vergroten.

Voortgezet Speciaal Onderwijs

We stellen voor een investeringsbedrag van € 10 miljoen te begroten voor nieuwbouw van het voortgezet speciaal onderwijs voorziening. Dit betekent een extra bedrag van € 92.000 in 2025 en vanaf 2026 jaarlijks € 79.000. In de Programmabegroting 2022 hebben we het destijds begrote bedrag voor VSO bepaald op basis van inpassing in een bestaand gebouw. Vanaf medio 2021 heeft een locatieonderzoek plaatsgevonden. Het Hooghuis (Verdistraat) is één van de vijf potentiële locaties. Dit is een inpassinglocatie, maar aanmerkelijk duurder dan de eerder begrote 50% van de nieuwbouw-m2 prijs. Ook de locatie van Hub Noord-Brabant en De Sonnewijser zijn potentiële locaties. Dit zijn verouderde gebouwen waar een investering tegen 50% van de nieuwbouw-m2 prijs ook niet haalbaar is. Om deze reden stellen we nu voor om nu een investeringsbedrag voor nieuwbouw beschikbaar te stellen. We verwachten dat een investering van afgerond € 10.000.000 nodig is. Voor de oorspronkelijke investering hadden we aan investeringslasten € 241.000 geraamd. De kosten worden nu hoger, ze stijgen met € 92.000 in 2025 en € 79.000 vanaf 2026. De uitwerking en het definitief beschikbaar stellen leggen we in een afzonderlijk raadsvoorstel aan u voor.

Nieuwbouw Speciaal Onderwijs

We stellen voor een investeringsbedrag van € 9 miljoen te begroten voor nieuwbouw van het voortgezet speciaal onderwijs voorziening. Dit betekent een extra jaarlijks bedrag van € 139.000. In de Programmabegroting 2022 hebben we destijds het begrote bedrag voor SO bepaald op basis van inpassing in een bestaand gebouw. Vanaf medio 2021 heeft een locatieonderzoek plaatsgevonden en Het Hooghuis (Verdistraat) is één van de vijf potentiële locaties. Dit is een inpassinglocatie, maar aanmerkelijk duurder dan de eerder begrote 50% van de nieuwbouw-m2 prijs. Ook de locatie van Hub Noord-Brabant en De Sonnewijser zijn potentiële locaties. Dit zijn verouderde gebouwen waar een investering tegen 50% van de nieuwbouw-m2 prijs ook niet haalbaar is. Om deze reden stellen we voor om voor nu het begrote bedrag voor nieuwbouw op te nemen. We verwachten dat een investering van € 9.000.000 nodig is. Voor de oorspronkelijke investering hadden we jaarlijkse laten van € 184.000 begroot. Bij nieuwbouw worden de investeringslasten € 324.000. Dit is een toename met € 139.000. De uitwerking en het definitief beschikbaar stellen leggen we in een afzonderlijk raadsvoorstel aan u voor.

Investering Optimus/Kindlandschap De Eiber

We schuiven de investering voor Kindlandschap De Eiber een jaar door. Het oorspronkelijke voorbereidingskrediet van € 125.000 vervalt in 2022. In 2023 verhogen we dit naar € 350.000. In 2024 voegen de geraamde kredieten van 2023 en 2024 samen tot één krediet van € 4.348.075. In totaal wordt het krediet verhoogd naar € 4.698.075. Dit is een stijging ten opzichte van het oorspronkelijke krediet met € 1.311.075. De investeringslasten worden hierdoor in 2024 eenmalig lager en vanaf 2025 € 48.000 hoger. Dit is met name het gevolg van meer leerlingen. In het IHP 2021 (vastgesteld in het OOGO januari 2021 en door de gemeenteraad april 2021) was uitgegaan van de leerlingenprognose van Pronexus uit 2019 van 192 leerlingen, wat overeen komt met een benodigde ruimte van 1.166 m2. In het IHP 2022 (vastgesteld in het OOGO juli 2022) wordt uitgagaan van de leerlingenprognoses uit 2021. Daarin staat dat de verwachting is dat de drie scholen in 2036 231 leerlingen hebben, wat overeenkomst met een benodigde ruimte van 1.362 m2. Kinderopvang was in 2021 nog niet meegerekend en in 2022 wel, hierdoor is 330 m2 aan extra ruimte nodig. De investering voor de kinderopvang ontvangt de gemeente terug in de vorm van verhuur (kapitaallasten).

Speciaal Basisonderwijs Het Baken

We stellen voor om voor het speciaal basisonderwijs (SBO) Het Baken een investering te plannen van € 5.400.000 in 2025. Dit zorgt voor extra investeringslasten van jaarlijks € 197.000 vanaf 2026. Bij de programmabegroting 2022 gingen wij uit van voorziening voor SO inclusief SBO Het Baken. SBO Het Baken heeft zich in april 2022 teruggetrokken uit de intentieovereenkomst en heeft in april 2022 een aparte huisvestingsaanvraag ingediend. Dit vraagt een investering, inclusief kinderopvang, van € 5.400.000. De uitwerking en het definitief beschikbaar stellen leggen we in een afzonderlijk raadsvoorstel aan u voor.

Vergroten doelgroep en uitbreiding doelgroep Eenmalige energietoeslag

We stellen voor om de inkomensgrens van de Eenmalige Energietoeslag (EET) te verhogen van 120% naar 130%, omdat we zien dat veel huishoudens boven 120% ook te maken hebben met stijgende energiekosten. De extra incidentele kosten hiervan zijn €1.170.000 (€ 1.300 x 900 huishoudens). De kosten zijn inclusief de door het Rijk gecommuniceerde verhoging van de EET van € 800 naar € 1.300. We verwachten €570.000 te

kunnen dekken uit de rijksbijdrage voor de EET. De overige €600.000 dekken we uit de resterende TONK middelen binnen de reserve Participatiebevordering. Daarnaast stellen we voor om de doelgroep van de EET uit te breiden met uitwonende studenten, omdat we studenten op dezelfde voorwaarden willen gaan beoordelen als alle inwoners die zelfstandig wonen. De verwachting is dat hooguit 150 uitwonende studenten daadwerkelijk een energietoeslag krijgen. Dat is een incidentele extra uitgave van € 195.000 (€ 1.300 x 150) en dekken we uit de resterende TONK middelen binnen de reserve Participatiebevordering.

Pilot budgetcoaching

We stellen voor om vanaf 2023 de pilot budgetcoaching op te starten voor de duur van een jaar. De incidentele kosten voor 2023 zijn € 80.000 en dekken we uit de reserve Participatiebevordering. De pilot budgetcoaching is een uitbreiding op de bestaande dienstverlening van Schuldhulpverlening en is gericht op het voorkomen van schulden. Bij budgetcoaching richten we ons specifiek op de doelgroep waarvoor nog geen structureel budgetbeheer en ondersteuning nodig is. Door middel van tijdelijke hulp bij geldzaken zorgen we ervoor dat deze doelgroep niet structureel in de problemen komt. De ervaring die we opdoen binnen deze pilot zal als input worden gebruikt voor het nieuwe beleidskader Armoede en Schulden.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Nieuwe wet Inburgering	0	0	0	0	0
Lagere kosten leerlingenvervoer	-95	0	0	0	0
Actualiseren Investeringsplan Onderwijshuisvesting 2022	0	-19	8	32	15
COVID-19 middelen Participatiebudget	-188	0	0	0	0
Egalisatiereserve Wsw	-480	0	0	0	0
Opvang vluchtelingen leefgeld	950	1.400	0	0	0
Inzet reserve	-950	-1.400	0	0	0
Participatiebevordering	0	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-763**	**-19**	**8**	**32**	**15**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Nieuwe wet Inburgering

Op 1 januari 2022 is de nieuwe wet inburgering in werking getreden. We ontvangen via een Specifieke Uitkering van SZW middelen voor de bekostiging van inburgeringsvoorzieningen. De uitkering is voorlopig vastgesteld op afgerond € 570.000 voor 2022 en zal na afloop van 2022 definitief worden vastgesteld als bekend is hoeveel asielstatushouders, gezins-en overige migranten in de gemeente werkelijk gevestigd zijn.

Lagere kosten leerlingenvervoer

De kosten voor het leerlingenvervoer vallen in 2022 € 95.000 lager uit. Vorig jaar hebben we het leerlingenvervoer opnieuw aanbesteed. We zien scherpere tarieven bij gelijkblijvende volumes in vervoer, waardoor de kosten lager uit zullen vallen. Voor 2023 verwachten we opnieuw gelijkblijvende aantallen in het vervoer. Alleen door verwachte hoge indexatie van de tarieven behalen we geen structureel voordeel.

Actualiseren Investeringsplan Onderwijshuisvesting 2022

We hebben het Meerjaren Investeringsplan (MIP) voor onderwijshuisvesting geactualiseerd. De planning van de projecten is bijgesteld op basis van de voortgang van de projecten en de beschikbare ambtelijke capaciteit. Hierdoor schuiven sommige projecten naar latere jaren of passen we investeringsbedragen aan. Dit leidt tot aangepaste investeringslasten. We lichten de belangrijkste wijzigingen toe. Het krediet van de Evenaar is doorgeschoven naar 2023 en stijgt met € 100.000 tot € 300.000. Het voordeel in 2023 op de kapitaallasten bedraagt € 7.200. Vanaf 2024 stijgen de kapitaallasten met € 3.600. De investering in Meander Lith schuift een jaar op en wordt € 152.625 hoger. Het eenmalige voordeel in 2023 op de kapitaallasten bedraagt € 7.784 en vanaf 2024 stijgen de kapitaallasten met € 7.784.

COVID-19 middelen Participatiebudget

We laten binnen het Participatiebudget in 2022 een bedrag van € 188.000 vrijvallen. Dit bedrag hebben we van het Rijk ontvangen als gevolg van COVID-19. De middelen waren beschikbaar gesteld om de reguliere dienstverlening op peil te kunnen houden als de instroom in de bijstand toeneemt en om de dienstverlening aan mensen te intensiveren die als gevolg van de crisis instromen in de bijstand. In Oss heeft de verwachte groei door beperkte instroom niet plaatsgevonden. Daardoor hebben we geen extra uitgaven gehad binnen het Participatiebudget.

Egalisatiereserve Wsw

We hebben een incidenteel voordeel in 2022 omdat we vanuit het Werkvoorzieningschap € 480.000 hebben teruggekregen vanuit de egalisatiereserve Wsw. Dit bedrag kan vrijvallen. De egalisatiereserve Wsw is gevormd voor het verrekenen van de financiële gevolgen voor over- en onderrealisatie Wsw in onze regio waarbij geldt dat het saldo van de egalisatiereserve niet hoger mag zijn dan 2,5% van het totale regionaal fictieve Wsw budget. De stand van de egalisatiereserve was hoger dan 2,5% met als gevolg dat iedere gemeente haar aandeel van het overschot terugontvangt.

Opvang vluchtelingen leefgeld

Voor de uitkering van leefgelden ramen we voor het jaar 2022 een bedrag van € 950.000. Voor het jaar 2023 schatten we dit op € 1,4 miljoen. Dit bedrag betalen we uit de rijksgelden die we hiervoor ontvangen. Voor 2023 heeft de overheid nog geen bekostigingsregeling verstrekt. Wel is de toezegging aan gemeenten gedaan dat zij in beginsel schadeloos worden gesteld. Voor de opbrengsten in 2023 hebben we de geraamde kosten als uitgangspunten genomen. De kosten voor 2023 zijn moeilijk te ramen omdat het verloop van de oorlog in Oekraïne niet te voorspellen is. We hebben de verwachte situatie van december 2022 daarom als gemiddeld uitgangspunt genomen voor de situatie in 2023. In de eerste financiële tussenrapportage van 2023 stellen we de ramingen bij.

Participatiebevordering

We hebben het bestedingsplan van de reserve Participatiebevordering geactualiseerd. We verwachten in 2022 in totaal € 659.000 en in 2023 en 2024 € 18.000 uit te geven van de beschikbare € 3.320.000. Voor de overige uitgaven van 2023 en toekomstige jaren maken we jaarlijks een bestedingsplan. We besteden het aan de crisisaanpak (€ 375.000), het project verbeterde samenwerking onder 1 dak (€ 157.000), pilot digitaal samenwerkplan (€ 72.000) en teamontwikkeling (€ 66.000). Het budget voor de crisisaanpak zetten we in voor verschillende doelen, namelijk van Werk naar Werk voor de lokale ondernemers die gebruikmaken van de Tozo regeling. Daarnaast zetten we het in voor de aanpak van Bijstand naar Werk voor het zo snel mogelijk bemiddelen van mensen met een bijstandsuitkering naar werk in groeisectoren. Als laatste zetten we het in voor de aanpak van Bijstand naar Meedoen. Hier zetten we in op maatschappelijke participatie voor de specifieke doelgroep binnen ons bestand. De uitvoering vindt plaats in de periode 2021-2024, waarbij we in 2022 afgerond € 375.000 verwachten uit te geven. De uitgaven hebben betrekking op inzet van extra mensen/inhuur. Voor het project verbeterde samenwerking onder 1 dak verwachten we € 157.000 uit te geven. We verhuizen ons arbeidstrainingscentrum De Rotonde en de faciliteiten van het Desso House naar IBN. De samenwerking tussen team Werk en IBN gaat hierdoor verbeteren, we brengen twee infrastructuren meer bij elkaar en werken verder aan een methodische doorontwikkeling van de Rotonde. Hiermee maken we de dienstverlening aan onze inwoners beter en het sluit aan bij ons hernieuwde strategisch partnership met IBN.

Voor de pilot digitaal samenwerkplan begroten we € 72.000. Het budget zetten we in bij onderzoek, ontwikkeling en implementatie van datgene wat consulenten helpt om het werken met de Samenwerkwijze mogelijk te maken, zodat zij inwoners beter kunnen ondersteunen bij hun hulpvragen.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Leerlingenvervoer Oekraïne	41	0	0	0	0
Participatie: IPS regeling	0	-55	0	0	0
Sociale werkbedrijven (COVID-19)	96	0	0	0	0
Energietoeslag	3.201	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	199	0	0	0	0
Totaal septembercirculaire	**3.537**	**-55**	**0**	**0**	**0**

Toelichting septembercirculaire

Leerlingenvervoer Oekraïne
We ontvangen € 41.000 voor het organiseren van leerlingenvervoer voor vluchtelingen uit Oekraïne. Uit de Oekraïne komen mensen naar Nederland, waaronder veel kinderen en jongeren onder de 18 jaar. We zien dat scholen en gemeenten enorme inspanningen leveren om deze leerlingen onderwijs te bieden, waaronder in sommige gevallen ook het vervoer naar school. Het Kabinet stelt hiervoor extra geld beschikbaar.

Participatie: IPS regeling
We ontvangen in 2023 € 55.000 minder voor participatie. Er is sprake van een korting van het gemeentelijk budget omdat het Rijk direct een bijdrage doet aan de GGZ voor de IPS regeling. Dit gaat om een subsidieregeling voor Individuele Plaatsing en Steun (IPS).

Sociale werkbedrijven (COVID-19)
Voor het opvangen van exploitatietekorten voor de periode 1 januari tot 1 april 2022 ontvangen we € 96.000. Dit betalen we in 2022 door aan IBN.

Energietoeslag
We ontvangen € 3,2 miljoen voor de energietoeslag. Landelijk is besloten om in 2022 en nu ook extra in 2023 € 1.300 energietoeslag uit te keren voor mensen die leven van 120% van het sociaal minimum. We ontvangen in de septembercirculaire extra middelen om de toeslag in 2022 te verhogen van € 800 naar € 1.300 (€ 2,8 miljoen). Plus een correctie van € 0,4 miljoen omdat de toeslag in de meicirculaire foutief berekend was. Later ontvangen we nog een bedrag om ook deze toeslag in 2023 (of deels in 2022) uit te betalen.

Maatschappelijke begeleiding
We ontvangen € 199.000 voor maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden.

4.4 Wat mag het kosten?

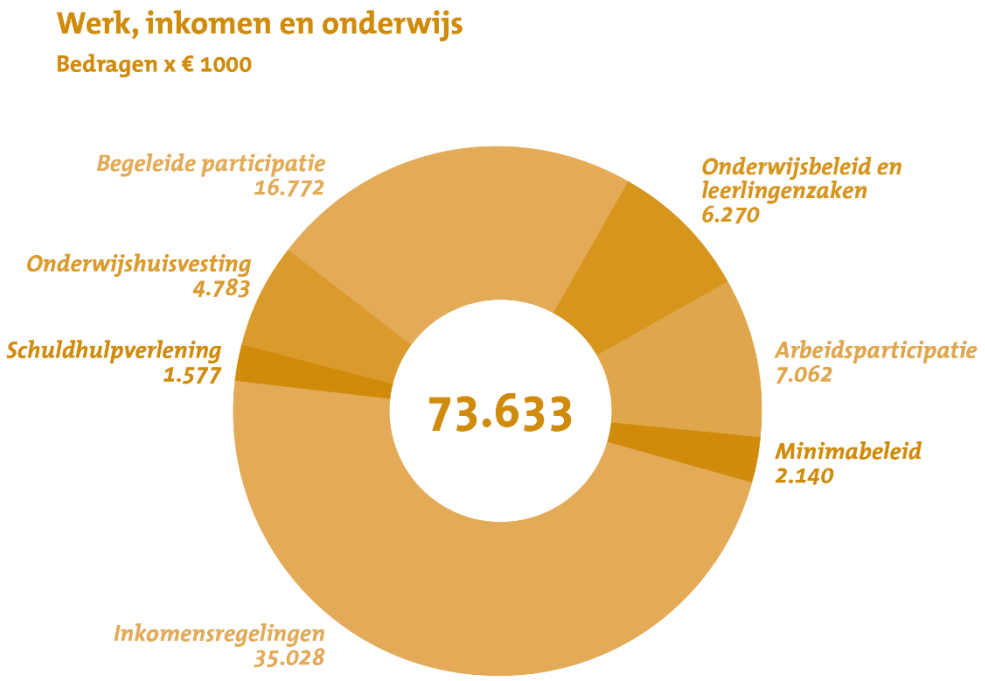
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	79.976	74.485	73.683	73.651	72.925
Baten	-33.997	-33.678	-33.183	-33.183	-33.183
Saldo	45.979	40.807	40.500	40.468	39.742
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-887	-323	-62	-62	-62
Saldo mutaties reserves	-887	-323	-62	-62	-62
Totaal bestaand beleid	**45.092**	**40.485**	**40.438**	**40.406**	**39.680**
Nieuw beleid	0	50	-72	330	513
3O-ontwikkelingen	-763	-19	8	32	15
Budgettair neutrale wijzigingen	79	-40	-40	-23	-23
Septembercirculaire	3.537	-55	0	0	0
Totaal programma	**47.747**	**40.421**	**40.334**	**40.745**	**40.185**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2023**
Minimabeleid	423
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	101
Totaal Programma	**523**

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

1. Inleiding

De begrotingsprogramma's 1, 2 en 3 vormen samen het grootste deel van het sociaal domein in Oss. In de drie hoofdstukken staan veel verschillende deelonderwerpen. Onderstaande visie en uitgangspunten is wat ons verbindt in het sociaal domein.

Vanuit het sociaal domein werken wij aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving in Oss. Wij streven ernaar dat iedere inwoner kan meedoen. Wij doen dat vanuit de volgende waarden.

We streven naar een s*terke samenleving & sterke mensen*: inwoners willen zoveel mogelijk eigen regie en verantwoordelijkheid over hun leven en hun leefomgeving. Zij doen en kunnen veel zelf en samen met hun omgeving. Het vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld bij sportclubs, scholen en culturele instellingen, is van grote meerwaarde voor de gemeenschap. Aansluiten bij wat mensen zelf willen en kunnen in samenhang met het algemeen belang, dat is voor ons een duurzame manier om bij te dragen aan actieve en verantwoordelijke gemeenschappen. En natuurlijk is er goede ondersteuning voor hen die dat nodig hebben, korter of langer.

We weten wat er leeft en speelt in buurten, wijken, dorpen, stadjes. We kennen de inwoner en de inwoner kent ons. Daarom zijn we makkelijk benaderbaar (*nabijheid*).

Werken vanuit de bedoeling en doen wat nodig is, passend bij de inwoner en zijn mogelijkheden, zijn uitgangspunten. We werken met duidelijke kaders en heldere processen. Wij streven daarbij naar *eenvoud* voor de inwoner.

Goede ondersteuning voor onze inwoners kan de gemeente niet alleen. We hebben de partners in het sociaal domein nodig om hieraan bij te dragen. Daarom bouwen we aan netwerken en participeren hier actief in. Professionals vanuit verschillende afdelingen en organisaties werken waar nodig integraal samen. Hierbij is de Samenwerkwijze uitgangspunt (*partnerschap en vakmanschap).*

Binnen het sociaal domein werken we vanuit deze waarden aan ons dienstverleningsconcept, onze werkprocessen, aan de vakmanschapsontwikkeling van onder andere onze consulenten, en aan onze digitaliseringsagenda.

Inhoudelijk onderschrijven we de landelijke agenda voor het sociaal domein. Dat betekent investeren in bestaanszekerheid, gelijke kansen en gezonder leven.

Naast de dienstverlening aan onze inwoners en de transformatie van de sociale zekerheid sturen we op de betaalbaarheid van het geheel.

We willen onze inwoners op een positieve manier ondersteunen in het leven door te zorgen voor onze cultuur, de sport, de culturele- en sportieve infrastructuur, aandacht voor een gezonde leefstijl en ontmoeting in onze wijk- en dorpshuizen. We hebben- en onderhouden goede en goed toegankelijke voorzieningen voor iedereen. Voorzieningen die goed aansluiten op wat inwoners kunnen en willen. En die gedragen worden door inwoners en de vele gemeenschappen in Oss.

Ontwikkelingen die de infrastructuur versterken zijn de bouw van een nieuw Golfbad, de realisatie van Het Warenhuis, de plannen voor theater De Lievekamp en Muzelinck en de bouw, renovatie en/of verduurzaming van diverse dorp- en wijkhuizen.

De afgelopen twee jaren waarin COVID-19 een belemmerende rol heeft gespeeld, is het goed gelukt om onze professionele- en vrijwilligersorganisaties breed te ondersteunen met compensatiemaatregelen. De belemmeringen voor sport, cultuur en ontmoeten zijn echter nog niet weg. De grootste uitdaging is daarom om het voorzieningenniveau op peil en aantrekkelijk te houden. We hebben verschillende beleidsvisies op basis waarvan we dat borgen: Cultuur Verbindt OnSS, het beleidskader Vitale Sportverenigingen, het Osse sport- en preventie akkoord en Thuis in de Buurt. De komende jaren gaan we specifieker beleid ontwikkelen voor een gezonde leefstijl en gezonde leefomgeving. We doen dat in een brede samenhang van beleid in het sociaal domein. We zetten in op positieve gezondheid, het verkleinen van gezondheidsverschillen en een gezonde levensstijl.

We willen onze inwoners meer regie geven op wat er in hun leefomgeving wordt aangepakt. We continueren en intensiveren de komende jaren –samen met het programma Zorg & Welzijn- de gebiedsgerichte benadering.

2. Programma-onderdelen

2.1 Ontmoeten

Wat willen we bereiken?

In het sociaal domein werken we aan het vergroten van de bestaanszekerheid voor onze inwoners, aan het vergroten van kansengelijkheid en aan het verkleinen van gezondheidsverschillen. Ontmoeting en actief zijn, speelt daar een belangrijke rol in. Om dat mede mogelijk te maken hebben we in dorpen, kernen en wijken van de gemeente Oss toegankelijke gemeenschapshuizen. Deze wijk- en dorpshuizen bieden gelegenheid aan verschillende vormen van ontmoeting en samenkomen voor de inwoners: voor het verenigingsleven en voor allerhande andere activiteiten voor inwoners, inclusief laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten voor kwetsbare inwoners. De gemeenschapshuizen bieden ook de vrijwilligers een betekenisvolle tijdsbesteding en kunnen fungeren als broedplaats voor gemeenschapsactiviteiten en sociaal ondernemerschap. We begeleiden de gemeenschapshuizen actief met deze transitie, die ze als gevolg van bovengenoemde maatschappelijke ontwikkelingen moeten doormaken.
Op verschillende plekken in onze gemeente zijn we bezig met renovatie of nieuwbouw van gemeenschapshuizen. De plannen hiervoor worden in goed overleg met de gebruikers ontwikkeld, maar staan in toenemende mate onder druk. Enerzijds van sterk oplopende prijsstijgingen in de bouw en anderzijds als gevolg van toenemende eisen en wensen in de ontwikkeling en concretisering van het betreffende plan. Investeren in vitale gemeenschappen betekent ook dat we hierop willen sturen. Als het getij verandert moeten we de bakens verzetten en werken samen met de inwoners aan een duurzaam houdbare oplossing.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *De wijk- en dorpshuizen zijn kwalitatief op orde en geschikt voor de functies die er in uitgeoefend worden*
- *De vrijwilligersorganisaties voor gastheerschap, beheer en onderhoud worden adequaat ondersteund in hun werkzaamheden*
- *De wijk- en dorpshuizen zijn verduurzaamd voor het gebruik*
- *Vrijwilligersorganisaties worden adequaat ondersteund door de gemeente*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Versterken laagdrempelig ontmoeten	- Begeleiden transitie wijk- en dorpshuizen	X			
	- Opstartsubsidie voor laagdrempelige ontmoetingsactiviteiten	X			
	- Loket voor advies en informatie	X			
	- Cafetariamodel voor training en advies op maat	X			
	- Aanbod van hulp en ondersteuning via de wijk- en dorpshuizen			X	
2. Voorzieningen in Macharen, Herpen, Overlangel, Ravenstein, Ussen en Oss Zuid	- Macharen: uitwerking integrale gebiedsontwikkeling	X	X	X	
	- Herpen: Realisatie van Ontmoeten	X			
	- Ravenstein: Realisatie van Ontmoeten in nieuw Vidi Reo		X		
	- MFA Noordwest; de Hille/ de Bonte hoef en Loovelt / Ussenstelt: evenementen sport en school		X	X	
	- Oss Zuid: keuze ontmoeten, scouting Titus Brandsma, Cito	X	X	X	

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
3. Maatschappelijke waarde wijk- en dorpshuizen	- Ontwikkeling tool monitoring wijk- en dorpshuizen	X			
	- Ontwikkelen exploitatiemodellen wijk- en dorpshuizen.		X		
	- Implementeren exploitatiemodellen.			X	
4. Stimuleren spontane ontmoetingen in de openbare ruimte	- Onderzoek randvoorwaarden ontmoeten in de openbare ruimte	X			
	- Programma duurzame inrichting openbare ruimte, gericht op het bevorderen van ontmoetingen.		X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken een integrale gebiedsontwikkeling uit waarin we een voorziening voor Ontmoeten en sport in Macharen betrekken (de Bongerd).	Q3/2023
- We leggen de investeringsopgave voor nieuwe MFA Oss-Noordwest voor aan de gemeenteraad.	Q3/2023
- We realiseren de ontmoetingsfunctie in Herpen (verbouwing 't Slotje)	Q2/2023
- We doen een aantal pilots rondom CO2reductie. We doen dat bij de verbouwing van 't Slotje. Zij doen dat in eigen beheer. Als gemeente realiseren we deze pilots voor de Meteoor inclusief scholen, Kortfoort en de Koppelinck inclusief school in samenwerking met marktpartijen.	Q2/2023
- We maken een routekaart voor verduurzamen van 2023 tot 2050 en presenteren die aan de gemeenteraad.	Q1/2023
- We doen een onderzoek naar de gebiedsontwikkeling Maren-Kessel in verband met de woningbouwopgave. We houden bij deze gebiedsontwikkeling rekening met de voorzieningen voor ontmoeting, sport en cultuur zoals de Maaskantse Boys, het gildehuis, de gymzaal.	Q2/2023
- We helpen de buurt- en dorpshuizen bij het realiseren van een programma voor laagdrempelig ontmoeten (Thuis in de buurt). Daarvoor zetten we in op begeleidingsuren van wijk- en dorpshuizen om te helpen en te adviseren bij de transitie. Ook is in 2022 de subsidieregeling Thuis in de Buurt gestart. De regeling geeft de wijk- en dorpshuizen de ruimte om werk te maken van laagdrempelige ontmoeting. We zien dat de subsidiemogelijkheid stimulerend werkt. Om de subsidieregeling Thuis in de buurt ook in 2023 een vervolg te kunnen geven is een extra budget van € 50.000 nodig.	Q1/2023
- Om de vrijwillige besturen van wijk- en dorpshuizen te ondersteunen gaan we werken met een sociaal makelaar. De sociaal makelaar helpt bij het maken van (vrijwilligers)beleid en het op gang brengen van samenwerking in de wijken en dorpen. Dit conform het vastgestelde beleid voor Thuis in de buurt. Voor de sociaal makelaar is een extra incidenteel budget nodig van € 50.000 per jaar voor een periode van 3 jaar.	Q1/2023
- We ontwikkelen een cafetariamodel voor ondersteuning, informatie en training op maat voor de beheerstichtingen van dorp-en wijkhuizen. Daar hoort ook een loket bij voor advies en informatie.	Q2/2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We onderzoeken welke randvoorwaarden er nodig zijn voor het stimuleren van spontane ontmoetingen in de openbare ruimte. Op basis van deze randvoorwaarden die we zullen delen met de gemeenteraad komen we tot een programma. We doen dit in nauwe samenhang met de ambities op het gebied van sport en gezonden leefstijl.	Q3/2023
- We zetten een opdracht uit voor de ontmoetingscentra het Oude Klooster en de Koppellinck in Geffen. Het doel is een plan van aanpak om te komen tot een inhoudelijke- en organisatorische samenwerking.	Q1/2023

2.2 Sport en gezonde leefstijl

Wat willen we bereiken?

Sporten en bewegen vinden we meer en meer van belang. Vanwege het samen doen, de competitie, het genieten van de inspanning of juist de ontspanning van het beleven van sport. Maar zeker ook omdat het bijdraagt aan gezond leven en gezonder oud worden. We worden inmiddels wel ouder, maar niet per se gezonder ouder. Hier is nog veel gezondheidswinst te behalen, onder andere door het stimuleren van een gezonde leefstijl. Ons gezondheidsbeleid koppelen we daarom sterker aan de doelstellingen rondom sporten en bewegen. Deze doelstellingen hebben we verwoord in het Osse Sportakkoord, dat ook voor de komende jaren ons richtsnoer zal zijn op het gebied van sport en bewegen.

In ons gezondheidsbeleid zetten we in op positieve gezondheid, het verkleinen van gezondheidsverschillen en een gezonde levensstijl. Programma's als Kind naar Gezond Gewicht, Kansrijke Start en ons beleid rondom de inzet van AED's dragen hier aan bij en die zetten we dan ook door. In samenspraak met de GGD voeren we ook preventieprogramma's uit op het terugdringen van schadelijk middelengebruik.

Sportverenigingen zijn belangrijk voor lokale gemeenschappen. Maar sportverenigingen staan -net zoals andere vrijwilligersorganisaties- onder druk. Het is vaak moeilijk om alle maatschappelijke ontwikkelingen het hoofd te bieden en er voor te zorgen dat de vereniging en de accommodatie aantrekkelijk blijven. Voor leden en voor vrijwilligers. Daarvoor zetten we het programma Vitale Sportverenigingen in; een reeks ondersteuningsinstrumenten voor (sport)organisaties. Ook het SEC speelt hierin een belangrijke rol. Onder meer door in te zetten op actief beheer van sportparken.

Samenwerking is vaak de sleutel tot succes. Maar met wie en hoe dan? We gaan in de komende periode hier nadrukkelijker het gesprek over aan met sportorganisaties. Ook zetten we in op het maken van goede voorbeelden van sportverenigingen die hiervoor hun nek uitsteken. Goed voorbeeld doet immers goed volgen.

We blijven werken aan het in standhouden van een goede sportinfrastructuur. We werken er hard aan om het nieuwe zwembad in deze periode te ontwikkelen en klaar voor gebruik te hebben. Daarnaast willen we meer de gelegenheid geven om de bestaande sportaccommodaties beter te laten gebruiken door on-georganiseerde sporters. Maar ook door de openbare ruimte aantrekkelijker te maken voor sporten en bewegen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We vergroten de mogelijkheden om te sporten en te bewegen door het openstellen van buitensportaccommodaties voor ongeorganiseerde sport- en beweegactiviteiten. Maar ook door de openbare ruimte aantrekkelijker te maken voor sporten en bewegen*
- *We verbinden het gemeentelijk gezondheidsbeleid sterker aan de doelstellingen van het Osse Sportakkoord en houden daarbij de verbinding met Welzijn & Ondersteuning*
- *We gaan de (sport)verenigingen meer ondersteunen om de maatschappelijke ontwikkelingen goed het hoofd te kunnen bieden*
- *We halen meer sportevenementen naar de gemeente*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Nieuwbouw Golfbad	- Kredietvoorstel voor de raad voor nieuwe configuratie Golfbad	X			
	- Bouw Golfbad		X	X	
Meer sportgelegenheden in de openbare ruimte/ Urban Ox Park	Urban Ox Park: - Planvorming	X			
	- Realisatie	X			
Gemengd gebruik en open sportparken	- Praktijkvoorbeelden (bijv. VIP / Herpinia en Rusheuvel)		X		
	- Herijking beleid ikv beheer en (kader)ondersteuning		X	X	X
Vitale verenigingen	- Begeleidingstrajecten verenigingen (zowel individueel als in samenwerking met anderen	X	X	X	X
	- Veilige sportvereniging implementatie beleidskader en wijziging subsidiebeleid	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We nemen een definitief besluit over de nieuwbouw van het zwembad. In 2022 is de gemeenteraad geïnformeerd over de kosten in relatie tot het voorkeursscenario. Op basis van die keuze zal in 2023 het proces verder richting aanbesteding en vorming bouwteam worden ingericht. De gemeenteraad wordt regelmatig geïnformeerd via raadinformatiebrieven.	Q4/2023
- In het coalitieakkoord is afgesproken om meer aan sportgelegenheden in de openbare ruimte te werken. Daarin past de steun die het college conform het besluit van 8 maart 2022 geeft aan het bewonersinitiatief Urban Ox Park. In dit besluit heeft het college ook uitgangspunten bepaald voor de beoogde locatie. In het najaar van 2022 besluit de gemeenteraad over de investeringsbijdrage. De investeringsbijdrage verwerken we in de MIP. Op basis van dat besluit zal de uitvoering in 2023 vorm krijgen als afgesproken.	Q4/2023
- In het coalitieakkoord zijn ambities geformuleerd voor sporten en bewegen, het verbinden daarvan met het algemene en preventieve gezondheidsbeleid en het aantrekkelijker maken van de openbare ruimte. In 2023 onderzoeken we hoe we Oss nog beweegvriendelijker kunnen inrichten. We gaan hierover in gesprek met inwoners. We kijken waar en hoe we inwoners kunnen stimuleren tot een gezonde leefstijl. We willen positieve gezondheid verankeren in de diverse fasen van ruimtelijke ontwikkelingen.	Q3/2023
- We reserveren een investeringsbedrag voor de ontwikkeling van een open sportclub in Herpen. Dit past bij het speerpunt binnen het coalitieakkoord om in te zetten op gemengd gebruik van bestaande accommodaties en te streven naar meer open sportparken. Na een meerjarig traject met sportverenigingen en inwoners hebben we de wens om te investeren in sportpark Wilgendaal in Herpen. Begin 2022 hebben we hierover een intentieovereenkomst gesloten met tennisvereniging VIP en	Q2/2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
voetbalvereniging Herpinia. In Q2 2023 informeren we de raad over een geconcretiseerd plan en investeringsvoorstel.	
- We werken met het Sport Expertise Centrum en de sportverenigingen samen aan het implementeren van het beleidskader Vitale Sportverenigingen. De sportieve infrastructuur is daar een belangrijk onderdeel van en ook de professionaliteit van bestuur vraagt aandacht. We werken in 2023 zaken verder uit en informeren de gemeenteraad over de voortgang in dit proces met een Raadsinformatiebrief.	Q3/2023
- Het beleidskader Vitale Sportvereniging heeft in juli 2022 een addendum Veilige Sportvereniging gekregen. De implementatie van de protocollen, werkwijzen en verplichtingen die we de sportverenigingen gaan opleggen per 1 januari 2025 worden begeleid door het Sport Expertise Centrum. We informeren de gemeenteraad over de werksessies van het najaar 2022 en voorjaar 2023 met een Raadsinformatiebrief.	Q2/2023

2.3 Cultuur

Wat willen we bereiken?

Cultuur is er in allerlei soorten en maten en voor jong en oud. Cultuur is door mensen en voor de mensen. Voor veel mensen is cultuur beoefenen een belangrijke waarde in het dagelijkse leven, om het zelf te doen of als toeschouwer om er van te genieten. Cultuur biedt je de mogelijkheid om jezelf te ontwikkelen en te groeien. Het draagt bij aan fijn wonen en leven en daarmee aan de aantrekkelijkheid van de gemeente.
Daarom vinden we in Oss cultuur belangrijk, om te behouden en om te stimuleren. We zetten daarbij in op het (mede) mogelijk maken van zoveel mogelijk cultuur door de mensen. In een aantrekkelijke mix van professionele cultuurorganisaties en amateurkunstorganisaties. Daarbij zien we graag dat de verbindingen amateur en professionele kunsten talrijk zijn, zonder dat nu belangrijk is wat precies het onderscheid hiertussen is.
We zijn trots op onze kunstenaars, amateurbeoefenaars, kunstverenigingen en onze professionele cultuurinstellingen. Een belangrijke verbinding tussen amateur- en professionele kunst is talentontwikkeling. We vinden het belangrijk dat mensen zo min mogelijk drempels ondervinden in het aanbod en de toegang daartoe. Om zich te kunnen ontwikkelen die past bij hun mogelijkheden en ambities. Een goed samenspel tussen de amateur- en professionele kunst is hiervoor een belangrijke voorwaarde.
Onze culturele infrastructuur (instrumenten, functies en voorzieningen) die we hebben in Oss biedt volop kansen voor aantrekkelijke culturele activiteiten. Maar de basis van die structuur moet wel op orde blijven. Daarom werken we de pijlers in de vastgestelde cultuurnota "Cultuur verbindt OnSS!" (2021) verder uit. We werken aan de fysieke infrastructuur door middel van de voorbereidingen voor een vernieuwd theater De Lievekamp. Ook dragen we mede zorg voor een levendig Walkwartier met Bibliotheek en Stadsarchief daarin en we kijken we naar de kwaliteit en toekomstbestendigheid van Museum Jan Cunen of bijvoorbeeld naar een mogelijke opwaardering van openluchttheater Hoessenbosch.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Culturele activiteiten zijn aantrekkelijk en voor iedereen toegankelijk om aan deel te nemen of om er van te genieten. We zetten in op gezamenlijke programma's van het culturele veld voor intensivering van cultuureducatie en cultuurparticipatie*
- *Onze culturele infrastructuur is breed, divers en sterk We zetten in op het behoud van een eigentijds voorzieningenniveau*
- *Het subsidiebeleid voor de culturele sector is helder en sluit aan op de ambities in de cultuurnota. We zetten in op het afspreken van prestatie indicatoren met onze kernvoorzieningen om ontwikkelingen te kunnen monitoren*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Huisvesting Lievekamp en Muzelinck	We ondersteunen een positioneringsonderzoek voor de Muzelinck.	X			
Warenhuis	De komende jaren zullen we bezig zijn met de bouw en de verhuizing van Bibliotheek en Stadsarchief. De verantwoordelijkheid voor het vormgeven van samenwerking, programmering en ontmoeting ligt bij de gebruikers.	X	X	X	
Amateurkunst	Het gebruik van het Cultuurfonds Amateurkunst evalueren we. We bekijken of het structureel gemaakt kan worden.	X			
Museum Jan Cunen en huisvesting	We willen duidelijkheid over de toekomstbestendigheid van de villa Constance voor de museale taak. Dat doen we met een positioneringsonderzoek en vervolgens een haalbaarheidsonderzoek.	X	X	X	
Groene Engel	De overeenkomst met betrekking tot de verkoop van het gebouw Groene Engel waarin het bestaansrecht van het cultuurpodium onvoorwaardelijk is, is ondertekend.	X			
Cultuuraanbod in buurten en wijken	Het speerpunt cultuuraanbod in buurten en wijken is een van de twee pijlers in de cultuurnota: cultuurparticipatie.	X	X	X	X
Carnaval bouwloodsen	We peilen de behoefte aan bouwruimte voor carnavalswagens.	X			

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Zowel Museum Jan Cunen als de gemeente zoeken naar optimalisatie van de museumfunctie op de huidige plek. Twee punten dragen daar aan bij: 1. Verbeteringen klimaat en inbraakbeveiliging 2. Een vaste huismeester Voor de huismeester is er € 40.000 extra structurele financiering nodig. We willen dat mogelijk maken. We informeren de raad voor de zomer van 2023 over de stand van zaken.	Q2/2023
- We ondersteunen de Muzelinck in de uitvoering van een positioneringsonderzoek. Het vraagstuk rondom muziekvakonderwijs en de mate waarin de Muzelinck daar een rol en verantwoordelijkheid in heeft, wordt hierin ook beantwoord. Dit onderzoek is noodzakelijk voor de Muzelinck in relatie tot het huisvestingsvraagstuk aan de Raadhuislaan, de daadwerkelijke ruimtevraag, exploitatiekansen en de samenwerking met de Lievekamp. We bekostigen dit onderzoek vanuit het corona herstelfonds.	Q2/2023
- De overeenkomst met betrekking tot de verkoop van het gebouw Groene Engel waarin het bestaansrecht van het cultuurpodium onvoorwaardelijk is, is ondertekend. Het cultuurpodium zal de ruimte hebben om zich te ontwikkelen en het bedrijfsplan uit te voeren. We informeren de gemeenteraad over de stand van zaken.	Q1/2023
- Voor het Theater van de Stad zijn afspraken gemaakt inzake structurele financiering. Op basis van een evaluatie zal de impact en het effect van dit project aan de gemeenteraad worden aangeboden. Op basis van de evaluatie doen we een financieel voorstel.	Q2/2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Stichting Oss Cultureel voert om het jaar het locatietheater project 'Oeverloos' uit. De kosten voor een dergelijke voorstelling financieren we op dit moment incidenteel. We willen dit structureel maken en komen in overleg met de organisatie met een voorstel.	Q2/2023
- We evalueren het Cultuurfonds Amateurkunst en informeren de gemeenteraad hierover. De insteek is dat we het cultuurfonds structureel willen maken en de evaluatie moet daar een onderbouwing voor geven.	Q4/2023
- We peilen de behoefte aan bouwruimte voor carnavalswagens en dat doen we door een bijeenkomst te organiseren voor de verschillende carnavalsverenigingen waarin we hen de vraag voorleggen. Op basis van de behoefte peiling richten we een eventueel vervolgproces in waarover we de gemeenteraad informeren.	Q2/2023

2.4 Vrijwilligers

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijke verenigingen, stichtingen, coöperaties en andere samenwerkingsverbanden zijn er in allerlei soorten en maten. Zij vormen samen een veelkleurig sociaal weefsel voor de Osse samenleving. Ze zijn allemaal belangrijk voor sociale samenhang, voor het erbij horen, voor zingeving, voor leefbaarheid, voor gezamenlijkheid, voor omzien naar elkaar. In al hun verscheidenheid is er een grote gemeenschappelijke factor; het zijn allemaal vrijwilligers die tijd en energie stoppen in 'hun klupje'.
Maar dat vrijwilligerswerk staat onder toenemende druk als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen, zoals individualisering, complexere vrijwilligerstaken en drukkere agenda's. We constateren het bij de sportverenigingen, bij de gemeenschapshuizen, bij amateurkunstorganisaties, bij jeugdclubs, eigenlijk overal. Het lijkt steeds moeilijker te worden om vrijwilligers te vinden die voor een langere periode een functie uitvoeren of een taak oppakken.
Vanuit de gemeente willen we ons inspannen om alle vrijwilligersorganisaties te ondersteunen in het hoofd bieden aan deze ontwikkelingen. Kan er meer op een slimme manier samengewerkt worden, kunnen taken anders georganiseerd worden, kunnen andere vrijwilligers aangeboord worden et cetera? Bestaande programma's als Thuis in de Buurt en Vitale Sportverenigingen hebben al veel van deze elementen in zich. We willen in gesprek met alle vrijwilligersorganisaties om te kijken wat zij nodig hebben en hoe we hen verder kunnen ondersteunen/faciliteren.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Vrijwilligersorganisaties kunnen een beroep doen op ondersteuning vanuit de gemeente, wanneer zij moeite ondervinden in het uitoefenen van hun taken en activiteiten*
- *Vrijwilligersorganisaties worden adequaat ondersteund*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Binding van vrijwilligers	- Plan voor vrijwilligerswaardering gereed	X			
	- Netwerkontwikkeling vrijwilligersorganisaties	X	X	X	X
Vrijwilligersloket	- Samen met vrijwilligersorganisaties bespreken wat zij nodig hebben en hoe we hen kunnen helpen.	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We gaan met alle vrijwilligersorganisaties in gesprek om te horen wat zij nodig hebben, waar behoeft aan is en welke rol de gemeente daarin kan spelen. Er is extra menskracht nodig om dit te doen. We verwachten dat de invulling van het vrijwilligersloket 1 fte vraagt (zie ook het onderdeel nieuw beleid bij onderdeel 4. Financiën).	Q4/2023
- We maken een plan om de wijze waarop we vrijwilligers in onze gemeente waarderen inhoud te geven. We bespreken de uitkomsten in het najaar.	Q3/2024

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

We geven op het gebied van duurzaamheid zelf het goede voorbeeld. Daarom gaan we met de gebruikers van gemeentelijke gebouwen en onze partners de maatschappelijke vastgoed portefeuille verduurzamen. Denk aan de realisatie van het nieuwe Golfbad en de beoogde herbouw van het Zuiderstrandtheater voor Theater De Lievekamp. We volgen daarbij het Klimaatakkoord zoals beschreven in de *Nota Verduurzamen Maatschappelijk Vastgoed* en streven naar een CO2 arme portefeuille in 2050. De gemeentelijke regeling voor de verduurzaming van buitensportaccommodaties blijft van kracht. Ieder jaar zal in de paragraaf Integraal voorzieningenbeleid verslag worden gedaan van de voortgang van de verduurzaming. We proberen zoveel mogelijk de 'natuurlijke momenten' te gebruiken voor het verduurzamen, zoals verbouw, nieuwbouw of groot onderhoud.
De global goals die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, gendergelijkheid, ongelijkheid verminderen, duurzame steden en gemeenschappen en vrede, veiligheid en gerechtigheid.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) voert voor Oss en de andere deelnemende gemeenten en waterschappen wettelijk verplichte taken uit op het gebied van archiefbeheer, ordening, controle en –ontsluiting. Binnen de mogelijkheden werkt het BHIC aan het beleidsdoel 'meer publiek, meer divers publiek'. Dit sluit aan bij onze doelstelling om cultuur, in dit geval het papieren en digitale erfgoed van de gemeente, gemakkelijk toegankelijk te maken voor belangstellenden. Het BHIC gaat actief aan de slag met het e-depot. Over de verhoging van de kosten per inwoner is overeenstemming. Het BHIC is landelijk een van de koplopers in de digitaal ontsloten historische naslag.

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)

De GGD voert taken uit voor ruim 1 miljoen inwoners voor zijn werkgebied. Hij bewaakt, beschermt en bevorderd de gezondheid van alle inwoners, met speciale aandacht voor kwetsbare inwoners en de jeugd.

3.3 Beleidskaders

1. Integraal Voorzieningenbeleid (IVP)
2. Thuis in de buurt (laagdrempelig ontmoeten)
3. Cultuurnota "Cultuur verbindt O(n)ss"
4. Visie sport en bewegen
5. Beleidskader Vitale Sportvereniging inclusief addendum Veilige Sportvereniging
6. Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed (2013)
7. Kader stellende uitgangspunten verduurzaming maatschappelijk vastgoed
8. Koers Stadshart Oss
9. Gezond leven, Goed leven; gezondheidsbeleid 2018-2021, Bernheze & Oss (verlengd tot en met 2022)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Tevredenheid inwoners over voorzieningen	Waarstaatjegemeente.nl	76%		74%		75%
Inzet burgers voor leefbaarheid in de buurt	Waarstaatjegemeente.nl	24%		21%		22%
Actief in verengingsleven	Waarstaatjegemeente.nl	65%		55%		63%
Volwassenen (18+) die voldoen aan norm gezond bewegen	GGD Brabanscan.nl			45%		60%
Mensen met ernstig overgewicht (obesitas 18-64 jaar)	GGD Brabantscan.nl			18%		12%

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Niet-sporters	48,3%	51,6%	2020

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Projectleider Verduurzaming Vastgoed	0	88	88	88	88
Hogere exploitatiekosten nieuw zwembad	0	0	0	0	400
Investeringskosten nieuw theater	0	195	0	1.700	1.700
Compensatie COVID-19 effecten voor cultuur 2022	-399	399	0	0	0
Vaste huismeester MJC	0	40	40	40	40
IVB reserve	0	0	0	0	0
Open Sportclub Herpen	0	0	18	48	48
Thuis in de buurt	0	100	50	50	0
Extra inflatie subsidies 2023	0	142	142	142	142
Urban Sports Park	0	61	60	60	60
Vrijwilligersbeleid	0	100	100	100	100
Totaal nieuw beleid	**-399**	**1.125**	**499**	**2.229**	**2.579**

Toelichting nieuw beleid

Projectleider Verduurzaming Vastgoed
We vragen een bedrag van jaarlijks € 85.000 voor ene projectleider voor het verduurzamen van ons maatschappelijk vastgoed. In de raadsvergadering van 24 september 2020 heeft de gemeenteraad de Nota verduurzamen Maatschappelijk Vastgoed vastgesteld. In het coalitieakkoord hebben we aangegeven een stapje meer te willen doen en niet alleen op natuurlijke momenten te investeren in duurzaamheid, maar ook tussentijds te laten zien dat we onze voorbeeld functie waarmaken en de gebouwen eerder verduurzamen dan wachten op het moment van nieuwbouw of renovatie. Ook willen we verder gaan dan alleen energieneutraal en worden er meer verduurzamingsmaatregelen gerealiseerd. Dit proces gaat meer dan 10 jaar in beslag nemen, omdat we uit ervaring weten dat een goede gedegen uitwerking van technische plannen en vervolgens de uitvoering veel tijd vragen. Daarom vragen we uitbreiding op de huidige formatie: structureel 1 fte voor een Projectleider Verduurzamen Vastgoed.

Hogere exploitatiekosten nieuw zwembad
We stellen voor om een extra bedrag op te nemen van jaarlijks € 400.000 voor de voorlopig structureel hogere kosten voor het toekomstige zwembad. Het huidige, vastgestelde financiële kader voor het nieuwe zwembad was budgettair neutraal (hogere investeringskosten en lagere energiekosten en lagere personeelskosten). We hebben een geactualiseerde bouwkostenraming laten opstellen voor het nieuw te bouwen zwembad. Deze raming valt hoger uit dan eerdere ramingen maar is ook onderhevig aan te maken keuzes in de configuratie van het zwembad. Deze keuzes gaan we verder uitwerken en eind 2022 voorleggen aan college en raad. We voorzien dat de structurele kosten in elk denkbaar scenario gaan stijgen. We hebben op basis van voorlopige exploitatiescenario's en bouwramingen een gemiddelde structurele lastenstijging opgenomen.

Investeringskosten nieuw theater

We stellen voor om voor De Lievekamp een structureel bedrag van € 1,7 miljoen beschikbaar te stellen vanaf 2025. Daarnaast vragen we verhoging van 195K van het voorbereidingskrediet Raadhuislaan Zuid voor onderzoeken ten behoeve van de gebiedsontwikkeling. De investeringsraming voor nieuwbouw van De Lievekamp bedraagt tussen € 53 en € 56 miljoen. De jaarlijkse lasten van deze investering zijn ongeveer € 1,7 miljoen. Ondanks dat het plan nog verder uitgewerkt moet worden, willen we dit bedrag vanaf het jaar 2025 reserveren voor dit plan. In de loop van 2023 bepalen we vervolgens de definitieve financiële effecten en kunnen we aangeven wat de gebiedsontwikkeling kost of oplevert. Met het aangaan van de intentieovereenkomst is een IMVA gestart voor de gebiedsontwikkeling Raadhuislaan Zuid. We hebben ook van een gespecialiseerd bureau een indicatieve bouwkostenraming ontvangen voor het nieuwe theater. Deze is onderhevig aan definitief te maken keuzes. We voorzien dat binnen elk scenario de structurele lasten gaan stijgen. Deze worden met name veroorzaakt door de stijging van kapitaallasten van het nieuw te bouwen pand, ten opzichte van de vrijwel geheel afgeschreven oudbouw. We hebben op basis van de bouwraming en de exploitatiebegroting van het nieuwe theater de gemiddelde lastenstijging geraamd om het nieuwe theater te bouwen en te exploiteren. We vragen ook incidenteel aanvullende middelen aan om noodzakelijke onderzoeken en werkzaamheden uit te kunnen voeren voor de gebiedsontwikkeling. Dit is opgenomen bij programma wonen. In de zomer van 2023 verwachten wij de raad definitieve keuzes te kunnen voorleggen inclusief de uitwerking van de financiële consequenties van het theater en de gebiedsontwikkeling.

Compensatie COVID-19 effecten voor cultuur 2022

Vanuit de rijksmiddelen die we hebben ontvangen voor het compenseren van COVID-19 schade voor cultuur zetten we een bedrag van € 870.000 in. Met dit bedrag compenseren we in 2022 huur over 2021 (€ 40.000) en dekken we ook tekorten af in de exploitatie over 2021 bij professionele culturele organisaties. We verwachten een bedrag van € 230.000 nodig te hebben om deze tekorten af te dekken. We ondersteunen de amateurkunst door kennisdeling en begeleiding. Hiervoor maken we € 200.000 vrij. We weten niet hoe een en ander gaat verlopen. Ook willen we de culturele sector breder ondersteunen. We stellen daarom voor om een deel van het geld te reserveren voor een COVID-19 herstelfonds (circa € 400.000). Dit sluit aan bij de oproep van verschillende koepelorganisaties en landelijke rapporten over de stand van zaken in de culturele sector. Er is tijd nodig voor herstel. Met een herstelfonds bieden we die tijd. We verwachten dit bedrag uit te geven in 2023. We hebben hierdoor een voordeel van € 400.000 in 2022 en verwachte hogere kosten van € 400.000 in 2023.

Vaste huismeester MJC

We stellen voor om voor de huismeester van het MJC een bedrag van € 40.000 extra beschikbaar te stellen. Voorheen was dit via een detachering vanuit de gemeente geregeld. De detachering is vanwege pensionering afgelopen. Dit bedrag past niet in de begroting van het museum. Het is noodzakelijk om een fulltime huismeester die paraat is bij calamiteiten, hand- en spandiensten, ondersteuning bij de op- en afbouw van tentoonstellingen, reparaties en dergelijke beschikbaar te hebben.

IVB reserve

De raad heeft bij de programmabegroting 2021-2024 € 3,1 miljoen in de IVB reserve beschikbaar gesteld als investeringsimpuls voor ontmoeten, sport en cultuur. In 2023 gaan we deze middelen verder inzetten. De inzet van een adviseur jeugd, cultuur erfgoed, een projectleider voor MIP projecten en een projectleider voor de projecten gebiedsontwikkeling Golfbad, Verkeerscentrum, Skatebaan en een voetbalveld wordt voortgezet. De onttrekking in 2023 is € 188.716. Om de prioriteitennota verder uit te voeren wordt een onttrekking van € 502.000 opgenomen. Verder nemen we een aantal onttrekkingen op in 2022. Het gaat om een bedrag van € 125.000 voor aandachtsexploitaties van de wijk- en dorpshuizen. Voor de tijdelijke huisvesting van de JF Kennedy school is een bedrag van € 260.000 opgenomen. En voor het uitvoeren van een quickscan bij de gemeentelijke gebouwen wordt € 50.000. Alle onttrekkingen samen bedragen € 487.500. Alle onttrekkingen samen bedragen in 2023 € 1.178.216, in 2024 € 451.500 en in 2025 € 142.000. Voor meer toelichting over de specifieke projecten wordt verwezen naar de beschrijving bij de nota reserves.

Open Sportclub Herpen

Voor het ontwikkelen van een open sportclub in Herpen vragen we een investering van € 950.000. Het gaat om een buitensportaccommodatie die gefaseerd wordt gerealiseerd. Nog niet alles is duidelijk, de voorlopige planning is als volgt. Fase 1 omvat het realiseren van tennisbanen en parkeren. Fase 2 omvat het aanpassen en verduurzamen van een clubgebouw en fase 3 omvat de terreininrichting. Deze investeringen leiden tot extra investeringslasten van € 18.000 in 2024 en € 48.000 structureel. We zetten hiermee in op de ambitie van gemengd gebruik van bestaande accommodaties en meer open sportparken. Na een meerjarig traject met sportverenigingen en inwoners willen we investeren in sportpark Wilgendaal in Herpen. Begin 2022 hebben we hierover een intentieovereenkomst gesloten met tennisvereniging VIP en voetbalvereniging Herpinia. De open sportclub moet het hele jaar toegankelijk zijn voor gemengd gebruik en sport en bewegen in brede zin stimuleren. Deze nieuwe werkwijze kan als voorbeeld dienen voor andere verenigingen binnen onze gemeente. We beogen een gefaseerde ontwikkeling waarin de open sportclub verder gestalte krijgt. In het tweede kwartaal van 2023 informeren we de raad over een geconcretiseerd plan en investeringsvoorstel.

Thuis in de buurt

We stellen voor om € 100.000 beschikbaar te stellen voor Thuis in de buurt. Om de vrijwillige besturen beter te ondersteunen willen we gaan werken met een sociaal makelaar. De sociaal makelaar ondersteunt besturen en helpt bij het maken van (vrijwilligers)beleid en het opgang brengen van samenwerking in de wijken en dorpen. De sociaal makelaar laten we via ONS Welzijn starten als onderdeel van het loket voor advies en informatie voor de besturen van de gemeenschapshuizen. Dit conform het beleid Thuis in de buurt. Daarnaast zie we dit als proef en opmaat voor een breder loket ter ondersteuning van vrijwilligersbesturen in het algemeen. Voor de sociaal makelaar is een extra budget nodig van € 50.000. Daarnaast willen we de subsidieregeling voor Thuis in de buurt in 2023 verlengen. De regeling geeft de huizen de ruimte om werk te maken van laagdrempelige ontmoeting. We zien dat de subsidiemogelijkheid stimulerend werkt voor de huizen. Ze werken aan meer samenwerking om te komen tot gezamenlijke activiteiten. Om alle huizen optimaal de kans te geven is een extra € 50.000 nodig in 2023.

Extra inflatie subsidies 2023

We stellen voor om de subsidie voor het jaar 2023 extra te verhogen met 3,5%. Dit is een bedrag van structureel € 142.000. Aan professionele instellingen geven we een reguliere indexering, waarbij we voor 80% dit doen op basis van specifieke CAO ontwikkelingen en voor 20% hanteren we de index voor materiele uitgaven (de zogenaamde IMOC). Voor overige subsidies (professionele zonder budgetovereenkomst en niet professionele instellingen) hanteren we de index voor materiele uitgaven. In de vastgestelde kaderbrief is dit begroot op 2,3%. Dit was een raming van het centraal planbureau (CPB) voor het jaar 2023 in de zogenaamde maartbrief. De huidige index voor 2023 van de netto materiele overheidsuitgaven wordt door het CPB geraamd op 5,8%. We stellen voor om dit percentage te hanteren voor indexering van de subsidies voor het materiele deel. Dit betekent een extra uitkering aan subsidies van jaarlijks € 142.000.

Urban Sports Park

We stellen voor om een investeringskrediet van € 675.000 beschikbaar te stellen voor het Urban Sports Park. De jaarlijkse kosten zijn vanaf 2023 € 60.000. In 2020 heeft de initiatiefgroep Urban Ox Park het college gevraagd om een Urban Sports Park te realiseren in Oss. De initiatiefgroep komt voort uit verschillende bewonersinitiatieven die elkaar hebben gevonden in hun wens voor een skatebaan, een pumptrack en Calisthenics, zogenaamde Urban Sports. Op 8 maart 2022 heeft het college besloten om de initiatiefgroep te ondersteunen en om samen met hun te onderzoeken of een Urban Sports Park haalbaar is. Dit heeft een haalbare optie opgeleverd in het Sibeliuspark in Oss. De kosten van € 94.000 bestaan uit kosten voor de investering van € 27.000 en € 33.000 voor onderhoud.

Vrijwilligersbeleid

We stellen voor om vanaf 2023 structureel € 100.000 beschikbaar te stellen voor vrijwilligersbeleid. Vrijwilligersorganisaties zijn van groot belang voor vitale gemeenschappen. Je inzetten voor een collectief doel en samen met anderen daar tijd voor vrijmaken. Als gevolg van allerhande maatschappelijke ontwikkelingen staat het vrijwilligerswerk op veel plaatsen onder druk. We gaan vrijwilligersorganisaties actief ondersteunen bij het vinden van oplossingen hiervoor. Eerst gaan we met de vrijwilligersorganisaties om tafel om te kijken waar de behoeften en mogelijkheden liggen. Dat plan is in het eerste kwartaal van 2023 gereed. Daarna gaan we het binnen de organisatie regelen dat dit ook uitgevoerd kan gaan worden. Daar zijn op voorhand meerdere afdelingen vanuit de gemeente bij betrokken. Om er voor te zorgen dat het beleid wordt opgesteld en dat de uitvoering hiervan krachtig wordt gecoördineerd, hebben we capaciteit nodig. Het is immers een nieuwe taak die we op ons willen nemen. We verwachten hiervoor 1 fte nodig te hebben.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Herverdeling subsidieregeling Cultuurfonds professionele kunst	-25	25	0	0	0
Gemeenschappelijk regeling BHIC e-depot	0	0	25	45	65
Investeringen Ontmoeten 2022	0	-89	103	17	41
Stadssportpark TBL Carmelcollege	0	195	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-25**	**130**	**128**	**62**	**106**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Herverdeling subsidieregeling Cultuurfonds professionele kunst

Vanuit de jaarrekening 2021 hebben we € 50.000 overgeheveld en ingezet voor de tijdelijke subsidieregeling Cultuurfonds Professionele Kunst. We willen dit geld nu voor de helft in 2022 inzetten en de andere helft in 2023. Daarmee is het geld voor 2 jaar beschikbaar. Dit geeft een voordeel van € 25.000 in 2022 en een nadeel van € 25.000 in 2023.

Gemeenschappelijk regeling BHIC e-depot

De kosten voor de gemeenschappelijke regeling van het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) stijgen jaarlijks. Voor de realisatie van het e-depot stijgen de kosten voor de deelnemers geleidelijk tot € 0,85 per inwoner. Voor onze gemeente loopt het bedrag op tot jaarlijks € 85.000 in 2027. In de vastgestelde kadernota 2023 van het BHIC is de voorkeur uitgesproken voor scenario 1. Daarin groeit de extra bijdrage van de gemeente geleidelijk naar het niveau van € 0,85 per inwoner ten behoeve van het e-depot. Dit is ook het scenario waar we nu mee rekenen. Dit vertaalt zich als volgt: 2024: 0,25 per inwoner extra (€ 25.000), 2025: 0,45 per inwoner extra (€ 45.000), 2026: 0,65 per inwoner extra (€ 65.000) en 2027 e.v.: 0,85 per inwoner extra (€ 85.000).

Investeringen Ontmoeten 2022

We hebben het Meerjaren Investeringsplan (MIP) voor Ontmoeten geactualiseerd. De planning van de projecten is bijgesteld op basis van de voortgang van de projecten en de beschikbare ambtelijke capaciteit. Hierdoor schuiven sommige projecten naar latere jaren of passen we investeringsbedragen aan. Dit leidt tot aangepaste investeringslasten. We lichten de belangrijkste wijzigingen toe. De aanpassingen aan het gemeenschapshuis Avanti zijn een jaar doorgeschoven. Het gaat om een bedrag van € 40.000. Dat levert in 2023 een eenmalig voordeel van € 2.000 aan investeringslasten. Bij MFA Noord-West start het projectdeel Ontmoeten in 2024 en dit zal opgeleverd worden in 2025. Onder invloed van bezwaren en andere factoren kan de planning alsnog naar achter schuiven. We zijn gestart met het projectdeel sport, onderwijs en evenementen in 2022. Vooralsnog blijven de kosten binnen de begroting. Daarnaast is het project voor ontmoeten Ravenstein Vidi Reo vertraagd. Dit komt doordat een Locatiestudie moest worden gemaakt van het hele gebied alvorens de kosten geraamd konden worden voor gebouw, openbare ruimte bij het gebouw en infrastructurele werken. We vragen een raadsbesluit over dit project in het najaar van 2022.

Stadssportpark TBL Carmelcollege

Voor de prijsstijging van het TBL Carmelcollege ramen we incidenteel € 195.000 extra. De investeringen voor het stadssportpark hebben we begroot op afgerond € 2,3 miljoen. Het betreft investeringen voor stichting Carmelcollege en voor de openbare ruimte. Voor het aandeel van de prijsstijging van het Carmelcollege ontvangen zij een extra investeringssubsidie. We schatten de prijsstijging op dit moment in op 12,5%, wat overeenkomt met een bedrag van incidenteel € 195.000.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

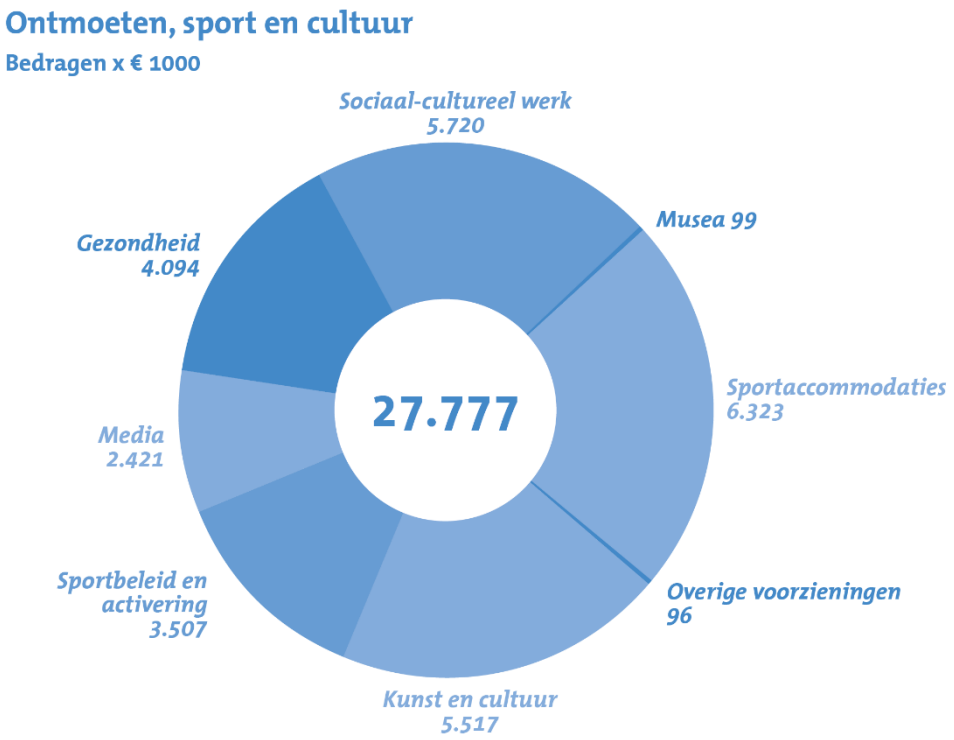
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	26.590	22.847	23.211	23.259	23.253
Baten	-6.359	-2.530	-2.505	-2.505	-2.505
Saldo	20.231	20.317	20.706	20.753	20.748
Stortingen reserves	3.842	2.022	312	12	12
Onttrekkingen reserves	-4.343	-2.879	-935	-553	-411
Saldo mutaties reserves	-501	-857	-623	-541	-399
Totaal bestaand beleid	**19.730**	**19.460**	**20.083**	**20.212**	**20.349**
Nieuw beleid	-399	1.125	499	2.229	2.579
3O-ontwikkelingen	-25	130	128	62	106
Budgettair neutrale wijzigingen	241	1.625	1.332	1.175	1.170
Totaal programma	**19.547**	**22.341**	**22.042**	**23.679**	**24.204**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2023**
Gezondheid	146
Kunst en cultuur	2.960
Media	2.413
Sociaal-cultureel werk	320
Sportbeleid en activering	970
Totaal Programma	**6.810**

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

1. Inleiding

Onze leefomgeving verandert ingrijpend. Een van de redenen hiervoor is dat het klimaat door menselijke activiteiten blijvend verandert. Klimaatverandering, natuurherstel en energievoorziening zijn – naast voldoende en betaalbare woningen – dan ook de grote en urgente opgaven waar we in het ruimtelijk domein voor gesteld staan. Het zijn opgaven die complex zijn in zichzelf en door hun samenhang. Vanuit de rijksoverheid komen vanuit verschillende nationale programma's middelen ter beschikking om deze opgaven aan te kunnen pakken. In Oss staan de duurzame energieopwekking en de voorbereiding op de effecten van de klimaatverandering prominent op de agenda om de toekomst duurzaam vorm te geven. Als gemeente moeten we nu keuzes maken om onze lange termijn doelstellingen te behalen: in 2050 zijn we als gemeente klimaatadaptief en energieneutraal.

2. Programma-onderdelen

2.1 Klimaat en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Dat wij en de volgende generaties met klimaatverandering te maken krijgen, staat vast en is niet te stoppen. Daarom richten we ons nu op het zo veel mogelijk beperken van de klimaatverandering en het anticiperen op de gevolgen ervan. Hoe groot de gevolgen precies zijn, is niet met zekerheid te zeggen. We ondervinden al langere hete periodes en periodes met extreme neerslag. Ook verhoogde afvoeren via de Maas is een effect ten aanzien van waterveiligheid. De gevolgen zijn divers: van schade aan ecosystemen en gezondheidsschade tot directe economische schade.
Een samenhangend probleem is de achteruitgang van de biodiversiteit. Daardoor kunnen natuurlijke processen minder goed plaatsvinden. Door beter gebruik te maken van natuurlijke systemen kan op een duurzame manier de balans tussen ecologie, economie en maatschappij worden hersteld.
Op rijksniveau worden de opgaven van klimaatadaptatie en verbetering van de biodiversiteit erkend en opgepakt via nieuw beleid en wetgeving. Bijbehorende uitvoeringsmiddelen zullen via de provincies beschikbaar komen voor maatregelen op lokaal niveau. Wij maken onze gemeente tot 2050 in stappen klimaatadaptief. Dit doen we samen met partners zoals de provincie, het waterschap, regiogemeenten en woningcorporaties, maar ook met onze inwoners en ondernemers. We nemen samen maatregelen om klimaatrobuuste ecosystemen te creëren met verbetering van lucht, water, bodem en biodiversiteit.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Onze stad en dorpen zijn beter toegerust op het veranderende klimaat; We pakken klimaat-knelpunten snel aan en we vergroenen de stad en de kernen*
- *We houden Oss – samen met onze partners - veilig bij hoog water*
- *We creëren, verbinden en behouden klimaatrobuuste ecosystemen ter verbetering van de biodiversiteit*
- *We leveren een bijdrage aan de verbetering van de kwaliteit van lucht, water en bodem*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Klimaatadaptatie	- Vaststellen beleidskader & uitvoeringsagenda	X			
	- Uitvoeren van de uitvoeringsagenda		X	X	X
	- Benutten rijksgelden stikstofaanpak en klimaatadaptatie (lobby)	X	X		
	- Bewustwording klimaatverandering bij jongeren stimuleren	X	X	X	X
	- Nieuw gemeentelijk rioleringsplan (en dekking) vaststellen	X			
	- Uitvoeren rioleringsplan		X	X	X

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
2. Vergroenen van het bebouwd gebied	- Vergroenen stadshart	X	X	X	X
	- Vergroenen (nieuwe) woonwijken	X	X	X	X
	- Vergroenen bedrijventerreinen	X	X	X	X
3. Waterveiligheid	- Vaststellen bestemmingsplan Meanderende Maa	X			
	- Uitvoering Meanderende Maas		X	X	X
	- Besluit VKA Cuijk-Ravenstijn	X			
	- Besluit voorverkenning Lith-Bokhoven		X		
	- Behoud en herstel bakenbomenstructuur langs de Maas		X	X	X
4. Robuuste ecosystemen t.b.v. biodiversiteit	- Samen met partners opstellen van beleidskader "klimaatrobuuste ecosystemen" (= uitwerken NNO)	X			
	- Uitvoeren beleidskader "klimaatrobuuste ecosystemen"		X	X	X
	- Vaststellen IBEP Herperduin (Maashorst)	X			
	- uitvoeren IBEP		X	X	X
	- Vaststellen toekomstperspectief Herperduin (Maashorst)	X			
	- Besluit planontwikkeling natuurverbinding Herperduin-Keent	X			
	- Uitwerken businesscase "bos van Oss"	X			
	- In overleg met agrariërs en waterschap komen tot uitvoeringsagenda t.b.v. verbetering lucht, water, bodem, biodiversiteit in de polders (zie prgr 5)	X			
5. Lucht, water, Bodem	- We geven uitvoering aan het schone lucht akkoord	X	X	X	X
	- Opzet monitoring grondwater	X			

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We stellen een beleidskader en bijbehorende uitvoeringsagenda vast voor klimaatadaptatie om daarmee richting te geven aan onze inzet van middelen.	Q1/2023
- We stellen een nieuw gemeentelijk rioleringsplan op waarin klimaatadaptieve maatregelen ten aanzien van het voorkomen van wateroverlast zijn verwerkt.	Q2/2023
- We stellen een beleidskader en uitvoeringsagenda "robuuste ecosystemen" vast om daarmee gefaseerd uitvoering te kunnen geven aan natuur- en landschapsontwikkeling.	Q2/2023
- We bieden een actueel en concreet educatief programma aan voor jongeren (via scholen) om deze nieuwe generatie nog meer bewust te maken van de klimaatverandering en de gevolgen daarvan.	continu
- We doen onderzoek naar de mogelijkheden om meer diversiteit in de aanplant van bomen in onze gemeente te krijgen.	Q2/2023
- We doen onderzoek naar de mogelijkheden voor het realiseren van groene daken en groene gevels.	Q3/2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We maken een aanvulling op het bomenstructuurplan om 500 nieuwe bomen op hittegevoelige plaatsen in onze gemeente te planten.	Q4/2023
- We stellen het bestemmingsplan voor de gebiedsontwikkeling Meanderende Maas vast.	Q2/2023
- We nemen een besluit over het voorkeursalternatief (VKA) voor het dijkversterkingstraject Cuijk-Ravenstein. Dit VKA zal vervolgens uitgewerkt worden naar een voorlopig ontwerp.	Q1/2023
- We stellen een inhoudelijk toekomstperspectief vast voor de Herperduin binnen de Maashorst.	Q3/2023
- We nemen een besluit over de ontwikkeling van een natuurverbinding tussen Herperduin en Keent.	Q3/2023
- We starten met de realisatie van het "Bos van Oss".	Q1/2023
- We realiseren een ecologische inpassing van de noordelijke ontsluitingsweg.	Q4/2023
- Bij de aanplant van heesters letten we in het bijzonder op waard- en drachtplanten voor bijen en insecten.	continu
- We benutten kansen voor uitbreiding en verbetering van het areaal natuurlijk/ecologisch te beheren grasland (met name bermen) ten gunste van verbetering van de biodiversiteit (ecologische bermen).	continu
- We bereiden ons voor op veranderende taken rondom milieu door de komst van de omgevingswet.	Q4/2023
- We geven uitvoering aan het Schone Lucht Akkoord (SLA).	continu
- We zetten een monitor grondwater op om inzicht te krijgen op de kwaliteit van het water en de effectiviteit van maatregelen.	Q3/2023

2.2 Energietransitie

Wat willen we bereiken?

Als gemeente staan we voor grote uitdagingen met betrekking tot de realisatie van de energietransitie. Voortvloeiend uit het Klimaatakkoord heeft het Rijk gemeenten opdrachten gegeven. Deze opdrachten zijn voor Oss ondergebracht in de Regionale Energie Strategie (RES) Noordoost Brabant en zijn toegespitst op de gebouwde omgeving en elektriciteit en omvatten ook een bijdrage aan de warmtetransitie.
Oss heeft haar ambitie afgestemd op en vertaald naar haar bijdrage aan het RES-bod voor Noordoost Brabant voor 2030. Oss neemt haar verantwoordelijkheid hiervoor. We doen dat op de wijze zoals afgesproken in de Duurzaamheidscirkel van 2016 en in lijn met het nationale Klimaatakkoord. We richten ons op concrete tussenstappen, zetten in op massa maken en commitment van maatschappelijke partners. Uiteraard geven we zelf het goede voorbeeld en werken we aan bewustwording en educatie.
De opgaven en ambities vragen grote inspanningen van ons als gemeente, van onze inwoners en onze partners in het bedrijfsleven. Om deze opgaven en ambities te realiseren, hebben we in de vorige collegeperiode plannen gemaakt en opgestart voor energiebesparing en het grootschalig opwekken van energie. Het opwekken van duurzame energie, met name grootschalige wind- en zonne-energieprojecten maakt het mogelijk om massa te maken. Daarnaast kunnen uit de opbrengsten hiervan andere duurzaamheids- en gebiedsontwikkelings/omgevingsopgaven worden gefinancierd zoals we met behulp van een business case opzet eerder hebben aangetoond. Deze businesscase is nog niet verwerkt in de programmabegroting aangezien momenteel geen zekerheid bestaat dat windpark Elzenburg de Geer, waar de business case op is gebaseerd, binnen afzienbare tijd inkomsten voor de business case gaat genereren.
De bijdragen uit Rijksmiddelen voor de komende jaren zijn nog niet in volle omvang bekend. Zonder nationale bijdragen en subsidies zijn de financiële middelen voor 2023 en de daaropvolgende jaren niet toereikend om de ingezette projecten op het gebied van energiebesparing, duurzame opwek en warmtetransitie te kunnen bekostigen.

2022 en de jaren erna staan in het teken van realisatie en implementatie van het vastgestelde beleid. Concrete uitvoering gaat plaatsvinden in de vorm van energiebesparingsprojecten, ontwikkeling van duurzame opwek (voornamelijk windmolenprojecten en in mindere mate grondgebonden zon pv) en aardgasvrijgereed en aardgasvrij maken van de bestaande bebouwing. Dit betekent dat het creëren van beweging en het inspelen op het beperkt draagvlak van het onderwerp de komende tijd van groot belang zijn. Dit programma kenmerkt zich verder door een grote mate van dynamiek; de energietransitie in Nederland wordt doorlopend beïnvloedt door zowel lokale, regionale, landelijke als internationale ontwikkelingen. De recent afgekondigde transportschaarste is daar een voorbeeld van, wat van ons als gemeente vraagt om daarop te acteren. Daarnaast vragen deze ontwikkelingen op onder andere het gebied van wet- en regelgeving de komende jaren ook om herziening van ons beleid."
Politiek-maatschappelijk ligt de energietransitie zeer gevoelig wat onder meer leidt tot veel weerstand tegen grootschalige opwekking en beperkte inzet van inwoners en bedrijven op energiebesparing en "van het gas af komen". Dit heeft ook consequenties voor juridische procedures en uitspraken. Bovendien is de netwerkcapaciteit een groot knelpunt dat nog jarenlang kan opspelen. Kort na de winter kreeg de discussie een geheel nieuwe dimensie toen de gasprijzen enorm stegen, enkele energieleveranciers omvielen en energie-armoede een beladen thema werd. Om energie-armoede tegen te gaan wordt met inzet van rijksmiddelen zowel vanuit het Sociaal Domein als het Energietransitie-programma concrete maatregelen genomen voor de getroffenen.
De technische ontwikkelingen gaan snel. Die houden we nauwlettend in het oog om daarop te kunnen inspelen als dat perspectief biedt voor de realisatie van onze doelstellingen.
Waar nodig en waar dat meerwaarde heeft, werken we samen met andere overheden of maatschappelijke partners. Met de woningcorporaties gaan we prestatie-afspraken maken die duidelijk maken dat zij hun aandeel in de opgaven met betrekking tot verduurzaming van hun woningbezit, tegelijkertijd aardgasvrij maken hiervan, gaan leveren. We vragen de woningcorporaties in dit kader om de afspraken die zij hebben gemaakt met de Rijksoverheid in verband met de korting op de verhuurdersheffing.
We blijven alert op wat realistisch haalbaar is, op de maatschappelijke acceptatie en op de sociale draagkracht van de energietransitie. Voor de komende tijd hanteren we het 8M model; Minder machteloos met meer middelen, mankracht, mandaat en medewerking.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Oss reduceert CO2 emissie met 49% in 2030 in vergelijking tot 1990 (aanpassing naar boven van deze doelstelling naar 55% CO2 emissie-reductie is aanstaande)*
- *Energietransitie: wij realiseren ons deel van het RES-bod:*
    - *Besparing 11% in 2030 in vergelijking tot 2017*
    - *Grootschalige opwekking: 0,93 PJ duurzame energie in 2030, restant RES opgave 0,514 PJ vergund in 2025*
    - *Volledig energieneutraal in 2050*
- *Oss realiseert 7.500 aardgasvrije (bestaande) woningen in 2030 en is volledig afgekoppeld van het gasnet in 2050*

De komende jaren wordt de monitoring van deze doelstellingen verder uitgewerkt o.a. door het opstarten van de CO_2 prestatieladder.

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Realiseren afspraken RES NOB	- Duurzame Opwek: o Realisatie windpark Elzenburg de Geer o Realisatie zonneveld De Mun en geluidswal Wilgendaal o Doorontwikkelen Duurzame Polder	X X X	X X X	 X	
	- Uitwerken financiële participatie	X			
	- Opstellen Energiebesparingsagenda 2023-2026	X			
Warmtetransitie	- Ontwikkelen en uitvoeren WijkUitvoeringsPlannen (WUP) Aardgasvrij Schadewijk en Herpen	X	X	X	X
	- Actualiseren TransitieVisie Warmte		X		X
	- Onderzoek mogelijkheden collectieve warmtenetten	X	X	X	X
	- Prestatie afspraken maken met woningcorporaties	X			
Energiebesparing uitvoeren	- Uitvoeren Energiebesparingsagenda (huidige en nieuwe) gericht op wonen en werken (incl. adviserend toezicht) en op termijn ook op mobiliteit	X	X	X	X
	- Uitvoeren concrete maatregelen Energie armoede	X			
	- Invulling voorbeeldfunctie verduurzaming eigen vastgoed	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
Realiseren afspraken RES	
- Voor het project Elzenburg de Geer voeren we het projectmanagement (incl. opzet van duurzaamheid-, en omgevingsfonds) uit.	Q3 en 4/2024
- Voor de projecten Zonneveld de Mun/Geluidswal Wilgendaal in Herpen voeren we het projectmanagement uit.	Geheel 2023 tot Q4/2024
- We begeleiden het windproject Duurzame Polder en we laten ontwerpend onderzoek uitvoeren, een MER opstellen en we doorlopen het Vergunningstraject voor het windpark. We voeren deze werkzaamheden gedurende 2023 en dit loopt tot het eerste kwartaal van 2025.	Van 2023 tot Q1/2025
- We werken een beleidsnota voor Financiële Participatie uit en brengen deze in procedure.	Q2/2023
- We gaan de Energiebesparingsagenda actualiseren en een volgende versie opstellen.	Q3/2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
Warmtetransitie	
- Voor alle wijken en kernen in de gemeente Oss gaan we WijkUitvoeringsPlannen (WUP's) ontwikkelen en opstellen. In 2023 starten we met Schadewijk en Herpen als pilot en deze activiteiten lopen tot Q4 2026 en daarna.	Start 2023 tot Q4/2026
- We bereiden de actualisatie van de TransitieVisie Warmte voor (2-jaarlijkse frequentie). In 2023 starten we en in Q1/2024 eerste actualisatiemoment en Q1 2026 het volgende actualisatiemoment.	2023
- We onderzoeken de mogelijkheden om collectieve warmtenetten in dichtbebouwde delen van de gemeente aan te leggen. Het onderzoek loopt in 2023 en gaat door tot Q4/2026.	Start 2023
Energiebesparing	
- We voeren de huidige en de nieuw op te stellen Energiebesparingsagenda uit (projectmanagement en communicatie). We zetten in op de mogelijke acties in samenwerking met externe partijen: waterzijdig inregelen radiatoren, collectieve isolatie inkoopactie, collectieve isolatieglas inkoopactie, collectieve warmtepomp inkoopactie, keukentafelgesprekken, woonduurzaam adviezen, spreekuren, voucheracties voor energiebesparingsmaatregelen, duurzaamheidsleningen en financieringsmogelijkheden.	Start in 2023 en activiteit loopt door tot Q4 2026 en daarna
- We voeren de concrete maatregelen uit om Energie Armoede aan te pakken.	Activiteiten lopen door tot Q4 2023
- De voorbeeldfunctie van het verduurzamen van eigen vastgoed invullen door het opstellen van (technische) plannen, het organiseren van de financiering en het begeleiden van de realisatie.	Activiteiten starten in 2023 en lopen door tot Q4 2026 en daarna

2.3 Milieu en openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

De openbare ruimte heeft van oudsher een belangrijke taak bij het realiseren van talrijke opgaves zoals mobiliteit, wonen, spelen, economie, ontmoeten en recreëren. Daarbij komen nieuwe opgaves zoals energietransitie, telecommunicatie (5g, glasvezel), klimaatadaptie, inwinning data en biodiversiteit. Al deze opgaves leggen druk op de openbare ruimte. Daarbij lopen we letterlijk aan tegen de grenzen van de openbare ruimte, er is onvoldoende ruimte voor alle opgaves. Dit vraagt innovatieve oplossingen maar ook om het maken van keuzes in de bestaande en voor de nieuwe openbare ruimte. Alle maatschappelijke opgaven voor de openbare ruimte komen samen in een integrale aanpak van beheer en onderhoud. Middelen worden doelmatig ingezet. We houden rekening met een toenemend areaal verouderde openbare ruimte en groeiend budget daarvoor.

Duurzaamheid en circulariteit

Ook in de openbare ruimte zetten we in op minder gebruik van grondstoffen en het reduceren van CO2-uitstoot. CO2-reductie en duurzamer materialengebruik zijn nauw met elkaar verweven. Hier hebben we de afgelopen jaren mooie resultaten bereikt maar middels een extra impuls willen we een volgende stap zetten met emissieloos materieel, gebruik van duurzamere brandstoffen en grondstoffen. We stellen de komende periode een inventarisatie en meerjaren stappenplan op, waarmee we een slag slaan op het vlak van verduurzaming in de openbare ruimte. We richten ons ook op de vermindering en op het hergebruik van grondstoffen om toe te groeien naar een meer circulaire economie waarin reststoffen opnieuw worden gebruikt. Hierbij komt de nadruk meer te liggen op preventie en hergebruik (Circulair Materialenplan). Het streven naar een circulaire economie is nauw verbonden met andere klimaatopgaven gericht op het terugdringen van onze footprint op natuur en milieu. In onze afvalaanpak richten wij ons daarom op alle stadia: van de bron tot en met de eindbestemming.

Ondergrond

De ondergrond krijgt vaak weinig aandacht. Toch levert de ondergrond een belangrijke bijdrage aan diverse opgaves zoals kabels en leidingen, riolering en infiltratie en fundering. Bovendien groeien onze bomen en planten in de ondergrond. De ondergrond is de basis van veel bovengrondse ontwikkelingen. De nieuwe opgaves zoals de energietransitie, klimaatadaptie en glasvezel vragen nog meer ruimte in diezelfde ondergrond. Nu al botsen ontwikkelingen met elkaar (bomen met kabels en leidingen bijvoorbeeld). Daarom is het noodzakelijk een visie op de ondergrond te ontwikkelen.

Veranderend gebruik van de openbare ruimte

We zien een verandering van gebruik en functie van de openbare ruimte. Recreëren en ontmoeten worden steeds belangrijker. Hier passen we het beheer op aan, zodat deze beter aansluit op deze verandering. Dit is met name van belang in het centrum van Oss. De ruimte is beperkt waardoor functies botsen (horeca, kermis, markten, mindervalide en hulpdiensten). In het buitengebied zijn de afgelopen jaren ca. 50 grote en kleine natuurgebieden ontstaan. Ook dat geeft een veranderende en bredere scope op het beheer van de openbare ruimte.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We verminderen zo veel mogelijk het ontstaan van afval door in te zetten op afvalscheiding via het inzamelsysteem met een financiële prikkel (afval scheiden loont!) en afval geschikt te maken voor recycling en hergebruik*
- *We gaan door met onze initiatieven ons materiaalgebruik te verduurzamen. Onze initiatieven op het vlak van lage-temperatuur-asfalt (LTA) en andere duurzame materialen zetten we voort. Daarnaast zetten we via ons ontwerp in op materiaalbesparing en werken we zoveel als mogelijk volgens de circulaire levenscyclus-benadering*
- *We maken een visie op het gebruik van onze ondergrond*
- *We passen ons beheer en onderhoud aan het veranderend gebruik van de openbare ruimte en het veranderende gedrag*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Afval	- We volgen de effecten van het vastgestelde afvalbeleid en sturen bij op mogelijke negatieve afvalaanpak om toe te werken naar de landelijke doelstellingen voor 2025-2030 en naar een circulaire economie.	X			
	- Om de nieuwe afvalaanpak te doen blijven slagen is ook intensievere handhaving nodig. De benodigde structurele kosten hiervoor nemen we mee in de nog vast te stellen afvalstoffenheffing 2023.	X			
	- In 2023 vinden vervolgonderzoeken plaats om in samenwerking tot een realisatie van een nascheidingsinstallatie (NSI) in Brabant te komen of aan te sluiten bij een bestaande NSI in Nederland.	X			
	- We verkennen de mogelijkheden voor een duurzame verwerking van ons GFT-afval en groenafvalstromen (biomassa) voor de periode vanaf 2024		X		

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
	- Per 1 januari 2023 blijven we stappen zetten in de beperking van restafval door het doorzetten een vorm van Diftar, gebaseerd op het principe 'afval scheiden loont' (betaling per lediging).	X	X		
	- De proef met inzamelen van GFE-afval bij een aantal hoogbouwlocaties, evalueren we eind 2023. Vervolgens maken we een keuze voor alle hoogbouwlocaties in de gemeente Oss.	X	X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Als onderdeel van het Stappenplan duurzaamheid in de openbare ruimte zullen aanvullende maatregelen voor CO2-reductie en circulariteit worden bepaald.	Q1/2023
- We voeren geplande maatregelen voor groot onderhoud, herinrichting en vervanging uit het Integraal Uitvoeringsplan (IUP) uit. Projecten uit het IUP geven ook invulling aan bestuurlijke doelen zoals klimaatadaptatie, verkeersveiligheid, leefbaarheid, energietransitie, biodiversiteit en duurzaamheid.	continu
- Met dagelijks onderhoud en adequaat reageren op meldingen, klachten en verzoeken zorgen we voor tevredenheid (minimaal 70% score) en minimaal voldoen aan het kwaliteitsprofiel voor onderhoud.	continu
- We stimuleren en ondersteunen bewoners om eigen initiatief te nemen of mee te doen bij verbetering van inrichting en beheer van de openbare ruimte in de eigen omgeving. We zijn daarbij realistisch en zorgen voor begeleiding of ondersteuning waar nodig. Met de introductie van www.mijnbuurtoss.nl hebben we in 2021 een nieuwe impuls gegeven aan zelfbeheer participatie in de openbare ruimte.	continu
- We stellen een visie op voor zwerfafval.	2024
- We stellen een visie op voor de Ondergrond. We starten hiermee in 2023 en in 2024 leggen we deze visie aan de raad voor.	start 2023

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

In dit programma staan de duurzaamheidsinspanningen in de pijler Planet centraal. Daarbij wordt de combinatie gezocht met mogelijkheden vanuit de beide ander pijlers. Voorbeelden daarvan zijn de aandacht voor welzijn en veiligheid in de inrichting van de openbare ruimte, de inschakeling van vrijwilligers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het creëren van een aantrekkelijke woon- en vestigingsomgeving.

De Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Global Goals) die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, schoon water en sanitair, duurzame energie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen, klimaatactie, leven op het land en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Samenwerking is belangrijk op het complexe terrein van energietransitie. We werken samen in RES-verband en vervullen daarin een voortrekkersrol. We hebben met de woningcorporaties een Duurzaamheidsakkoord gesloten en meerjarige prestatie-afspraken gemaakt. We zijn actief in het Duurzaamheidsberaad van de G40, mede vanuit de bijzondere samenstelling van onze gemeente met haar 3 gebieden waardoor vele energievraagstukken bij ons samenkomen. In de Duurzame Polder werken we samen met gemeente Den Bosch, de provincie Noord-Brabant en het Rijk (min. EZK).

Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

De ODBN voert als verlengd lokaal bestuur wettelijke taken uit op het gebied van milieuadvisering bij vergunningverlening en voert voor Oss integraal de WABO-toezichtstaken uit. Daarnaast houdt de ODBN zich bezig met gezamenlijke taken op het gebied van milieucriminaliteit en ketenaanpak rondom asbest en bodemkwaliteit. ODBN voert voor ons een opdracht uit gericht op handhaving van de energiebesparingsverplichting voor de bedrijven die vallen in de categorie midden gebruikers. Dit gebeurt op grond van bepalingen in de wet Milieubeheer

3.3 Beleidskaders

1. Duurzaamheidscirkel (2016)
2. Routekaart duurzame energie (2016-2018)
3. Agrarische geurgebiedsvisie Oss (2013)
4. Nieuw aanpak huishoudelijk afval (2020)
5. Geluidnota Oss (2010)
6. Beleidsvisie externe veiligheid (2011)
7. Leidraad Openbare Ruimte (2013 en 2015) en kwaliteitskeuze onderhoud (2013)
8. Beleidsnota openbare verlichting (2014)
9. Plan gemeentelijke watertaken (2012)
10. Boomstructuurplan (2016)
11. Speelruimtebeleid (2017)
12. Routekaart Groen Blauw Natuur (2017)
13. Nota Landschapsbeleid (2015)
14. Beleidsregels Kabels en Leidingen (ondergrondse infrastructuur) (2013)
15. Transitievisie Warmte (2021)
16. Beleidsregels kleine windmolens (2022)
17. Nota zonnevelden (2019)
18. Besparingsagenda (2019)
19. Gebiedsvisie Buitengebied (2021)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Tevredenheid onderhoud verhardingen, groen	Veiligheidsmonitor	1)	77,5%	1)		>= 70%
Onderhoudsniveau	Gemeente, beleidsmonitor	Basis Basis	Basis Basis	Basis Basis		Centra Goed Overig Sober
Kostendekkende rioolheffing	Plan Watertaken	100%	100%	100%		100%

1) Landelijke Veiligheidsmonitor vanaf 2017 tweejaarlijks

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. Voor de omvang van huishoudelijk restafval per inwoner gebruiken we de grootteklasse van 50.000 tot 100.000. Voor hernieuwbare elektriciteit gebruiken we de gemiddelde waarde van geheel Nederland omdat gemiddelde gemeente naar grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners ontbreekt.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Omvang huishoudelijk restafval per inwoner	175 kg	167 kg	2020
Hernieuwbare elektriciteit	5,6%	8,6%	2019

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Meekoppelkansen waterveiligheid	0	400	0	400	0
Procesbegeleiding gebied polders	0	100	0	0	0
Fietsenstalling Oostwal	0	0	0	70	0
Bos van Oss	0	PM	0	0	0
Impuls klimaatadaptatie	0	500	500	500	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**1.000**	**500**	**970**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Meekoppelkansen waterveiligheid

We stellen voor om voor de versterking van de dijk langs de Maas in 2023 en 2025 een bedrag van € 400.000 te storten in de reserve Meekoppelkansen dijkversterking Maas. Met partners versterken we de dijk langs de maas. Voor het traject Cuijk-Ravenstein storten we in 2023 een bedrag van € 400.000 in de reserve en voor het traject Lith-Bokhoven, dat later start, storten we in 2025 een bedrag van € 400.000 in de reserve. Voor onze gemeente is de dijkversterking langs de Maas letterlijk van levensbelang. Het versterken van de dijk biedt daarnaast ook kansen voor gebiedsontwikkelingen met natuur en recreatie. Voor het dijktraject Ravenstein-Lith (Meanderende Maas) is reeds € 1,8 miljoen beschikbaar gesteld in een reserve. Voor de andere twee dijktrajecten is het ook noodzakelijk om middelen te reserveren om de dijkversterking en de kansrijke gebiedsontwikkelingen voor onze gemeente mede te financieren. Op basis van de voorlopige begroting voor de dijktrajecten, is het voorstel om tweemaal € 400.000 toe te voegen aan de reserve. De naam van reserve was ‘Koplopersproject Ravenstein-Lith’. Dit willen we aanpassen naar ‘Meekoppelkansen dijkversterking Maas’.

Procesbegeleiding gebied polders

We vragen voor 2023 een incidenteel bedrag van € 100.000 voor externe procesbegeleiding en facilitaire kosten voor de gebiedsprocessen westelijke en oostelijke polders. De Osse aanpak voor de agrarische transitie lijkt een voorbeeld te worden voor de regio. In deze aanpak werken we bottom-up met de agrariërs uit het gebied, de betrokken overheidspartijen en de betrokken partners uit het agro-industrieel complex samen om te komen tot de juiste gebiedsgerichte aanpak per polder. Om dit complexe proces goed te begeleiden en als gemeente onze eigen rol zuiver te kunnen vervullen, is het noodzakelijk om een externe procesleider in te huren.

Fietsenstalling Oostwal

We willen graag de fietsenstalling aan de Oostwal open houden in 2025. Hiervoor stellen we eenmalig € 70.000 beschikbaar.

Bos van Oss

We stellen voor om een PM-bedrag op te nemen voor het bos van Oss. We willen het initiatief vanuit het Osse bedrijfsleven om 20ha bos aan te leggen ondersteunen. Het Osse bedrijfsleven neemt de aanplant van het bos op zich. De vraag aan de gemeente is om 20ha grond ter beschikking te stellen. Wij hebben deels al geschikte grond in bezit en deels zullen we dat nog moeten verwerven. Voor de afwaardering van de gronden – van agrarische waarde naar natuurwaarde – is subsidie vanuit de provincie Noord-Brabant beschikbaar. Deze subsidie behelst naar verwachting 50% van de kosten. Voor iedere euro die wij als gemeente beschikbaar stellen voor dit initiatief, komen er dus ook middelen vanuit de provincie beschikbaar en uiteraard ook nog de bijdrage vanuit het bedrijfsleven. We ramen een PM-bedrag omdat het nog onduidelijk is wat de precieze kosten voor ons gaan zijn. Een eerste inschatting van de kosten is een bedrag van € 1 miljoen. We willen dit betalen uit de reserve Groenfonds Landelijk Gebied. In 2023 komen we met een concreet voorstel en begroting.

Impuls klimaatadaptatie

We storten in 2023, 2024 en 2025 een bedrag van € 500.000 in een nieuwe reserve Klimaatadaptatie. In totaal is dan € 1,5 miljoen beschikbaar. Deze middelen zijn nodig om te kunnen anticiperen op de gevolgen van klimaatverandering. Hoe groot de gevolgen precies zijn, is niet met zekerheid te zeggen. We ondervinden al langere hete periodes en periodes met extreme neerslag en verhoogde afvoeren via de Maas. De gevolgen zijn divers: van schade aan ecosystemen en gezondheidsschade tot directe economische schade. De opgave is om de kwetsbaarheid van onze stad en het buitengebied met de kernen te verminderen. Zowel voor onze inwoners en ondernemers, als voor onze flora en fauna. De middelen willen we inzetten om robuuste ecosystemen te bouwen die beter bestand zijn tegen de klimaatverandering. Ook zijn de middelen nodig om directe verlichting te creëren op hittegevoelige plaatsen en plaatsen met veel wateroverlast. We kiezen hierbij voor een werkwijze die het water- en bodemsysteem als leidend principe neemt. Dit betekent in de praktijk dat we kiezen voor het vergroenen van bebouwde gebieden, voor natuurlijke waterbuffers en voor minder verharding. We vullen deze maatregelen aan met technologische oplossingen waar dat nodig is. In het tweede kwartaal van 2023 komen we met een bestedingsplan en een raadsvoorstel.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Afvalinzameling	0	0	0	0	0
Extra opbrengsten glasvezel	-100	0	0	0	0
Richtlijn CROW400 "Veilig werken in verontreinigde grond"	0	114	114	114	114
Zwerfdierenopvang	35	35	35	35	35
Ontvangen ARK-gelden	-200	0	0	0	0
Kosten warmtetransitie en energiebesparing	-450	450	0	0	0
Mutatie reserve	450	-450	0	0	0
Personele inzet project duurzame polder energieprogramma	108	228	0	0	0
Uit investeringsfonds duurzaamheid	-108	-228	0	0	0
Rioleringsplan 2023-2026	0	0	0	0	0
Vrijval reserve onderhoud natuurgebieden	-264	0	0	0	0
Kosten penvoering Duurzame Polder	0	0	0	0	0
Investeringen beheerplan openbare ruimte	0	0	0	0	45
Areaaluitbreidingen openbare ruimte	0	102	109	109	109
Terugstorting Stichting Maashorst in Uitvoering	-109	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-638**	**251**	**258**	**258**	**302**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Afvalinzameling

We hebben de begroting 2022 van afval bijgesteld. Het nieuwe afvalbeleid zorgt voor een betere afvalscheiding. In 2022 hebben we een incidenteel voordeel van € 820.000 door lagere kosten voor verwerking en overslag van afval. Daarnaast schuiven we geplande investeringen in 2022 gedeeltelijk door naar 2023 wat zorgt voor een incidenteel voordeel van investeringslasten van € 300.000. We zien dat de Osse inwoners minder vaak restafval aanbieden, dat betekent dat zij een financiële teruggave ontvangen voor het beter scheiden van het vrijkomende afval. De financiële beloning voor goede afvalscheiding kost naar verwachting in totaal € 1.361.000. Dit nemen we op in de begroting in 2022. In 2023 onttrekken we een bedrag van circa € 1 miljoen uit de reserve afvalstoffenheffing om de tarieven te matigen. Daarnaast zien we dat we de komende jaren (vanaf 2023) te maken gaan krijgen met prijsstijgingen. We moeten grote nieuwe contracten voor verwerking van diverse afvalstromen gaan sluiten wat zorgt voor druk op begroting. Om de tarieven dan niet te fors te laten stijgen is in de komende jaren de inzet van de reserve Afvalstoffenheffing noodzakelijk. We gaan bekijken wat dit betekent voor de tarieven afvalstoffenheffing en de reserve. De bijstelling van de tarieven teruggave ASH (beloning voor afvalscheiding) wordt separaat in de belastingverordening voorgelegd.

Extra opbrengsten glasvezel

We hebben hogere opbrengsten en kosten door werkzaamheden voor glasvezel. De kosten voor het glasvezelproject zijn € 300.000 hoger. De kosten voor inhuur toezichthouders en een projectleider berekenen we volledig door aan nutsbedrijven. Er zijn dit jaar meer vergunningaanvragen dus we hebben hogere opbrengsten van € 400.000. Per saldo hebben we een incidenteel voordeel van € 100.000 in 2022.

Richtlijn CROW400 "Veilig werken in verontreinigde grond"

We hebben jaarlijks hogere kosten van € 114.000 voor de implementatie van richtlijn CROW 400. Bij graafwerkzaamheden in de grond moet bepaald worden of voorgenomen activiteiten veilig uitgevoerd kunnen worden. Dit vraagt om een goede registratie van bodemonderzoeken, het ontsluiten van gegevens en het opstellen van een Veiligheid en Gezondheidsplan (V&G plan). We schatten de jaarlijkse extra kosten in op € 114.000. Dit bestaat uit € 68.000 aan kosten voor bodemonderzoeken en € 46.000 aan personele capaciteit.

Zwerfdierenopvang

We hebben extra kosten voor de opvang van zwerfdieren van € 35.000 per jaar. De opvangcentra Schaijk en Someren kunnen extra kosten niet meer dragen. Gemeenten hebben een wettelijke taak voor de opvang van honden en katten. De taak van de 14-daagse opvang van andere dieren zoals knaagdieren, vogels, reptielen maar ook wilde dieren is niet belegd in onze gemeente. De gevonden dieren worden opgevangen in de regio (opvangcentrum te Schaijk, maar ook in Someren). De opvangcentra kunnen de kosten niet meer dragen en wijzen gemeenten op hun wettelijke taak en verantwoordelijkheden.

Ontvangen ARK-gelden

Dit jaar hebben we een bedrag van € 199.759 terug gekregen van de zogenaamde ARK-gelden die we eerder beschikbaar hebben gesteld voor het werven van gronden in de Maashorst. We laten dit bedrag vrijvallen. Er valt in Herpenduin zelf geen grond meer te verwerven.

Kosten warmtetransitie en energiebesparing

In de programmabegroting 2022-2025 is voor dit jaar € 400.000 beschikbaar gesteld voor energiebesparing en voor de warmtetransitie € 500.000. Dit jaar gaan we deze bedragen niet helemaal besteden. We schuiven de helft van de budgetten door naar 2023 zodat we deze budgetten volledig kunnen besteden aan de onderwerpen waarvoor ze bedoeld zijn. Deze bedragen zouden we onttrekken uit het Investeringsfonds Duurzaamheid. We onttrekken in 2022 € 450.000 minder uit de reserve en plannen de onttrekking in 2023.

Personele inzet project duurzame polder energieprogramma

We stellen voor om voor 2022 € 108.000 en voor 2023 € 228.000 beschikbaar te stellen voor capaciteit voor de duurzame polder. We betalen dit uit het Investeringsfonds Duurzaamheid. Diverse projecten binnen het energieprogramma belanden in de volgende fase. Hiervoor hebben we juristen, planoloog en landschapsarchitect van de afdeling Ruimtelijke ontwikkeling voor nodig. Zij hebben hier geen capaciteit voor en dit vraagt om inhuurbudget binnen de diverse projecten. Bij project duurzame polder kunnen we de kosten met een anterieure overeenkomst verhalen. Op dit moment zijn deze overeenkomsten nog niet gesloten dus halen we het uit het investeringsfonds duurzaamheid. Wanneer we kosten verhalen via deze anterieure overeenkomsten storten we dit terug in dit investeringsfonds.

Rioleringsplan 2023-2026

Het rioleringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. Door de inflatie zien we vooral de kosten van energie stijgen met € 164.000. We verhogen de tarieven voor rioolheffing met 2,8%. Dit betekent een extra opbrengst van circa € 258.000. Hiermee kunnen we de onttrekking uit de reserve rioolheffing verlagen, maar onttrekken we in 2023 nog een bedrag van € 120.000 om te komen tot volledige kostendekking.

Vrijval reserve onderhoud natuurgebieden

We laten het saldo van de reserve onderhoud natuurgebieden van € 264.000 vrijvallen. De reserve natuurgebieden is ooit bedoeld om de wildroosters in Herperduin te kunnen vervangen. Dit geld is niet meer nodig.

Kosten penvoering Duurzame Polder

In 2023 maken we onderzoeks- en voortgangskosten voor project duurzame polder. Op basis van art.9 uit de bestuursovereenkomst met gemeente Den Bosch en Provincie Noord-Brabant is gemeente Oss penvoerder voor de projectkosten. De gemeenten financieren een deel zelf. Daarboven financiert de Provincie Noord-Brabant binnen kaders tot € 2 miljoen deze kosten voor. We hebben een raming gemaakt van de lasten voor 2023. We verwachten aan projectkosten € 1,5 miljoen (die door de provincie via de voorfinanciering wordt betaald). We begroten daarom extra kosten en opbrengsten van € 1,5 miljoen.

Investeringen beheerplan openbare ruimte

We hebben hogere kosten voor vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte vanaf 2025. Het gaat om een investeringsbedrag van € 1,7 miljoen, wat leidt tot jaarlijks investeringskosten vanaf 2026 van jaarlijks € 48.000. Vorig jaar is dit in het beheerplan openbare ruimte besloten en we verwerken dit nu financieel. Het gemiddelde investeringsvolume per jaar voor vervangingen in de openbare ruimte voor de jaren 2022-2024 bedraagt € 4,87 miljoen. We verhogen dit investeringsvolume voor de periode 2025 tot en met 2031 naar € 6,59 miljoen. Dit leidt tot extra investeringslasten. De extra uitvoeringskosten zijn eerder verwerkt. De vervangingsinvesteringen van de openbare ruimte worden conform de kaders van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen uitgevoerd. Deze kaders zijn gebaseerd op de nota van Anteagroup “Toekomstbestendige Openbare Ruimte”. In deze nota bleek dat door de groeispurt van onze gemeente in de jaren '60 en '70 diverse wijken in de komende decennia aan bod komen voor vervanging. Het gemiddelde investeringsbedrag wordt als uitgangspositie genomen om de piek van de werkzaamheden af te vlakken en grote financiële schommeling te voorkomen. Op basis van het Antea rapport stijgt de vervangingsopgave, vandaar ook dat het investeringsvolume vanaf 2025 stijgt.

Areaaluitbreidingen openbare ruimte

De kosten voor onderhoud van de openbare ruimte stijgen door toename van het areaal met jaarlijks € 109.000. Het areaal van de openbare ruimte voor wegen, groen en openbare verlichting neemt toe door de nieuwe woningbouwcomplexen Paradijs Haren, Brasem en Kromstraat. Naast deze structurele kostenstijging is er ook sprake van een toename van de OZB inkomsten. Deze zijn hierin meegenomen.

Terugstorting Stichting Maashorst in Uitvoering

We ontvangen in 2022 € 109.000 vanuit de Stichting Maashorst in Uitvoering. Bij het ontbinden van de stichting bleek dat er nog geld over was. Dit is verdeeld naar de verschillende deelnemende gemeenten. We ontvangen daarom € 109.000, dit is het Osse aandeel.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

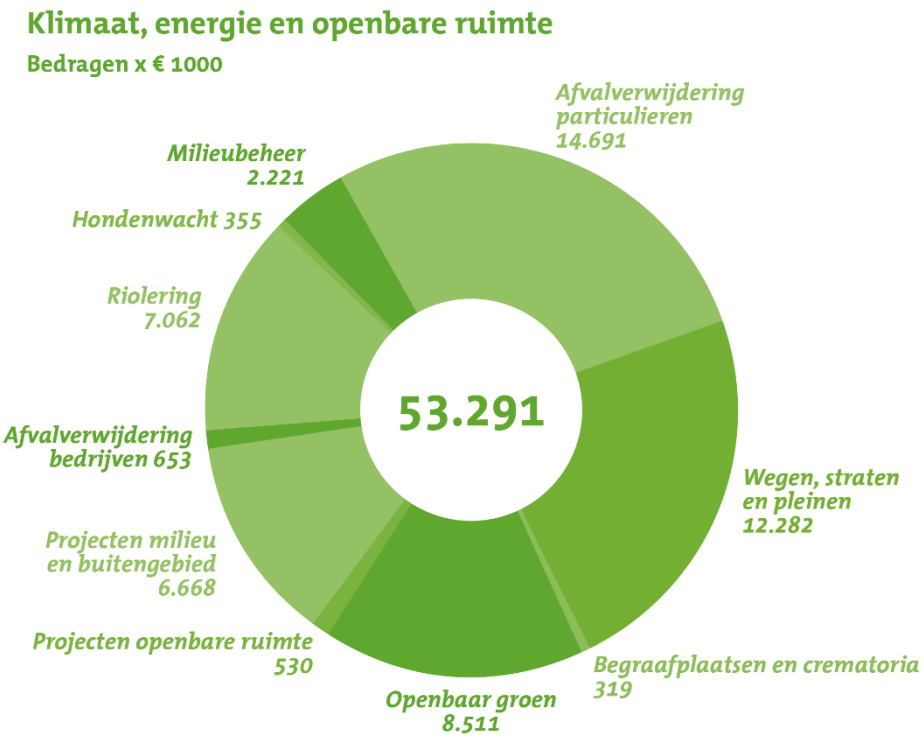
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	44.448	44.849	44.651	44.854	45.062
Baten	-26.098	-26.430	-26.274	-26.283	-26.283
Saldo	18.350	18.419	18.377	18.570	18.779
Stortingen reserves	2.859	257	107	107	112
Onttrekkingen reserves	-3.987	-692	-663	-645	-645
Saldo mutaties reserves	-1.128	-435	-556	-538	-533
Totaal bestaand beleid	**17.223**	**17.984**	**17.821**	**18.033**	**18.246**
Nieuw beleid	0	1.000	500	970	0
3O-ontwikkelingen	-638	251	258	258	302
Budgettair neutrale wijzigingen	1.938	2.673	2.412	2.382	2.407
Totaal programma	**18.523**	**21.908**	**20.990**	**21.642**	**20.955**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2023**
Openbaar groen	20
Projecten milieu en buitengebied	258
Openbaar groen	21
Totaal Programma	**279**

Programma 5. Economie

1. Inleiding

Binnen het programma Economie staat toekomstbestendige werkgelegenheid, ondernemerschap en een toekomstbestendige economische structuur voor de inwoners van Oss centraal. Want het hebben van werk en de ruimte om te ondernemen stelt mensen in staat om hun bestaan zelf vorm te geven en mee te doen in de maatschappij.
Op het moment van schrijven is er in de economie een schaarste en verdelingsvraagstuk actueel. Personeelstekorten, tekorten aan grondstoffen en energie en een tekort aan ruimte om vragen op het gebied van werklocaties en infrastructuur te voorzien, stellen ons voor de nodige uitdagingen. De inzet om op een gezonde manier te verstedelijken in Oss biedt kansen om wonen en werken dichter bij elkaar te brengen en een aantrekkelijke, complete en groeiende stad te zijn met een vitale economie. Door te faciliteren en te kijken naar kansen voor alle sectoren in de economie in stedelijk en landelijk gebied wordt de economie minder kwetsbaar en daarmee toekomstbestendig. Daarmee is echter niet alles meteen opgelost. Op de meeste ontwikkelingen binnen de economie heeft de gemeente maar betrekkelijk weinig invloed. Door in gesprek te zijn met het bedrijfsleven, dienstverlenend te zijn op het gebied van afhandeling van verzoeken en geven van informatie, bijvoorbeeld over de maatschappelijke opgaven, door onderwijs en bedrijfsleven te verbinden en de samenwerking op te zoeken in de regio en met de andere steden in Brabant en Nederland, draagt de gemeente toch een belangrijk steentje bij aan de veerkracht en de weerbaarheid van de economie.

2. Programma-onderdelen

2.1 Ruimte voor bedrijven

Wat willen we bereiken?
Wij vinden het belangrijk dat nieuwe én al in Oss gevestigde bedrijven hier goed uit de voeten kunnen. Daar richten we ons accountmanagement ook op. Oss is dé maakstad in de regio Noordoost Brabant en daar zijn we trots op. Onze opgave is het om samen met het bedrijfsleven, het onderwijs en de regio telkens weer te komen tot vernieuwingen en zo te bouwen aan een vitale economie, klaar voor de toekomst. Daarom zijn we ook zeer actief in Oss en in de regio op het gebied van economische structuurversterking. In Oss met de Kracht van Oss, en de Talentencampus, bijvoorbeeld met Learning Communities. In de regio via Regio Noordoost-Brabant (RNOB), Agrifood Capital (AFC), Vijsterren Logistiek en Ondernemerslift+ bouwen we aan een economische profilering en ontwikkeling van sectoren die toekomst hebben op zowel economisch als duurzaamheidsvlak. Via AFC en de regiodeal komen er ook middelen beschikbaar voor deze structuurversterking. Overheid, onderwijs en ondernemers (3O) werken daarbij nauw samen.
In samenwerking met 's-Hertogenbosch en Bernheze werken we aan de ontwikkeling en realisatie van een duurzaam bedrijventerrein Heesch-West voor Logistieke en grootschalige bedrijven en bedrijven in de sector Life Sciences. Ons paradepaardje op het gebied van sectorenbeleid blijft Life Sciences en de verdere doorontwikkeling van Pivot Park. Daarom maken we van 2022/2023, met de terugkeer van Organon in Oss en de historische betekenis van Farma en life sciences voor Oss, een bijzonder jaar.
De hoofdlijn is toekomstbestendige werkgelegenheid en innovatief ondernemerschap voor de huidige en de toekomstige inwoners en ondernemers in Oss.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

In de economische strategienota 2021-2025 zijn de doelstellingen en actiepunten beschreven. Kort gezegd werken we aan de volgende doelstelling(en):
- *Stimuleren ondernemerschap (sector en gebiedsgericht)*
- *Uitbouwen economische ecosystemen (sector gericht)*
- *Inzetten op toekomstige arbeidsmarkt en talent (sector en gebiedsgericht)*
- *Stimuleren duurzaam en toekomstbestendig ondernemen (opgave gericht)*
- *Ruimte maken voor ondernemen (gebiedsgericht)*
- *Profileren van Oss als moderne maakstad (sector en gebiedsgericht)*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Stimuleren ondernemerschap	- Via accountmanagement aandacht besteden aan ondernemers die getroffen zijn door de coronacrisis en/of de oorlog in Oekraïne. Specifiek ZZP-ers	X	X		
2. Uitbouwen economische ecosystemen	Uitwerken actieplan voor de toekomst van - Life sciences	X			
	- Agrifood	X			
	- Logistiek en		X		
	- Maakindustrie		X		
3. Inzetten op toekomstige arbeidsmarkt en talent	- Aantrekken van HBO en WO studenten en instellingen en verbinden met ondernemers in Oss	X			
4. Stimuleren toekomstbestendig en duurzaam ondernemen	- Verbeteren van de dienstverlening aan ondernemers op het gebied van duurzaam ondernemen middels een ondernemersloket	X			
	- Onderzoeken mogelijkheden voor toekomstbestendig goederenvervoer (modal shift) via spoor en water	X			
	- Verplichten van zonnepanelen op nieuwe bedrijfspanden en stimuleren op bestaande panden.	X			
5. Ruimte maken voor ondernemen	- In verband met schaarste van bedrijfsgrond. Flexibel zijn in het zoeken naar ruimte en mogelijkheden voor ondernemers op bestaande locaties.	X			
	- Starten uitgifte Heesch-West	X			
	- Starten met verduurzamen oudere bedrijventerreinen en opzet parkmanagement (starten met Moleneind)	X			
	- Zoeken naar mogelijkheden voor nieuw bedrijventerrein		X		
	- Voorkomen van de vestiging mestfabriek op bedrijventerreinen	X	X	X	X
6. Profileren van Oss als moderne maakstad	- Promoten van Pivot Park en Farma cluster in Oss middels themajaar life sciences	X			

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– Als uitwerking van onze economische strategienota maken we per sector een actieplan. In 2023 staan de volgende 2 actieplannen op het programma: - Actieplan voor toekomst Life Sciences - Actieplan voor toekomst Agrifood	 Q2/2023 Q4/2023
– We verbinden HBO en WO studenten aan ons bedrijfsleven, o.a. door hybride leeromgevingen.	Q1/2023 Q2/2023
– We richten een ondernemersloket in gericht op energiebesparing voor ondernemers, stimuleren zonnepanelen op bestaande bedrijfspanden en stellen zonnepanelen op nieuwe bedrijfspanden verplicht.	Q1/2023
– We doen een onderzoek naar toekomstbestendig goederenvervoer over spoor en water.	Q4/2023
– We zoeken naar ruimte voor ondernemers op bestaande terreinen.	Q4/2023
– We starten met de uitgifte van kavels op Heesch-west.	
– We verduurzamen oude bedrijventerreinen en zetten parkmanagement op.	Q1/2023
– We promoten Pivot park en Farma cluster in Life Science jaar.	Q3/2023

2.2 Landbouw

Wat willen we bereiken?

De agrarische sector is een wezenlijk onderdeel van onze economie. Deze sector is in transitie naar een economisch volhoudbaar, ecologisch verantwoord en maatschappelijk verbonden toekomst. Door aanvullende wet- en regelgeving wordt de sector en de individuele bedrijven daarbinnen voor keuzes gesteld t.a.v. het doen van nieuwe investeringen in bijvoorbeeld stalsystemen, of het (deels) overstappen naar andere verdienmodellen. AFC (Agrifood Capital) is een belangrijke speler die in de regio Noordoost-Brabant en dus ook in Oss, innovatie aanjaagt en daarmee structuurversterkend werkt in de sector.
De agrarische visie vormt voor ons als gemeente Oss het fundament. We blijven op basis van de daarin gestelde doelen in gesprek met de ondernemer die door wil en geven ruimte aan de boer om te innoveren naar een duurzame toekomst voor zijn bedrijf. Met een gebiedsgerichte aanpak komen we samen met de sector en betrokken mede-overheden tot een concrete uitvoeringsagenda per polder en we starten in de Westelijke polder.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Een gebiedsgerichte aanpak per polder om te komen tot:*
    - *Een economisch volhoudbare agrarische bedrijfsvoering door het mede mogelijk maken van nieuwe verdienmodellen.*
    - *Een ecologisch verantwoorde agrarische sector waarbij verbetering van lucht, water, bodem en biodiversiteit bereikt wordt.*
    - *Een agrarische sector die maatschappelijk verbonden is met de omgeving door ontwikkelingen in samenspraak tot stand te brengen.*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Ruimte geven voor innovatie	- We stellen een uitvoeringsagenda voor het agrarisch gebied op met een innovatieve aanpak: gebiedsgericht en bottom-up met alle relevante stakeholders. o westelijke polder o oostelijke polder o overig agrarisch gebied	 X X X			
	- Samen met de sector gaan wij de opgestelde agenda uitvoeren. De zogenaamde 'thematafels' worden samen met de sector benoemd.	X	X	X	X
	- We lobbyen voor rijksgelden (fonds Nationaal Programma Landelijk Gebied) en voor experimenteerruimte, gericht op de Osse aanpak zoals in de Westelijke Polder	X			
	- We richten een innovatiefonds voor de agrarische transformatie in.	X			
	- We dragen zorg voor efficiënte ruimtelijke procedures richting 1-1-2024 t.a.v. de nieuwe eisen voor stalsystemen	X			

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We leveren een uitvoeringsagenda voor de agrarische transitie in de westelijke polder op.	Q1/2023
- We leveren een uitvoeringsagenda voor de agrarische transitie in de oostelijke polder op.	Q3/2023
- We leveren een uitvoeringsagenda voor de agrarische transitie in het overig agrarisch gebied op.	Q4/2023
- We richten thematafels in ten behoeve van de uitvoering van de agrarische transitie.	Q2/2023 e.v.
- We richten een innovatiefonds in ten behoeve van de agrarische transitie i.r.t. mogelijke beschikbare rijksgelden voor dit doel.	Q3/2023
- We ronden de verkenning naar de mogelijkheden van de productie van dierlijke eiwitten (ODE) af.	Q2/2023
- We continueren onze deelname aan het onderzoek Splendid van de WUR. Dit betreft een onderzoek naar verschillende vormen van kringlooplandbouw. De resultaten zijn mogelijk toepasbaar in onze westelijke en oostelijke polder.	Q4/2023
- We doen onderzoek naar de (ruimtelijke) mogelijkheden voor mestbewerking in het kader van het faciliteren van de kringlooplandbouw.	Q4/2023
- We nemen een besluit over het vervolg van de pilot 'direct energie uit mest' vanuit de regiodeal.	Q1/2023
- We ronden de pilot 'Bokashi' (ter verbetering van de bodem) af.	31 december 2023
- We ontwikkelen flankerend beleid voor andere verdienmodellen om de agrarische ondernemers die naar een ander businessmodel willen overstappen te faciliteren.	continu

2.3 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

Recreatie en Toerisme draagt onder andere bij aan een aantrekkelijke leefomgeving, lokale economie, natuur- en landschapsontwikkeling, behoud en ontwikkeling van cultuur en erfgoed, welzijn en gezondheid van onze inwoners, aan stadspromotie en aan de vitaliteit van ons buitengebied. Hiervoor hebben we veel mooie kwaliteiten in huis. Zoals gevarieerde natuurgebieden en landschappen, een uitgebreid routenetwerk en gastvrije ondernemers. Er vinden steeds meer evenementen plaats in de stad en in onze kernen. Ons Erfgoed, waaronder onze vestingstadjes, biedt een levendig decor en kansen voor storytelling. We zetten via de lijn product, verhaal en promotie in op het verder ontwikkelen en zichtbaar en beleefbaar maken van dat wat we te bieden hebben aan onze inwoners en bezoekers.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We streven naar versterking van de vrijetijdssector (werkgelegenheid)*
- *We zetten in op voldoende (vrij toegankelijke) mogelijkheden om dichtbij huis te kunnen ontspannen*
- *We streven naar meer kwaliteit van het aanbod passend bij de lokale behoeften (tevredenheid over recreatieve voorzieningen)*
- *We werken aan een goede balans tussen natuurwaarden en recreatieve waarden door spreiding van recreatie in het gehele gebied*
- *we informeren, inspireren en enthousiasmeren inwoners en bezoekers samen met onze stakeholders recreatie & toerisme in het Platform TrefhetinOss om erop uit te gaan in de regio.*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Ontwikkeling Geffense Plas	We ontwikkelen de Geffense Plas en selecteren hiervoor een nieuwe exploitant.	X	X		
2. Ontwikkeling van toerisme bij de Lithse Ham	Wij staan in beginsel positief tegenover dit initiatief dat een forse en aantrekkelijke impuls kan betekenen voor het recreatief-toeristische aanbod van onze gemeente. De ontwikkelaar verkent de haalbaarheid van zijn Toekomstvisie voor De Lithse Ham. Hierna bepalen de ontwikkelaar en de gemeente de ambities, rollen en standpunten voor de uitwerking.	X	X	X	
3. Herperduin	We zetten in op het versterken van de recreatieve poort Hoessenbosch. Voor het totale gebied wordt een integrale gebiedsvisie opgesteld.	X	X		
4. Spreiding van evenementen in de stad en over de kernen	Naar aanleiding van het vastgestelde evenementenbeleid stellen we profielen op voor de evenementenlocaties.	X	X	X	X
5. Meekoppelkansen in het project Meanderende Maas en Zuiderwaterlinie	We realiseren nieuwe recreatieve voorzieningen binnen lopende gebiedsontwikkelingen en samenwerkingsverbanden (zoals routestructuren, rustpunten, informatievoorziening).	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We professionaliseren TrefhetinOss als hét inspiratieplatform voor een uitje in de Osse regio en zorgen voor een goede bekendheid en vindbaarheid van het Platform met een nieuwe uitstraling en een jaarlijks marketingplan.	continu
- We zetten actief in op kansrijke marketingcoalities (zoals de Maassamenwerking, VisitBrabant, de Zuiderwaterlinie en samenwerkende regiogemeenten).	continu
- We selecteren een nieuwe exploitant voor de Geffense Plas aan de hand van een prijsvraag. Verwachting is dat de gunning mei 2023 zal plaatsvinden.	Q2/2023
- We brengen voor de Lithse Ham in beeld brengen of er extra middelen nodig zijn om het strandbad kwalitatief openbaar te houden.	Q2/2023
- We sluiten een overeenkomst met de ontwikkelaar van de Lithse Ham waarin we afspraken maken over onder meer de benodigde gronden, de uitwerking en uitvoering van het programma en het kostenverhaal.	Q4/2023
- We evalueren de visie Verbinden & Vertellen en nemen een besluit over het vervolg.	Q4/2023
- Samen met partijen en gemeenten voeren we de Maasagenda 2023 uit in het kader van de Maassamenwerking.	Q4/2023
- We stellen de volgende locatieprofielen op: Dorpsplein Herpen, Geffense Plas (definitief profiel).	Q1/2023
- We stellen de volgende locatieprofielen op: Jan Cunenpark, Barbarapark, Rusheuvel.	Q2/2023
- We stellen de volgende locatieprofielen op: Molen Geffen (definitief profiel).	Q4/2023
- We stellen de volgende overige locatieprofielen op: Overige locaties waar niet incidenteel evenementen worden gehouden.	continu
- We brengen voor de Lithse Ham in beeld of er extra middelen nodig zijn om het strandbad kwalitatief openbaar te houden.	Q2/2023

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de duurzaamheidscirkel, vooral aan de profit-kant, waarbij people en planet ook goede aandacht krijgen:

- Arbeid: Door te streven naar een maximale werkgelegenheidsfunctie leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren zoals besteedbaar inkomen, armoede, jeugdwerkloosheid en verhuissaldo.
- Kennis: Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking en dus de aanwezigheid van hoger onderwijs is de sleutel tot de toekomst. We zetten dan ook maximaal in op samenwerking met bijvoorbeeld Avans, HAS, HAN en universiteiten in onze nabijheid.
- Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden: we kijken kritisch naar ons ruimtegebruik, onder andere door toepassing van de 'Ladder duurzame verstedelijking'. Bij de ontwikkeling van bedrijventerrein Heesch-West is dit een belangrijke factor. We hebben hier regionaal afstemming over.
- Daarnaast ontwikkelen we projecten en activiteiten die de transitie binnen het bedrijfsleven naar een duurzame en circulaire economie moeten versnellen (zie paragraaf 2.2).

De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, kwaliteitsonderwijs, duurzame energie, fatsoenlijk werk en gezonde economie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen, verantwoorde consumptie en productie en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Heesch West

De gemeenschappelijke regeling Heesch West heeft als doel het ontwikkelen van een nieuw regionaal bedrijventerrein. In een ambitieuze, toekomstgerichte ontwikkeling biedt Heesch West ruimte aan middelgrote tot zeer grootschalige bedrijven, die elders in de regio geen passende huisvesting (meer) vinden. In belangrijke mate zijn dit bedrijven die nu al een regionale binding hebben en zich binnen onze regio willen doorontwikkelen.
Heesch West versterkt het vestigingsklimaat voor Noordoost-Brabant door in te spelen op deze specifieke kwaliteiten. Het nieuwe terrein biedt vestigingsmogelijkheden voor nieuwe regionale en (inter)nationale ruimtevragers én biedt uitbreidingsmogelijkheden voor het bedrijfsleven uit onder andere onze gemeente. Daarnaast zorgt Heesch West voor directe en indirecte werkgelegenheid voor de regio, waarvan een belangrijk deel in Oss woont of gaat wonen.

3.3 Beleidskaders

1. Economische strategienota, Moderne Maakstad Oss, 2021-2025
2. Masterplan Bedrijventerreinen Oss
3. Kracht van Oss
4. Peiling Ondernemersklimaat Oss (POK)
5. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
6. Actie- en Investeringsagenda Coronaherstel Brabant (AIAC)
7. Agrarische visie 2021

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Werkgelegenheid	*osstat**	40.310	42.917	42.940	nog niet bekend	41310
MKB vriendelijkste gemeente		7,2		**	nog niet bekend	7
Ranking logistieke hotspots	www.logistiek.nl	7	7	8	nog niet bekend	5

* Gebruikt zijn de LISA-cijfers, die zijn berekend op basis van KvK-gegevens aangevuld met steekproefonderzoek onder bedrijven. De cijfers zijn een schatting van de werkgelegenheid van halverwege het jaar ervoor. In landelijk LISA-verband wordt ervoor gekozen om jaarlijks de historie met terugwerkende kracht te actualiseren. De cijfers zijn terug te vinden in OssStat onder het kopje Economie.
** De verkiezing vindt elke twee jaar plaats. In 2020 heeft Oss niet actief deelgenomen. in 2022 wordt dat wel weer gedaan.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, 0 is alleen wonen, 100 is alleen werken)	51,9	52,1	2021
Vestigingen bedrijven per 1.000 inwoners 15-64 jaar	146,1	152,4	2021
Banen 15-64 jaar per 1.000 inwoners	732,9	774,2	2021

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Capaciteit voor agrarische transitie	0	189	189	189	189
Verduurzamen Moleneind	0	250	0	0	0
Clarissenklooster	0	19	19	19	19
Onderzoek recreatieve doeleinden	0	30	0	0	0
Meekoppelkansen Zuidwaterlinie	0	30	30	30	30
Cultuurhistorische waardenkaart	0	100	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**618**	**238**	**238**	**238**

Toelichting nieuw beleid

Capaciteit voor agrarische transitie

We stellen voor om € 189.000 beschikbaar te stellen voor extra capaciteit voor de agrarische transitie. Hierdoor komt een er grote opgave op RO en VTH af. Vanaf 2023 (en wellicht al eerder) verwachten we de hoos met ruimtelijke initiatieven van agrariërs die van functie willen veranderen en een nieuw bestemmingsplan / wijziging omgevingsplan nodig hebben, vanwege de (dan) geldende (subsidie)regelingen. Brabant heeft namelijk eind juli 2022 € 45 miljoen gekregen van het Rijk ter ondersteuning van de first movers. De agrarische transitie vraagt naar verwachting in hoofdzaak de meeste capaciteit van juridisch adviseurs RO voor planbegeleiding. Op basis van prognoses is eerder berekend dat RO 2,69 tot 8,14 fte Juridisch adviseurs RO in de jaren 2023 t/m 2026 nodig heeft. Vorig jaar is (vanaf 2023) structureel 1 fte formatie aan RO toegekend voor de agrarische transitie voor de vacature Kwartiermaker/procesregisseur. De juridische capaciteit is nog onvoldoende geborgd, gelet op de prognoses. Daarom vragen we nu 1 fte extra formatie hiervoor aan. De kosten van de formatie worden zoveel als mogelijk gedekt door de (aanvullende) inkomsten in grondexploitaties en kostenverhaal door anterieure overeenkomsten. Daarnaast kijken we (Oss en andere gemeenten) samen met in- en externe partners naar andere slimme manieren (proces, informatie, communicatie etc.) om de grote hoeveelheid ruimtelijke initiatieven aan te kunnen. Voor de afdeling VTH wordt een groot aantal activiteiten verwacht voor vergunningen, toezicht en handhaving. De landelijke beëindigingsregeling veehouderij wordt naar verwachting eind 2022/begin 2023 opengesteld. Hierdoor worden ook een hogere opbrengsten leges verwacht. We vragen voor deze opgave structureel extra formatie aan voor

een vergunningverlener. De kosten van de formatie worden zoveel als mogelijk gedekt vanuit de opbrengsten van leges.

Verduurzamen Moleneind

De provincie heeft een subsidieregeling ingesteld voor onderzoeken verduurzamen van industrieterreinen. We willen met Moleneind beginnen. Met de subsidieregeling van de Provincie en een bijdrage van VNO/NCW betalen we ieder 1/3 deel. Het pakket aan maatregelen omvat o.a. parkmanagement, klimaat neutraal en mobiliteit. We stellen voor om hiervoor in 2023 een incidenteel budget van € 250.000 beschikbaar te stellen.

Clarissenklooster

We stellen voor om een bedrag van € 19.000 beschikbaar te stellen voor het Clarissenklooster. We verstrekken een lening aan de Clarissen voor aanpassingen aan het klooster. Voor het bedrag aan rente en aflossing willen we een structurele subsidie van € 19.000 per jaar geven met een looptijd van maximaal 20 jaar.

Onderzoek recreatieve doeleinden

We vragen voor 2023 een incidenteel budget van € 30.000 voor het onderzoek uitvoeren recreatieve doeleinden. We werken met ondernemers en informatiecentra aan de Osse organisatiekracht rondom marketing en promotie. Hiervoor brengen we in beeld wat nodig is (organisatie, expertise, activiteiten). We bereiden vervolgens een voorstel voor om dit een extra impuls te geven.

Meekoppelkansen Zuidwaterlinie

We stellen voor om voor de periode 2023 tot en met 2026 een bedrag van jaarlijks € 30.000 beschikbaar te stellen voor de Zuidwaterlinie. Gezien de ambitie uit het coalitieakkoord om meekoppelkansen te realiseren in de Zuiderwaterliniesamenwerking stellen wij voor om jaarlijks € 15.000 ter beschikking te stellen om te participeren in het collectief (de Zuiderwaterlinie alliantie) en om jaarlijks € 15.000 te reserveren om uitvoering te geven aan projecten die bijdragen aan de doelstelling om de Zuiderwaterlinie lokaal meer zichtbaar te maken zoals beschreven in de Ambitienota Zuiderwaterlinie Alliantie (denk hierbij bijvoorbeeld aan belevingsroutes, lokale evenementen, Zuiderwaterlinieproducten, storytelling of fysieke objecten in het veld).

Cultuurhistorische waardenkaart

We willen een cultuurhistorische waardenkaart laten opstellen. Dit kost € 100.000. We analyseren welke cultuurhistorische waarden we in onze gemeente aanwezig hebben (monumenten, landschap, dorpsgezicht etc.). Dit zetten we op een kaart die we gebruiken om de bescherming, instandhouding, toegankelijkheid van deze waarden inzichtelijk te hebben voor de toekomst. Het opstellen van een dergelijke kaart is specialistisch werk en kost ongeveer € 100.000.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Investeringen Haven	0	-26	-26	0	70
Vrijval voorziening geldlening Bioconnection	-361	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-361**	**-26**	**-26**	**0**	**70**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Investeringen Haven
We hebben het beheerplan Haven geactualiseerd. De geplande investeringen "sluis installaties" en "sluisdeuren" voor € 637.800 schuiven we door van 2022 naar 2024. Dit leidt tot € 26.000 lagere kapitaallasten in 2023 en 2024. We voorzien een extra investering in 2025 van € 897.500. Het gaat om de elektrische besturing, installaties van de brug en onderdelen van de haven. Dit leidt tot € 70.000 hogere kapitaallasten vanaf 2026. Daarnaast verwachten we voor het baggeren van de haven in 2022 € 1 miljoen nodig te hebben en in 2023 € 2,8 miljoen. We onttrekken dit aan de reserve Baggeren Haven.

Vrijval voorziening geldlening Bioconnection
We hebben een voordeel van € 361.000 in 2022 doordat de voorziening die we hadden voor de lening van Bioconnection kan vrijvallen. In het verleden hebben we een lening verstrekt aan Bioconnection. Omdat het onzeker was of we deze lening nog terug zouden krijgen hebben we een voorziening gevormd van € 1 miljoen. Afgelopen jaren is al een groot gedeelte van de lening afgelost. Bioconnection is verkocht. Binnenkort wordt de lening met de gemeente Oss verder afgelost. Het restant van de voorziening die we hadden van € 361.000 kan daarom ook vrijvallen. Dit geeft een eenmalig voordeel in 2022.

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

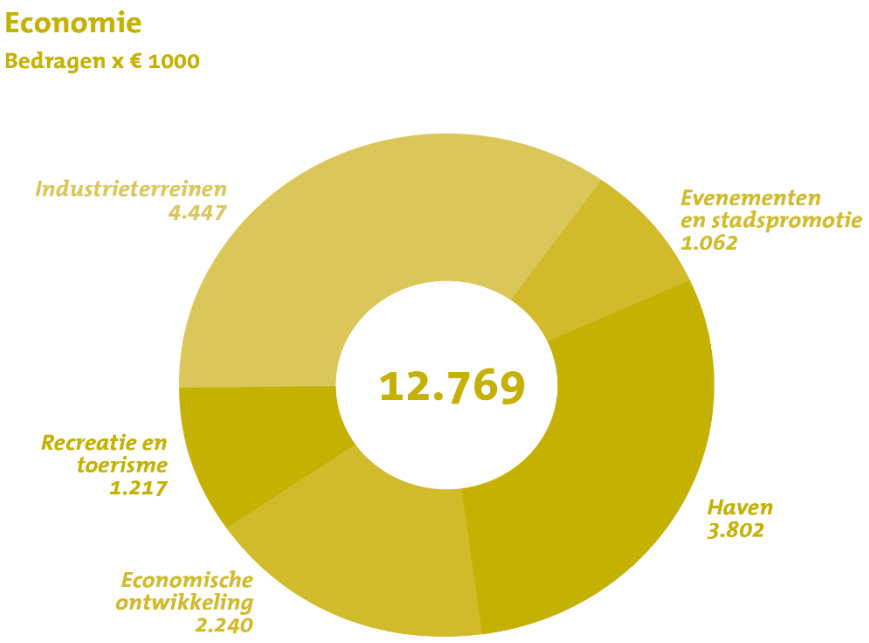
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	9.247	7.008	5.100	5.074	4.944
Baten	-4.515	-4.343	-1.594	-1.594	-1.465
Saldo	4.733	2.664	3.506	3.480	3.479
Stortingen reserves	2.963	1.127	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-2.932	-182	-66	-41	-41
Saldo mutaties reserves	31	945	-66	-41	-41
Totaal bestaand beleid	**4.763**	**3.610**	**3.439**	**3.439**	**3.439**
Nieuw beleid	0	618	238	238	238
3O-ontwikkelingen	-361	-26	-26	0	70
Budgettair neutrale wijzigingen	56	182	125	95	100
Totaal programma	**4.458**	**4.383**	**3.776**	**3.772**	**3.846**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2023**
Evenementen en stadspromotie	177
Recreatie en toerisme	75
Totaal Programma	**252**

Programma 6. Centrum

1. Inleiding

In dit programma staat de ontwikkeling van ons stadshart centraal. De dynamiek in dit gebied is groot. We moeten steeds anticiperen en meebewegen met de markt en ontwikkelingen in de maatschappij om kansen voor ons centrum te benutten.
Op het moment van schrijven van dit stuk, gaat het goed met ons Osse stadshart. De leegstand is laag en het Walkwartier is volop in ontwikkeling. Landelijk worden we zelfs weleens als voorbeeld gebruikt. Maar dit betekent niet dat het werk gedaan is. Stilstaan is achteruitgaan. Samen met de stakeholders in het centrum werken we de komende jaren met elkaar werken door aan een bruisend, groen en toekomst bestendig stadshart.

2.2 Programma-onderdelen

2.1 Stadscentrum

Wat willen we bereiken?

Een gemeente als Oss heeft een bruisend centrum (nodig). Een centrum voor inwoners uit de eigen gemeente en bezoekers uit de regio. Dit aantrekkelijke centrum bestaat uit een mix van winkels, horeca, wonen, dienstverlening, cultuur, werken en andere functies die publiek aantrekken. Door deze mix versterken we de ontmoetingsfunctie van het centrum voor onze inwoners. Dat willen we bereiken door in te zetten op een ruimtelijk compact(er) centrum, met een meer gevarieerd aanbod, naast winkels en horeca ook cultuur en wonen in balans met elkaar en in een eigen authentieke sfeer. We zetten ons in voor de nieuwe ontwikkeling van het Walkwartier.
Daarnaast hebben we oog voor vergroening om het hart als verblijfsgebied aantrekkelijker te maken. Een levendig en verrassend centrum vraagt blijvende aandacht en inspanningen van alle partijen; vastgoedeigenaren, ondernemers, bezoekers, bewoners en de gemeente. We hebben grote waardering voor bewoners, ondernemers en pandeigenaren die hieraan een belangrijke bijdrage leveren. De visie op het centrum van Oss staat in de Koers Stadshart Oss.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
We willen een stadshart met een bruisend en divers karakter, met veel aandacht voor ontmoeting. Daarbij zitten we in op de volgende ontwikkelingen:

- *Drie sterke polen, die elkaar aanvullen, maar ieder een onderscheidend karakter hebben: Heuvel (Horeca), Walplein (zelfstandige winkels) en het Walkwartier (cultuur)*
- *Een aantrekkelijke binnenstad met belevingswaarde*
- *Verbindende kernstaten met winkels en publieksfuncties op de verdiepingen*
- *Binnenstedelijk wonen in de schil rondom het winkel- en uitgaansgebied*
- *Stevige vergroening Heuvel. Walplein en Walkwartier en groene verbindingen met de rest van Oss*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Gevarieerd en levendig stadscentrum met evenementen.	- Vaststellen detailhandelsbeleid (n.a.v. regionale detailhandelsvisie i.s.m. programma economie)	X			
	- Actualiseren Drank en Horecabeleid incluis terrasafspraken	X			
	- Vaststellen kermisvisie	X			
	- Stimuleren doorschuiven van winkels, horeca en andere functies van de schil rondom het winkel en uitgaansgebied naar de kern van het stadscentrum Heuvel Walplein en Walkwartier	X	X	X	X
	- Vaststellen 3 locatieprofielen evenementen voor het centrum	X	X		
	- Markt op een vaste locatie		X		
	- Oprichten en inrichten samenwerkingsplatform centrum (met vertegenwoordiging uit verschillende geledingen)	X			
	- Voortzetten subsidieregeling wonen boven winkels	X	X		
	- Vertaling koers Stadshart naar omgevingsvisie		X		
2. Realisatie Walkwartier	- Zorgen voor voldoende parkeergelegenheid (Ruimere openingstijden Bergoss, o.a. i.v.m. realisatie Walkwartier)	X			
	- Inrichtingsplan Walkwartier inclusief: Burgwal Molenstraat Carmelietenstraat Haarviltstraat Walstraat Hooghuisstraat Oostwal (gedeelte)	X	 X X X X		
	- Inrichtingsplan TBL stadssportpark			X	
	- Realisatieovereenkomst TBL stadssportpark			X	
	- Realisatieovereenkomst Warenhuis				X
3. Vergroenen Stadshart	- We voegen extra groen toe aan ons Stadshart	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Ter bestrijding van extreme hitte en droogte richten we de openbare ruimte ons centrum meer klimaat adaptief in door middel van het toevoegen van extra groen.	2023 ev.
- We actualiseren ons verouderde Drank en Horecabeleid en maken Terrasafspraken zodat de openbare ruimte op een goede manier kan worden benut.	Q4/2023
- We stellen een detailhandelsvisie vast, om de toekomstige ontwikkeling van ons winkelgebied vorm te geven en te sturen.	Q4/2023
- We stellen een kermisvisie op, die recht doet aan de wensen en mogelijkheden in het centrum.	Q1/2023
- We maken 2 evenementenprofielen voor het centrum. Zodat voor alle partijen duidelijk is welke evenementen waar mogelijk zijn.	Q2/2023
- We zorgen voor een passende parkeernorm in het centrumgebied. (in samenhang spoorzone).	Q2/2023
- We stimuleren mensen om op de fiets naar het centrum te komen door toegankelijke fiets infrastructuur en voorzieningen.	2023 ev
- We verlengen relatiemanager stadshart, waardoor we meer aansluiting krijgen met de landelijke ketens die in Oss gevestigd zijn of de wens hebben om zich in Oss te vestigen.	Q3/2023

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de Duurzaamheidscirkel:

- Arbeid: door te streven naar behoud en zelfstandig ondernemerschap mogelijk maken leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren, zoals besteedbaar inkomen, armoede en jeugdwerkloosheid.
- Maatschappelijke participatie en wonen: we gaan in het stadscentrum een diversiteit aan functies creëren. We versterken de woonfunctie in het Wal Kwartier, voegen cultuur toe en geven ruimte aan starters en tijdelijke functies. We stimuleren, wanneer het kan, evenementen in het centrum en de kernen, deze worden veelal georganiseerd door lokale verenigingen.
- Natuur en Landschap: We vergroenen het centrum om de effecten van hittestress tegen te gaan.

De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, duurzame steden en gemeenschappen en leven op het land. Door in te zetten op het compact maken van het stadshart, functiemenging, meer bezoekersbeleving, stimuleren lokaal en duurzaam, in samenwerking met belanghebbenden in de binnenstad. Zo bouwen we samen aan een duurzaam stadshart.

3.2 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders

1. Koers Stadshart Oss (2016)
2. Visie op de detailhandelsstructuur Oss 2007-2015 (2008)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Bezoekers centrum (gemiddeld per week)	Locatus	39784	*	*	*	>40.000
Leegstand aantal verkooppunten	Locatus	18.4%	17%	16,6%	16,5%	15% in 2022
Aantal verkooppunten	Locatus	419	453	451	449	geen
Omvang winkeloppervlakte in m2**	Locatus	46124	56667 (44920)	57575 (46679)	57372 (45506)	geen
Leegstand winkeloppervlak	Locatus	25,5%	20,7%	18,9%	20,7%	geen
Leegstand % aantal VKP	CMO			14,6	9,2	
Aantal VKP	CMO			363	360	

*2019-2021 omvang winkeloppervlakte is inclusies leegstand (tussen haakjes exclusief leegstand)
** landelijk verbod wifi tracking derhalve geen cijfers meer beschikbaar.
Er zit een verschil tussen de cijfers van Locatus en de cijfers van het CMO. Het aantal panden in het centrum is hoger in de telling van het CMO. Zij tellen het aantal panden binnen het werkgebied van het CMO. Dit werkgebied beslaat een groter gebied dan het stadshart, zoals gedefinieerd in de Koers Stadshart Oss. Het CMO rekent tot haar werkgebied bijvoorbeeld ook de oostzijde van de Oostwal, zoals Klaphekkenstraat,mBerghemseweg en Oostwal. Hetzelfde geldt o.a. voor het voorzieningencluster op het Burchtplein. De gegevens van Locatus hebben alleen betrekking op de pit en de schil van het stadshart. Locaties zoals het Burchtplein en de Klaphekkenstraat e.o. behoren in de Koers tot de omgeving van het centrum. Dit verklaart het verschil van 88 verkooppunten in de cijfer.
Er zit ook een verschil tussen het percentage leegstaande panden volgens Locatus, en het percentage leegstaande panden volgens het CMO. Dit verschil is echter minimaal. Het verschil dat er is kan deels worden verklaard door de werkgebieden die gehanteerd worden. Daarnaast is het bestand van het CMO actueler dan dat van Locatus. Dit komt doordat Locatus eenmaal per jaar een telling uitvoert. Het CMO werkt haar bestand actief jaarrond bij.

3.5 Waar staat je gemeente

Niet van toepassing.

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Verkeersafwikkeling Walkwartier	288	0	0	0	0
Uit reserve investeringsfonds Stadshart	-288	0	0	0	0
Wandelroute blinden centrum	0	130	0	0	0
Uit reserve investeringsfonds Stadshart	0	-130	0	0	0
Actualiseren drank- en horecabeleid	0	75	0	0	0
Extra Vergroening centrum Oss	0	125	0	0	0
Uit reserve investeringsfonds Stadshart	0	-125	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**75**	**0**	**0**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Verkeersafwikkeling Walkwartier

Voor de verkeersafwikkeling bij het Walkwartier maken we extra kosten ter hoogte van € 288.000. Hierdoor stijgt het verlies op de grondexploitatie en verhogen we onze verliesvoorziening met dit bedrag. Het bedrag betalen we via uiteindelijk uit het investeringsfonds stadshart. Op 30 januari 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met het aangaan van de samenwerkingsovereenkomst met Van Wanrooij als uitwerking van de opgave 'Revitalisering de Wal e.o.' uit de Koers Stadshart Oss. Onderdeel van deze samenwerkingsovereenkomst zijn het vastleggen van uitgangspunten voor de bouwplaatsinrichting. Ten behoeve van de bouw is het noodzakelijk dat delen van de openbare ruimte tijdelijk in gebruik worden genomen als bouwterrein. De Molenstraat en de Walstraat (beide binnen het voetgangersgebied) moeten worden versmald. Ook de Wal en Carmelietenstraat zijn onderdeel van de bouwplaats. Deze ruimte is nodig voor de bevoorrading, materieel en de logistieke afwikkeling op de bouwplaats. De Carmelietenstraat valt voor sommige delen binnen de bouwveiligheidszone. Daarom is afgesproken om de Carmelietenstraat tijdens de realisatie van het Walkwartier volledig af te sluiten voor openbaar verkeer. De afgelopen maanden is er gesproken over de logistieke afwikkeling van het bouwverkeer, de bouwplaatsinrichting en de consequenties voor de omgeving tijdens de realisatie van het Walkwartier. De gevolgen van de bouwwerkzaamheden zijn voor alle verkeersstromen in kaart gebracht en daarmee zijn de beheersmaatregelen bepaald die noodzakelijk zijn om de hinder te beperken en de veiligheid van alle weggebruikers en bezoekers van het centrum van Oss te waarborgen. Bij de uitwerking zijn gewijzigde inzichten met betrekking tot het afsluiten van de Carmelietenstraat voor al het verkeer tijdens de realisatie van het Walkwartier ontstaan. Hier hebben we met Van Wanrooij afspraken over kunnen maken. De extra kosten in dit kader bedragen € 288.200 en zijn meegenomen in de grondexploitatie Walkwartier. Hierdoor neemt het verlies toe bij deze grondexploitatie. In dat kader is de voorziening toekomstige verliezen aangevuld vanuit de ABR van het grondbedrijf. Om deze onttrekking uit de ABR te compenseren hebben we besloten de extra kosten te betalen vanuit de Reserve Investeringsfonds Stadshart Oss.

Wandelroute blinden centrum

We stellen voor om € 130.000 beschikbaar te stellen voor het aanpassen van de wandelroute voor blinden en slechtzienden. We willen dit betalen uit het Investeringsfonds Stadshart Oss. De huidige voorzieningen zijn ruim 20 jaar oud en sluiten niet meer aan bij de huidige landelijke richtlijnen/inzichten. Met de herinrichting van het Walkwartier gaat een gedeelte van de geleidestrook voor blinden en slechtzienden op de schop en bestaat de kans om werk met werk te maken en dat doen we dan ook. Echter voor het overige gedeelte van het centrum van Oss hebben we nu geen aanleiding om werk met werk te maken. En moeten we normaal gesproken wachten op toekomstige herinrichtingen, die overigens nog jaren gaan duren. Omdat inclusiviteit van alle gebruikers van het centrum van Oss en de toegankelijkheid van het Centrum van Oss heel belangrijk zijn, stellen we voor om voor het overige gedeelte van het centrum van Oss nu toch aan te pakken.

Actualiseren drank- en horecabeleid

We willen ons huidige Drank en Horecabeleid en de Terrasafspraken actualiseren, zodat ze weer 'up to date' zijn en praktisch goed toepasbaar zijn. We stellen voor om hiervoor een bedrag van € 75.000 beschikbaar te stellen voor het laten evalueren, afstemmen, onderzoeken en opstellen van het beleid.

Extra Vergroening centrum Oss

We stellen voor om € 125.000 beschikbaar te stellen voor het extra vergroenen van het centrum van Oss. We betalen dit uit het Investeringsfonds Stadshart Oss. De gemeenteraad heeft in 2020 de notitie vergroenen stadshart vastgesteld. Het aanbrengen van meer groen in de stad komt ten goede aan de sfeer, leefbaarheid en biodiversiteit. Bovendien levert het vergroenen van de stad een belangrijke bijdrage aan het oplossen van de gevolgen van klimaatverandering door het opvangen van water tijdens piekbuien en het verminderen van de hittestress in hele warme periodes. Significant vergroenen in het stadshart blijkt echter moeilijk. De druk op het openbaar gebied is groot en dat maakt het groen kwetsbaar. Uit de analyse en kansenmatrix in notitie 'Vergroenen stadshart' is gebleken dat er juist veel kansen voor vergroening liggen in de randen van het stadshart, zoals Kerkplein, Boschpoorthof, Varkensmarkt, Jurgensplein, Eikenboomgaard, Heschepad en omgeving gemeentehuis. Hier zijn overmaten aan verharding te vinden, die zich ervoor lenen om te vergroenen. Groene randen dragen bij aan de groene beleving in het centrum en verkleinen de grijze barrière van het centrum voor vogels en insecten. Daarnaast kan groen ook een verbindende schakel vormen in de aanhechting van het stadshart met de centrumontsluiting en de fietsstraat. Om die redenen willen we daar het vergroenen van de stad door gaan zetten.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Kermissen	68	0	0	0	0
Prijsstijging afbouw, installatie en interieur Warenhuis	0	0	0	0	0
Stadssportpark TBL openbare ruimte	0	88	0	0	0
Prijsstijging investeringen openbare ruimte Walkwartier	0	707	0	0	0
Stimuleringsregeling verplaatsing ondernemers	0	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**68**	**795**	**0**	**0**	**0**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Kermissen
We hebben in 2022 een nadeel van € 68.000. De begroting van de kermissen staat onder druk. Aanpassing van het kermisbeleid is hierdoor noodzakelijk. De kosten stijgen door extra verkeersregelaars, beveiliging overdag en 's nachts door veiligheidsvoorschriften (€ 10.000). Daarnaast is de taakstelling van € 35.000 die in 2019 is doorgevoerd niet haalbaar. Besparingen binnen de huidige begroting zijn niet mogelijk.

Prijsstijging afbouw, installatie en interieur Warenhuis
De casco voor het Warenhuis is voor een vast bedrag aanbesteed aan Van Wanrooij. De afbouw, installatie en het los interieur behoren nog te worden aanbesteed. Deze wijkt fors af van de kostenraming die BBN in 2019 heeft gemaakt. De kosten stijgen met circa € 3,6 miljoen voor de afbouw, installatie en interieur. Een deel van deze kostenstijging kunnen we opvangen doordat de exploitatie van het Warenhuis nu voorzien is in de maand mei. Dit exploitatievoordeel van € 1,2 miljoen is voor de jaren 2024 en een deel van 2025 is ingezet om de kostenstijging op te vangen. Daarnaast vallen de nieuwe investeringslasten wat lager uit omdat bij de berekeningen 2019 is uitgegaan van een rentepercentage van 1,5 %, dit is nu bijgesteld naar 1,1 %.

Stadssportpark TBL openbare ruimte
Voor de investeringen in het stadssportpark TBL ramen we door prijsstijgingen € 88.000 incidenteel extra. De investeringen voor het stadssportpark hadden we begroot op afgerond € 2,3 miljoen. Het betreft investeringen voor stichting Carmelcollege en voor de openbare ruimte. Voor het aandeel van de prijsstijging openbare ruimte (schatting 12,5%) storten we in 2023 een incidenteel bedrag van € 88.000 in de bestemmingsreserve stadssportpark TBL.

Prijsstijging investeringen openbare ruimte Walkwartier
We ramen incidenteel € 707.000 extra als gevolg van prijsstijgingen voor de investeringen in de openbare ruimte in het Walkwartier. We hebben te maken met een forse prijsstijging voor de uitvoering van de herinrichting van straten ten behoeve van de centrumontsluiting Walkwartier en voor de revitalisering van de wal en omgeving. We hebben hiervoor nog bedragen begroot van respectievelijk € 2,3 miljoen en € 3,3 miljoen. We houden rekening met een prijsstijging van 12,5%. Dit is in totaal een bedrag van afgerond € 707.000. We voegen dit bedrag toe aan de reserve Walkwartier en omgeving om op deze manier weer voldoende middelen te hebben voor de uitvoering van de plannen.

Stimuleringsregeling verplaatsing ondernemers
We hebben in de programmabegroting 2021-2024 geld beschikbaar gesteld voor de stimuleringsregeling voor het verplaatsen van ondernemers, met toen als doel om de leegstand in het centrum te verminderen. Omdat we nu zien dat de leegstand in het centrum zeer beperkt is hebben we dit geld niet nodig. We draaien daarom de begrote onttrekking uit de reserve Investeringsfonds stadshart Oss terug. Het gaat om een bedrag van € 200.000 in 2022 en 2023 wat in de reserve achterblijft zodat het geld beschikbaar blijft voor het centrum.

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

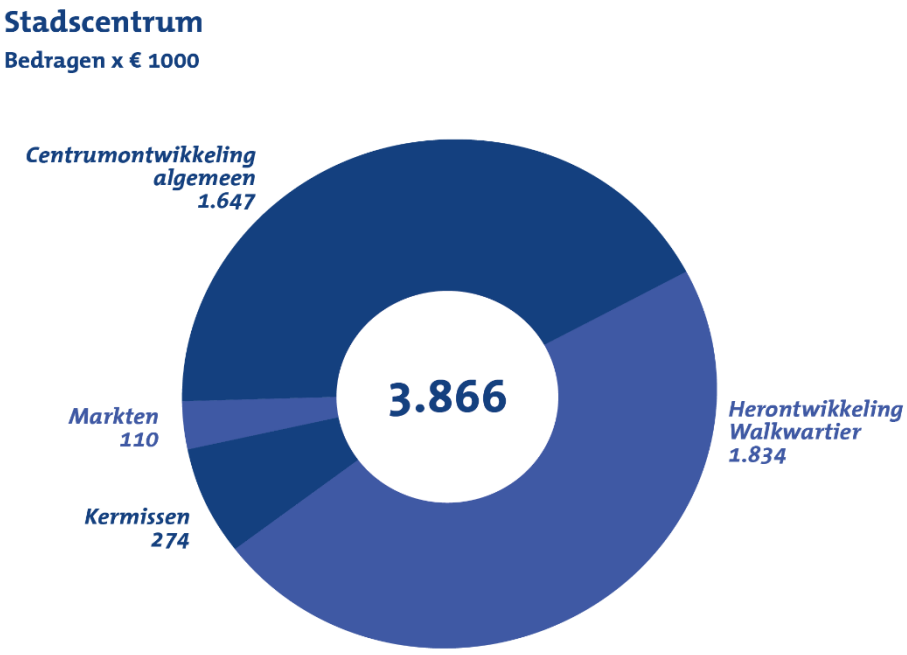
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	2.219	1.504	1.570	1.686	1.444
Baten	-927	-715	-502	-743	-502
Saldo	1.292	789	1.068	943	942
Stortingen reserves	1.250	1.250	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-624	-451	-91	-40	-40
Saldo mutaties reserves	626	799	-91	-40	-40
Totaal bestaand beleid	**1.918**	**1.588**	**977**	**902**	**902**
Nieuw beleid	0	75	0	0	0
3O-ontwikkelingen	68	795	0	0	0
Budgettair neutrale wijzigingen	21	160	115	153	206
Totaal programma	**2.007**	**2.618**	**1.092**	**1.055**	**1.108**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2023**
Centrumontwikkeling algemeen	127
Totaal Programma	**127**

Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit

1. Inleiding

Oss heeft alles in huis om een schaalsprong te maken en nog meer stad te zijn. De komende jaren groeit onze gemeente in een stevig tempo door naar een gemeente met meer dan 100.000 inwoners. Met een grote woningbouwopgave aansluitend aan het stedelijk gebied en een flinke binnenstedelijke transformatie in de brede spoorzone. Hierbij vindt ook de omslag naar duurzame mobiliteit plaats, met een herwaardering van onze verkeersstructuur, zodat alle voorzieningen goed bereikbaar blijven.

Oss profiteert hierbij van de aantrekkingskracht van wonen in een stadse of dorpse omgeving, met veel erfgoed, aansprekende voorzieningen waaronder een goede ontsluiting én OV bereikbaarheid, een gevarieerde economische bedrijvigheid en een prachtig buitengebied.

In dit hoofdstuk komen uiteraard de verstedelijking Oss met de Spoorzone Oss, onze woon- en mobiliteitsopgaven, het erfgoedbeleid, de activiteiten in het kader van de Omgevingswet én onze lobby en samenwerkingsagenda aan de orde.

2. Programma-onderdelen

2.1 Verstedelijking

Wat willen we bereiken?

Hoe ziet het stedelijke gebied op en rondom het spoor eruit in 2050? Hoe kan met dit gebied een nieuwe impuls gegeven worden aan van het woon- en werkklimaat van de stad Oss? Wat kunnen de twee NS-stations hierin betekenen? Hoe verminderen we de barrière werking van het spoor in de stad Oss? Zodat ook de overgangen veiliger zijn en minder wachttijden opleveren voor het verkeer in Oss? Hoe transformeren we de spoorzone Oss naar een levendig en aantrekkelijk stedelijk gebied met ruimte, waarin nieuwe woon- en werkmilieus ontstaan. Hoe verduurzamen we de mobiliteit in deze zone en stimuleren we inwoners en bezoekers om meer gebruik te maken van OV, fiets, wandelen en deelauto's of -scooters ten faveure van ieder een eigen auto. Hoe houden we dit gebied bij verdere verdichting aantrekkelijk, groen, bereikbaar, gezond en vitaal? En hoe zorgen we voor betaalbare woningen voor starters in dit gebied?
In het nieuwe programma Verstedelijking Spoorzone Oss, van Amsteleind tot Schadewijk, gaan we deze grote opgave, in samenhang oppakken en aansturen. Dit programma wordt zo ingericht dat we ook maximaal kunnen aansluiten op de landelijke en provinciale programma's en financieringen, want dit alles is niet realiseerbaar zonder samenwerking en cofinanciering.
We benutten de vraag naar ruimte voor woningen en werklocaties om ook andere opgaven aan te pakken zoals brede welvaart, klimaatadaptatie, energietransitie, mobiliteitstransitie, biodiversiteit, gezondheid, circulaire economie recreatie, cultuur en onderwijs.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *In het nieuwe programma Spoorzone Oss, werken we aan de grote verstedelijkingsopgave van Oss. Hierbij zetten we in op een verduurzaming en verdichting van het stedelijke gebied naar een 10 minuten stad*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Ontwikkeling Amsteleind	- Omgevingsplan/bestemmingsplan voor Amsteleind	X	X	X	X
2. Stedelijke verdichting in de Spoorzone	- Uitwerken verstedelijkingsafspraken en verstedelijkingsakkoord uit voor Oss	X			
3. Schadewijk	- Verduurzaming en toekomstbestendig maken van de bestaande woningvoorraad.	X	X	X	X
4. Stedelijke verdichting Spoorzone/ mobiliteit	- We zetten in op de transitie naar duurzamere mobiliteit in de spoorzone	X	X	X	X

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
5. Ontsluiting Amsteleind	- Advies over westelijke ontsluitingsweg	X			
	- Afweging auto en fietsontsluiting en aansluiting op bestaande stad (onderdeel mobiliteitsplan, zie onderdeel mobiliteit)	X			
6. Gesprekken met NS over ontwikkeling Spoorzone	- Ontwikkelen van spooragenda (o.a. overwegen in stad en buitengebied, stations, goederenvervoer richting haven, brug Ravenstein)		X		
	- Periodiek overleg met provincie, NS en Prorail, goederensector	X	X	X	X
	- Uitvoeringsplanning maken		X	X	X
	- Besluit BO Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport			X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken het regionale verstedelijkingsakkoord en de verstedelijkingsafspraken verder uit. En zetten ons actief in voor verdere verstedelijking.	Q2/2023
- Samen met 's Hertogenbosch voeren we een actieve lobby voor een goede positie van het oostelijke deel van de Brabantse stedenrij in het NOVEX gebied Stedelijk Brabant.	2023 ev
- We stellen een Masterplan 'Spoorzone Oss van Amsteleind tot Schadewijk' op.	Q4/2023
- We werken aan de volgende projecten in de spoorzone Oss, van Amsteleind tot Schadewijk: Euterpepark, Gebiedsontwikkeling Raadshuislaan Noord, Gebiedsontwikkeling Raadhuislaan Zuid, Fraterspark, Oude Theater/Lucaya, Schadewijk en Amsteleind.	Na 2023
- We stellen de gebiedsvisie Schadewijk vast en werken die uit in een uitvoeringsprogramma.	Q2/2023
- We stellen de koersnota mobiliteit op met de leidende principes, de hoofdverkeersstructuur en parkeernormen.	Q4/2023
- We voeren periodiek overleg met provincie, NS en Prorail, goederensector.	2023 ev

2.2 Wonen en erfgoed

Wat willen we bereiken?

De gemeente Oss is een aantrekkelijke gemeente om in te wonen, werken en recreëren. We groeien de komende jaren door naar een gemeente met meer dan 100.000 inwoners. Oss is aantrekkelijk omdat er in de gemeente 'voor elk wat wils is'. We hebben stad(jes), dorpen, goede voorzieningen, een gevarieerde economische bedrijvigheid en een aantrekkelijk buitengebied. Oss behoort tot de grotere erfgoedgemeenten van Nederland en heeft twee historische stadjes en veel rijks- en gemeentelijke monumenten en archeologisch erfgoed. Om dit aantrekkelijke vestigingsklimaat in stand te houden, is het van belang dat we tegemoet komen aan de woonvraag van verschillende doelgroepen.

Onze ambitie voor woningbouw is onverminderd groot. In de periode 2020-2040 willen we ruim 8500 woningen bouwen. Dit programma is nodig vanwege flexibiliteit in geval van planuitval, of vertraging, maar ook omdat we met onze onderscheidende woonmilieus bij kunnen dragen aan de regionale opgave. Dit alles komt de komende jaren neer op de toevoeging van circa 600 woningen per jaar. De veelzijdigheid van het wonen in Oss biedt kansen voor onderscheidende woonmilieus, vooral langs de as Den Bosch-Oss-Nijmegen. Dit zijn kansen die we pakken. Daarom zetten we naast inbreidingsplannen, zoals op de locaties Euterpelaan, Raadhuislaan,

Belastingkantoor, Fratershof en transformaties in het centrum, ook in op uitbreiding onder andere in Amsteleind, Geffen 't Veld en de ontwikkeling van het stationskwartier Ravenstein.

Van belang is om per project het goede programma aan te bieden. We zien daarbij dat de uitgangspunten uit de Woonvisie 2020 niet meer aansluiten bij de huidige praktijk. Om tot een passende programmering te komen, sturen we aan op een programma dat voor 80% uit betaalbare woningen bestaat. Onder betaalbaar verstaan we naast sociale huur, ook middenhuur en koopwoningen tot maximaal de op dat moment geldende grens voor Nationale Hypotheek Garantie (NHG) van € 355.000 in 2022. Speerpunt van ons beleid is en blijft om mensen die willen starten met hun wooncarrière de kans te bieden op een passende en betaalbare woning. Dit vraagt om het continu afwegen en bewaken van kwaliteit, betaalbaarheid en ook de haalbaarheid van woningbouwprojecten om zo de woonruimte voor de diverse doelgroepen; starters, senioren en kleine huishoudens op peil te hebben en te houden. Hierbij schuwen we de creatieve oplossingen niet als dit kansen biedt om meer dingen mogelijk te maken. Bijvoorbeeld door het transformeren van bestaand vastgoed, waaronder kantoorruimte, maar ook door het verder verdichten van gebieden, het toevoegen van verdiepingen op bestaande bouwwerken, pré-mantelwonen, CPO of van meer flexwoningen.
In de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties over de periode 2021-2024 is (ook) vastgelegd dat we uitgaan van circa 30% sociale huur binnen de ambitie om jaarlijks circa 600 woningen aan de voorraad toe te voegen. In lijn met het rijksbeleid richten we ons samen met de corporaties op de huisvesting van zogeheten aandachtsgroepen. Ook hebben we aandacht voor mensen die zo lang mogelijk zelfstandig willen blijven wonen (zie ook programma 1 Zorg en Welzijn). De ophanden zijnde visie op Wonen, Welzijn en Zorg moet hierin voor richting zorgen.
Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad is, los van betaalbaarheid, een grote opgave. We zijn hierbij gehouden aan verplichtingen vanuit het Klimaatakkoord. Met het Uitvoeringsprogramma Energiebesparing stimuleren en faciliteren we woningbezitters en huurders om hun woningen energiezuiniger te maken. In de TransitieVisie Warmte die in 2021 is vastgesteld, schetsen we hoe we denken geleidelijk minder aardgas te gaan gebruiken in de komende jaren in de gebouwde omgeving. Voor de verduurzaming werken we intensief samen met de woningcorporaties en andere partners. In het hoofdstuk energietransitie (programma 5. Zuinig op ons klimaat) besteden we hieraan meer aandacht.

Erfgoed
Oss behoort tot de grotere erfgoedgemeenten van Nederland. We hebben twee historische stadjes en op onze monumentenlijst staan 244 Rijksmonumenten en 296 gemeentelijke monumenten. Naast dit gebouwde erfgoed hebben we ook nog heel veel archeologisch erfgoed. Door onze goede relatie met de universiteit Leiden is er enorm veel archeologisch onderzoek in Oss verricht. Voor al ons erfgoed geldt dat we dit willen beschermen, beheren, behouden, beleven en betrekken. In 2022 is de nota erfgoed vastgesteld die ons hierbij richting geeft.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

In lijn met de Woonvisie 2020 werken we aan de volgende doelstelling(en):
- ***Complete woongemeente****. Aandacht voor de woonomgeving in bestaande wijken en kernen. Een flexibel en gedifferentieerd woningbouwprogramma.*
- ***Comfortabele woningvoorraad****. Een woningvoorraad die aansluit bij de behoeften en wensen van de bewoners. De woningen zijn duurzaam en toekomstbestendig.*
- ***Een (t)huis van alle groepen inwoners****. Aandacht voor de groep kwetsbare inwoners met een zorgbehoefte die in de toekomst in een reguliere woning moeten blijven wonen. Ook aandacht voor de inwoners met een middeninkomen en jongeren die in de koop- en huursector buiten de boot dreigen te vallen.*
- ***Versterking van de woonfunctie van Oss****, ook in regionaal opzicht.*
- Naast de doelstellingen uit de Woonvisie 2020, hebben we door middel van een taskforce woningbouw een ***Versnelling van de woningbouw*** gerealiseerd. We voegen jaarlijks circa 600 woningen toe.

Erfgoed

- *We hebben een richtinggevend toekomstperspectief middels de recent vastgestelde nota erfgoed*
- *Onze lobby is erop gericht om de grotere Osse ambities gemakkelijker waar te kunnen maken,*
- *We behouden en versterken ons erfgoed*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Woonvisie uitwerken in woonagenda	In uitvoering brengen van de woonagenda o.a.:	X	X		
	- Vaststellen CPO beleid	X			
	- Vaststellen visie op Wonen Welzijn Zorg	X			
	- Uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn Zorg		X		
	- Impuls flexwoningen	X	X		
2. Versnelling van 600 woningen per jaar behouden	- Ieder halfjaar ontvangt de raad een voortgangsrapportage	X	X	X	X
3. Bouwen voor behoefte van kleine huishoudens	- Doelgroepenverordening	X			
	- Besluitvorming over invulling flexwoningen	X			
	- Opstellen visie op Wonen Welzijn Zorg	X			
	- Opstellen uitvoeringsprogramma Wonen Welzijn Zorg		X		
4. Huisvesting arbeidsmigranten	- Huisvestingsverordening	X			
	- Afwegingskader grootschalige huisvesting	X			
	- Paraplubestemmingsplan	X			
5. Invoeren opkoopbescherming	- Opstellen huisvestingsverordening	X			
6. Lobby voor woonambities	- We verkennen de mogelijkheden voor strategische deelname aan trajecten gericht op de lobby voor zaken die ten goede komen aan de ambities van Oss. Dit betreft onder meer zicht op relevante subsidies;	X	X	X	X
	- Afspraken over regionale woningbouwproductie t.b.v. afspraken Provincie en Rijk	X			
7 Erfgoed uitvoeringsvisie volgens actielijnen	- Verbinding en samenwerking met het erfgoedveld en erfgoedwerkgroepen versterken	X	X	X	X
	- Start erfgoed community 2022 i.v.m. herbestemming. Resultaten erfgoed community delen	X	X		
	- Zichtbaarheid en beleefbaarheid vergroten d.m.v. diverse projecten, ook voor cultureel erfgoed			X	X
	- Actief deelnemen aan en lokaal investeren in de Zuidwaterlinie Alliantie	X	X	X	X

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
	- Aansluiten bij nationale publieksdagen en jaarthema's: 2023 viering 325 jaar Zuiderwaterlinie 2024 jaar van de archeologie (samenwerking Leiden)	X	X		
	- Opstellen cultuurhistorische waardenkaart	X			
	- Opstellen archeologiebeleid en actualisatie van de archeologische beleidskaart	X			

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We gaan verder met de ontwikkeling van woningbouwplannen, in de kernen en in de stad, zowel op binnenstedelijke locaties (zoals in de Spoorzone) als op een aantal uitbreidingslocaties (zoals Amsteleind, Geffen 't Veld en Ravenstein Stationskwartier).	Doorlopend
- We sluiten aan bij relevante regionale netwerken en gaan voortdurend op zoek naar Rijks- en provinciale subsidies waar Osse projecten voor in aanmerking kunnen komen.	2023
- We stellen CPO beleid op, waardoor inwoners meer mogelijkheden krijgen om de eigen woonwens te kunnen realiseren.	Q2/2023
- We maken pré mantelzorg beleid waardoor we inwoners in een vroeg(er) stadium in staat stellen om zorg voor elkaar te dragen.	Q2/2023
- We stellen een visie op Wonen, Welzijn Zorg waarin we aangeven hoe we omgaan met woonzorg vragen nu en in de nabije toekomst.	Q1/2023
- We stellen uitvoeringsregels (o.a. paraplu bestemmingplan en grootschalige huisvesting) op om arbeidsmigranten goed te kunnen huisvesting.	Q1/2023
- We werken aan nieuwe (meerjarige) prestatieafspraken met woningcorporaties gericht op het helpen realiseren van de doelen uit onze woonagenda.	Q4/2023
- We actualiseren verhuurbeleid woonwagenstandplaatsen om regionaal dezelfde spelregels rondom inschrijving en toewijzing te hanteren.	Q2/2023
- We stellen een urgentieverordening op t.b.v. huisvesting aandachtsgroepen.	Q4/2023
- We geven een nieuwe impuls aan onze aanpak voor flexwoningen.	2023

2.3 Mobiliteit

Wat willen we bereiken?

Wij willen de stap zetten naar duurzame mobiliteit voor een leefbare gemeente die zich verder kan door ontwikkelen naar 100.000+ inwoners. Verstedelijking in de spoorzone vraagt om passende mobiliteitsintenties en benadrukt de noodzaak voor een oplossing voor de barrièrewerking van het spoor. Tegelijk biedt dat ook kansen voor een upgrade van de stations.

Voor verplaatsingen binnen Oss willen wij het gebruik van de fiets stimuleren. Hiervoor is kwaliteitsimpuls nodig bijvoorbeeld voor de continuïteit van doorlopende fietsroutes, voorrangssituaties, verkeersveiligheid en comfort. Hiernaast is de bereikbaarheid van Oss van groot belang voor onze inwoners, bezoekers en bedrijven. Een goede doorstroming van het hoofdwegennet en op de aansluitingen op A50 en A59 is daarbij essentieel. Hier liggen ook kansen voor verduurzaming van verkeersbewegingen en het stimuleren van duurzame mobiliteit, bijvoorbeeld door een dekkende laadinfrastructuur of gedeelde mobiliteit. Onze woonambities en onze economische ambities vragen extra aandacht rondom de spoorontwikkelingen in de stad en in de haven.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We zorgen voor een infrastructuur die uitnodigt tot het gebruik van duurzame mobiliteit*
- *We zorgen voor een toekomstbestendige infrastructuur die economische- en demografische groei mogelijk maakt*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

onderwerp	activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Mobiliteitsplan	- We werken scenario's uit over hoe ons hoofdwegennetwerk er in de toekomst uit moet zien. Kansen voor het versterken van het fietsnetwerk worden hierin meegenomen. Dat doen we in drie stappen:				
	- Koersdocument Mobiliteit: Uitwerking leidende principes voor duurzame mobiliteit, de hoofdverkeersstructuur (fiets, OV en auto) en parkeernormen	X			
	- Mobiliteitsprogramma: uitwerken van de hoofdstructuur en andere beleidsonderdelen (zoals verkeersveiligheid). Dit leidt tot een uitvoeringsprogramma.	X	X	X	X
	- Uitvoering van maatregelen PM				
2. Lobby voor betere doorstroming A50 en A59	- Beoordelingsfase MIRT-verkenning A50 Ewijk-Bankhoef-Paalgraven, Incl. plan MER	X			
	- Besluitvormingsfase PM				
3. Verkenning toekomst spoor, inclusief goederenvervoer	- Ontwikkelen Spooragenda (o.a. overwegen, stations, goederenvervoer haven, brug Ravenstein) Deze agenda wordt deels gebruikt voor programma verstedelijking, wordt daar genoemd in speerpunt 6	X			
4. Realisatie fase 1 en 2 van de noordelijke ontsluitingsweg	fase 1: 2023 Onderzoek Ecologische inbedding 2023/2024 en uitwerking van het ontwerp	X	X		
	Fase 2: idem	X	X		
	Fase 3 nog wachten op ontwikkeling Amsteleind				

onderwerp	activiteit	2023	2024	2025	2026
5. Inzetten op andere vormen van gedeeld vervoer	Samen met de provincie en regiogemeenten onderzoeken we mogelijkheden om andere vormen van gedeeld vervoer in te zetten, bijvoorbeeld door de regiotaxi breder in te zetten. We nemen deze ontwikkelingen mee in het Koersdocument Mobiliteit en het Mobiliteitsprogramma (onderdeel van mobiliteitsplan, speerpunt 1)	X	X	X	X
6. Realiseren extra laadpalen	- Visie ontwikkelen op laadinfrastructuur	X			
	- Realisatie (extra) laadpalen		X	X	X
7. Parkeerproblematiek Ravenstein en Megen	- Onderzoek parkeersituatie			X	
	- Besluit over maatregelen				X
	- Uitvoering van parkeermaatregelen				X
8. Aantrekkelijke wandel- en fietsroutes	Met aantrekkelijke wandel- en fietsroutes zetten we in op een stimulerende openbare ruimte. dit doen we door in het Koersdocument Mobiliteit de uitgangspunten van wandel- en fietsroutes op te nemen. In het Mobiliteitsprogramma werken we dit uit netwerken en beleid voor fietsen en wandelen	X	X	X	X
9. Dorpenweg	- advies over het voortzetten van het proces om de Dorpenweg vrachtwagenluw te maken	X			
10. Voortzetten wijkbus	- Subsidie Wijkbus	X	X		
	- Besluit voortzetting Wijkbus vanaf 2025		X		
11. Meer oog voor veiligheid en onderhoud van wegen in het buitengebied	- Rapportage situatie veiligheid en onderhoud wegen buitengebied	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We stellen het Koersdocument Mobiliteit op met de leidende principes, de hoofdverkeersstructuur en de parkeernormen.	Q4/2023
- We werken de leidende principes in netwerken en beleid uit in een Mobiliteitsprogramma, o.a. fietsstructuur, openbaar vervoer, verkeersveiligheid (o.a. rondom scholen.)	Q4/2023
- We werken in regionaal verband mee aan de beoordelingsfase MIRT-verkenning A50 Ewijk-Bankhoef-Paalgraven, incl. plan MER. Uit de notitie reikwijdte en detailniveau wordt duidelijk dat er verschillende (meekoppel)kansen liggen voor andere maatschappelijke opgaven zoals natuurcompensatie, energietransitie en klimaat- en schone lucht doelen.	Q4/2023
- We ontwikkelen een Spooragenda (o.a. overwegen, stations, goederenvervoer haven, brug Ravenstein).	2023 e.v.
- We onderzoeken de ecologische inbedding van de noordelijke ontsluitingsweg en werk het ontwerp van de weg verder uit.	Q4/2023
- We onderzoeken vormen van deelmobiliteit als uitwerking van het Koersdocument Mobiliteit.	Q4/2023
- We ontwikkelen een visie op laadinfrastructuur.	Q4/2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken leidende principes voor netwerken en beleid voor fietsen en wandelen uit op basis van het koersdocument Mobiliteit.	Q4/2023
- We bereiden een advies voor over het voortzetten van het proces om de Dorpenweg vrachtwagenluw te maken.	Q2/2023
- We zetten de subsidie van de Wijkbus door.	Q4/2023
- We rapporteren over veiligheid en onderhoud van wegen in het buitengebied.	Q4/2023

2.4 Ruimtelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

Omgevingsvisie

Hoe ziet Oss eruit in 2035? Deze vraag wordt beantwoord in de Osse Omgevingsvisie, die op grond van de nieuwe Omgevingswet wettelijk verplicht is (en vergezeld dient te gaan met een Milieu Effect Rapportage). Los van deze verplichting is een toekomstperspectief op onze ruimtelijke ontwikkeling van groot belang. De omgevingsvisie geeft dat toekomstperspectief en vormt daarmee een handvat voor keuzes die we vandaag moeten maken en waarvan de effecten in de verdere toekomst nog merkbaar zijn. Hiernaast zorgt een Omgevingsvisie voor integraliteit. Dit omdat de verschillende (ruimtelijke) opgaves steeds meer met elkaar verweven raken en elkaar in de toekomst zelfs gaan 'bijten' als we ze nu niet integraal benaderen. Wonen kan niet zonder mobiliteit en werken, maar deze drie kunnen ook niet zonder klimaatadaptatie en energietransitie. Hoe zorgen we ervoor dat deze opgaves in een goede balans staan tot elkaar? En op een goede manier worden afgewogen in de keuzes van vandaag.

Samenwerking en lobby

We willen Oss op de kaart zetten bij Rijk en provincie en kansen die landelijke en provinciale programma's bieden benutten.
In de NOVEX worden door het Rijk een 14 tal zogenaamde NOVEX gebieden aangewezen waar met middelen en instrumenten de rijksinzet zich op zal focussen. Voor Oss is met name het NOVEX gebied Stedelijk Brabant relevant. Die lijkt zich nu vooral te focussen op de Brainport regio, maar het is van belang de focus te verbreden naar de hele Brabantse stedenrij, inclusief Oss. Naast de NOVEX gebieden is ook de doorwerking in onder andere het nationaal programma landelijk gebied (NPLG) van groot belang. Hierin landt onder andere de transitie in de landbouw, de stikstofopgave, natuur, water en klimaataanpak. Dat landt in 2023 in provinciale gebiedsprogramma's. Voor het NPLG is bijna 25 miljard euro beschikbaar. Veel van de opgaves van het NPLG landen in (het buitengebied van) Oss. Het is van groot belang goed aangehaakt te zijn bij de nationale opgaves, en met name ook de provinciale gebiedsprogramma's en uitvoeringsmaatregelen van zowel de NOVEX als de NPLG.
Voor het ruimtelijk beleid van de provincie is het Beleidskader Leefomgeving (BKL), dat momenteel wordt ontwikkeld, waarschijnlijk het meest relevant. Het BKL is feitelijk een actualisatie van de provinciale structuurvisie uit 2010 en vormt een soort uitvoeringsagenda/ concretisering van de provinciale omgevingsvisie. Het is een verbindende schakel tussen de omgevingsvisie en de verschillende thematische onderwerpen zoals verstedelijking, mobiliteit, energie, natuur, wonen enz. Zowel horizontaal (dus tussen de visie en de verschillende thema's/programma's) als verticaal (tussen de programma's onderling). Het BKL zal in ieder geval het gremium zijn waarin ook de verstedelijking strategieën en opgaves zullen landen. Zoals in de vorige paragraaf aangegeven is het van groot belang dat we als Oss goed aangehaakt zijn bij de provinciale beleidskaders. Hierin moet onze verstedelijkingsopgave (samen met 's-Hertogenbosch) landen, evenals de opgaves in het landelijk gebied (natuur, klimaat, landbouw).

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *We zijn voorbereid op de komst van de Omgevingswet*
- *We zetten in op benutten van het nieuwe rijksbeleid*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Omgevingsvisie	- (voorbereiding en verkenning: 2022)				
	- Uitwerken, participatie, MER	X			
	- Afronden en besluitvorming		X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We ronden het programma omgevingswet af en dragen zorg voor een tijdige implementatie van de omgevingswet	Q1/2023 (afhankelijk besluitvorming rijk)
- We ronden de gebiedsvisie stadjes en kernen af.	Q2/2023
- We werken aan de omgevingsvisie.	2023 e.v.
- We werken aan het opstellen van een omgevingsplan voor het hele Osse grondgebied.	2023 e.v.
- In het kader van lobby en samenwerking zorgen we dat we zijn op het nieuwe nationale beleid, met name NOVEX en NPLG en we stellen een lobby agenda op.	2023 e.v.

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Het verduurzamen van vooral de bestaande woningvoorraad is een grote en belangrijke opgave. Deze opgave komt (o.a.) aan bod in programma 4: uitvoeringsprogramma Energiebesparing en Transitievisie Warmte.

De activiteiten genoemd onder 'Duurzame Mobiliteit' dragen bij aan een duurzamer verkeerssysteem, onder andere door:

- het zorgen voor een betere verkeersveiligheid.
- het stimuleren van meer duurzame verkeersbewegingen (te fiets, per spoor of over water).
- het verminderen van overlast van verkeersbewegingen (o.a. geluid, CO2-uitstoot).

De Toekomstvisie en Structuurvisie voor de gemeente Oss lopen tot 2020. De actualisatie krijgt gestalte in de Omgevingsvisie, die daarmee het nieuwe integraal kader vormt voor het ruimtelijk beleid waaronder wonen voor de gemeente. In de omgevingsvisie maken we ook keuzes t.a.v. duurzaamheid. Daarin nemen we de global goals als drijfveer en integreren we sociale doelen als gezondheid en onderwijs.

De global goals die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, duurzame energie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen en klimaatactie.

3.2 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders

1. Mobiliteitsvisie (2009) en mobiliteitsplan (2011)
2. Parkeerbeleidsplan (2005) en Nota Parkeernormen (2017)
3. Toekomstvisie: Oss op weg naar 2020 (2004)
4. Structuurvisie Oss 2020 (2006)
5. Gebiedsvisies Stedelijk gebied en Vitaal Buitengebied (2021)
6. Woonvisie (2020)
7. Meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties
8. Erfgoednota (2021)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Gemiddelde leegstand woningen	OssStat	2,9	3,2	3,1	3,3	n.v.t.
Gemiddelde verkooptijd woningen	NVM	Q2 - 55	Q2 - 59	Q2 - 32	Q2 - 24	n.v.t.
Verleende bouwvergunningen	Gemeente Oss	904	392	497	356	n.v.t.
In aanbouw zijnde woningen	Gemeente Oss	322	542	544	256	n.v.t.
Gereedgekomen woningen	Gemeente Oss	331	400	524	623	n.v.t.
Aantal actief woningzoekenden Mooiland	Mooiland	1.034	1.214	1.073	1.778	n.v.t.
Aantal reacties per woning Brabantwonen	Brabantwonen		131,2	139,5	160	n.v.t.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	11,2	8,7	2021

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Voorbereidingskosten gebiedsontwikkelingen (IMVA's)	2.015	2.888	0	0	0
Uit algemene bedrijfsreserve	-2.015	-2.888	0	0	0
Extra capaciteit voor een beleidsmedewerker Wonen en Strateeg LWE	0	223	223	223	223
Inzet algemene reserve van het grondbedrijf	0	-3.380	0	0	0
Storting in reserve bovenwijkse voorzieningen	0	3.380	0	0	0
Ontwikkelingen spoorzone	0	350	0	0	0
Advies Duurzame parkeeropgave	0	125	0	0	0
Werkgeversaanpak duurzaam vervoer	0	40	0	0	0
Vastgoed juristen	0	0	0	0	0
Verhogen budget reserve binnenstedelijke transformaties	0	0	5.000	5.000	0
Reservering voor mobiliteitsopgave	9.000	470	5.470	8.470	1.470
Extra capaciteit versnelling woningbouw RO	0	100	100	100	0
Capaciteit voor Ruimtelijke ontwikkeling	0	376	326	326	0
Totaal nieuw beleid	**9.000**	**1.684**	**11.119**	**14.119**	**1.693**

Toelichting nieuw beleid

Voorbereidingskosten gebiedsontwikkelingen (IMVA's)
We stellen voor extra geld beschikbaar te stellen in 2022 (€ 2 miljoen) en 2023 (€ 2,9 miljoen) om onderzoeks- en advieskosten te kunnen te doen als voorbereiding op nieuwe grondexploitaties. Dit bedrag wordt betaald uit de algemene reserve van het grondbedrijf. Het bedrag is bestemd voor de volgende ontwikkelingen: voormalig belastingkantoor, herontwikkeling sportvelden Macharen, Hooghuis Ravenstein, Vidi Reo, Stationskwartier Ravenstein, gebiedsontwikkeling Raadhuislaan Zuid en Amsteleind. Binnen onze grondexploitatie noemen we dat immateriële vaste activa's (IMVA's). Voorbereiding van nieuwe grondexploitaties zijn veelal langdurige trajecten. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) mogen onderzoekskosten 5 jaar worden geactiveerd. Als binnen 5 jaar een bouwgrondexploitatie wordt vastgesteld dan kunnen alle gemaakte onderzoekskosten worden ingebracht bij de grondexploitatie. Van de reeds gemaakte kosten voor 2022 hebben we een voorziening IMVA gevormd ten laste van de algemene reserve grondbedrijf (ABR). Voor een verdere toelichting verwijzen we naar het Najaarsbericht 2022 grondbedrijf.

Extra capaciteit voor een beleidsmedewerker Wonen en Strateeg LWE

We stellen voor om binnen het aandachtsgebied wonen van de afdeling Leefomgeving, wonen en economie 2 fte beschikbaar te stellen. Dit kost jaarlijks € 223.000. Als eerste willen we 1 fte voor het aanstellen van een beleidsmedewerker. Door versnelling woningbouw en verstedelijking nemen de werkzaamheden binnen dit terrein toe. De komende jaren zullen we ook veel woonbeleid opstellen en integreren. Ook gaat deze medewerker taken opvangen voor het vraagstuk arbeidsmigranten. Daarnaast vragen we een medewerker strateeg samenwerking. Door de geïntensiveerde samenwerking op het gebied van G40, M7, VNG zaken, RNOB en overleggen regionale verstedelijking willen we hiervoor een strateeg werven. Deze strateeg vormt het externe en interne schakelpunt, borgt de deelname in netwerken en geef richting aan bestuur en organisatie. Deze 2 functies kosten samen structureel € 223.000 per jaar.

Inzet algemene reserve van het grondbedrijf

We verlagen de algemene bedrijfsreserve (ABR) van het grondbedrijf met afgerond € 3,4 miljoen in 2023. We zetten dit bedrag, conform eerder vastgestelde kaders, in voor de realisatie van onze ruimtelijke ambities. We storten daarom dit bedrag in de reserve bovenwijkse voorzieningen. Op basis van het Najaarsbericht 2022 verwachten we dat deze reserve groeit naar € 8,6 miljoen per 1-1-2023. Het minimale niveau begroten we op basis van risicoschatting op ruim € 5,2 miljoen. Dit betekent dat de beschikbare, incidentele ruimte in 2022 € 3,4 miljoen bedraagt. Dit is natuurlijk wel afhankelijk van werkelijke grondverkopen in 2022.

Ontwikkelingen spoorzone

We vragen voor de spoorzone een budget aan voor het opstellen van een masterplan en voor het opstellen van een spoorvisie. De kosten hiervan bedragen € 350.000.We stellen voor om dit in 2023 beschikbaar te stellen. De verstedelijkingsopgave in de spoorzone vindt op dit moment vooral plaats door de herontwikkeling van een aantal losse, min of meer zelfstandige deelgebieden (belastingkantoor, theater, golfbad, Euterpepark, etc). Een stedenbouwkundig masterplan moet meer samenhang brengen tussen deze gebieden en andere delen van de spoorzone. Het gaat bijvoorbeeld om de inhoudelijke programmering en bovenliggende elementen als mobiliteitsroutes en groen- en waterstructuur. Een stedenbouwkundig bureau willen we daarvoor opdracht geven. Een ander deel van het bedrag is specifiek nodig voor het technisch ontwerpen aan de kruisingen van de spoorbaan. Goede schetsontwerpen zijn nodig voor een oordeel over de technische inpasbaarheid en voor een kostenindicatie die nodig is om goede gesprekken te kunnen voeren met provincie, Prorail en NS over de spooragenda.

Advies Duurzame parkeeropgave

We willen een extern advies naar onze duurzame parkeeropgave. Dit kost € 125.000 in 2023. In het coalitieakkoord is opgenomen dat voor de nieuwe verstedelijkingsgebieden in de spoorzone voor een lagere norm wordt gekozen. Onderzoek moet uitwijzen wat een haalbare situatie oplevert, passend bij de ruimtelijke opgave en de beoogde mobiliteitsstructuur. Het is daarmee enerzijds onderdeel van de ontwikkeling van nieuw mobiliteitsbeleid (het Koersdocument). Anderzijds is het nieuwe beleid aanleiding om ook voor andere gebieden in de gemeente parkeernormen tegen het licht te houden. We zullen daarop de uitvoering van het parkeerbeleid moeten herschrijven.

Werkgeversaanpak duurzaam vervoer

We stellen voor om € 40.000 beschikbaar te stellen voor de werkgeversaanpak duurzaam vervoer. In samenwerking met de coöperatie Vorstengrafdonk en Brabants Mobiliteits Netwerk is onderzocht welke kansen er liggen om de mobiliteit op het bedrijventerrein vorstengrafdonk te verbeteren. Doel is minder auto voor het woonwerkverkeer door de haalbare alternatieven in beeld de brengen. Voor de uitvoering van dit project willen we € 40.000 vrijmaken.

Vastgoed juristen

We stellen voor om de formatie van vastgoed juristen uit te breiden met 1 fte. De kosten hiervan (€ 97.000) komen ten laste van het grondbedrijf. Oss groeit naar een gemeente met 100.000+ inwoners, conform de provinciale woning- behoefteprognose. Groei is geen doel op zich, maar een middel om een aantrekkelijk woon- en werkklimaat te blijven bieden aan de huidige en toekomstige inwoners. Dit ontstaat niet zomaar, en in 2021 is de Taskforce Wonen en Bedrijvigheid opgericht met 5 actielijnen. Vanuit de actielijnen is het projectenbureau opgezet. Ook is de Nota Kostenverhaal en het nieuwe Grondbeleid op 16 december 2022 vastgesteld. Op dit moment is er 1,67 fte beschikbaar en ingevuld als formatie voor Vastgoedjuristen die meewerken aan de gebiedsontwikkelingen voor de ontwikkelingen vanuit het eigen grondbedrijf. Los van de kostenverhaal projecten is dit niet toereikend voor de huidige projecten van het grondbedrijf en ook niet voor de toekomstige projecten: we huren al jaren structureel 2 fte aan Vastgoedjuristen in voor de projecten van het grondbedrijf. Daarom vragen we uitbreiding op de huidige formatie: structureel 1 fte schaal 11 Adviseur III voor Vastgoedjuristen.

Verhogen budget reserve binnenstedelijke transformaties

We stellen voor om in totaal € 10 miljoen beschikbaar te stellen voor binnenstedelijke transformatie. Bij de verstedelijksopgave van de spoorzone zetten we in op transformatie, herstructurering, verdichting en inbreiding. Hiervoor is het noodzakelijk dat de openbare ruimte wordt heringericht, waarbij rekening wordt gehouden met onze ambities op het gebied van klimaatrobuustheid, duurzame energie, groenblauwstructuren en verbetering verblijfskwaliteit. Voor de gebiedsontwikkelingen van het Euterpepark, Raadhuislaan, belastingkantoor en zwembadlocatie is op basis van kengetallen heel grof berekend dat het gaat om een bedrag van circa € 45 miljoen. Deze kosten kunnen op basis van de huidige inzichten niet aan een grondexploitatie worden toegerekend en/of via kostenverhaal worden verhaald. Om onze opgave op dit gebied te realiseren gaan we een bijdrage van het Rijk en/of provincie aanvragen. Bij deze verzoeken is co-financiering (gemeentelijke bijdrage) nodig. Onze co-financiering willen we betalen uit de reserve binnenstedelijke transformaties. Deze reserve bedraagt momenteel € 10 miljoen. Hierbij zijn de projecten Euterpepark, Raadhuislaan Zuid en Schadewijk benoemd. Het voorstel is om deze reserve met € 10 miljoen aan te vullen. Uitgaande hiervan hebben we voor 45 % co-financiering voor de gebiedsontwikkelingen Euterpepark, Raadhuislaan, belastingkantoor en zwembadlocatie. Voor Schadewijk worden de bestaande wegen, trottoirs en riolering vernieuwd. Hiervan is geen indicatie bekend. We merken hierbij op dat alle plannen met een financieel dekkingsvoorstel aan u worden voorgelegd.

Reservering voor mobiliteitsopgave

We stellen voor om vanaf 2023 structureel € 470.000 te reserveren voor de mobiliteitsopgave. Dit bedrag is gekoppeld aan de propositie die we hebben ingediend bij het Rijk voor een bijdrage in de woningbouwversnelling in Amsteleind en Stationskwartier Ravenstein. Aanvullend hierop storten we met eenmalige middelen € 23 miljoen incidenteel in de reserve mobiliteit. Dit verdeeld over de jaren 2022- 2026. De verstedelijking in de spoorzone zal leiden tot een toenemende vraag naar mobiliteit. Daarnaast liggen er nog bestaande mobiliteitsvraagstukken/knelpunten. Het op te stellen mobiliteitsplan zal hierbij richting geven aan onze mobiliteitsopgave. Op basis van de huidige inzichten is heel grof doorgerekend voor welke mobiliteitsopgave we ongeveer komen te staan. We ramen deze mobiliteitsopgave tussen de € 100 en € 125 miljoen. Dit is exclusief de Noordelijke- en Westelijke ontsluitingsweg. Deze zijn onderdeel van de strategische financiële verkenning ruimtelijke ambities van de programmabegroting 2022-2025. We stellen voor om nu € 40 miljoen beschikbaar te stellen en deze gelden in de reserve mobiliteit op te nemen. Dit doen we via een structureel bedrag van € 470.000 (€ 17 miljoen) en incidenteel € 23 miljoen. Op basis van het mobiliteitsplan met een uitvoeringsagenda wordt duidelijk voor mobiliteitsopgave we staan en hebben we een deel van deze gelden beschikbaar. Bij een aantal mobiliteitsmaatregelen is een bijdragen van de provincie en Rijk mogelijk. Het overgrote deel van de mobiliteitsopgave zullen we als gemeente zelf behoren te dragen. Het mobiliteitsplan met een uitvoeringsagenda wordt aan u voorgelegd. In het kader van de versnelling woningbouwopgave is het mogelijk om subsidie binnen te halen voor bovenplanse kosten die noodzakelijk zijn om de versnelling woningbouw te realiseren. Voor deze versnelling woningbouwopgave is nog een bedrag van € 300 miljoen beschikbaar. Wij hebben een verzoek ingediend voor een tweetal fietsstraten met tunnel (Amsteleind en Ussen) en een fiets/voetgangers tunnel bij Ravenstein. Om deze aan te dragen is ons co-financieringsaandeel nodig.

Extra capaciteit versnelling woningbouw RO

We stellen voor om voor 2023 tot en met 2025 € 100.000 beschikbaar stellen voor een fte voor de versnelling van de woningbouwopgave. Oss richt zich de komende jaren op verdergaande verstedelijking. Dit is onze eigen Osse ambitie (Taskforce Versnelling woningbouw en Verstedelijking in de Spoorzone van Schadewijk tot aan Amsteleind) en daarnaast hebben we hierin onze samenwerking met de provincie in opdracht van het Rijk om de doelstellingen ten aanzien van het bouwen van woningen te behalen (o.a. Novex-programma en Woondeals). Gelet op het ambitiedocument "Verstedelijking is van O(n)ss", is de verwachting is dat het aantal ruimtelijke projecten nog verder toeneemt en versneld van start gaan. Een aantal projecten komt binnenkort in de bestemmingsplanfase en moeten dan bemenst gaan worden door een juridisch adviseur RO (o.a. Raadhuislaan Theater, Fratershof, Golfbad). De verstedelijkingsopgave heeft een lange doorlooptijd. De kosten van de formatie worden zoveel als mogelijk gedekt door de (aanvullende) inkomsten in grondexploitaties en kostenverhaal door anterieure overeenkomsten.

Capaciteit voor Ruimtelijke ontwikkeling

We stellen voor om in 2023 € 376.000 en voor 2024 en 2025 € 326.000 beschikbaar te stellen voor de afdeling Ruimtelijke ontwikkeling. We willen de structurele inhuur van afgelopen jaren omzetten in 3,5 formatie juridische adviseurs. De kosten bedragen € 326.000. De inhuurkosten liggen jaarlijks € 263.000 hoger. Sinds jaar en dag huren we juristen in. Hiermee kunnen we diverse plannen en projecten blijven uitvoeren. Het aantal projecten neemt de afgelopen alleen maar toe. Daarnaast vragen we voor het jaar 2023 een incidenteel begeleidingsbudget van € 50.000 aan voor een junior medewerker. Junioren hebben begeleiding nodig. De begeleiding wordt geboden door ervaren vast personeel; dit vergt een tijdsinvestering. De werkvoorraad van de buddy moet vervangen worden, gelet op de grote werkvoorraad die er ligt (en bij komt).

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Reclame opbrengst verkeer	20	20	0	0	0
Exploitatie parkeren 2022-2026	0	0	0	0	0
Gemeenschappelijke regeling Heesch West	17	0	0	0	0
Stortingen bovenwijkse voorzieningen	800	233	357	47	41
Inzet reserve	-800	-233	-357	-47	-41
Stortingen bovenwijkse netwerk voorzieningen	595	166	362	133	117
Inzet reserve	-595	-166	-362	-133	-117
Planschade Hofmans	109	0	0	0	0
Storting kwaliteitsbijdrage in reserve groenfonds landelijk gebied	0	0	0	0	0
Doorschuiven budget omgevingsvisie	-109	109	0	0	0
Mobiliteitsopgave (uit reserve mobiliteit)	0	-2.200	-495	-495	-495
Storting in reserve bovenwijkse voorzieningen	0	2.200	495	495	495
Totaal 3O-ontwikkelingen	**37**	**129**	**0**	**0**	**0**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Reclame opbrengst verkeer

We stellen de opbrengsten met € 20.000 naar beneden bij. Door de COVID-19 maatregelen en de economische crisis zijn de extra opbrengsten niet volledig haalbaar. Volgend jaar worden opnieuw de mogelijkheden onderzocht.

Exploitatie parkeren 2022-2026

We hebben de exploitatie van parkeren geactualiseerd en stellen de inkomsten naar beneden bij met circa € 200.000. Door de invoering van de scanauto in 2023 is deze bijstelling zoveel mogelijk beperkt gebleven. We verrekenen de lagere inkomsten met de reserve parkeren. De structurele kosten en opbrengsten zullen in een volgend beleidsplan worden geactualiseerd. De onttrekkingen uit de reserve parkeren zijn nodig om de kosten te kunnen betalen. In 2022 onttrekken we € 286.000 wat daalt naar een bedrag van € 47.000 in 2026.

Gemeenschappelijke regeling Heesch West

De gemeenten ’s-Hertogenbosch, Bernheze en Oss hebben gezamenlijk de Gemeenschappelijke Regeling Heesch West (GR) opgericht. Begin dit jaar is het bestemmingsplan industrieterrein Heesch West vastgesteld. Daarbij is toen aangegeven dat spoedig daarna de gronden vanuit de grondgebiedgemeenten, de historische kosten en de verliesvoorziening van de drie deelnemende gemeenten worden overgedragen. Op basis van de vastgestelde grondexploitatie 2022 hebben we in april 2022 € 13.122.453 betaald aan de GR. De door ons gevormde verliesvoorziening was € 16.658,60 lager. Hierdoor moeten we de verliesvoorziening met laatst genoemd bedrag aanvullen.

Stortingen bovenwijkse voorzieningen

In de gemeenteraad van 16 december 2021 is de nota kostenverhaal (onderdeel nota's grondbedrijf) vastgesteld. Bovenwijkse voorzieningen zijn voorzieningen op het gebied van infrastructuur (mobiliteit) waar meerdere gebieden "profijt" van hebben. Een ontwikkelaar (ook de gemeente zelf) draagt via een bijdrage bij aan deze investeringen in infrastructuur. De gemeente is verplicht om de gemeentelijke kosten te verhalen als zij bouwplannen mogelijk maken. Op basis hiervan verwachten we de komende jaren de volgende bijdragen/mutaties binnen het grondbedrijf. De toe te rekenen kosten storten we in de reserve bovenwijkse voorzieningen. Vanuit de grondexploitaties verwachten we een storting van € 1,5 miljoen in de jaren 2022 tot en met 2026.

Stortingen bovenwijkse netwerk voorzieningen

In de gemeenteraad van 16 december 2021 is de nota kostenverhaal (onderdeel nota's grondbedrijf) vastgesteld. Bovenwijkse netwerkvoorzieningen zijn voorzieningen waar de gehele gemeente "profijt" van heeft. Een ontwikkelaar (ook de gemeente zelf) draagt via een bijdrage bij aan deze investeringen. Het deel dat kan worden toegerekend aan de toekomstige inwoners en gebruikers "betaalt" de grondeigenaar die de woningen en gebouwen realiseert. De gemeente is verplicht om de gemeentelijke kosten te verhalen als zij bouwplannen mogelijk maken. Op basis hiervan verwachten we de komende jaren de volgende bijdragen / mutaties binnen het grondbedrijf. De toe te rekenen kosten storten we in de reserve bovenwijkse netwerk voorzieningen. Vanuit de grondexploitaties wordt een storting van € 1,4 miljoen verwacht in de jaren 2022 tot en met 2026.

Planschade Hofmans

Naar aanleiding van een tussenuitspraak van de rechtbank van 17 augustus 2017 hebben burgemeester en wethouders op 14 november 2017 (herstelbesluit) besloten om een planschadevergoeding van € 109.200 toe te kennen aan Exploitatiemaatschappij “De Voorste Heide B.V.”. Op 18 december 2019 heeft de rechtbank besloten om het beroep tegen het herstelbesluit ongegrond te verklaren. In een eerdere tussenuitspraak heeft de rechtbank er echter op gewezen dat haar einduitspraak niet tot een lagere tegemoetkoming kan leiden dan € 109.200. Hofmans heeft hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank van 18 december 2019.

We hebben dit dossier tot heden opgenomen in de risicoparagraaf. Omdat sprake is van een feitelijke verplichting hebben we besloten om deze ook als zodanig te verwerken.

Storting kwaliteitsbijdrage in reserve groenfonds landelijk gebied
Jaarlijks ontvangen we bij de afdeling Ruimtelijke ontwikkeling kwaliteitsbijdragen voor natuurcompensatie. We zijn verplicht deze bijdrage te besteden aan natuurprojecten. Daarom storten we deze gelden in de reserve groenfonds landelijk gebied om deze bestedingen zeker te stellen voor projecten natuur. Dit jaar hebben we tot nu toe een bedrag van € 38.500 ontvangen als kwaliteitsbijdragen natuur.

Doorschuiven budget omgevingsvisie
We willen de budgetten voor de omgevingsvisie gedeeltelijk doorschuiven van 2022 naar 2023. De start van de omgevingsvisie stond gepland in het voorjaar van 2022, dat is niet gebeurt en staat gepland voor het najaar. Dit betekent ook dat de kosten doorschuiven tot in het jaar 2023. De begrote onttrekking uit de algemene reserve van € 228.000 verschuiven we van 2022 naar 2023. Daarnaast verwachten we € 109.000 aan lagere kosten in 2022 en hogere kosten in 2023. Dit betekent een financieel voordeel in 2022 en een nadeel in 2023.

Mobiliteitsopgave
In de programmabegroting 2022-2025 hebben we aangegeven dat de reserve mobiliteit met de bijbehorende structurele dekkingsmiddelen met ingang vanaf 2023 ingezet wordt voor de grote mobiliteitsopgaves, inclusief voor mogelijke plannen voor de ontwikkeling van de spoorzone. Deze plannen worden gefinancierd vanuit de reserve bovenwijkse voorzieningen. Daarom passen we de structurele storting van € 495.000 per jaar die in de reserve mobiliteit gestort wordt aan en verplaatsten die naar de reserve bovenwijkse voorzieningen. Ook het verwachte beginsaldo van de reserve mobiliteit van begin 2023 van € 1,7 miljoen hevelen we over naar de reserve bovenwijkse voorzieningen. De feitelijke besteding van deze gelden blijft gericht op de grote mobiliteitsopgave. Gezien de koppeling met de nota kostenverhaal (deze inkomsten gaan naar de reserve bovenwijkse voorzieningen) voegen we deze gelden samen. De reserve mobiliteit zetten we in voor projecten die op dit moment niet opgenomen waren in de berekeningen voor kostenverhaal.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

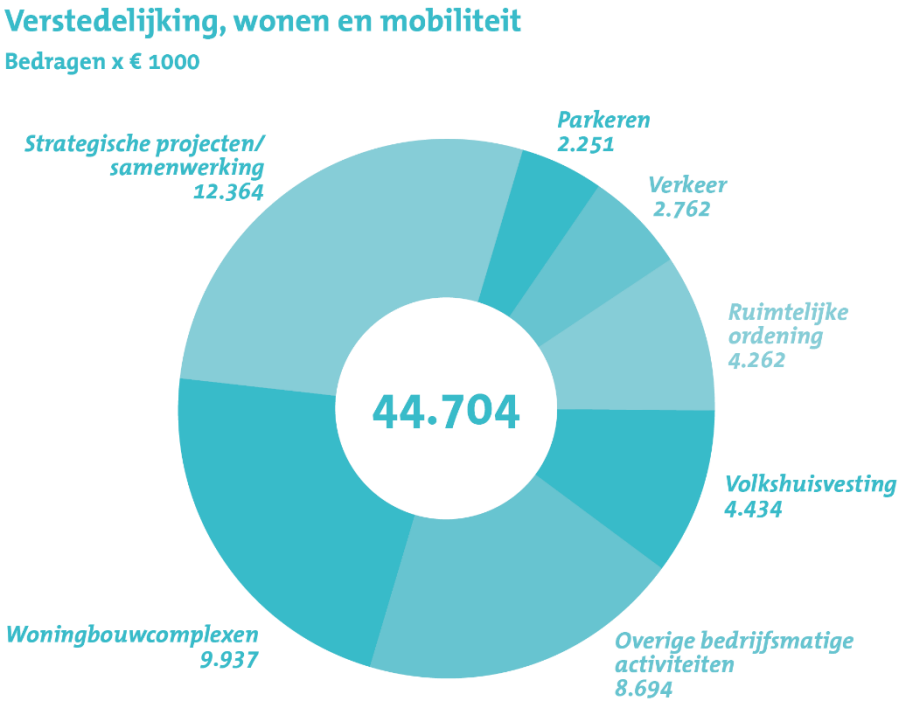
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	14.973	23.691	15.440	14.742	13.675
Baten	-11.560	-17.961	-9.901	-8.810	-7.141
Saldo	3.413	5.730	5.539	5.932	6.534
Stortingen reserves	21.952	1.969	1.563	1.910	1.337
Onttrekkingen reserves	-20.260	-569	-260	-257	-273
Saldo mutaties reserves	1.692	1.400	1.304	1.654	1.064
Totaal bestaand beleid	**5.105**	**7.130**	**6.842**	**7.586**	**7.598**
Nieuw beleid	9.000	1.684	11.119	14.119	1.693
3O-ontwikkelingen	37	129	0	0	0
Budgettair neutrale wijzigingen	-44	220	268	329	335
Totaal programma	**14.098**	**9.163**	**18.230**	**22.035**	**9.626**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2023**
Verkeer	56
Totaal Programma	**56**

Programma 8. Veilige omgeving

1. Inleiding

Ons doel is een aantrekkelijke omgeving te zijn waar inwoners zich veilig voelen om te kunnen wonen, werken en recreëren. We zijn als gemeente in staat om in te kunnen spelen op de actuele veiligheidsproblematiek. De algemene doelen voor de periode 2023-2026 zijn:

- Een samenleving die weerbaar, veerkrachtig en zelfredzaam is.
- Veilige wijken met een goede verbinding tussen zorg en veiligheid.
- Het zo veel mogelijk tegengaan, verstoren, en stoppen van ondermijnende criminaliteit.
- Voorkomen en bestrijden van (grootschalige) incidenten en verstoring van de openbare orde.
- Behouden of verbeteren van de veiligheidsgevoelens en veiligheidscijfers.

Deze doelen zijn alleen te realiseren door nauw samen te werken met de verschillende (veiligheids)partners, een goed netwerk te onderhouden, duidelijk uit te spreken wat we van elkaar verwachten en prioriteiten te stellen. Dit doen we door integraal te werken waar kan, focus te hebben op de oorzaken en maatschappelijke effecten en preventie en repressie altijd met elkaar te verbinden.

2. Programma-onderdelen

2.1 Veilige woon- en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

We willen dat iedereen in de gemeente Oss veilig kan wonen, werken en recreëren. De sociale kwaliteit van een buurt, wijk en kern kan sterk beïnvloed worden door onderlinge relaties tussen mensen of door andere veiligheidsproblemen die met de dagelijkse kwaliteit van wonen en leven in buurten en wijken te maken hebben.

De sociale kwaliteit kan onder druk komen te staan door verschijnselen als woonoverlast, overlast 'personen met onbegrepen gedrag', multiprobleemgezinnen (complexe casuïstiek), onveilig gevoel etc.

De fysieke kwaliteit is ook belangrijk. De fysieke kenmerken van de woonomgeving dragen bij aan het veiligheidsgevoel van de inwoners. Denk hierbij aan de inrichting van de wijk, het onderhoud en beheer van de openbare ruimte. De focus binnen dit veiligheidsveld leggen we op de aanpak van complexe casuïstiek en woonoverlast.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Bij langdurige ernstige woonoverlast effectief op kunnen treden*
- *Zorg- en veiligheidsketen inrichten om alle soorten casuïstiek op te kunnen pakken*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Prioriteitenagenda zorg & veiligheid	- Elk jaar maken we op basis van de prioriteitenagenda de afweging welke thema's we mee aan de slag gaan. In 2023 zijn dat o.a.: Doorontwikkelen escalatiemodel Aanpak voorkoming van escalatie (AVE)	X	X	X	X
	- Doorontwikkelen aanpak complexe casuïstiek.	X	X	X	
	- De verbinding tussen zorg en veiligheid zowel beleidsmatigs- als op uitvoeringsniveau verbeteren.	X	X	X	X
	- Deelname aan het programma maatwerk multiprobleemhuishoudens	X	X	X	X
Ondersteunen initiatieven voor buurtpreventie	- In samenwerking met de wijk coördinatoren bekijken we hoe we initiatieven voor buurtpreventie kunnen faciliteren	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We starten met de ontwikkelagenda zorg en veiligheid om beleidsthema's en knelpunten daarbinnen op te pakken en zo de samenwerking tussen de domeinen te bevorderen.	2023
- Om de verbinding met zorg en veiligheid goed te kunnen blijven borgen vragen we vanuit programma 1. Welzijn en zorg beleidscapaciteit aan. De huidige beleidsinzet is tijdelijk en wordt vanuit beide programma's (1 en 8) aangestuurd. Gezien de opgaven, de complexiteit en de groter wordende verbinding (ook landelijk) tussen de zorg- en veiligheidsketen is structurele inzet nodig. De beleidsmedewerker zal op beleidsniveau de domeinen verbinden, zorgen voor een gezamenlijke agenda, meedenken in casuïstiek, regionaal de samenwerking zoeken en bestuurders adviseren.	Q2/2023
– We kijken vanuit de gemeente integraal en met alle betrokken partners naar zeer complexe situaties. Dat wil zeggen situaties waar op meerdere leefdomeinen hulpvragen zijn. En waarbij de veiligheid en/of openbare orde in het geding kan komen.	continu
– We leggen indien nodig, bestuurlijke maatregelen op of zetten cameratoezicht in bij ernstige (woon)overlast of verstoringen in de openbare orde.	continu
– We gaan verder met het ontwikkelen van het AVE (Aanpak Voorkomen Escalatie) model waarbij we complexe casuïstiek op een integrale en eenduidige manier aanpakken en weer de-escaleren.	2022-2023
– Implementeren van de Wet straffen en beschermen daar waar het de gemeente raakt en tevens het Bestuurlijke Akkoord Re-integratie Ex-justitiabelen en hier uitvoering aan geven.	2024
– Samen met zorg het Wetsvoorstel Aanpak meervoudige problematiek sociaal domein doorvertalen naar onze uitvoering rondom (complexe) casuïstiek.	2024
– We participeren in de doorontwikkeling en uitvoering van de WvGGZ en de samenwerking in de Keten Veld Norm en nemen deel aan het Programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens van het ministerie.	continu

2.2 Bedrijvigheid en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Gemeenten en ondernemers willen bedrijventerreinen en winkelgebieden schoon, heel en veilig houden. Het gaat dan ook om het voorkomen van bedrijfsinbraken, vernielingen op het bedrijventerrein, onderhoud van het bedrijventerrein, brandveiligheid, ondermijnende criminaliteit etc.
In de gemeente Oss is een bloeiend uitgaansgebied met een groot aantal horecalocaties. Wij vinden veilig uitgaan dan ook een belangrijk thema. We willen dat bezoekers met een veilig gevoel de horecagelegenheden kunnen bezoeken. Bij veilig uitgaan kan er sprake zijn van zichtbare onveiligheid maar ook van onzichtbare veiligheid. Denk bij zichtbare veiligheid aan geweld in het uitgaansgebied en bij onzichtbare veiligheid aan ondermijnende criminaliteit. Naast een bloeiend uitgaansgebied hebben we in Oss veel evenementen. Bezoekers van evenementen moeten zich veilig kunnen voelen. Dit betekent dat de gezondheid en de veiligheid van bezoekers niet in gevaar mag zijn. Daarnaast willen we een veilig sportklimaat. In de gemeente Oss is één betaalde voetbalorganisatie.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Veilige evenementen*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Prioriteiten handhaving en veiligheid op elkaar afstemmen	- De uitvoeringsprogramma's van Toezicht, Handhaving en Veiligheid worden op elkaar afgestemd, op basis van het veiligheidsplan en het vierjarig beleidsplan VTH	X	X	X	X
	- Prioriteiten worden afgestemd op basis van actuele vraagstukken en ontwikkelingen.	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We voeren integrale controles uit op bedrijventerreinen, in het buitengebied en op andere locaties waar een vermoeden is van illegale activiteiten. Dit met als doel ondermijning te voorkomen of verstoren. Deze integrale bestuurlijke controles worden uitgevoerd door het Maasland Interventieteam (het MIT). Dit team richt zich op complexe handhavings- en toezichtzaken.	continu
- Evenementen en veiligheid zijn nauw met elkaar verbonden, vanuit veiligheid nemen we een adviserende rol in en schalen we op wanneer veiligheidsrisico's de overhand nemen.	continu
- We passen het beleid en de werkwijze van evenementen en bijbehorende vergunningverlening zo aan dat veiligheid bij de risico evenementen een grotere rol krijgt.	2024
- We werken samen met de partners aan de intensivering van de aanpak rondom voetbal en veiligheid in het betaald voetbal. We ontwikkelen beleid voor de inzet van interventies, waarvan bestuurlijke handhavingsmaatregelen onderdeel zijn.	2024
- We investeren in de samenwerking met externe stakeholders om de capaciteit en prioritering op het gebied van risico evenementen meer op elkaar aan te sluiten.	continu
- Om onze informatiepositie te verbeteren worden signalen van fraude en ondermijning besproken in een intern signalenoverleg. Hierdoor kunnen we integraler en meer informatiegestuurd werken. We zetten in op mogelijke subsidiestromen die hierbij horen. Als de signalen dusdanig zijn dat controles moeten worden uitgevoerd worden deze door MIT uitgezet.	Continu
- We sluiten aan bij de regionale acties van het RIEC-IS. Dit zijn met name acties gericht op awareness van ondermijning. Zowel voor ondernemers als burgers.	Continu
- We versterken de samenwerking tussen de politie en het MIT op het gebied van hennep/drugscontroles en prostitutiecontroles (legaal en illegaal).	Continu

2.3 Jeugd en veiligheid

Wat willen we bereiken?

De gemeente Oss vindt het belangrijk dat jongeren zich kunnen ontwikkelen en ontplooien. Zij zijn immers de toekomst. Die toekomst zit vol mooie kansen en uitdagingen, maar is soms ook onderhevig aan risico's en gevaren. Denk aan drugsgebruik, cybercrime, ondermijnende criminaliteit, (seksuele) uitbuiting en extremistische en geradicaliseerde boodschappen. Een weerbare jeugd in een veilige leefomgeving is daarom van groot belang voor een veilige toekomst.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Zicht krijgen op de jeugdgroepen, het terugdringen van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
Continueren inzet straatcoaches	- We hebben een integraal overleg met de straatcoaches en andere (jeugd)partners. We bespreken de jeugdgroepen en schalen op indien nodig.	X	X	X	X
	- We stemmen de behoefte en de inzet van de straatcoaches met elkaar af.	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken samen met partners aan overlastgevende jeugdgroepen of plekken door bij signalen direct aan de slag te gaan om de overlast terug te dringen. Dat doen met werkgroepen waarin alle disciplines vertegenwoordigd zijn.	Continu
- We passen een integrale, ketengerichte aanpak jeugdoverlast toe op de verschillende groepen, waarbij we de regierol vervullen. Indien nodig stellen we samen met betrokken in- en externe partners een bijbehorend integraal plan op met als doel de overlast te beperken. Denk hierbij aan cameratoezicht en/of in combinatie met infoavonden voor ouders en betrokken jeugdigen.	Continu
- We zetten behalve op de groep als collectief ook in op de individuele jongere in een groep en het netwerk hieromheen. Denk bijvoorbeeld aan repressie richting de harde kern en laagdrempelige contacten met betrokken professionals voor de overige jongeren uit de groep.	Indien nodig
- We focussen ons op de verbinding tussen zorg en veiligheid. Ook in de uitvoering van interventies die te maken hebben met preventie enerzijds en repressie anderzijds zoeken we de verbinding. Denk hierbij aan de inzet van de handhavers, toezichthouders, jongerenwerkers en die van de straatcoaches waarbij deze in gesprek gaan met de jeugd.	Continu
- We bekijken hoe we de problematiek rondom lachgas aan kunnen pakken nu een landelijk verbod lijkt uit te blijven.	2023

2.4 Fysieke veiligheid en rampen en crisisbeheersing

Wat willen we bereiken?

Een veiligheidsregio is een gebied waarin wordt samenwerkt door verschillende besturen en diensten ten aanzien van taken op het terrein van brandweerzorg, rampen- en crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening (GHOR) en handhaving van de openbare orde en veiligheid. We zien een trend waarin de crisissen waarmee we te maken krijgen steeds vaker bovenregionaal of landelijk de oorsprong kennen en tevens een meer sociale impact en aanleiding hebben. Een goede samenwerking tussen hulpverleningsdiensten, overheden, bedrijven en inwoners is daarbij belangrijk. De Veiligheidsregio is een vorm van verlengd lokaal bestuur en heeft een gemeenschappelijke regeling als juridische grondslag.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Kwaliteitsverbetering van bevolkingszorg en crisiscommunicatie waardoor we beter kunnen inspelen op de maatschappelijke uitdagingen*
- *Doorontwikkeling lokale crisisorganisatie waardoor we nog beter in kunnen spelen op crises*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?
Niet van toepassing.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We participeren actief in de Veiligheidsregio. We hebben hier met name een rol in de Bevolkingszorg, communicatie.	Continu
- De afgelopen tijd hebben we veel extra inzet gepleegd voor de coronacrisis en de opvang vluchtelingen uit Oekraïne. Mocht de komende jaren wederom extra inzet nodig zijn voor deze of andere crisissen dan leveren we deze.	
- We kiezen ervoor de Veiligheidsregio door te laten groeien naar een informatie gestuurde netwerkorganisatie en zijn betrokken bij de ontwikkeling hiervan.	Continu
- We zorgen ervoor dat alle partijen in staat zijn om vanuit hun rol incidenten te bestrijden. We doen dit door te zorgen voor relevante opleidingen en oefeningen maar ook door het up to date houden en aanscherpen van werkwijzen en draaiboeken. Het hoogwater van afgelopen zomer heeft laten zien dat ook waterbeheer een onderwerp is dat we niet mogen vergeten hierin.	Continu
- We streven naar het behoud van sterke kolommen Brandweer, GHOR en Bevolkingszorg. Hierbij zetten we met name in op versteviging van de brandweerorganisatie.	Continu
- Afgelopen jaar zijn de kazernes overgedragen aan de Veiligheidsregio. Nieuwbouw voor de Osse Kazerne staat gepland voor 2024.	2024

2.5 Integriteit en veiligheid

Wat willen we bereiken?
Binnen dit veld gaat het om polarisatie, maatschappelijke onrust, ondermijnende criminaliteit, weerbare overheid/weerbaar bestuur, informatie veiligheid, en ambtelijke/bestuurlijke integriteit.

Een weerbare overheid is essentieel om structureel tegendruk te bieden aan ondermijning. Daarmee voorkomen we dat overtreders van wet- en regelgeving de grondbeginselen van onze democratische rechtsstaat ondergraven. De actuele context van verhardende georganiseerde criminaliteit en de toenemende mate van agressie tegen en intimidatie van ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers benadrukken de urgentie om de weerbaarheid van onze overheidsorganisaties te versterken. Weerbaarheid is een organisatie brede aangelegenheid die het domein van de openbare orde en veiligheid overstijgt. Noodzakelijk is een gedragen en duurzame beweging waaraan de hele organisatie vanuit eigen rollen en verantwoordelijkheden een bijdrage levert: van burgemeester, college, gemeentesecretaris en gemeenteraad tot het ambtelijk apparaat.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Het zoveel mogelijk verstoren van ondermijnende criminaliteit en het vergroten van het vertrouwen in de overheid.*
- *Het vergroten van awareness en het op peil houden en vergroten van het kennisniveau van de professionals. Vergroten van het vertrouwen van inwoners in de overheid.*
- *Vergroten van digitale weerbaarheid van inwoners en ondernemers om slachtoffer- en daderschap te voorkomen*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
BIBOB breder inzetten	- Opstellen van een plan van aanpak om Bibob breder en effectiever in te zetten	X			
	- Het plan van aanpak uitvoeren	X	X	X	
	- Evalueren		X		X
Preventieve aandacht voor cybercriminaliteit	- Het opstellen van een plan van aanpak digitale criminaliteit	X			
	- Het plan van aanpak tot uitvoer brengen	X	X	X	X
	- Evaluatie en bijstelling van de aanpak				X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We zorgen voor een bredere en effectievere inzet van het toepassingsbereik van de Bibob-beleidsregel. Bibob wordt hiermee integraler geborgd in de organisatie.	Continu
- Het herijken van het Bibob-beleid op basis van de laatste wetswijziging(en) van de Wet Bibob.	2023
- We pakken doorlopend casuïstiek en projecten op. Intern of onder het samenwerkingsverband van de Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland	Continu
- We werken blijvend samen met regionale partners zoals gemeente Bernheze, politie, OM, de Belastingdienst, douane, omgevingsdienst, de belastingsamenwerking, Veilig thuis, enz..	Continu
- Doorontwikkeling samenwerking team Veiligheid, VTH en team IBOR-TH. Dit om ketengerichter op te kunnen treden en betere advisering en handhaving te bewerkstelligen.	Continu
- De provincie en Taskforce-RIEC hebben een weerbaarheidsnorm ontwikkeld voor alle gemeenten. De norm houdt in dat gemeenten een gezamenlijk basisniveau hebben op vlak van weerbaarheid en aanpak ondermijnende criminaliteit. Daarmee willen we het waterbedeffect voorkomen.	Continu
- De interne informatiepositie op het thema ondermijning willen we verbeteren. Het startpunt is het afnemen van de zelfscan informatiepositie om kansen in beeld te krijgen om de informatiepositie structureel te verhogen en het geven van opvolging daarvan. Ook gaan de we de komende jaren meer investeren op informatiebeveiliging vanuit de processen op ondermijnende criminaliteit. Om hieraan te kunnen voldoen zal er op termijn formatie ingezet moeten worden op informatieverzameling en analyse.	Continu
- De coördinator van het MIT zorgt ervoor dat de toezichthouders en boa's geregeld worden getraind en opgeleid voor het herkennen van signalen en benodigde bevoegdheden.	Wanneer nodig
- We zorgen voor een interne en externe communicatiestrategie gericht op bewustwording ter versterking van de weerbaarheid, over de aanpak van ondermijnende criminaliteit (casuïstiek, controles, interventies) en stimuleren van bewustwording en signalering van ondermijning bij de inwoners en bedrijven.	Continu
- In afstemming met partners werken we met een preventieve aanpak cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit gericht op inwoners en ondernemers om slachtoffers en daders te voorkomen.	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken met een lokale aanpak mensenhandel waarin de gemeente verantwoordelijk is voor de preventie, signalering, handhaving en veiligheid en zorg.	Continu

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Om als gemeenschap duurzaam samen te leven (SDG11) is het onder andere van belang om mensen een veilige woon- en werkomgeving (SDG16) te bieden. Dat wil zeggen het tegengaan van criminaliteit en overlast, het veilig mogelijk maken van evenementen en de voorwaarden scheppen voor een zuiver democratisch proces (integriteit). Dat doen we samen met partners (SDG 17), waar mogelijk door integraal op te trekken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma.

Veiligheidsregio Brabant-Noord

De Veiligheidsregio Brabant-Noord omvat Brandweer Brabant-Noord, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en Bevolkingszorg. In de veiligheidsregio werken zij met de 11 gemeenten en de GGD samen op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en bevolkingszorg. Ook de Nationale Politie, de Meldkamer Oost-Brabant, het Waterschap Aa en Maas, het Waterschap De Dommel en het Regionaal Militair Commando-Zuid werken samen binnen de veiligheidsregio.

Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost is een netwerksamenwerking waarin veiligheid, zorg en lokaal bestuur samenkomen voor de integrale aanpak van complexe problematiek. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast en recidive, waarbij wordt ingezet op gedragsverandering en verbetering van kwaliteit van het leven van de betrokkene(n).

3.3 Beleidskaders

1. Beleid integrale veiligheid 2023-2026 basisteam Maasland
2. Regionaal Veiligheidsplan Oost-Brabant 2023-2026
3. Jaarplan Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost
4. Beleidskader Veiligheidsregio Brabant-Noord
5. Beleid Gebiedsverbod Oss 2017
6. Beleidsregel aanpak woonoverlast 2017
7. Notitie cameratoezicht gemeente Oss
8. Beleidsregel Wet Bibob 2021 gemeente Oss

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Rapportcijfer veiligheid	*Veiligheids monitor*	-	7,2	-	7,4	7,4
Incidentmeldingen verwarde personen	politie	267	360	489	537	
Inzet bestuursrechtelijke maatregelen	Gemeente					
- Waarschuwing gebiedsverbod		1	1	0		
- Gebiedsverbod		2	36	1	1	
- Waarschuwing gedragsaanwijzing		0	1	0		
- Gedragsaanwijzing		0	1	2	1	
- inzetten cameratoezicht in het kader van de openbare orde		3	0	1		
-inzetten veiligheidsrisicogebied		1	1	0	2	
- noodverordening of noodbevel					1	
Incidentmeldingen jeugdoverlast	politie	308	387	440	428	400
Controles waarbij hennep en/of harddrugs is aangetroffen (13b)	Gemeente					
- waarna bestuurlijke waarschuwing		11	12	8	3	
- waarna sluiting pand		21	17	12	10	
Interne BIBOB-toetsen		80	84	144	165	
- waarna BIBOB toetsen door landelijk bureau BIBOB		5	2	6	3	

* We hebben niet overal een streefcijfer opgenomen omdat dit acties zijn die uitgevoerd worden als reactie op een openbare ordeverstoring of op het aantreffen van bijvoorbeeld hennep in een woning.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Verwijzingen Halt 12-17 jaar per 1.000 inwoners van 12-17 jaar	6	7	2021
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	18,16	17,57	2021
Diefstallen uit woning per 10.000 inwoners	15,46	13,45	2021
Overlast verward persoon per 10.000 inwoners	58,4	74,47	2021
Overlast door dakloos persoon per 10.000 inwoners	16,32	15,30	2021
Overlast jeugd per 10.000 inwoners	46,26	71,79	2021
Drugsdelicten per 10.000 inwoners	5,08	6,59	2021

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

Niet van toepassing.

4.2 3O-ontwikkelingen

Niet van toepassing.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

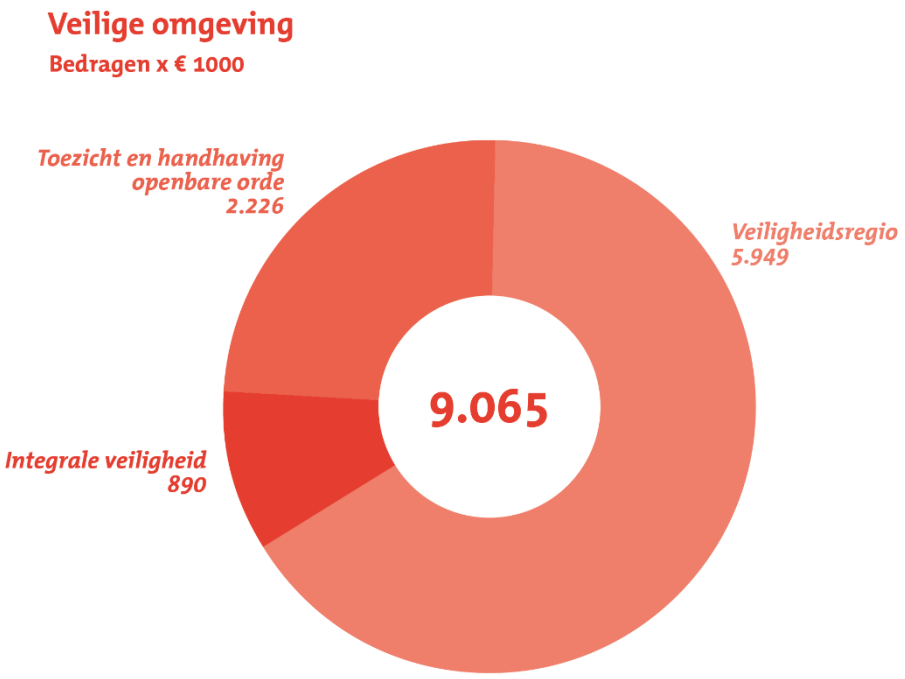
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	8.057	8.745	8.746	8.746	8.746
Baten	-92	-92	-92	-92	-92
Saldo	7.966	8.653	8.654	8.654	8.654
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0	0
Totaal bestaand beleid	**7.966**	**8.653**	**8.654**	**8.654**	**8.654**
Budgettair neutrale wijzigingen	152	320	320	320	320
Totaal programma	**8.118**	**8.973**	**8.974**	**8.974**	**8.974**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2023**
Integrale Veiligheid	46
Totaal Programma	**46**

Programma 9. Besturen in verandering van tijden

1. Inleiding

De samenleving is vol in beweging op veel terreinen en als gemeente bewegen we mee. Dat vraagt wat van de gemeenteraad: de eigen oriëntatie, maar ook van de ondersteuning van de raad. De komende jaren werkt de gemeenteraad met het Gemeentelijk Manifest, als belangrijk fundament voor het eigen functioneren en de verhouding met het College van B&W en de organisatie.
In het recente verleden hebben we een stevige bodem kunnen leggen onder onze ambitie voor de 100.000 gemeente. Kwalitatief en kwantitatief hebben we de formatie kunnen uitbreiden, waardoor uitvoeringskracht en strategisch vermogen zijn toegenomen. De komende jaren bouwen we hier met volle kracht aan verder. Onze positie op de zeer krappe arbeidsmarkt is goed. Maar het vraagt van ons extra inspanning om goede mensen binnen te halen. Arbeidsmarkt communicatie wordt in 2023 een belangrijk speerpunt
We zijn er nog niet. We zien dat we de bedrijfsvoering op sommige plekken is achter gebleven en dat vraagt extra inzet van mensen en introductie van nieuwe systemen. Neem Office 365 als voorbeeld.
Onze organisatie leert steeds meer open te staan voor initiatieven en innovatie, ruimte te geven en durven loslaten. We gaan op de ingeslagen weg voort door in te zetten op het versterken van de verbindingen met de samenleving via bijvoorbeeld extra aandacht voor participatiebeleid en het stimuleren van initiatieven uit de samenleving via ontwikkelbudgetten. Daarnaast zien we dat bestuur en ambtelijke organisatie zich steeds beter positioneren in verschillende netwerken, zoals VNG commissies, dagelijks Bestuur G40 of in de regio.
We zijn ook een dienstverlenende en digitale organisatie. Onze inwoners en ondernemers geven steeds vaker de voorkeur aan het digitale kanaal. Digitalisering en robotisering, aangevuld met data gestuurd werken, helpt ons sneller en effectiever te werken en betere dienstverlening te bieden. Ook voor mensen die niet digitaal vaardig zijn, blijven wij toegankelijk.
Tenslotte gaan we door met het langjarige programma Schadewijk. De komende jaren zullen vooral gedomineerd worden door fysieke veranderingen in de wijk: het vervangen van oude woningen door duurzame nieuwbouw. Daarbij zal veel aandacht uitgaan naar de sociale impact die deze veranderingen met zich meebrengen.

2. Programma-onderdelen

2.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?
Het bestuur van Oss is integer en transparant. Het gesprek tijdens de besluitvorming is gericht op de zaak en niet op de persoon. Onze inwoners voelen zich betrokken bij de gemeenschap en herkennen de ruimte om deel te nemen aan onze besluitvormingsprocessen en aan activiteiten voor de gemeenschap in brede zin.
De gemeenteraad wil zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol goed invullen. We zijn kritisch op de manier waarop we vergaderen. Het moet duidelijk zijn hoe besluiten tot stand komen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Een transparant, interactief en zorgvuldig besluitvormingsproces*
- *Een zichtbare, moderne gemeenteraad die aansluiting heeft bij nieuwe ontwikkelingen in onze gemeente*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Meerjarige raadsagenda	Uit de evaluatie van het Vergaderstelsel kwam naar voren dat de raad behoefte heeft aan een lange termijn planning zodat de Agendacommissie beter in staat wordt gesteld om de agenda's vorm te geven. Het College wil ook aan de slag met een meerjarige raadsagenda. De Raadsgriffier en de Gemeentesecretaris bereiden dit voor.	X			

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
2. Open in gesprek over ambities, kaders en uitgangspunten	Als vervolg op de raadsagenda gaan we die onderwerpen benoemen waar College en Gemeenteraad aan de voorkant van het besluitvormingsproces gezamenlijk ruimte geven om de raad goed in positie te brengen. Ook hier speelt de Agendacommissie een belangrijke rol.	X			
3. Regionale samenwerking en lobby-dossiers	We gaan door met onze inzet om de raad meer grip te laten krijgen op de regionale samenwerkingsverbanden. Zowel het College als de raad zal hier aandacht voor moeten houden.	X	X	X	X
	Oss is vertegenwoordigd in verschillende regionale en landelijke verbanden, bijvoorbeeld in commissies van de VNG. We proberen hierbij op de juiste momenten de raad te betrekken.	X	X	X	X

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Manifest Gemeente Oss In een manifest spreken we met elkaar af hoe we binnen de gemeente Oss als raad, college en ambtelijke organisatie met elkaar samenwerken ten dienste van de inwoners van onze gemeente. In het manifest onderstrepen wij onze gezamenlijke centrale waarden en werken deze verder uit in uitgangspunten voor ons onderlinge samenspel, de informatievoorziening en verantwoording van het college aan de raad.	Q1/2023
- Verbeteren vergaderstelsel We gaan aan de slag met de doorontwikkeling/verbetering van het vergaderstelsel. In 2023 leggen we onze nieuw vergaderregels vast in het Reglement van Orde.	Q4/2023
- Versterken Raadsgriffie De taken voor de Gemeenteraad worden steeds zwaarder en complexer. We groeien door naar een 100.000 plus gemeente. De gemeenteraad van Oss wil een sterke, duale raad zijn. We willen dat de ondersteuning van de Raadsgriffie met deze ambitie meegroeit.	Q1/2023
- Opkomst Gemeenteraadsverkiezingen De opkomst van de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 was laag. Dit is een landelijke trend, maar we willen toch als Gemeenteraad met elkaar in gesprek over wat we kunnen doen om de opkomst in 2026 hoger te laten zijn.	Q4/2023
- Jeugd/Jongeren en lokale democratie We gaan onze activiteiten voor jeugd en jongeren zoals Democracity en Klassenbezoek weer opstarten. Als er voldoende animo is gaan we ook Jeugdgemeenteraad weer organiseren.	Q1/2023
- Raadscommunicatie We willen de zichtbaarheid van de gemeenteraad vergroten. We willen investeren in goede raadscommunicatie, onder andere via social media.	Q2/2023

2.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

De kern van ons bestaansrecht is goede dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers. De dienstverlening van de gemeente Oss is breed en bestrijkt veel onderwerpen en is geen eenheidsworst. De visie op dienstverlening geeft invulling aan en is het vertrekpunt voor toekomstbestendige excellente dienstverlening. De gemeente Oss is een dienstverlenende organisatie. Al onze medewerkers ongeacht hun functie zijn ambassadeur van de gemeente Oss. Hun handelen is mede bepalend voor de ervaren dienstverlening.
Voor de uitvoering van de visie op dienstverlening werken we vanuit een strategische agenda.Deze agenda bevat doelstellingen die zorgen voor betrouwbare en toegankelijke dienstverlening. Voor wat betreft de uitvoering van de strategische agenda, is afgesproken dat alle afdelingen in hetzelfde tempo dezelfde koers gaan varen. De komende jaren leggen we de focus op meer en betere ketensamenwerking, beter gebruik van data en organisatiebrede monitoring van onze dienstverlening. Daarbij haken we aan op bestaande programma's (data) en projecten en participeren we vanuit dienstverlening in nieuwe projecten zoals bijvoorbeeld de aanbesteding voor telefonie. Met behulp van de strategische agenda dragen we bij aan betrouwbare dienstverlening en oplossingen in de klantprocessen van onze inwoners. .

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Een sterke dienstverlenende organisatie.*
- *Sterke sturing en monitoring op effectieve kwalitatieve dienstverlening.*
- *Meer uniformering in de standaardisering en digitalisering van onze organisatie en processen.*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Kwaliteit dienstverlening	- Kernwaarden en uitgangspunten dienstverlening zijn geborgd in beleidstukken, inkoopcontracten, afdelingsplannen.	X	X	X	X
	- Uitvoering geven aan de strategische agenda dienstverlening.	X	X	X	X
	- Coachen en begeleiden van medewerkers op houding, gedrag, kennis en vaardigheden.	X	X	X	X
2. Sturing en monitoring	- Inrichten van een ketenorganisatie waarbij de klantvraag leidend is. -	X	X	X	X
	- Ontwikkelen dienstverleningsdashboards.	X	X	X	X
	- Plan-Do-Check-Act (PDCA) cyclus koppelen aan belangrijke primaire processen.	X	X	X	X
	- Periodieke verantwoording door middel van rapportages.	X	X	X	X
3. Digitalisering	- We bevorderen digitale dienstverlening, die meer tijd en plaats onafhankelijk plaats vindt. Uiteraard is persoonlijk contact altijd mogelijk.	X	X	X	X
	- Doorontwikkeling website www.oss.nl en digitale loket.	X	X	X	X
	- Aanbesteding Telefonie (communicatieplatform).	X	X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We gaan de strategische agenda dienstverlening vertalen naar financiële consequenties. Welke middelen/systemen zijn nodig om onze dienstverlening te optimaliseren en toekomstbestendig te maken. De consequenties verwerken wij in een investeringsoverzicht voor dienstverlening. We verwerken dit bij de komende programmabegrotingen.	Q2/2023
- We starten met een onderzoek naar mogelijkheden/systemen om onze online dienstverlening (website) transparanter te maken voor onze inwoners.	Q4/2023
- We gaan aan de slag met de aanbesteding van de Telefonie omgeving. We starten met een marktverkennend onderzoek om een beeld te krijgen van de (technische) mogelijkheden die er zijn. Vervolgens stellen we een Programma van Eisen en Wensen op. Volgend jaar komen we met een tijdspad en een investeringsoverzicht.	Q4/2023
- We gaan de vindbaarheid van informatie op de website verder verbeteren waardoor het voor onze inwoners nog gemakkelijker wordt om informatie snel te vinden.	Q4/2023
- We gaan het beheer van de website (rollen en taken) actualiseren.	Q3/2023
- We starten met het benoemen van prestatie- en effect-indicatoren. In 2023 benoemen we welke dit zijn en ontwikkelen we een monitor.	Q4/2023
- We nemen de kernwaarden en uitgangspunten van dienstverlening actief op in alle beleidsstukken, processen, projecten en afdelingsplannen.	Continu
- We zijn aangehaakt bij het programma Data en stemmen gezamenlijke doelen en activiteiten met elkaar af.	Continu

2.3 Organisatie en personeel

Wat willen we bereiken?

We bouwen de komende jaren met volle kracht verder aan onze 100.000 + organisatie. Met de basis op orde en strategisch uitstekend toegerust. We streven excellente uitvoering na en we werken aan de vraagstukken van morgen. Bij onze ambities hoort een gemeentelijke organisatie die open staat voor initiatieven en innovatie, ruimte geeft en durft los te laten. Daarbij zetten we de komende jaren in op de zeven punten uit de Organisatie visie: ons antwoord op de vraag van de gemeenteraad uit 2021 wat er nodig is om een 100.000+gemeente te worden en blijven.

Onze organisatie visie rust op drie pijlers. De eerste wordt gevormd door de beweging naar de rechter kwadranten van het NSOB-model. Meer samenwerken met en aansluiten bij wat er leeft in de samenleving. Participatie, co-creatie, open staan voor initiatieven in de samenleving zijn hier voorbeelden van.

De tweede pijler is het Koersdocument 3x3. Hierin hebben wij in 2018 de koers van de organisatie beschreven: keigoed zijn in het werk van nu en morgen, samenwerken is een vanzelfsprekendheid en werken vanuit de bedoeling. Deze koers is springlevend en levert ook de komende jaren inspiratie voor ons handelen en denken.

De derde pijler zijn de Global Goals. We hebben het er niet zo vaak over, maar we werken dagelijks keihard aan duurzaamheid, kwaliteit van onderwijs, armoede bestrijding of klimaatadaptatie. Drie jaar op rij zijn we verkozen tot meest inspirerende Global Goals Gemeente en graag gaan we door op de ingeslagen weg. Niet als afvinklijst, maar als een permanent achtergrond geluid dat richting geeft.

Vanuit de organisatievisie zetten we in op de volgende 7 pijlers:

1. Een bewegende organisatie:
    - We werken aan complexe maatschappelijke vraagstukken en aan dagelijkse dienstverlening voor onze inwoners. We zorgen ervoor dat onze medewerkers opgeleid en toegerust zijn voor deze taken. Daarbij leggen we de komende jaren het accent op digitale en participatie vaardigheden.
    - De afgelopen jaren hebben we gesleuteld aan de organisatie structuur. We denken dat deze nu stevig staat. Op voor de hand liggende kleinere aanpassingen na, willen we geen grootschalige structuuraanpassingen doorvoeren. Wel investeren we in wenbaarheid en aanpassingsvermogen
    - We doen graag mee met vernieuwingen, experimenten, uitproberen en pilots. We worden wel selectiever, zowel in aantal als in het beoordelen wat zijn bijdragen aan maatschappelijke waarde.
2. Werken vanuit de bedoeling:
    - Inmiddels staat er een substantiële groep medewerkers die het gedachtegoed van werken vanuit de bedoeling verder brengt. Zij zijn leidend in het ontwikkelen van ons vakmanschap op dit gebied.
3. Verstevigen van strategische slagkracht:
    - We hebben het vermogen zware projecten uit te voeren. We zijn aangesloten op belangrijke partners, realiseren toekomstvisies, hebben senioriteit en tonen publiek leiderschap.
    - We brengen onze strategen beter in positie en versterken onze deelname in lokale, regionale en landelijke netwerken. Zoals bij de provincie, de G40 en de VNG
4. Verstevigen van projectmatig werken
    - We verstevigen projectmatig werken door de kennis en kunde over de methode projectmatig creëren verder uit te bouwen en toe te passen.
    - We introduceren portfoliomanagement om op de voortgang te sturen in de hele keten: van de keuze voor een project tot de afronding en eventuele overdracht naar de lijn.
    - Wij zijn in 2021 gestart met een afdeling Projecten in het ruimtelijke domein. In 2024 beoordelen we of we ook andere projecten onder brengen in deze afdeling.
    - We verstevigen programmamanagement.
5. Digitalisering, standaardisering en data gesteund werken:
    - Zie hiervoor het onderdeel 2.2 Digitalisering en datagedreven werken
6. Strategische personeelsontwikkeling
    - Met uitdagend werk, een fijne sfeer, korte lijnen, passende secundaire arbeidsvoorwaarden en voldoende ontwikkelkansen houden we onze trotse en bevlogen medewerkers aan boord
    - We verkennen continue het huidige werk en toekomstige vraagstukken, zodat we op tijd competenties en kwaliteiten van morgen ontwikkelen of weten welke kwaliteiten we uitvragen bij werving.
    - We trekken nieuwe collega's aan door sterke en herkenbare profilering op de arbeidsmarkt. We professionaliseren en digitaliseren het proces werving en selectie en het inwerken van nieuwe collega's verder.
    - We werken aan het terugdringen van verzuim en bevorderen werkplezier met het Vitaliteitsprogramma en door de methodiek Positieve gezondheid uit te breiden.
7. Excellente uitvoering en gezonde zakelijkheid:
    - Op tal van terreinen maken we de dienstverlening voor onze inwoners beter, toegankelijker en sneller beschikbaar.
    - Zie daarnaast ook hoofdstuk 2.4, voor de gemeente brede aanpak van de uitwerking van de Visie op Dienstverlening.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Een organisatie die open staat voor initiatieven en innovatie, ruimte geeft en durft los te laten*
- *Een organisatie die actief is in de relevante netwerken om de bestuurlijke ambities beter waar te maken*
- *Een organisatie die kwantitatief en kwalitatief de korte en lange termijn koers kan waarmaken en keuzes voorlegt ten aanzien van de haalbaarheid van ambities*
- *Een organisatie die meer strategisch opereert en werken vanuit de bedoeling omarmt*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
We richten onze organisatie kwalitatief en kwantitatief zo in dat we de korte én lange termijn-koers kunnen waarmaken. & We willen dat onze organisatie, in samenspel met bestuur, meer strategisch opereert in netwerken. Hiervoor stellen we een lobbyagenda op die is afgeleid van de langere termijnkoers. & We willen een houding van de organisatie die gebaseerd is op 'Ja mits..'. Respons op ideeën en voorstellen van inwoners is snel en eenduidig. We werken daarbij meer 'volgens de bedoeling' en minder vanuit regels en voorschriften.	1. Een bewegende organisatie - Investeren in digitale en participatie vaardigheden	X	X	X	X
	- Investeren in wendbaarheid en aanpassingsvermogen	X	X	X	X
	- Selectief meedoen met vernieuwingen, experimenten en pilots	X	X	X	X
	2. Werken vanuit de bedoeling				
	3. Verstevigen van strategische slagkracht - Deelname in lokale, regionale en landelijke netwerken	X	X	X	X
	4. Verstevigen van projectmatig werken - Uitbouwen en toepassen van methode projectmatig werken	X	X	X	X
	- Introduceren van portfoliomanagement	X	X	X	X
	- Uitbreiden afdelingen projectmatig werken		X	X	X
	- Verstevigen programmamanagement	X	X	X	X
	5. Digitalisering, standaardisering en datagesteund werken				
	6. Strategische personeelsontwikkeling - Profilering op de arbeidsmarkt	X	X	X	X
	- Terugdringen ziekteverzuim en bevorderen werkplezier	X	X	X	X
	7. Excellente uitvoering en gezonde zakelijkheid				

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteiten	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)
– We vergroten de digitale vaardigheden van de medewerkers om digitaal samenwerken gemakkelijker te maken door hierop een programma aan te bieden met maatwerk afhankelijk van de aard van het werk.	Q2/2023
– Op basis van de visie op Participatie en Gemeenschapsgericht werken zetten we een leerprogramma op om de organisatie toe te rusten.	Q4/2023
– Deelnemers van de leergangen "werken vanuit de bedoeling" organiseren zich in een (leer)netwerk waarin ze verdere verdieping voor henzelf en andere geïnteresseerden tot stand brengen.	Q1 t/m Q4/2023

Activiteiten	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)
– We organiseren inspiratie-sessies “werken volgens de bedoeling”, rekening houdend met de diversiteit van werkzaamheden binnen de verschillende domeinen.	Q2 en Q4/2023
– Jaarlijks evalueren we de voortgang vanuit werken volgens de bedoeling en bepalen we de vervolgstappen.	Continue
– We zetten een netwerk van strategen op, waarbij het ontwikkeltraject het voertuig vormt.	Q1 t/m Q4/2023
– We versterken de deelname in lokale, regionale en landelijke netwerken, zoals VNG, G40 en Regio.	Q1 t/m Q4/2023
– We gaan door met de opleidingen op het gebied van projectmatig werken en verankeren de werkwijze in onze organisatie.	Q1 t/m Q4/2023
– We starten met een intervisie- en ontwikkeltraject voor onze programmamanagers	Q1 t/m Q4/2023
– We professionaliseren onze aanpak van portfolio management: een systematische wijze van werken van de keuze voor een project tot en met de afronding.	Q2, 3 en 4/2023
– We voeren het arbeidsmarktcommunicatieplan uit langs drie lijnen: proactieve werving, arbeidsmarktcommunicatie en processen.	Q1 t/m Q4/2023
– We vernieuwen het introductieprogramma voor nieuwe medewerkers en verbeteren het indiensttredingsprogramma.	Q1/2023

2.4 Digitalisering en datagedreven werken

Wat willen we bereiken?

Wij nemen de uitdaging aan om de kracht van de digitalisering verder te benutten. Digitalisering zet ons bedrijfsmodel de komende jaren op zijn kop. Voor veel werkzaamheden en producten vormt de ICT de ruggengraat. We denken na over nieuwe concepten: hoe geven wij de verbinding met inwoners en anderen in de samenleving vorm, als veel van onze werkprocessen gedigitaliseerd zijn? We houden daarbij oog voor de risico’s en ongewenste neveneffecten. Voor ethische vraagstukken rondom data en algoritmen werken we aan uitgangspunten en protocollen. We zorgen ervoor dat iedereen mee kan doen in de digitale samenleving. Ook de mensen die extra hulp nodig hebben.

De digitalisering gaat verder dan ICT. Het gaat juist om de samenhang tussen wat er aan informatievoorziening, ICT, data en organisatie (verandering) nodig is om de digitaliseringsambitie van onze gemeente te realiseren. Daarvoor is een I-strategie gemaakt die inzicht geeft in de randvoorwaarden, activiteiten en resultaten die nodig zijn op weg naar een veilige, mensgerichte, transparante, effectieve en digitale toekomst. De I-strategie vormt ons kompas voor de komende jaren.

We gaan de **I** *(van informatievoorziening)* in het hart brengen: Daarmee geven we digitalisering en waardevolle data vanaf het begin een plaats in onze beleidsontwikkeling en uitvoeringsprocessen. Dat we ons bewust zijn van de kansen van digitalisering en de keerzijde ervan. We houden ons actiever bezig met de wijze waarop nieuwe technologie een plek in de samenleving krijgt en we zijn ons bewust van de impact van innovaties op maatschappelijke waarden.

We versterken de Informatiebeveiliging. Daarbij is onze visie *“Wij zijn een betrouwbare overheid. Informatiebeveiliging is randvoorwaarde voor al ons handelen en is integraal onderdeel van ieders werk.”* We werken aan een robuuste ICT architectuur die de basis is voor een sterke technische infrastructuur. De informatie van onze gemeente is duurzaam toegankelijk, vindbaar, juist, volledig en betrouwbaar. Als een betrouwbare overheid zijn wij verplicht om de informatievoorziening op orde te hebben. Beschikbare en juiste data zijn onmisbaar voor goede dienstverlening, goede bedrijfsvoering en goede beleids- en besluitvormingsprocessen. Net als databewuste en datavaardige medewerkers. Het programma 'Naar Data met waarde(n)’ loodst ons de komende jaren richting een datagedreven organisatie. Daarin wordt ook gewerkt aan ethisch verantwoord gebruik van data, algoritmes en analysemodellen. Met goed denkwerk vooraf en gebaseerd op duidelijke kaders, houden we regie op de effecten in de samenleving. Techniek staat hier niet centraal; werken met data is vooral mensenwerk.

Met de invoering van Office 365 voeren we sterke verbeteringen door voor de ondersteuning van de organisatie. Daarnaast worden verbeteringen op gebied van informatiebeveiliging en privacy gerealiseerd en worden automatisch updates uitgevoerd waardoor de applicatie altijd up to date is. Helaas krijgen wij te maken met een nieuw licentie systeem: het abonnementsmodel, dat een stuk duurder is. Voor de invoering van Office 365 maken we gebruik van de VNG overeenkomst met Microsoft en hebben we incidentele en structurele extra middelen nodig.
De Wet open overheid (Woo) regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Naast verbetering van de informatie-huishouding van de overheid beoogt de Woo kortweg de toegang tot overheidsinformatie voor iedereen te vergroten door de actieve openbaarmaking te bevorderen. Dit betekent dat de overheid uit zichzelf (de wettelijk aangewezen categorieën) documenten openbaar moet maken. In de Woo blijft de mogelijkheid bestaan om de overheid te verzoeken om documenten, die nog niet (actief) openbaar zijn gemaakt, alsnog openbaar te maken, de Wob is een onderdeel van de Woo geworden.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Wij zijn een mens gedreven organisatie, die steeds beter gebruik maakt van waardevolle data*
- *Informatiebeveiliging is randvoorwaarde voor al ons handelen en is integraal onderdeel van ieders werk*
- *We werken aan een robuuste ICT architectuur die de basis is voor een sterke technische infrastructuur*
- *De informatie van onze gemeente is duurzaam toegankelijk, vindbaar, juist, volledig en betrouwbaar*
- *We hebben een moderne en wendbare IT architectuur en infrastructuur die de digitaliseringsambitie van de organisatie optimaal faciliteert*
- *We verbeteren onze informatiehuishouding en bevorderen actieve openbaarmaking op basis van de Wet Open Overheid*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Ontwikkeling naar data gedreven organisatie	- Verbeteren van data kwaliteit	X	X		
	- Betere toegang tot data ontwikkelen	X	X		
	- meer waarde met data creëren / algoritme en sensorregister beschikbaar stellen / Ethisch kader opstellen met raad	X	X		
	- Data vakmanschap ontwikkelen	X	X	X	X
2. Veilig omgaan met informatie	- Cybersecurity crisiscommunicatie verbeteren	X	X	X	X
	- Bewustwordingsprogramma informatiebeveiliging	X			
	- Monitoring, analyse en rapportage tooling uitbreiden	X	X	X	X
	- Identity & Accessmanagement (IAM) is een belangrijke randvoorwaarde voor informatieveiligheid en een betrouwbare en veilige IT bedrijfsvoering, Hierin krijgen gebruikers toegang tot de juiste applicaties en bronregistraties.	X	X	X	X
	- nieuw toegangspassen systeem gebouwen	X			
	- Camera beveiliging gemeentebreed	X	X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We verbeteren de kwaliteit van data door rollen en verantwoordelijkheden t.a.v. data scherp te definiëren, zowel voor bronhouders als afnemers. We zorgen voor efficiëntere bijhoudingsprocessen en denken daarbij voor het grotere belang; data wordt bijgehouden zodat anderen er gebruik van kunnen maken. Hierin sluiten we onder andere aan bij de Wet Open Overheid.	Q4/2023 daarna continu
- Ons doel is om betere toegang tot data te organiseren zodat data makkelijk te vinden, duurzaam toegankelijk, juist, volledig, betrouwbaar en transparant is. Zowel voor de interne organisatie als voor de inwoner, ondernemer of ketenpartner.	Q4/2023
- We willen het optimale uit de beschikbare data halen, waardoor betere inzichten ontstaan of voorspellingen gedaan kunnen worden. Naast wetgeving speelt ethiek hierin een belangrijke rol. Daarvoor stellen we richtlijnen op die houvast geven en tegelijkertijd innovaties niet belemmeren. We stellen een ethisch kader op samen met de gemeenteraad.	Q1/2024
- We denken na over het gebruik van algoritmes. We richten eerst een bestuurlijk proces in om de basis te vormen voor het inzetten van algoritmes.	Q1/2024
- Sensoren generen enorme hoeveelheden data voor allerlei doeleinden. Ten aanzien van privacy en ethiek liggen er echter ingewikkelde vraagstukken onder het gebruik van sensoren. Daarom stellen wij sensorbeleid op. Zodat voor iedereen duidelijk is waar sensoren worden ingezet, wat de sensoren meten en wat er met deze dat wordt gedaan.	Q3/2024
- Datavakmanschap is niet alleen een kwaliteit van data professionals. Een heel groot deel van de organisatie moet zich bewust zijn van de do's en dont's van het werken met data. Het vergt een flinke investering in tijd en middelen om de organisatie hier in zijn geheel in mee te nemen.	Q4/2025 daarna continu
- Cybersecurity crisiscommunicatie verbeteren we door het uitwerken van een cybersecurityplan met bijbehorende cyberscenariokaarten. Daarnaast voeren we cyber oefeningen uit.	Q1/2023
- We gaan verder met het bewustwordingsprogramma voor informatiebeveiliging en privacy. Dit doen we onder andere door een communicatiecampagne en phisingtesten. Dit zijn testen om erachter te komen weerbaar en bewust wij als organisatie zijn als hackers ons aanvallen met behulp van de email.	Continu
- We breiden onze monitoring, analyse- en rapportagetooling verder uit te behoeve van informatiebeveiliging. Die informatie die er hieruit krijgen geeft ons beter actueel inzicht van de mate waarin het netwerk veilig is en onze systemen en hard- en software functioneren.	Q4/2023
We verbeteren de algemene toegangsbeveiliging met: - Identity & Accessmanagement (IAM) is een belangrijke randvoorwaarde voor informatieveiligheid en een betrouwbare en veilige IT bedrijfsvoering. Hierin krijgen gebruikers toegang tot de juiste applicaties en bronregistraties. - Een nieuw toegangspassen systeem gebouwen en beter georganiseerde camera beveiliging gemeentebreed.	Q4/2024
- We zorgen voor een passende set aan systemen, hardware en software, processen en procedures om de organisatie maximaal te ondersteunen bij het realiseren van de digitaliseringsambities.	Continu

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We implementeren de Cloudstrategie. De eerder gedane investering in het datacenter blijven rendabel. De Cloudstrategie realiseert de randvoorwaarden om gebruik te kunnen gaan maken van moderne IT zoals Software as a Service (SaaS). Nieuwe investeringen in IT doen we primair in SaaS. Het datacenter en de Cloud hebben beiden bestaansrecht en bestaan dus naast elkaar. We moeten wel de nodige voorbereidingen treffen en investeringen doen om de Cloud zorgvuldig te implementeren.	Continu
- Per proces worden in de komende jaren Informatie beheerplannen opgesteld. Deze beheerplannen dragen bij aan het op orde hebben van de informatievoorziening en zorgen er mede voor dat informatie duurzaam toegankelijk, vindbaar, juist, volledig en betrouwbaar is.	Continu
- We ondersteunen de organisatie met Office 365 waardoor werken op afstand en samen werken sterk verbetert.	Q4/2023
- We zorgen voor de infrastructurele randvoorwaarden om Datagedreven werken te ondersteunen.	Q3/2023
- We zijn op diverse plaatsen in de organisatie al begonnen met het openbaar maken van informatie. Om de samenhang in beeld te brengen en te borgen en om verbeteringen te stroomlijnen wordt een gemeentebreed project gestart voor de verdere implementatie van de Wet Open Overheid.	Q4/2025 /Continu

2.5 Participatie

Wat willen we bereiken?

In het nieuwe coalitieakkoord is de paragraaf 'in verbinding met de samenleving' opgenomen, waarin de ambitie is opgenomen om een overheid te zijn die luistert en handelt vanuit het perspectief van het initiatief in de maatschappij. De belangrijke kernwaarden die genoemd worden zijn: *zichtbaar, betrouwbaar en realistisch*. Daarnaast hebben de gemeenteraad, bestuur en management van Oss de afgelopen jaren in verschillende bijeenkomsten geuit meer een netwerkende en responsieve overheid te willen zijn. Een gemeente die niet voor de inwoner bepaalt wat goed voor hem of haar is, maar die luistert naar de inwoner en faciliteert. Een gemeente die initiatieven vanuit de samenleving waardeert en faciliteert.
Ook de naderende wet 'versterking participatie op decentraal niveau' vraagt om actief met participatie aan de slag te gaan. Het doel van het wetsvoorstel is de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid van hun gemeente. Ook wordt het uitdaagrecht, als specifieke vorm van participatie, wettelijk verankerd.
Het samenkomen van het coalitieakkoord, de concernstrategie en de naderende wet vragen om versterking van participatie. Echter we zullen als gemeente niet alleen iets moeten vinden van het participeren met en door inwoners, maar ook van wat voor overheid we willen zijn en wat voor samenleving we willen. Dat is niet los te zien van elkaar. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat gemeenschappen zelf richting kunnen geven aan hun eigen leefomgeving?

We werken aan de volgende doelstelling(en):

Met de stappen die al zijn gezet op het gebied van de responsieve overheid en de speerpunten in het coalitieakkoord is duidelijk dat we twee zaken willen bereiken:

- *Meer en kwalitatief goede vormen van participatie tussen inwoners en gemeente tot stand brengen. Hierbij gaat het over een gelijkwaardige relatie tussen inwoners en gemeente.*
- *Meer en beter maatschappelijke initiatieven omarmen en stimuleren, waarbij de relatie tussen inwoners onderling uitgangspunt is, en de gemeente dit proces faciliteert.*

Deze resultaten kunnen we bereiken als we een visie hebben op wat voor samenleving we willen en een visie op hoe we de betrokkenheid van inwoners kunnen vergroten. Kortom, we hebben een visie nodig op *gemeenschapsgericht werken* en een *visie op participatie*. Bij de visie op gemeenschapsgericht werken hoort ook het krijgen van duidelijkheid over de rol van wijk- en dorpsraden en de rol van wijkzaken i.r.t. vakinhoudelijk medewerkers. Dit sluit weer aan bij de speerpunten in het coalitieakkoord.
Deze reis willen we samen met de raad, inwoners en partners maken en nemen daar de tijd voor.

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. In gesprek met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties	- Kennismaking college - 1 x per maand vergadering in een van de 11 wijken - en dorpen.	X			
	- Aandachtswethouder in contact met wijk of dorp	X	X	X	X
	- Vakmanschapsontwikkeling medewerkers op het gebied van participatie & gemeenschapsgericht werken	X	X	X	X
2. gemeentebreed participatiebeleid	- Gezamenlijk proces om te komen tot visie op participatie - Gezamenlijk proces om te komen tot visie gemeenschapsgericht werken - Vaststellen visies - Vakmanschapsontwikkeling medewerkers	X	X		
	- Gezamenlijk proces om te komen tot visie gemeenschapsgericht werken	X	X		
	- Vaststellen visies		X		
	- Vakmanschapsontwikkeling medewerkers		X	X	X
3. Inwonerpeilingen	- Onderdeel van visie op participatie	X	X		
4. Rol van wijk- en dorpsraden	- Gezamenlijk proces om te komen tot visie op gemeenschapsgericht werken	X	X		
5. ontwikkelbudgetten	- Onderdeel van visie op gemeenschapsgericht werken	X	X		

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Opstellen visie op participatie Het nadenken over participatie kan niet los worden gezien van het samenspel tussen de representatieve democratie (de gekozen volksvertegenwoordiging) en de participatieve democratie (de betrokkenheid en invloed vanuit de maatschappij). Kortom, er is ook behoefte aan een visie op het gebied van participatie. We hebben met elkaar fundamentele vragen te beantwoorden over participatie en daarvoor kan gestructureerd het gesprek gevoerd worden. We willen aan de slag met een 'routekaart' die bestaat uit een structuur van stappen en suggesties om het goede gesprek te voeren. Na het volgen van deze stappen heeft de gemeente Oss een handelingsperspectief om effectief aan de slag te gaan met participatie. En hiermee ook duidelijkheid te bieden aan onze inwoners en partners wat ze van ons mogen verwachten en wat wij van hen verwachten. Om de route als gedragen proces in te richten, is het advies om dit gezamenlijk te doen. Een platform met inwoners, (burger)raadsleden, collegeleden en ambtenaren te vormen om de routekaart gezamenlijk te doorlopen. We nemen alle partijen mee in wat het betekent om participatief	Q4/2024

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
te werken. Er worden gezamenlijk spelregels uitgewerkt over welke vorm van participatie wanneer het beste past. Het 'hoe' van deze reis, wordt in een plan van aanpak verder uitgewerkt. In Q2/2023 is het plan van aanpak klaar. En de verwachting is dat de visie in Q4/2024 kan worden opgeleverd.	
- Opstellen visie op gemeenschapsgericht werken Om te werken voor de gemeenschappen in Oss is het nodig om een goed beeld te hebben van het wenkend perspectief en antwoorden op de vragen die gesteld zijn. Een visie op gemeenschapsgericht werken is daarvoor een eerste stap. Duidelijk is dat het komen tot een visie een reis is die met raad, partners en inwoners wordt afgelegd en daarvoor wordt in 2023 en 2024 goed de tijd genomen. Het plan van aanpak is gereed in Q2/2023 en de visie in Q4/2024.	Q4/2024
- Opzetten kennis- en expertisecentrum participatie Het maken van een visie op gemeenschapsgericht werken en op participatie is echter niet voldoende om een cultuuromslag te maken. Om als gemeente Oss een netwerkende/responsieve overheid te zijn is het nodig dat de organisatie (bestuur en ambtelijke organisatie) stappen maakt op gebied van het werken voor en met gemeenschappen en dat het kennisniveau op het gebied van participatie groeit. Een kennis- en expertisecentrum gaat de hele organisatie en het bestuur helpen inzicht te krijgen in vormen van participatie en kan de organisatie ondersteunen bij participatie. We willen in Q2/2023 in het klein starten met het kennis- en expertisecentrum en verder aan ontwikkelen. In Q4/2024 moet het volledig draaien.	Q4/2024.
- Opzetten programma vakmanschapsontwikkeling Uit onderzoek blijkt echter dat het de medewerkers in wisselende mate lukt om zichzelf responsief op te stellen; als het ware een professionele beperking op te leggen en de eigen macht in te perken. De neiging blijft bestaan om 'naar het stuur te grijpen' als men ziet dat participatie niet inhoudelijk tot een beter plan leidt, naar de maatstaven van de professional. Daarnaast is er geen standaard plan om met participatie om te gaan, waardoor ieder team of iedere medewerker zelf een plan voor moet maken. En wat weer zorgt voor grote verschillen in aanpak. Er is behoefte aan duidelijkheid in aanpak en er is behoefte aan kennis en kunde op het gebied van alle mogelijkheden van gemeenschapsgericht werken en participatie. Het plan van aanpak is gereed in Q2/2023 en het eerste deel is afgerond in Q4/2024.	Q4/2024.
- Aanstellen projectleider Om een start te kunnen maken stellen we voor een projectleider aan te stellen. Deze projectleider kan de eerste stappen van de verdere ontwikkeling zetten, waarna we een beter beeld krijgen van wat nodig is. Wat weer wordt verwerkt in de plannen van aanpak. De kosten hiervoor zijn bij de start € 110.000 voor het jaar 2023 en 2024.	Q1/2023

2.6 Schadewijk

Wat willen we bereiken?

Het is onze ambitie om de organisatiegraad en de sociale weerbaarheid van de Schadewijk te versterken. Omdat het versterken van een wijk complex is, hebben we de inzet nodig van inwoners en van maatschappelijke organisaties. Een brede en langdurige bereidheid van velen is succesvoorwaarde nummer één. Alle betrokken partijen moeten bereid zijn om extra stappen te zetten, extra inzet te plegen specifiek ten behoeve van Schadewijk gedurende een reeks van jaren.

De basis voor de aanpak hebben we gelegd in een speciale werkconferentie over de Schadewijk. In die werkconferentie bouwden we aan een gedeeld beeld van de wijk, gemeenschappelijk eigenaarschap en een gezamenlijke oplossingsrichting. Deze wijkconferentie wordt tweejaarlijks gehouden.

Bewoners en hun kennis en vaardigheden zijn leidend. We kiezen voor een lange adem termijn en gaan uit van mogelijk maken. Beroepskrachten in de wijk geven we de ruimte om hun werk te doen.
We hebben in de Schadewijk afscheid genomen van de wijkraad en richten ons meer op de 7 buurten in de wijk. In de buurten organiseren we buurschouwen-buurtwandelingen met alle betrokken. Na 2 jaar gaan we deze aanpak met de bewoners evalueren.
We werken samen met onze partners aan versterking van het gebiedsgericht werken met ruimte voor experimenten en met nieuwe samenwerkingsvormen van doe-democratie waarin doen centraal staat.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Met alle partners willen we de kwaliteit en leefbaarheid van de wijk versterken: een trotse wijk met diverse woonmilieus en een duurzaam veerkrachtige sociale structuur. Een wijk waarin mensen zich thuis voelen en met plezier wonen, werken, recreëren en leven. We ontwikkelen dit niet vóór, maar samen mét de bewoners. Zoals de wijk zelf aangeeft "De wijk Schadewijk moet een wijk zijn waar kinderen kansrijk op kunnen groeien."*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

Onderwerp	Activiteit	2023	2024	2025	2026
1. Verduurzamen en toekomstbestendig maken van woningvoorraad	- Zie programma Wonen				
2. Pilot Schadewijk voor wijkuitvoeringsplannen warmtetransitie	- Zie programma-onderdeel Energietransitie in programma 4.				
3. Versterken participatie en positie bewoners in de buurten	- Ruimte bieden voor andere oplossingen - Buurtschouwen en wijkwandelingen organiseren - Themabijeenkomsten straat-buurt of wijk gericht - Versterken wijk en sociale media - Educatief en sportieg programma voor kinderen				

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We gaan aan de slag met het verduurzamen en toekomstbestendig maken van de woningvoorraad.	zie programma wonen
- In Schadewijk starten we met de pilot voor de warmte transitie. Deze aanpak biedt direct kansen om de warmtetransitie uit te rollen als er woningen gerenoveerd of opnieuw gebouwd gaan worden (zie ook programma 4).	zie programma energie
- De wijkraad is in de schadewijk omgevormd door buurtparticipatie. Schouw bezoeken, thema bijeenkomsten en buurt en wijkgerichte werkgroepen gaan deze aanpak versterken.	structureel vanaf Q2 2022
- Voor de Schadewijk ontwikkelen we een gebiedsvisie die we eind 2022 en begin 2023 bespreken met de bewoners. Vervolgens gaan we gezamenlijk aan de slag middels een meerjarig programma om deze visie samen met de wijkbewoners uit te rollen.	Q1/2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- De totale agenda van het programma vraagt veel van bewoners en alle medewerkers van de gemeente Oss en andere organisaties die in de buurten werken. Het complete pakket vraagt ook veel van de bewoners welke nu slecht georganiseerd zijn. Extra ondersteuning van de bewoners is van belang.	
- Voor het hele programma Schadewijk is het uitgangspunt, we doen het samen! Bewoners voorop met de mensen die in de wijk werken, ondersteund door de organisaties	

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Activiteiten:

- We blijven als gemeente Oss herkenbaar op het gebied van de Global Goals. Deze Sustainable Development Goals zijn verankerd in de beleids- en beheerscyclus en zijn uitgangspunt bij grote opgaven.
- We houden bij aanbestedingsprocedures rekening met duurzaam gebruik van grondstoffen, energieverbruik en sociale aspecten (social return). Dat geldt ook voor onze eigen bedrijfsvoering, zoals gebouwenbeheer, wagenpark en catering.
- Vanuit de doelstellingen van de Participatiewet, specifiek de banenafspraak, creëren we functies voor specifieke doelgroepen, onder andere door het aanpassen van takenpakketten (jobcarving).

De Global Goals die bij dit programma horen zijn: Gendergelijkheid, fatsoenlijk werk en gezonde economie, ongelijkheid verminderen, vrede, veiligheid en gerechtigheid en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders

1. Kracht van de samenleving (2014/2015)
2. Het verhaal van de organisatieontwikkeling: film (2017)
3. Koersdocument Drie keer Drie (2018)
4. Organisatievisie (2021)
5. Visie op online dienstverlening (2022)
6. Visiebrief digitale overheid 2017
7. Position paper 'Oss en de regio 2015-2020' (2015)
8. Digitale agenda 2020: een collectieve (landelijke) digitale agenda dienstverlening en informatiebeleid 2020
9. Duurzaamheidscirkel Oss (2015)
10. Kader internationalisering (2017)
11. Publicaties vanuit Krachtig bestuur in Brabant: ‘Leiderschap en dienstbaarheid: Samen op weg naar een (Veer)krachtig Bestuur voor Brabant’, ‘Naar indicatoren voor regionale samenhang, de bijdrage van landschaps- en cultuurgeschiedenis’, ‘Brabantse Netwerken’ en ‘De veranderende geografie van Nederland’.
12. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
13. Brainport 2020 agenda
14. Verordening binnengemeentelijke democratie
15. Profiel van de wijk- en dorpsraden

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Klanttevredenheid - directe dienstverlening - digitale dienstverlening	Waarstaatjegemeente.nl	 6,93 7,22		 6,90 7,25		Landelijk gemiddelde 6,90 7,11
Tevredenheid medewerkers	Gemeente	7,4				7,1
Ziekteverzuim	Gemeente	5,5	5,9	6,3	6,85	Landelijk gemiddelde 5,8%
Norm banenafspraak	VNG banenafspraak	23,1	25,9	24,64	26,71	22 banen van 25 uur (2019)

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer.

Indicator	Oss	Jaar
Formatie per 1.000 inwoners (bron: Personeelsmonitor Gemeenten; A&O-fonds Gemeenten)	8,2 fte	2022
Overhead (bron: Vensters voor bedrijfsvoering)	22%	2022
Apparaatskosten per inwoner (bron: Vensters voor bedrijfsvoering)	€ 816	2022
Externe inhuur: kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur. (bron: Personeelsmonitor Gemeenten; A&O-fonds Gemeenten)	16,4%	2022

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Projectleider Telefonie	0	90	50	0	0
Toekomstplan publiekscentrum	0	175	175	175	175
Programma data	0	278	278	183	78
ICT Informatiebeveiliging	0	189	189	114	114
Beheer en doorontwikkeling Office 365	0	761	595	595	595
Doorontwikkeling afdeling P&O	0	175	175	175	175
Herijking Reiskostenregeling	0	100	100	100	100
Extra capaciteit raadsgriffie	0	167	167	167	167
Aanstellen kwartiermaker participatie	0	110	110	0	0
Arbo, Vitaliteit en Veiligheid	0	60	60	60	60
Extra capaciteit procesadviseurs	0	88	88	88	0
Transformatie Schadewijk	0	45	45	45	45
Totaal nieuw beleid	**0**	**2.239**	**2.033**	**1.703**	**1.510**

Toelichting nieuw beleid

Projectleider Telefonie
We vragen een incidenteel budget van € 90.000 voor 2023 en € 50.000 voor 2024 voor de projectleider telefonie (communicatieplatform). De projectleider telefonie heeft in eerste instantie een specifieke opdracht gericht op het opstellen van het Programma van eisen en wensen telefonie en zal in tweede instantie betrokken zijn bij de aanbesteding en implementatie. De gemeente stapt over op een nieuwe telefonie oplossing die gebaseerd is op Cloud technologie en een sterke integratie met Microsoft 365 producten. We brengen volgend jaar de (financiële) effecten van de aanbesteding in beeld en leggen dit ter besluitvorming voor in de programmabegroting 2024.

Toekomstplan publiekscentrum
We vragen vanaf 2023 een structureel bedrag van € 175.000 voor het toekomstbestendig(er) maken van de afdeling Publiekscentrum. Dit is noodzakelijk om enerzijds de continuïteit van onze dienstverlening (fysiek, telefonisch en digitaal) te kunnen waarborgen en anderzijds de kwaliteit daarvan en van de Basis Registratie Personen (BRP) te kunnen garanderen en waar nodig verder verhogen om ondermijning en (adres- en identiteits-) fraude zo goed mogelijk tegen te kunnen gaan. We vragen extra capaciteit aan en budget om functies beter te waarderen. Het is van belang dat er een aantal functies binnen het Publiekscentrum hoger ingeschaald worden, om mee te gaan met de arbeidsvoorwaarden van andere gemeentes. De functies binnen team burgerzaken en klant contact centrum zijn een schaal lager ingeschaald dan bij gemeenten van gelijke omvang én onze omliggende gemeenten. De concurrentiepositie van Oss is daardoor in deze toch al lastige arbeidsmarkt slecht.

Programma data

We vragen een incidenteel budget aan van € 505.000 voor het programma Data en een structureel bedrag van € 77.5000. Dit geld stellen we beschikbaar voor de organisatieverandering naar datagericht werken. We besteden dit onder andere aan het verbeteren van data kwaliteit, het ontwikkelen van een toegang tot data, opleidingen om slagvaardiger te werken met data, ontwikkelen van algoritme en sensorregister en een ethisch kader, wat we samen met de gemeenteraad maken. Aangezien de bestedingen per jaar verschillend zijn, stellen we voor om dit te egaliseren via de reserve ICT. In 2023 stellen we incidenteel € 200.000 beschikbaar, in 2024 incidenteel € 200.000 en in 2025 incidenteel € 105.000. Daarnaast vragen we een structureel bedrag van € 75.000 voor het inrichten van de randvoorwaarden voor het Programma Data door ICT. Dit geld besteden we aan infrastructurele randvoorwaarden om datagedreven werken te ondersteunen door een enterprise data platform in te richten. Het inrichten van een Enterprise Platform (datawarehouse) kost jaarlijks € 35.000. Voor de beheer van het Enterprise Platform is 0,5 fte nodig (€ 42.500).

ICT Informatiebeveiliging

We stellen voor om een structureel bedrag van € 114.000 en een incidenteel bedrag in 2023 en 2024 van € 75.000 beschikbaar te stellen voor het verder versterken van de Informatiebeveiliging. Daarbij is onze visie "Wij zijn een betrouwbare overheid. Informatiebeveiliging is een randvoorwaarde voor al ons handelen en is integraal onderdeel van ieders werk." Hiermee gaan we de volgende zaken oppakken. We willen een structureel budget van € 35.000 voor een abonnement op Emergency Respons & Investigation Service. Dit is een abonnement waarmee we 24/7 toegang hebben tot specialisten die snel en grondig ondersteunen bij een hack, datalekken en andere ernstige incidenten. Daarnaast vragen we een structureel budget van € 79.000 voor 1 fte uitbreiding voor Helpdesk/Werkplekbeheerder. Deze uitbreiding zetten we in op het bieden van effectievere ondersteuning bij de verbetering van informatiebeveiliging zoals, instellen wachtwoorden (controle hierop), gebruik van middelen en applicaties en de algemene toegangsbeveiliging en camera's te beheren. Algemene toegangsbeveiliging bestaat uit Identity&Accessmanagement (autorisatie op basis van functieprofielen) en beheer op fysieke toegang tot gebouwen van de gemeente. Daarnaast moeten we het beheer inregelen op alle aanwezige camera's binnen de gemeente zowel in gebouwen als in de openbare ruimte. Hiervoor moeten we beleid opstellen en beheer inregelen. Toegangsbeveiliging en beheer op camera's is nu onvoldoende geborgd en vormt een potentieel informatiebeveiligingsrisico. Als laatste vragen we een incidenteel budget van € 75.000 in 2023 en 2024 voor het inhuren van 2 jaar specialistische expertise/projectondersteuning om het huidige camera bestand in beeld te brengen en de toegangssystemen van gebouwen te verbeteren.

Beheer en doorontwikkeling Office 365

We vragen een incidenteel bedrag van € 176.500 en een structurele bedrag van € 592.000 voor de invoering van Office 365 op basis van de VNG overeenkomst met Microsoft. De overgang naar Office 365 is onvermijdelijk omdat Microsoft Office 2016 op termijn stopt. Daar waar we voorheen Office pakketten zoals Office 2016 eenmalig konden aankopen gaan we nu verplicht over naar een abonnementsmodel. In eerdere programmabegrotingen is al een signaal afgegeven voor een grote te verwachte investering. Met de invoering van Office 365 kunnen we ook sterke verbeteringen doorvoeren voor de ondersteuning van de organisatie. Denk hierbij aan efficiënter op afstand werken en vergaderen, het tegelijkertijd in documenten werken en het samenwerken met externe partners. Dit vormt een basis voor de werkplek van de toekomst en om de medewerker van de toekomst optimaal te ondersteunen. Daarnaast kunnen we verbeteringen realiseren op gebied van informatiebeveiliging en privacy en worden automatisch updates uitgevoerd waardoor de applicatie altijd up to date is. Office 365 kent veel functionaliteiten die op dit moment in andere applicaties zijn ondergebracht. Op het moment dat functionaliteiten uit Office 365 deze applicaties overbodig maken geeft dit een financieel voordeel. Dat is nu nog niet in te schatten. De overeenkomst van VNG met Microsoft heeft onder meer als voordelen dat het Nederlands recht wordt toegepast, betere afspraken op gebied van eventuele datalekken, betere exit procedure, gunstige prijsafspraken met daarbij prijsbescherming gedurende 5 jaar. Het toenemende gebruik van Office 365 komt niet in de plaats van een andere applicatie maar komt er extra bij. De office licenties worden ingeschat op een jaarlijks bedrag van € 497.000. De hardware aanpassingen op circa 10.000 per jaar. Daarnaast is extra beheer noodzakelijk en vragen we € 85.000 voor 1 fte.

Doorontwikkeling afdeling P&O

We vragen een structureel bedrag van € 175.000 voor de versterking van de afdeling P&O. De afdeling P&O is in ontwikkeling. Uit de benchmark van Berenschot blijkt dat de huidige formatie gemiddeld lager is dan bij vergelijkbare organisaties. Om ontwikkelingen in gang te zetten en uitvoering te geven aan de ambitie en wensen van de interne klant kiezen we voor een andere opbouw van de afdeling met daarbij een andere verdeling van taken. Dit zorgt voor meer focus en minder waan van de dag. We voegen structureel functies toe aan de afdeling P&O, zoals een recruiter, adviseurs en beleidsadviseurs. Dit kost per saldo € 175.000 structureel extra.

Herijking Reiskostenregeling

We stellen voor om jaarlijks € 100.000 beschikbaar te stellen om onze reiskostenvergoeding voor duurzaam reizen voor ons personeel te verbeteren. De arbeidsmarkt wordt krapper en er is concurrentie om personeel te kunnen binnenhalen en te behouden. Het belang van een goede reiskostenregeling wordt daarmee steeds groter. In het Lokaal Overleg hebben we aangegeven dat we ons als werkgever inspannen om de reiskostenvergoeding gericht op duurzaam reizen verder te verbeteren.

Extra capaciteit raadsgriffie

We vragen € 167.000 voor uitbreiding en opwaardering van de raadsgriffie. We stellen voor om de formatie van de raadsgriffie met 1 fte uit te breiden vanaf 2023. De extra kosten hiervoor zijn structureel € 118.000. De raadsgriffie is één van de belangrijkste ondersteuners van de gemeenteraad. Er is sprake van steeds zwaardere en complexere taken die op de raad afkomen en we groeien door naar een 100.000 plus gemeente. De gemeenteraad van Oss wil een sterke, duale raad zijn. We willen dat de ondersteuning van de raadsgriffie met deze ambitie meegroeit. In het rapport van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) 'Goede ondersteuning, sterke democratie', over het gewenste niveau van ondersteuning voor de raad wordt het belang van voldoende budget voor de raadsgriffie benadrukt. Uit een recente benchmark over de ondersteuning van de raadsgriffies in Zuid-Nederland blijkt dat de gemiddelde formatie van de raadsgriffies van gemeenten in Noord Brabant met >60.000 inwoners tussen 5,00-6,25 fte ligt. Onze raadgriffie heeft op dit moment een formatie van 4,6 fte en is daarmee onvoldoende op sterkte om de gemeenteraad ook in de toekomst optimaal te kunnen ondersteunen. Daarnaast stellen we voor om een bedrag van € 49.900 beschikbaar te stellen om de huidige functies bij de raadsgriffie op te waarderen. Uit de eerder genoemde benchmark blijkt dat de gemiddelde loonschalen bij de raadsgriffie in Oss ook onder het gemiddelde van de Brabantse >60.000 inwoners gemeenten liggen. Medio juli 2022 heeft de VNG het advies ‘Op weg naar gelijkwaardige verhoudingen’ verstuurd naar alle gemeenten waarbij één generiek functieprofiel voor de raadsgriffier is neergelegd. De Werkgeverscommissie heeft aangegeven dit generieke profiel als uitgangspunt te nemen en de ook overige functieprofielen van de Raadsgriffie aan te willen passen. De gemeenteraad van Oss wil kunnen rekenen op goede, strategische ondersteuning in het streven naar een sterke positie in de lokale democratie.

Aanstellen kwartiermaker participatie

We stellen voor om voor 2 jaar geld beschikbaar te stellen voor een kwartiermaker participatie. Deze kwartiermaker kan de eerste stappen van ontwikkeling zetten, waarna we een beter beeld krijgen van wat nodig is. Dit verwerken we weer in de plannen van aanpak. De kosten hiervoor zijn € 110.000 voor het jaar 2023 en 2024. De kwartiermaker gaat aan de slag met een visie op gemeenschapsgericht werken en met een visie over de rol van de wijk- en dorpsraden & met duidelijkheid over de rol van Wijkzaken en overige medewerkers. Daarnaast maakt de kwartiermaker een plan om kennis en expertise op het gebied van gemeenschapsgericht werken en participatie te vergroten, door middel van vakmanschapsontwikkeling en een kennis- en expertisecentrum op te richten.

Arbo, Vitaliteit en Veiligheid

We stellen voor om structureel € 60.000 beschikbaar te stellen voor Arbo, vitaliteit en veiligheid. De kosten voor Arbo en Vitaliteitsbeleid komen structureel € 30.000 hoger uit vanwege onder andere de gevolgen van het hybride werken. Om daarnaast extra te kunnen inzetten op het duurzaam terugdringen van (psychisch) verzuim, hebben we € 15.000 nodig voor preventieve activiteiten. Om de basistaken rondom interne veiligheid goed uit te kunnen voeren en bewustwording te creëren rondom het thema weerbare overheid hebben we € 15.000 nodig. Dit is voor training, activiteiten en persoonlijke alarmering.

Extra capaciteit procesadviseurs

We stellen voor om de capaciteit van het team procesgericht werken te vergroten met 1 fte (€ 88.175) voor de jaren 2023 tot en met 2025. We zien een sterke toename van de digitaliseringsambities binnen het ruimtelijke en sociale domein. Daarnaast starten we een programma data (datagesteund werken) en zien we mogelijkheden voor robotisering (RPA). Hierbij is het van groot belang om processen eerst goed te (her) ontwerpen en te beschrijven. Hiervoor is extra capaciteit nodig.

Transformatie Schadewijk

We stellen voor om voor de transformatie Schadewijk voor de periode van 2023 tot en met 2026 € 45.000 beschikbaar te stellen. We gaan een integrale gebiedsvisie opstellen die kaders geeft voor het tot stand brengen van een duurzaam en toekomstbestendig Schadewijk. Daarvoor maken we naast personele inzet door diverse afdelingen onderzoeks- en communicatiekosten. Hiervoor ramen we vanaf 2023 € 45.000 per jaar tot en met 2026. Na het vaststellen van de visie zal daaraan uitvoering worden gegeven.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Opheffen tussenschalen HR21	46	92	92	92	92
Subsidie-ondersteuning en specialistische ondersteuning fiscaliteit en privacy	0	177	77	77	77
Vervangingsinvesteringen ICT	-80	-177	-143	-118	16
Projectleider verkiezingen	-75	75	0	0	0
Hogere ICT kosten	12	41	41	41	41
Versterken gemeentelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Piketregeling Openbare orde en veiligheid en communicatie	0	38	38	38	38
Accountantskosten	27	27	27	27	27
Kosten omgevingsplan	0	0	0	0	0
ICT kosten software Basiskaarten	30	30	30	30	30
Archivering financiële gegevens	45	0	0	0	0
Verbouwing en nieuw huurcontract BSOB	162	162	162	162	162
Totaal 3O-ontwikkelingen	**167**	**465**	**323**	**348**	**482**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Opheffen tussenschalen HR21

Voor de modernisering van ons functieshuis krijgen we te maken met extra kosten van € 92.000 per jaar. Bij de modernisering hebben we afgelopen jaar ons loongebouw aangepast en meer strategische functies toegevoegd. Daarnaast hebben we onderhoud aan het functiehuis gepleegd, zijn tussenschalen vervallen en hebben we diverse functies opnieuw gewaardeerd. Deels konden we dit opvangen via bestaande budgetten. Deels leidt dit tot extra kosten.

Subsidie-ondersteuning en specialistische ondersteuning fiscaliteit en privacy

Voor specialistische advisering op het gebied van subsidies, privacy en fiscaliteit hebben we jaarlijks € 77.000 nodig. Daarnaast is in 2023 incidenteel € 100.000 nodig voor het verbeterproces om te komen tot doorontwikkeling van horizontaal toezicht met de Belastingdienst. We huren jaarlijks een subsidiebureau in om ons te ondersteunen bij de werving van subsidies. De kosten hiervan bedragen jaarlijks € 48.000. Dit werd tot nu toe deels opgevangen binnen de bestaande budgetten. Dit is echter niet meer mogelijk. Daarnaast hebben we voor specialistische advisering op het gebied van privacy een budget nodig van jaarlijks € 15.000. De organisatie ontwikkelt zich enorm op allerlei terreinen. Voorbeelden zijn digitalisering, samenwerking met externe partijen, ontwikkelingen op het gebied van smart city. Het werkveld van de functionaris gegevensbescherming is daarmee erg breed. Het kan daardoor voorkomen dat bij advisering en/of toetsing kennis ontbreekt. Met dit budget kan ter ondersteuning specialistische kennis in huis worden gehaald. Als laatste hebben we voor specialistische inhuur op het gebied van vennootschapsbelasting jaarlijks € 13.500 nodig en eenmalig in 2023 € 100.000. Dit laatste is nodig om te komen tot een nieuwe overeenkomst met de Belastingdienst voor horizontaal toezicht.

Vervangingsinvesteringen ICT

We hebben de vervangingskalender voor ICT geactualiseerd. Een aantal ICT investeringen is vertraagd, maar er zijn ook projecten juist naar voren gehaald. Investeringen die zijn vertraagd zijn met name netwerkinvesteringen en de telefooncentrale. Dit geldt ook voor de vervanging van bijvoorbeeld key2burgerzaken, key2BAG en key2DDS. De redenen zijn divers. Bij netwerkinvesteringen blijkt dat dit in 2022 nog niet noodzakelijk bleek. Soms kan een vervangend systeem vertraagd worden uitgeleverd door leverancier of duurt de aanbesteding en implementatie langer dan voorzien. Dit leidt tot een wijziging in de jaarlijkse investeringslasten. Hierdoor hebben we een incidenteel voordeel van € 177.000 in 2023, van € 143.000 in 2024 en van € 118.000 in 2025. Per saldo resteert een beperkt structureel nadeel van € 16.000. Daarnaast hebben we in 2022 een voordeel van € 80.000 omdat de structurele kosten voor de iphones pas vanaf 2023 komen.

Projectleider verkiezingen

We vragen een incidenteel budget van € 75.000 aan voor 2023 voor een projectleider verkiezingen. Dit bekostigen we uit het budget van het jaar 2022 wat niet helemaal besteed is. We hebben in 2022 extra rijksgelden gehad voor het organiseren van de verkiezingen. Dit is niet volledig besteed. We gaan onderzoeken of we vanaf 2024 de verkiezingen zonder extra en/of externe ondersteuning mogelijk is. Heldere, centrale sturing op de organisatie van de verkiezingen is vereist. Omdat het geen functie is die structureel ingevuld moet/kan zijn, is het lastig om deze binnen de reguliere bezetting te realiseren. Bovendien vraagt deze functie andere competenties dan die voor de (uitvoerende) werkzaamheden binnen burgerzaken nodig zijn.

Hogere ICT kosten

We hebben hogere kosten voor ICT van structureel € 41.000. Dit heeft een aantal oorzaken. Als eerste vragen we een investeringskrediet van € 93.705 voor de vervanging van onze plotter (speciale printer voor groot formaat voor onder andere stedenbouwkundige en IBOR activiteiten). Ons huidige model wordt niet langer meer ondersteund en moet dus vervangen worden. Dit leidt tot hogere jaarlijkse kosten van afgerond € 20.000. Daarnaast vragen we een investeringskrediet van € 45.000 voor de inrichting van werkplekken bij de IBN. Team Werk is momenteel nog gevestigd bij de Rotonde en maakt daar gebruik van een extern netwerk. Het team Werk gaat verhuizen naar het pand van de IBN. Om de informatiebeveiliging te waarborgen en de kantoorondersteuning goed te organiseren richten we bij de IBN een serverkast in die direct aansluit op het

beveiligde gemeentelijke netwerk. Bij de IBN komen 30 nieuwe werkplekken. Dit leidt tot hogere jaarlijkse lasten van € 9.000. En als laatste vragen we een structureel budget van € 12.000 voor de Java licenties. Een aantal belangrijke softwareleveranciers van de gemeente Oss (bv. Centric) maakt gebruik van Oracle als databasesysteem om gegevens op te slaan. De leveranciers maken daarbij ook gebruik van Java om functionaliteit te ontwikkelen voor het ontsluiten en gebruiken van die gegevens. Daarmee is Java een onmisbaar onderdeel voor het gebruik van de applicaties. Java is enkele jaren overgenomen door Oracle en in eerste instantie gratis ter beschikking gesteld. Dit jaar heeft Oracle aangeven dat er voortaan voor het gebruik van Java licentiekosten worden gerekend.

Versterken gemeentelijke dienstverlening
We hebben een bestedingsplan voor 2023 opgesteld voor het versterken van de gemeentelijke dienstverlening. Dit is 22 juli in het college vastgesteld. Het bedrag van € 532.000, wat we in 2021 via de decembercirculaire hebben ontvangen, storten we in een nieuwe reserve "versterken gemeentelijke dienstverlening". Deze gelden hebben we ontvangen naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK). In 2022 besteden we € 300.000. We verwachten in 2022 € 100.000 uit te geven aan rechtsbescherming en € 200.000 uit te geven aan het versterken van vakmanschap/ deskundigheidsbevordering van de professionals in het sociaal domein.

Piketregeling Openbare orde en veiligheid en communicatie
We stellen voor om structureel € 38.000 beschikbaar te stellen voor 24-uurs bereikbaarheid bij crisissituaties. We vinden het belangrijk dat er bij crisissituaties altijd een Ambtenaar van Openbare Orde Veiligheid en een Communicatieadviseur beschikbaar is. Om deze reden willen we € 38.000 per jaar beschikbaar stellen voor een piketregeling met een 24-uurs bereikbaarheid.

Accountantskosten
We verhogen het budget voor de accountantscontrole structureel met € 26.620. Deze verhoging komt door aanvullende werkzaamheden waarmee bij de aanbesteding in 2021 geen rekening is gehouden. Dit als gevolg van extra controles in het kader COVID-19, een nieuw financieel pakket (Key2F) binnen onze gemeente en omdat het rechtmatigheidsoordeel in 2022 nog bij de accountant blijft.

Kosten omgevingsplan
We hebben in de programmabegroting 2022-2025 een reserve gevormd om de kosten voor de voorbereiding van de omgevingswet en het omgevingsplan. We hadden gepland om de kosten van € 282.000 voor 3 projectleiders in 2022 uit deze reserve te halen. Omdat ze pas halverwege dit jaar gestart zijn en de kosten daarom langer doorlopen willen we de onttrekking aan de reserve aanpassen. We willen daarom € 141.000 minder onttrekken uit de reserve in 2022 en dit onttrekken in 2024.

ICT kosten software Basiskaarten
De kosten voor het softwarepakket Obsurv stijgen met € 30.000 per jaar. Het pakket registreert de objecten in de openbare ruimte via basiskaarten. Vanwege Veiligheidsproblemen moeten we overstappen naar een cloudoplossing. Dit kost € 30.000 extra per jaar.

Archivering financiële gegevens
In verband met de overgang naar een nieuw financieel pakket hebben we incidenteel € 45.000 nodig om ervoor te zorgen dat de financiële gegevens uit het oude pakket 7 jaar toegankelijk blijven. Dit is vereist vanuit de archiefwet.

Verbouwing en nieuw huurcontract BSOB

We sluiten per 1 januari 2022 een nieuw huurcontract voor het gebouw, facilitaire dienstverlening en personeelsdiensten met de BSOB. Deze nieuwe overeenkomst betekent een nadeel van jaarlijks € 162.000. De huur is verlaagd om deze meer marktconform te maken en tegelijkertijd behouden we hiermee een duurzame huurder in ons gebouw. Daarnaast stellen we een investeringskrediet beschikbaar van € 740.000 voor de verbouwing van het gemeentehuis voor de BSOB. We brengen deze kosten in rekening via een hogere huur aan de BSOB. De BSOB heeft in het kader van een nieuwe huurovereenkomst verbouwingswensen uitgesproken. Hierbij het uitgewerkte financiële voorstel behorende bij deze verbouwing en de gevolgen hiervan voor de huurovereenkomst. In totaal gaat de verbouwing inclusief nieuwe inrichting een bedrag van € 740.000 kosten, wat tot een jaarlijkse last van € 38.930 leidt.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Wet Kwaliteitsborging bouwen	119	49	49	49	48
Invoeringskosten omgevingswet	728	0	0	0	0
Asiel (Inburgering)	104	227	177	0	0
Wet open overheid	0	0	0	0	18
Totaal septembercirculaire	**951**	**276**	**226**	**49**	**66**

Toelichting septembercirculaire

Wet Kwaliteitsborging bouwen

We ontvangen een bedrag van €119.000 in 2022 en structureel € 49.000 in het kader van de voorbereidingen die we moeten treffen tot de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Onder deze wet zullen kwaliteitsborgers zorgdragen voor het voldoen aan de bouwtechnische regels. Deze taken vervallen hiermee bij gemeenten die overigens wel het bevoegd gezag blijven houden. Tegelijkertijd wijzigen bepaalde wettelijke taken en krijgen gemeenten er extra wettelijke taken bij, zoals registratie en beoordeling van de Wkb-meldingen.

Invoeringskosten omgevingswet

Het Rijk draagt € 150 miljoen bij aan de transitiekosten gekoppeld aan de invoering van de omgevingswet. Dit is voor ons een bedrag van € 728.000. We storten dit in de reserve Omgevingswet.

Asiel (Inburgering)

We ontvangen een bedrag van € 104.000 in 2022, € 227.000 in 2023 en € 177.000 in 2024 voor inburgering. Door de hogere instroom van inburgeraars zijn deze gelden beschikbaar gesteld zodat gemeenten in staat zijn alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden.

Wet open overheid

We ontvangen voor de Wet Open Overheid (WOO) vanaf 2026 jaarlijks € 18.000 extra.

4.4 Wat mag het kosten?

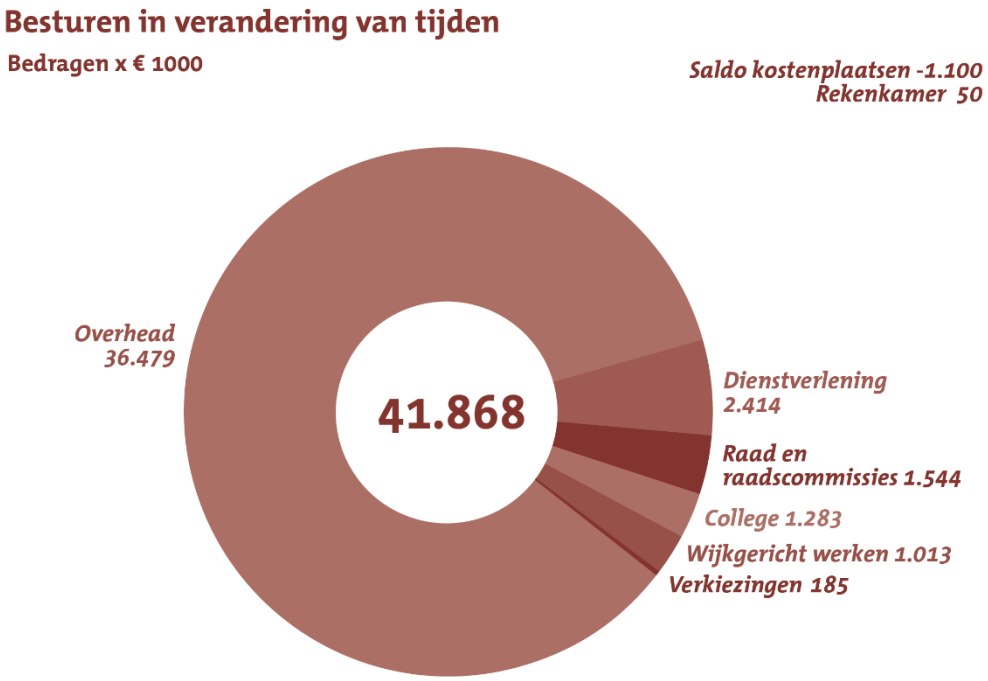
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	41.603	36.425	35.471	35.152	34.440
Baten	-5.202	-4.047	-4.467	-4.449	-4.449
Saldo	36.400	32.379	31.004	30.703	29.991
Stortingen reserves	2.997	559	545	550	581
Onttrekkingen reserves	-2.933	-1.038	-165	-26	-6
Saldo mutaties reserves	64	-479	380	524	575
Totaal bestaand beleid	**36.464**	**31.900**	**31.384**	**31.227**	**30.566**
Nieuw beleid	0	2.239	2.033	1.703	1.510
3O-ontwikkelingen	167	465	323	348	482
Budgettair neutrale wijzigingen	103	1.290	1.125	984	1.429
Septembercirculaire	951	276	226	49	66
Totaal programma	**37.685**	**36.169**	**35.091**	**34.310**	**34.053**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Programma 10. Financieel beleid

1. Inleiding

In het coalitieakkoord 'Samen Duurzaam Vooruit' is gekozen voor een degelijk financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden. We willen de lokale lastendruk voor onze inwoners en bedrijven laag houden.

2. Programma-onderdelen

2.1 Belastingen

Wat willen we bereiken?

We streven er naar om de lokale lastendruk minimaal € 22,50 onder het landelijk gemiddelde te houden. Op basis van de jaarlijkse cijfers vanuit het COELO onderzoeksinstituut bleven we in 2022 € 94 euro onder het landelijke gemiddelde. Dat heeft voor een deel te maken met een nieuwe meetmethode die het COELO toepast. Daarnaast willen we de gewenste opbrengst voor de gemeente tegen zo laag mogelijke uitvoeringskosten verkrijgen. De Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB) voert de belastingtaken voor ons uit. De portefeuillehouder financiën is lid van het dagelijks bestuur (vice-voorzitter).
De gemeenteraad stelt de belastingverordeningen vast. Gemeenten kunnen alleen belastingen innen die in de Gemeentewet zijn opgenomen. Een aantal heffingen (bijvoorbeeld riolering en afval) mag maximaal kostendekkend zijn. Het beleid is hier ook op gericht. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Mede-overheden gebruiken de waardering ook. De Waarderingskamer houdt toezicht op de kwaliteit van de uitvoering van de Wet WOZ.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Beheerste lastendruk*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

1. De lokale lastendruk houden we minimaal € 22,50 onder het landelijke gemiddelde;
2. We verhogen de OZB in principe alleen met de inflatie. Een extra OZB-verhoging wordt slechts ingezet in combinatie met het realiseren van een specifieke ambitie.
3. We blijven uitgaan van 100% kostendekking van tarieven en heffingen.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- De lokale lastendruk ligt in 2022 op basis van het COELO op € 94 onder het landelijke gemiddelde.	Reeds vastgesteld.
- Voor het jaar 2023 kiezen we voor een verhoging van de OZB met 2,8%. Dit is een beperkte inflatiecorrectie.	Vaststelling in december 2022 (vaststelling belastingverordening)
- Voor het jaar 2023 kiezen we voor een verhoging van 2,8% voor de rioolheffing (op basis van beheerplan riolering)	December 2022
- We hanteren een kostendekkend tarief voor de afvalstoffenheffing. We houden het tarief voor 2023 stabiel.	December 2022
- We monitoren jaarlijks de uitvoering van de belastingen bij de BSOB. Het oordeel van de waarderingskamer over de BSOB voor onze gemeente was "goed". "Goed" is van toepassing op een gemeenten die WOZ taxaties van goede kwaliteit levert en daarnaast op alle onderdelen van het WOZ werkproces voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen.	Doorlopend

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- De BSOB maakt als organisatie een transitie door naar maximaal gedigitaliseerde werkprocessen met als doel het verbeteren van interne en externe kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. De uitvoerende en repeterende werkzaamheden worden geanalyseerd en daar waar het een significante tijdsbesteding betreft gerobotiseerd.	Doorlopend
- Eind 2022 wordt door de BSOB een voorstel gedaan over een nieuwe, rechtvaardigere verdeling van de kosten over de deelnemers. Dit heeft effect op de jaarlijkse bijdragen	2023
- De BSOB blijft veel aandacht besteden aan communicatie rondom het maken van bezwaar op de WOZ waarde om zo de bezwaren via "no cure no pay" bureaus terug te dringen.	Doorlopend
- Samen met de bestuursleden besteedt de BSOB in 2022 en 2023 extra aandacht aan acquisitie van nieuwe deelnemers.	

2.2 Financiën

Wat willen we bereiken?

In het coalitieakkoord 'Samen Duurzaam Vooruit' is gekozen voor een degelijk financieel beleid in onzekere tijden. Onze ambitie is om ons huishoudboekje blijvend op orde te houden door een stabiel financieel beleid, heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden.
De grote voordelige saldo's uit de meicirculaire 2022 zijn verrassend en opvallend. Zelfs voor het 'ravijnjaar' 2026 verwachten we een fors overschot. Net als vorig jaar, toen we van code rood, naar oranje en groen gingen, houden we nu ook het meezit, het hoofd koel. We gaan voor een financieel stabiel beleid en doen verantwoorde investeringen. We gaan er ook vanuit dat de financiële schommelingen door de algemene uitkering de komende jaren blijven. Het is bijna vanzelfsprekend dat de grote voordelen die we nu zien ook een keer minder worden, of om kunnen slaan in tekorten. We willen daarom het extra beschikbare geld zo inzetten, dat wanneer het financiële beeld omslaat, we niet hoeven te snijden of bezuinigen in basisvoorzieningen. Voorspelbaar financieel beleid: in slechte en in goede tijden.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Uitvoeren van een stabiel financieel beleid met heldere afspraken en financiële lenigheid om in te spelen op nieuwe omstandigheden.*

Wat zijn de speerpunten uit het coalitieakkoord?

1. We gaan uit van een sluitende (meer) jarenbegroting. Structurele uitgaven worden structureel afgedekt.
2. We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering). Binnen onze algemene reserve zien we incidentele begrotingsruimte. We zetten deze ruimte in om onze ambities in dit coalitieakkoord te waar te maken.
3. We kijken jaarlijks kritisch naar onze reserves en voorzieningen.
4. Nieuw beleid wordt integraal afgewogen bij de vaststelling van de begroting. Het politieke debat over de inhoud wordt vooral integraal gevoerd bij de kadernota in het voorjaar.
5. De winsten uit het grondbedrijf zetten we in voor onze omvangrijke ruimtelijke opgaves (ontsluitingswegen, spoorzone, mobiliteitsplan, plan Groen/ blauw/ natuur). Daarnaast vragen we bijdragen aan ontwikkelende partijen, die op deze manier hier ook aan meebetalen.
6. Via actieve lobby en netwerken zetten in op actief geld van derden te verwerven zoals bijdragen uit landelijke, regionale en Europese fondsen. De landelijke fondsen voor woningbouwimpulsen, volkshuisvesting en klimaat & energie bieden nadrukkelijk kansen.
7. We blijven lobbyen voor structurele compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo. Ook lobbyen we voor de afschaffing van de zogenaamde opschalingskorting. Als gemeenten hebben we meer financiële armslag nodig om alle (landelijke) ambities te realiseren. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de grote energieopgave en woningbouwopgave.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We zetten via onder andere de G40 en de VNG blijvend in op lobby richting het Rijk op het gebied van: o voldoende middelen voor jeugdzorg en uitvoering Wmo; o terugdraaien van de zogenaamde opschalingskorting vanaf het jaar 2026; o herstel van de systematiek "samen de trap op- samen de trap af" vanaf het jaar 2026 en/of een invoering van een andere, stabielere financieringssystematiek met voldoende financiële middelen beschikbaar voor gemeenten o aanpassing van wetgeving rondom no cure-no pay bureaus. voldoende middelen voor de uitvoering van de energietransitie; o voldoende middelen voor de ruimtelijke opgaven.	doorlopend
- We investeren extra in werving van subsidies op het gebied van woningbouw, klimaat & energie en mobiliteit. Ondersteund via een extern bureau maken we op strategisch beleidsniveau hiervoor meer capaciteit vrij.	doorlopend
- We voeren de formele rechtmatigheidsverklaring door het college in vanaf het jaar 2023 (start nieuwe wet). Het jaar 2022 gebruiken we als pilot jaar om controles en rapportages hierop aan te passen.	doorlopend
- We stellen een fiscaal beleidskader op waarin we onze fiscale visie, het fiscale beleid en de hoofdlijnen van de fiscale processen en organisatie vastleggen. Dit doen we om toe te werken naar een vernieuwd horizontaal toezicht convenant met de belastingdienst.	Q4/2022 (beleidskader) en Q2/2023 convenant
- We optimaliseren het financiële pakket en voeren verbeteringen door in de financiële verwerking van projecten openbare ruimte (conform aanbeveling van de accountant)	Q1/2023 gereed
- We blijven periodiek de betalingstermijn van onze facturen monitoren. We blijven streven naar 90% tijdige betaling te doen binnen 30 dagen.	doorlopend
- We blijven onze planning & controlproducten digitaal beschikbaar stellen via http://financien.oss.nl. Daarnaast maken we jaarlijks een begroting in het kort, waarin in het kort belangrijkste zaken uit de begroting worden gepresenteerd.	doorlopend

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Niet van toepassing.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing. De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De BSOB is een regionaal samenwerkingsverband dat zich richt op het gezamenlijk waarderen, heffen en innen van belastingen. Het doel is de kwaliteit, dienstverlening, efficiency en continuïteit van de waardering, heffing en inning van lokale belastingen te verbeteren.

3.3 Beleidskaders

1. Nota reserves jaarlijks
2. Treasurystatuut 2021
3. Financiële verordeningen artikel 212, 213, 213a Gemeentewet (juli 221)
4. Gemeentelijke verordening Ozb, hondenbelasting en toeristenbelasting (jaarlijks in december actualisatie)
5. Nota investeringsbeleid 2019
6. Fiscaal beleidskader (4e kwartaal 2022)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2018	2019	2020	2021	Streef-waarde
Oordeel accountant over rechtmatigheid en getrouwheid	Controlerapport accountant bij jaarrekening	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief
Lokale lastendruk (lijst met goedkoopste gemeenten)	COELO	103e plaats	98e plaats	98e plaats	106e plaats	2022: 50e
Lokale lastendruk: bedrag onder landelijk gemiddelde	COELO	€ 36	€ 33	€ 36	€ 37	2022: € 94 Minimaal € 22,50
Oordeel waarderingskamer	Brief waarderingskamer	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
Betaalgedrag gemeente (% tijdig betaald binnen 30 dagen)	Gemeente	90%	90%	91%	92%	90%

* De gemiddelde woning is volgens het COELO in 2021 gestegen met 15,1% (landelijk 9,5%). De gemiddelde waarde van een koopwoning bedraagt daarmee in 2022 € 355.570. Opgemerkt wordt ook dat het onderzoeksinstituut COELO in 2022 de definitie van de gemiddelde woning heeft aangepast. Tot 2022 hanteerden ze de definitie van een gemiddelde woning bestaande uit huur en koopwoning. Vanaf 2022 hanteren ze bij de berekening van de gemiddelde OZB kosten de definitie van een gemiddelde koopwoning. Dit is ook logischer omdat eigenaren van woningen direct OZB betalen.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Gemiddelde WOZ-waarde	€262.000	€ 268.000	2021
	€ 257.000	ontbreekt	2020
	€ 237.000	€ 232.000	2019
	€ 218.000	€ 214.000	2018
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	€ 779	€ 825	2022
	€ 774	€ 742	2021
	€ 740	€ 715	2020
	€ 707	€ 685	2019
	€ 685	€ 669	2018
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	€ 810	€ 901	2022
	€ 774	€ 812	2021
	€ 740	€ 779	2020
	€ 707	€ 748	2019
	€ 685	€ 731	2018

Het ministerie van BZK heeft een database ontwikkeld met informatie over de financiën van gemeenten (www.financiengemeenten.nl).
Deze database bevat financiële informatie op het niveau van individuele gemeenten (kengetallen, uitgaven van gemeenten t.o.v. andere gemeenten etc.).

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

Niet van toepassing.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
OZB stijging met inflatie	0	-613	-613	-613	-613
Afbouw reserves gaswinstuitkering Maaslandgas en deposito BNG	0	0	0	0	134
Deelnemersbijdrage BSOB	-104	46	-12	-12	-12
Lagere afschrijvingskosten investeringen	-500	350	0	-100	60
Sterke toename inflatie	1.325	2.659	2.186	2.161	2.570
Totaal 3O-ontwikkelingen	**721**	**2.442**	**1.560**	**1.435**	**2.138**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

OZB stijging met inflatie

We verhogen de OZB met de reguliere inflatie. Dit betekent dat we jaarlijks een extra opbrengst hebben van € 613.000. Op basis van de kaderbrief 2023-2026 is de inflatie vastgesteld op 2,80%. Dit percentage is gebaseerd op cijfers van het Centraal Planbureau en komt overeen met de verwachte inflatie in 2023.

Afbouw reserves gaswinstuitkering Maaslandgas en deposito BNG

We verlagen de jaarlijkse onttrekking uit de reserves Afloop gaswinstuitkering Maaslandgas en Deposito BNG met in totaal € 134.000 in 2026. In het verleden hebben we om specifieke redenen geld in deze reserves gestort om dit vervolgens verspreid over meerdere jaren in te zetten voor de reguliere begroting. We bouwen het bedrag af dat we jaarlijks inzetten voor de begroting.

Deelnemersbijdrage BSOB

We hebben een voordeel van € 104.000 op de deelnemersbijdrage BSOB in 2022, een nadeel van € 46.000 in 2023 en een structureel voordeel van € 12.500 vanaf 2024. Het voordeel in 2022 is ontstaan door lagere kosten bij BSOB (€ 31.000) en de teruggave over 2021 van € 73.000 vanuit het voordeel in de jaarrekening 2021 van BSOB. De bijdrage 2023 is naar boven bijgesteld zoals in het raadsvoorstel bij de begroting 2023 van BSOB is vastgesteld en komt hiermee op € 1.788.000. Blijvend risico hierin zijn de kosten als gevolg van bezwaren via no cure no pay- bureaus. Het voordeel vanaf 2024 komt doordat we op basis van de productiecijfers van BSOB een groter deel van de kosten kunnen doorbelasten aan o.a. de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Lagere afschrijvingskosten investeringen

In 2022 hebben we een voordeel van € 500.000 doordat aantal grote investeringen uit het investeringsplan doorschuiven naar latere jaren. We hebben daardoor lagere investeringslasten. Doordat deze investeringen doorschuiven leidt dit tot een nadeel in 2026 van € 60.000.

Sterke toename inflatie

We hebben binnen de begroting te maken met een sterke inflatie. We schatten in dat we een extra storting moeten doen in de stelpost loon- en prijsstijging ter hoogte van jaarlijks circa € 2,2 miljoen extra. Normaal betalen we de jaarlijkse inflatie uit de stelpost loon- en prijsontwikkeling. Bij de meicirculaire 2022 hebben we ruim € 8,5 miljoen hiervoor afgezonderd. Dit bedrag is onvoldoende. Daarom is een structureel extra bedrag noodzakelijk. We zien grote prijsstijgingen op het gebied van energie (gas en electra) van € 2,4 miljoen in 2023, openbare ruimte van € 2 miljoen vanaf 2022, personeelskosten van € 2,5 miljoen in 2023 (stijging 3,9%, echter CAO is nog niet bekend voor 2023, Gemeenschappelijke regelingen van € 0,5 miljoen in 2023, van subsidies inclusief Golfbad van € 750.000 in 2023 en extra inflatie over zorgbudgetten van totaal in 2022 € 1 miljoen. De inflatie over jeugdzorg wordt in 2022 opgevangen binnen de bestaande budgetten. Daarnaast is er nog veel onzekerheid over prijsontwikkelingen voor het jaar 2023. We reserveren in 2023 nog budget voor prijsontwikkelingen in 2023 voor openbare ruimte, zorg en vastgoed. Dit is tevens een groot risico, omdat het op dit moment lastig in te schatten is hoe de inflatie zich in 2023 gaat ontwikkelen.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Septembercirculaire 2022	-5.897	-5.370	-6.050	-5.879	-4.618
Totaal septembercirculaire	**-5.897**	**-5.370**	**-6.050**	**-5.879**	**-4.618**

Toelichting septembercirculaire

Septembercirculaire 2022

De algemene uitkering stijgt de komende jaren fors. De algemene uitkering komt uit op een stijging van € 5,9 miljoen in 2022, € 5,4 miljoen in 2023, € 6,1 miljoen in 2024 en € 5,9 miljoen in 2025. Daarna zien we een stijging van € 4,6 miljoen in 2026. Hiervan beschouwen we de helft als een structurele stijging en de andere helft als een incidentele stijging.

4.4 Wat mag het kosten?

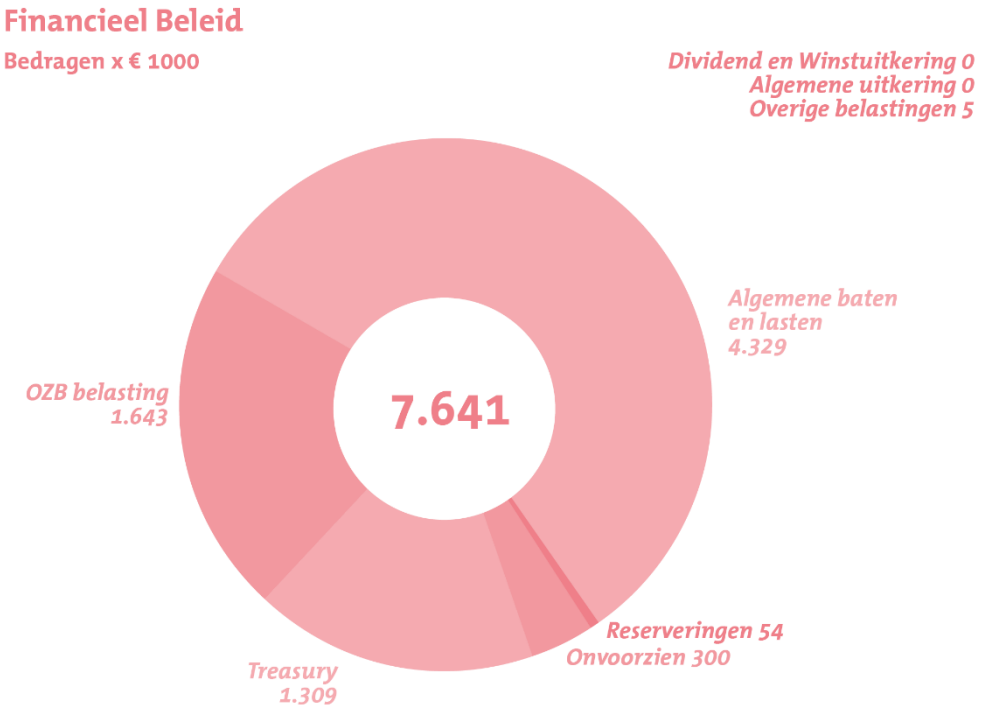
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaand beleid					
Lasten	3.801	10.206	9.807	9.683	9.666
Baten	-239.175	-238.890	-241.259	-245.790	-233.620
Saldo	-235.374	-228.684	-231.452	-236.107	-223.954
Stortingen reserves	1.050	1.061	1.069	1.063	1.063
Onttrekkingen reserves	-2.563	-2.423	-2.231	-2.097	-2.097
Saldo mutaties reserves	-1.513	-1.362	-1.162	-1.035	-1.035
Totaal bestaand beleid	**-236.887**	**-230.046**	**-232.614**	**-237.141**	**-224.988**
3O-ontwikkelingen	721	2.442	1.560	1.435	2.138
Budgettair neutrale wijzigingen	-2.591	-6.885	-6.112	-5.870	-6.399
Septembercirculaire	-5.897	-5.370	-6.050	-5.879	-4.618
Totaal programma	**-244.654**	**-239.858**	**-243.215**	**-247.454**	**-233.867**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2023 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Samenvatting

Het weerstandsvermogen geeft de financiële gezondheid van de gemeente weer. We drukken deze uit in een ratio. De uitkomst van de ratio moet in beginsel minimaal 1 zijn.

Op hoofdlijnen is het beeld als volgt:

Omschrijving	Bedrag/ratio incidenteel	Bedrag/ratio structureel
Geïnventariseerde risico's	€ 8 miljoen	€ 1,6 miljoen
Weerstandscapaciteit	€ 39,6 miljoen	€ 5,1 miljoen
Weerstandsratio	4,92	3,15

De conclusie hieruit is dat de weerstandscapaciteit van voldoende omvang is om de gekwantificeerde risico's te ondervangen. Er is ook ruimte voor het opvangen van onvoorziene risico's.

We hebben ruimte om incidentele en structurele risico's op te vangen binnen onze begroting. We maken hierbij wel de kanttekening dat een aantal crises zorgen voor grote onzekerheden. De ontwikkelingen van de inflatie en energieprijzen kunnen grote effecten hebben voor onze begroting. Wat dit op de lange termijn betekent voor onze gemeentelijke begroting en de samenleving is nog onduidelijk. We volgen de ontwikkelingen op de voet.

Ten opzichte van de jaarrekening zijn er een aantal risico's vervallen. Deze zijn inmiddels concreet geworden en de effecten hiervan zijn verwerkt in deze programmabegroting.

1. Beleid

Het beleid van de gemeente ten aanzien van risicomanagement is nader uitgewerkt in de notitie risicomanagementbeleid.

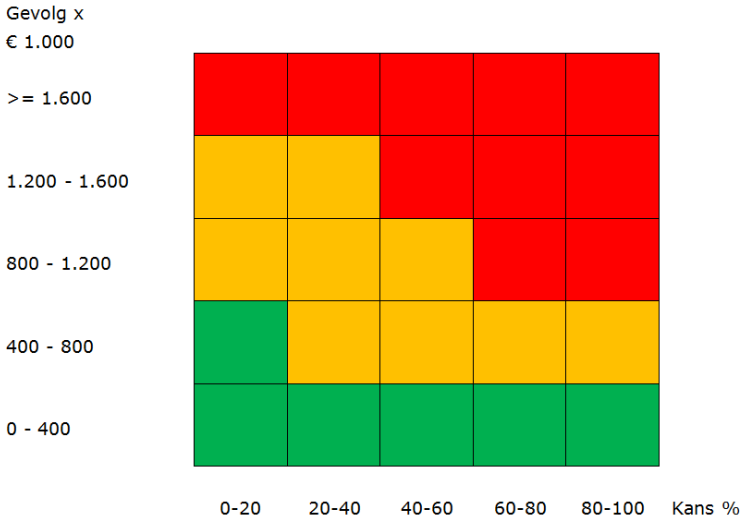
Risicomanagement is gedefinieerd als het op gestructureerde wijze identificeren, analyseren en beheersen van risico's die van invloed zijn op de realisatie van gemeentelijke doelstellingen. De focus ligt op risico's met een mogelijk substantiële invloed op de financiële positie van de gemeente. Aan ons risicomanagement liggen onder andere de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden ten grondslag:

- Risicomanagement is onderdeel van de reguliere verantwoordelijkheid van het (lijn)management en is een cyclisch proces.
- We maken zoveel mogelijk gebruik van bestaande instrumenten voor risico-identificatie en -beheersing.
- Risicobeheersing doen we zoveel mogelijk in de reguliere processen.
- Het toepassen van risicomanagement betekent niet dat we alle risico's kunnen voorkomen.

Risico's hangen vaak samen met externe factoren. Daarop hebben we als gemeente niet altijd direct invloed. Daarom is het lastig deze risico's in alle gevallen voldoende betrouwbaar te kwantificeren.
Risico's ontwikkelen zich voortdurend. De laatste rapportage over de risico's en de beheersing daarvan is in de jaarrekening 2021 opgenomen. In deze programmabegroting 2023-2026 hebben we deze risico-inschatting geactualiseerd.

Risicokaart

Omdat risico's lastig te kwantificeren zijn maken we gebruik van de risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de categorisering van de risico's naar kans en gevolg.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt heeft minimale financiële gevolgen. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht. Het is hier van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om een grote extra last te voorkomen. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.
Om te bepalen in welke risicokleur (rood, oranje, groen) een risico valt, zijn structurele risico's vermenigvuldigd met 4 (jaar).

2. Risico's

Risico's in de rode categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Hogere inflatie en specifiek stijgende energiekosten en bouwkosten	S	€ 2,8 miljoen	50%	€ 1,4 miljoen

Risico

Door diverse ontwikkelingen in de wereld hebben we te maken met sterk stijgende energiekosten. Mede door deze hogere energiekosten stijgen ook de bouwkosten, kosten openbare ruimte en diverse andere kosten ook. De stijgende energiekosten werken door in de totale gemeentelijke begroting en uiteraard ook direct door in de samenleving.

Dit risico bestaat dus nadrukkelijk uit 2 onderdelen:

- De effecten voor de samenleving (burgers, bedrijven, MFA's, stichtingen, verenigingen etc.)
- De effecten voor onze eigen gemeentelijke begroting (kosten van energie, bouwkosten projecten, openbare ruimte, vastgoed, vervoer etc.).

Het is op dit moment erg lastig in te schatten wat de impact is van dit risico. In de gemeentelijke begroting hadden we bij de meicirculaire circa € 8,5 miljoen gereserveerd voor de prijsstijging in 2022 en 2023. We schatten nu in dat we aanvullend een bedrag nodig hebben van 2,5 miljoen. Of dit in totaal voldoende is, ligt aan diverse ontwikkelingen. Het Centraal planbureau verwacht dat de inflatie in 2023 zal afnemen, of dit daadwerkelijk gebeurt is afwachten. Wanneer de inflatie door blijft gaan op het niveau van 2022 schatten we het risico in op structureel € 2,8 miljoen.

De effecten voor de samenleving zijn fors. Het Rijk komt met ondersteuningsmaatregelen. Hier houden we vast aan ons hetzelfde beleid wat we voor COVID-19 hanteerden. Afhankelijk van deze ondersteuningsmaatregelen kijken we wat aanvullend nodig is en zetten onze algemene reserve indien nodig hiervoor in.

Beheersmaatregel

- We volgen kritisch onze projecten en onze begrotingsposten. Deels zullen we voor hogere inflatie gecompenseerd worden via de algemene uitkering.
- De volgen kritisch de landelijke ondersteuningsmaatregelen voor de samenleving en kijken wat aanvullend nodig is.
- We volgen ook kritisch onze budgetten op het gebied van bijzondere bestand en schuldhulp verlening omdat het reëel te verwachten is dat deze energiecrisis ook gaat leiden tot extra aanvragen en meer steun voor mensen die dat nodig hebben.

1 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[2]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Langere termijn effecten COVID-19	S/I	PM	PM	PM

Het COVID-19 (corona) had grote impact op de samenleving. De economie herstelde hiervan (volgens het CPB), maar sommige sectoren hebben het nog zwaar (gehad). Daarnaast blijft er onzekerheid wat nu exact de langere termijn effecten van COVID-19 zijn, bijvoorbeeld op sociaal en maatschappelijk gebied.

Risico's:
De ondersteuningsmaatregelen vanuit het Rijk zijn goed te noemen. Met dit geld kunnen we diverse sectoren ondersteunen om de nadelige effecten van de crisis te verminderen. In 2022 keren we de laatste COVID-19 gelden uit. Belangrijkste risico zien we in wat er gebeurt als de landelijke ondersteuningsmaatregelen stoppen. Wat betekent dit dan voor bedrijven, instellingen en inwoners? Zeker gekoppeld aan andere risico's, zoals de eerder genoemde stijging van energiekosten. Maar ook het tekort aan arbeidskrachten is in sectoren voelbaar. Daarnaast de vraag wat zijn de langere termijn effecten op ons zorgstelsel.

Beheersmaatregel
We hebben hier meerdere maatregelen.
1. Actieve lobby richting het Rijk: we blijven ons hard maken voor voldoende compensatie vanuit het Rijk. We richten onze lobby op extra gelden voor jeugdzorg, volledige compensatie gevolgen abonnementstarief WMO, het verminderen van de zogenaamde opschalingskorting.
2. Voor het jaar 2020 en 2021 zetten we de gelden in die we vanuit het Rijk hebben ontvangen voor compensatiemaatregelen.

Grondbedrijf	I	€ 5,2 miljoen	100%	€ 5,2 miljoen

Risico
De resultaten van de grondexploitaties zijn gebaseerd op uitgangspunten en parameters die, gelet op de huidige markt en de huidige inzichten, het meest reëel lijken voor de looptijd van het project. Deze inschattingen resulteren in één projectresultaat. Het is en blijft echter altijd een inschatting van de toekomst. Kansen en risico's binnen een project kunnen er voor zorgen dat het projectresultaat in de toekomst afwijkt. Om een goed inzicht te krijgen in de risico's voeren we jaarlijks een risicoanalyse uit. Dit doen we via de Monte Carlo Methode.
We verwijzen hiervoor naar de paragraaf grondbeleid en het Najaarsbericht. De paragraaf beschrijft op hoofdlijnen het grondbeleid, de financiële positie en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het Najaarsbericht gaat een slag dieper dan de paragraaf en geeft o.a. inzicht op een detailniveau per project.

Beheersmaatregel
Om risico's op te vangen, moeten we een bepaald bedrag reserveren. Hoe groot dat bedrag moet zijn, hangt af van hoe groot de kans is dat een risico zich voor doet. We maken hiervoor gebruik van de Monte Carlo Methode. Dat is een statistische berekening die alle risico's goed in kan schatten en waarderen.

Alle per project berekende risico's hebben we bij elkaar opgeteld. Dat is het bedrag wat we dus minimaal beschikbaar moeten hebben om alle risico's in voldoende mate af te kunnen dekken. De risico's dekken we af met de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf (ABR).

Op basis van het najaarsbericht verwachten we dat deze reserve groeit naar € 8,6 miljoen per 1-1-2023. Het minimale niveau begroten we op basis van risicoschatting op ruim € 5,2 miljoen. Dit betekent dat de beschikbare, incidentele ruimte in 2023 € 3,4 miljoen bedraagt.

2 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico's in de oranje categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[3]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Jeugdhulp 2023 en verder	S	€ 250.000 - € 750.000	50%	€ 250.000

Risico

De inkoop vanaf 2022 vormt een onzekerheid.
Vanaf 2022 hebben we op een andere manier ingekocht dan de jaren daarvoor, waarbij we ook voor het eerst met een nieuw productenboek gewerkt hebben. Met ingang van 2022 kopen we volledig op basis van pxq in. Tot en met 2021 verzorgde RIOZ niet alleen de inkoop maar zorgde ook voor betaling van de facturen. Op basis van een solidariteitsafspraak werden de kosten over de deelnemende gemeenten verdeeld. Met ingang van 2022 worden circa 80% van de kosten jeugdzorg door de gemeenten zelf betaald. Voor deze vormen van hulpverlening is alleen de desbetreffende gemeente financieel verantwoordelijk. Alleen kosten voor jeugdzorgplus, regionale taken gecertificeerde instellingen, veilig thuis, crisis opvang, excessieve casussen, wachtlijstproblematiek SGGZ en zorg continuïteit worden door het RIOZ betaald en op het einde van het jaar op basis van de verdeelsleutel over de gemeenten verdeeld. Zoals gezegd worden de facturen van de zorginstellingen voor Osse inwoners, door onze gemeente zelf afgewikkeld. Op basis van de (eind augustus) ontvangen facturen lijkt het erop dat we voldoende middelen tot onze beschikking hebben. De kans is echter aanwezig dat nog niet alle instellingen (tot de juiste bedragen) gefactureerd hebben. Daarnaast zijn in 2022 de prijsindexcijfers aanzienlijk naar boven bijgesteld. Het RIOZ maakt thans afspraken met de instellingen over een eventuele bijstelling vanaf het jaar 2022. Uitdrukkelijk willen wij opmerken dat de continuering en inzet van specialistische jeugdhulp voor onze jeugdigen uiteraard gegarandeerd blijft.

Er ligt nog geen definitief besluit vanuit het kabinet over de financiering van jeugdhulp. Het kabinet stelt via de meicirculaire 2022 incidenteel geld beschikbaar voor het jaar 2023. Daarnaast gaat het kabinet de komende tijd met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Het kabinet zal bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar gesteld worden, waarbij het advies van de Commissie van Wijzen het uitgangspunt vormt. De gelden voor 2024 en verder zijn dus nog niet definitief. Vandaar dat we dezelfde lijn blijven hanteren zoals vorig jaar en om 75% van de bedragen uit de hervormingsagenda te blijven ramen. In het landelijke Coalitieakkoord is daarnaast een extra besparing in het jeugddomein opgenomen met een omvang van € 100 miljoen in 2024, oplopend naar ruim € 500 miljoen in 2025 en volgende jaren. Hierover is landelijk veel discussie. Het kabinet heeft nu besloten dat deze besparing een Rijksverantwoordelijkheid is. Het is aan het Rijk de besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen waarvoor het Rijk aan zet is en die aanvullend zijn op de beoogde Hervormingsagenda.
Het gaat daarbij om maatregelen waardoor gemeenten minder middelen nodig hebben of waarbij alternatieve inkomsten gegenereerd worden door middel van de invoering van een eigen bijdrage. Ook draagt het Rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden. Uiteraard is het noodzakelijk - en gaat het kabinet hiervan uit - dat gemeenten hun medewerking verlenen bij de uitwerking en uitvoering van deze maatregelen.

Beheersmaatregel

We volgen de ontwikkelingen. Daarnaast monitoren we de afgegeven beschikkingen alsmede de werkelijk betaalde bedragen via de dashboards van het RIOZ en de gemeente Oss. Deze laatste dashboard is op dit moment nog in ontwikkeling.
Binnen de regio krijgen we regelmatig informatie over de gecertificeerde instellingen.
Daarnaast volgen we de landelijke besluitvorming over de middelen voor jeugd en de Hervormingsagenda.

3 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[4]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Uitspraak Hoge raad Attero	I	€ 1,1 miljoen	50%	€ 550.000

Risico

In de periode van 1 februari 1997 tot 1 februari 2017 hadden de Brabantse gewesten een langlopend contract met de afvalverwerker Attero voor de verwerking van het huishoudelijk restafval. De Brabantse gewesten moesten contractueel gezamenlijk jaarlijks 510.000 ton huishoudelijk afval aanleveren. Sinds 2011 leveren de Brabantse gemeenten gezamenlijk minder afval aan. Attero stelt dat zij hierdoor financieel verlies heeft geleden. Daarom eist Attero van de Brabantse gewesten compensatiekosten. De Brabantse gewesten hebben geweigerd dit te betalen. Als reactie hierop heeft Attero diverse arbitragezaken tegen de Brabantse gewesten gevoerd.

De Brabantse gewesten hebben de rechtszaak over de jaren 2011, 2012, 2013 en 2014 gewonnen.
Attero heeft de arbitrage over de jaren 2015, 2016 en de eerste maand van 2017 gewonnen. De gewesten zijn vervolgens een vernietigingsprocedure gestart bij het gerechtshof Den Haag. Op 29 juni 2021 ontvingen we het bericht dat het gerechtshof het vonnis van de arbitragecommissie heeft verworpen. Daarna hebben we de compensatiekosten welke we eerder hebben voldaan via ODBN terug ontvangen.

Attero is vervolgens in cassatie gegaan. Onze verwachting begin dit jaar was dat de kans dat Attero in cassatie gaat én deze wint, op ruim minder dan 50%. Er is echter sprake van een onverwachte ontwikkeling. De Advocaat-Generaal, die de Hoge Raad adviseert, heeft geadviseerd dat Attero in het gelijk staat en dat het vonnis van het Gerechtshof vernietigd dient te worden. Dit is alleen nog maar een advies, maar het advies van de Advocaat-Generaal wordt wel vaak gevolgd door de Hoge Raad. Mochten we de zaak bij de Hoge Raad verliezen zal de zaak opnieuw inhoudelijk beoordeeld worden door een ander gerechtshof. Dat zal naar verwachting plaatsvinden ergens in 2023. Mogelijk volgt een vonnis van het andere gerechtshof in 2024.

Beheersmaatregel

Onze cassatie-advocaten hebben een reactie op het advies van de Advocaat-Generaal gegeven. We hebben doorgekregen dat de Hoge Raad op 9 maart 2023 uitspraak gaat doen.

Wachtgeld wethouders	I	€ 760.000	50%	€ 380.000

Risico

In 2026 zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen. Na beëindiging van het wethouderschap ontvangt een wethouder een ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dat is geregeld in de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Appa). Voor de voormalige wethouders hebben we een voorziening wachtgeld wethouders. Voor de zittende wethouders is niet in te schatten of ze aanspraak gaan maken op het wachtgeld. Als ze aanspraak maken kunnen we niet met een redelijke mate van zekerheid het bedrag schatten. Daarom is een directe storting in de voorziening wachtgeld wethouders niet toegestaan. Als compensatie voor deze onzekere toekomstige wachtgeldverplichtingen wordt jaarlijks een bedrag van € 103.000 in de bestemmingsreserve wachtgeld wethouders gestort.
De maximale wachtgeldverplichting van de huidige vijf wethouders wordt ingeschat op € 1,1 miljoen. Bij het daadwerkelijk ontstaan van de wachtgeldverplichting zal blijken of de reserve wachtgeld wethouders volstaat voor het aanvullen van de voorziening wachtgeld wethouders. Met de jaarlijkse storting van € 103.000 zit er € 0,34 miljoen in de reserve wachtgeld wethouders. Er bestaat dus een risico dat het bedrag € 0,76 miljoen te laag is.

Beheersmaatregel

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van € 103.000 gestort in de reserve wachtgeld wethouders. Indien de jaarlijkse storting niet voldoende is dan wordt het tekort eenmalig aangevuld in het jaar waarin het zich voordoet.

4 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico's in de groene categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Minder bezoekersparkeren door veranderd winkelgedrag na COVID-19	S	€ 300.000	75%	€ 225.000

Risico

Het winkelgedrag van de consument verandert. De laatste jaren is een verschuiving zichtbaar naar online shoppen, die ten koste gaat van het fysiek winkelbezoek. Met name de middelgrote steden, waartoe Oss behoort, is getroffen door deze ontwikkeling, die zich heeft vertaald in jaarlijks afnemende parkeeropbrengsten.
Als gevolg van de huidige COVID-19 pandemie heeft het online bestellen van goederen door consumenten (gedwongen) een grote vlucht genomen. De verwachting is dat na COVID-19 een "nieuwe normaal" gaat ontstaan waarbij structureel meer inkopen via internet worden gedaan en minder bezoek aan de binnenstad kan plaatsvinden. Het gevolg van dit alles is naar verwachting dat er structureel minder bezoekers parkeren zal plaatsvinden binnen het gebied met parkeerregulering. Het is vooralsnog onduidelijk welke omvang deze wijziging heeft.
We zien dat de inkomsten van het betaald parkeren in 2022 ook lager uitvallen ten opzichte van de inkomsten 2019. Opbrengsten vallen ondanks de relatief gunstige weersomstandigheden circa € 200.000 tot € 300.000 lager uit.
Het risico van een structureel lagere parkeeropbrengst van € 200.000 tot € 300.000 (= 10-15% minder bezoekers parkeren) is nog steeds aanwezig.

Beheersmaatregelen

In het najaar van 2022 wordt bestuurlijk een discussie gevoerd over de betaaltijden (invoering betaald parkeren in de avonduren en op zondagen) en de parkeertarieven. De uitkomsten van deze discussie kunnen een sterk sturend effect hebben op de ontwikkeling van de parkeerinkomsten. Datzelfde geldt voor de beoogde invoering per 2023 van de scanauto voor de parkeerhandhaving. We verwachten met deze maatregelen het tekort in het parkeerbedrijf op te vangen.
We monitoren de effecten van de bestuurlijke besluitvorming op de inkomsten en alsmede de effecten van de scanauto op de betalingsbereidheid. Indien nodig worden bij het beleidsplan parkeren aanvullende maatregelen voorgesteld om de financiën structureel op orde te houden.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Overdracht bodemtaken	S	€ 130.000	80%	€ 104.000

Risico

Met het invoeren van de Omgevingswet is geregeld dat er taken met betrekking tot Bodem overgaan van Provincie naar Gemeente (bevoegd gezag, beleid, advies en handhaving). Daarnaast krijgt de gemeente diverse voormalige(stort)locaties in beheer. Oorspronkelijk zouden deze taken worden overgedragen per 1 januari 2021. Met het uitstel van de Omgevingswet wordt de overdracht van de taken op 1-1-2023 verwacht. Het is op dit moment onduidelijk wat de exacte impact is voor Oss. De Provincie geeft aan geen middelen over te dragen, het Rijk geeft aan dat er voldoende geld is binnen de regio. Waarschijnlijk doelt het Rijk op dat de huidige taken al binnen de regio wordt uitgevoerd (lees Provincie).

De laatste berichten zijn dat voor de gemeenten nog steeds geen duidelijkheid is m.b.t. financiering van milieu- en bodemtaken in het kader van de Omgevingswet. De Provincie is inmiddels tot 2030 verzekerd van financiering. Het lijkt er op dat er een patstelling ontstaat waarbij de gemeenten geen geld gaan ontvangen.

Beheersmaatregel

In de Programmabegroting 2022-2025 hebben we aangegeven dat we hiermee aan de slag gaan. Er is 1 fte voor het jaar 2022 beschikbaar gesteld. Principieel vinden we dat de Provincie en het Rijk gelden beschikbaar moeten stellen voor de extra taken voor bodem en milieu. Als deze gelden komen willen we hiermee de taken structureel financieren. Wanneer deze gelden er niet komen dan nemen we deze als een 3O-Ontwikkeling op.

Momenteel maakt een werkgroep de consequenties inzichtelijk voor de bodemtaken. Daarnaast bekijken we de mogelijkheden om met anderen gemeenten meer aandacht te vragen voor de financiering van deze taken.

Volumegroei Wmo	S	0 - € 400.000	50%	€ 100.000

Risico

Door de invoering van het abonnementstarief is het aantal aanvragen in 2022 opnieuw gestegen. We zien een stijging van het aantal klanten huishoudelijke verzorging ZIN met ongeveer 0,6 % per maand. Dit is een landelijk beeld. Het Rijk compenseert deze aanhoudende kostenstijging niet. Een besluit over een eventuele aanpassing van het abonnementstarief ligt bij een nieuw kabinet. We voorzien wel een afvlakking van de groei.

We zien meer aanvragen voor begeleiding dit jaar in vergelijking met vorig jaar. Meer inwoners maken gebruik van ondersteuning doordat mensen langer thuis blijven wonen. Kosten per individu zijn nagenoeg gelijk gebleven, puur de aantallen zijn gestegen. Mogelijk zal er nog verdere stijging zijn, we schatten het risico hiervoor in op € 400.000. We zullen dit blijven volgen en bijsturen waar nodig.

Beheersmaatregel

In 2020 hebben we een analyse gemaakt van de groei van de inzet van huishoudelijke verzorging Deze groei hangt vooral samen met het ingevoerde abonnementstarief in combinatie met de toenemende vergrijzing voor de Wmo en brengt steeds hogere kosten met zich mee. Lokaal en regionaal denken we na over stuurknoppen om hiermee om te gaan.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Milieutaken in het kader van de omgevingswet	S	€ 100.000	50%	€ 50.000

Risico

De omgevingswet is weer uitgesteld tot 1-1-2023. In oktober neemt de eerste kamer een nieuw besluit. De omgevingswet is meer dan transitie naar Omgevingsvisie en Omgevingsplan. Met in werking treden worden diverse nieuwe regels van kracht die impact hebben op de openbare ruimte. O.a. wordt er verwacht dat we in het kader van geluid het wegenverkeerslawaai moeten gaan monitoren. We onderzoeken momenteel de regels op deze nieuwe regels en taken. Er is echter nog steeds geen duidelijkheid over de financiering van deze taken. Vooralsnog lijkt het erop dat er geen structurele middelen beschikbaar komen. Op dit moment verwachten we dat de impact een toename van 1 fte HBO is. Wanneer deze gelden er niet komen dan nemen we dit op als 3O-ontwikkeling.

Beheersmaatregel

We onderzoeken de Omgevingswet op nieuwe wet en regelgeving. De impactanalysefase is gereed. De rapportage wordt in het najaar opgeleverd. De financiële consequenties worden dan in beeld gebracht. Voor het monitoren van het verkeerslawaai overleggen we met de regio en het bureau dat het verkeersmodel beheert.

Zwerfavalvergoeding Nedvang	S	€ 100.000	50%	€ 50.000

Risico

De vergoeding die we jaarlijks hebben ontvangen van Nedvang loopt eind 2022 af. Het gaat om projecten en werkzaamheden ter voorkoming en aanpak van zwerfafval. Jaarlijks dienen wij een plan van aanpak in waarna de subsidie beschikt wordt. De regeling wordt beëindigd eind 2022 en het is nog onduidelijk of er een vervangende regeling voor komt en hoe die eruit gaat zien. Verwachting is wel dat de vergoeding een stuk minder wordt omdat per 1 juli 2021 statiegeld wordt geheven op pet-flesjes (plastic flesjes voor frisdrank en water) en per 31 december 2022 ook statiegeld wordt geheven op blik. Dat is een prikkel ter voorkoming van zwerfafval. Vooralsnog is de vraag of dit effect heeft op het voorkomen van zwerfafval.

Beheersmaatregel

Afhankelijk van de vraag of er een nieuwe vergoeding (subsidie) komt voor preventie en aanpak van zwerfafval, gaan we hier een plan van aanpak voor maken. Hierbij wegen we het bepaalde in de afvalstoffen-verordening mee Ondernemers hebben ook een eigen verantwoordelijkheid als het gaat om de aanpak van zwerfafval.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Veiligheidsregio Brabant Noord (VRBN)	S	p.m.	50%	p.m.

Risico

Uit tussenevaluatie van het beleidsplan 2020-2023 "Samen Veiliger" blijkt dat de VRBN op koers ligt om de ambities te realiseren.
Er is een financiële impuls nodig voor Informatiegestuurde veiligheid, Vakmanschap en paraatheid bij de Brandweer en nieuwe IT-infrastructuur en Informatiebeveiliging. Bij de begroting VRBN 2023 wordt inzichtelijk gemaakt wat de kosten daaromtrent voor 2024 zijn. Het uitgangspunt hierbij is het te betalen uit "nieuw voor oud".

Huisvesting is verantwoordelijk geworden voor alle brandweerkazernes. In de huisvestingsvisie is rekening gehouden met nieuwbouw en renovatie van kazernes. Een risico hierbij is de prijsstijging in de bouwsector en eventuele niet eerder bekende bouwkundige gebreken van bestaande gebouwen.

De Omgevingswet geeft een verandering en verbreding van risicobeheersingstaken. Eén van de doelstellingen van de nieuwe wet is het creëren van een gezonde en veilige leefomgeving. VRBN is en blijft daarbij een belangrijke adviseur en partner van de gemeenten, maar ook van andere ketenpartners en initiatiefnemers. In 2023 is de Omgevingswet naar verwachting ingevoerd en wordt duidelijk wat deze verandering van taken exact betekent. Landelijk is de verwachting dat invoering van de Omgevingswet gepaard gaat met meerkosten. Uitgangspunt van VRBN is om de meerkosten zo veel mogelijk binnen de huidige begroting op te vangen.

In 2020 is de Wet Veiligheidsregio's geëvalueerd. De aanbevelingen worden door het nieuwe kabinet opgepakt en vergen naar verwachting in 2022 en 2023 de nodige aandacht. De verwachting is dat belangrijke thema's aan de orde zullen komen zoals de wijze van financiering en de hoogte daarvan, bestuurlijke verhoudingen en bevoegdheden, verankering van de rol van de veiligheidsregio's bij brandweerzorg, crisisbeheersing, bevolkingszorg en de taak van de GHOR.

Beheersmaatregel

De voornoemde ontwikkelingen blijven we kritisch volgen en in principe geldt de regel extra kosten betalen uit "nieuw voor oud".

BUIG budget	I	€500.000 - €1.000.000 voordeel	75%	+/-€ 562.500 (voordeel)

Risico

Voor 2022 was de prognose dat het bijstandsbestand met 1% zou dalen. De huidige prognose laat zien dat het bijstandsbestand met 3,4% daalt met als gevolg dat we minder uitgaven verwachten en we BUIG middelen verwachten over te houden.
De hoogte van het resterende budget is op dit moment niet vast te stellen. We weten namelijk niet of het bijstandsbestand zich de rest van het jaar op dezelfde manier blijft ontwikkelen. Daarnaast is nog niet duidelijk waar de debiteurenmutatie op uitkomt en of de voorziening debiteuren bijgesteld dient te worden. Verder hebben we nog geen zicht op het effect van de versnelde toestroom van inburgeraars en de toenemende armoede.

Beheersmaatregel

We volgen de landelijke ontwikkelingen kritisch en blijven de ontwikkelingen binnen ons eigen bijstandsbestand nauw monitoren.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Alternatieve bluswatervoorziening (nieuw en beheer en onderhoud)	I	€ 214.000	50%	€ 107.000

Risico

Naar aanleiding van het saneren van een brandkraan in Herpen door Brabantwater, heeft de veiligheidsregio aangegeven dat er in de omgeving onvoldoende dekking is ten aanzien van de beschikbaarheid van bluswater. Brabantwater heeft het beleid dat hun waternet is bedoeld voor het leveren van schoon drinkwater en niet voor het leveren van bluswater. De veiligheidsregio adviseert de Gemeente Oss om in deze specifieke situatie te zorgen voor een alternatieve bluswatervoorziening. Eventueel in de vorm van een geboorde put.

De Veiligheidsregio onderzoekt op dit moment de gevolgen voor het bluswateraanbod vanwege de aanleg van het streefnet (transportleidingen drinkwater). De doorstroming van het streefnet is 60 m3 per uur en voldoende geschikt voor bluswater voorzieningen. Echter; de vertakkingen vanuit de transportleiding naar de woongebieden leveren een veel lagere doorstroming dan 60 m3 per uur waardoor deze onvoldoende geschikt zijn voor bluswatervoorzieningen. De wet op de veiligheidsregio schrijft voor dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de bereikbaarheid en beschikbaarheid van voldoende bluswatervoorzieningen. Met de ontwikkeling ten aanzien van het streefnet is de verwachting dat ca. 60 % van alle huidige brandkranen (plus minus 3700 brandkranen) door Brabantwater zullen worden gesaneerd. Dit zal op korte, middellange en lange termijn er toe leiden dat situaties kunnen ontstaan dat alternatieve voorzieningen moeten worden getroffen. Deze voorzieningen bestaan uit het beschikbaar stellen van bluswater door geboorde putten, open water en tankwagens van de veiligheidsregio. De veiligheidsregio zal ten aanzien van open water ook gesprekken voeren met het betrokken Waterschap.

Over het onderhouden van de reeds bestaande en nog aan te leggen geboorde putten zal met de veiligheidsregio een afspraak worden gemaakt hoe het beste beheer en onderhoud van de geboorde putten kan worden vormgegeven. Team IBORVS- EIN heeft hierover contact met de veiligheidsregio.

Omdat het niet duidelijk is wat de planning is van Brabantwater en de gevolgen voor het bluswater hebben we een berekening gemaakt met een minimale en maximale variant. We melden nu het risico als een incidenteel risico op basis van de minimale variant.

Beheersmaatregel

We stellen beleidsregels op ten aanzien van alternatieve bluswater voorzieningen. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de Veiligheidsregio, drinkwaterbedrijven en Gemeenten opgedragen om samen te werken aan toekomstbestendige bluswatervoorzieningen. Wij nemen het initiatief om met de Veiligheidsregio en Brabantwater aan te tafel te gaan om een zelfde beeld te hebben over toekomstbestendige bluswatervoorzieningen en wat daar dan voor gedaan moet worden. We gaan er vanuit dat dit in het 1e kwartaal 2023 helder is.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Ontwikkelingen BSOB met invloed op hoogte deelnemers bijdrage	I (maar wel meerdere jaren)	€ 100.000 - € 200.000	50%	€ 75.000
Risico BSOB heeft te maken met het risico op stijgende kosten vanwege het toenemend aantal WOZ-bezwaren via No Cure No Pay (NCNP) bureaus. Dit leidt tot extra personele inzet en hogere proceskosten om bezwaren af te kunnen handelen. Deze bureaus krijgen een vergoeding per bezwaar en hebben hier een verdienmodel in gevonden. De proceskostenvergoeding bij in beroep gaan en gelijk krijgen, is zelfs hoger geworden. Zolang de uitgangspunten die hieraan ten grondslag liggen wettelijk niet gewijzigd worden, zullen deze kosten blijven bestaan met het risico dat ze nog toe gaan nemen. Dit is een landelijke trend. ***Beheersmaatregel*** Inwoners hebben recht om bezwaar te maken. BSOB heeft de manier waarop dit kan voor de inwoner zo toegankelijk mogelijk gemaakt. Dit om de noodzaak om NCNP bureaus in te schakelen te beperken. Verder voert BSOB samen met andere belastingsamenwerkingen een uitgebreide communicatiecampagne.				
Heesch West	I	€ 4,56 miljoen	38%	€ 1,73 miljoen (volledig afgedekt via risicoreserve)
Risico De gemeente Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss participeren in de grondexploitatie Heesch West (regionaal bedrijventerrein). Hiervoor is een gemeenschappelijke regeling (GR) aangegaan. Samen met de provincie Noord-Brabant is een masterplan opgesteld voor dit bedrijventerrein dat uiteindelijk 80 hectare kan worden. Er zal een gefaseerde ontwikkeling plaatsvinden. In de eerste fase wordt 50 hectare ontwikkeld en in de tweede fase de overige 30 hectare. De resterende 30 hectare is bij de grondexploitatieberekening "afgewaardeerd" naar agrarische grondwaarde van € 6 per vierkante meter. Het verwachte verlies van Heesch West bedraagt eind 2030 in totaal € 43,7 miljoen (eindwaarde). In dit kader hebben de deelnemende gemeenten in april 2022 hun verliesvoorziening overgedragen aan de GR. Ons aandeel (30%) was € 13,1 miljoen. De exploitatieberekening bevat risico's op het gebied van gronduitgifte tempo, grondprijzen, kostenstijgingen (inflatie) en marktrente. Wat de gevolgen zijn van de oorlog in Oekraïne met Rusland zijn is moeilijk te voorspellen. Daar is vooralsnog geen rekening mee gehouden. De belangstelling voor het terrein Heesch West is nog steeds hoog. ***Beheersmaatregel*** Boven op de verliesvoorziening hebben we een risicoreserve Heesch West van € 1,73 miljoen beschikbaar. Daarmee kunnen we eventuele onverwachte tegenvallers in ieder geval voor een deel mee opvangen. Hierdoor lijkt dit risico beperkt (en valt het dus in de categorie 'groen'). De grondexploitatieberekening van Heesch West wordt elk jaar geactualiseerd.				

3. Vervallen risico's

De volgende risico's die in de jaarrekening 2021 nog naar voren kwamen zijn nu vervallen.

Risico	Actie
Herverdeling gemeentefonds	We hebben de effecten van de herverdeling van het gemeentefonds verwerkt in de meicirculaire 2021
Gevolgen richtlijnen CROW voor bodem	Het risico is vervallen omdat we het bedrag als 3O-ontwikkeling op hebben genomen in deze begroting.
Overdracht beheer Horizonscholen	Het risico is vervallen, de samenwerkingsovereenkomst met de scholen is gesloten.
Wet- en regelgeving bouwbesluit	Het risico is vervallen omdat er nog geen signalen zijn dat de wet en regelgeving op korte termijn wordt aangepast.
Planschade claim Hofmans	Het risico is vervallen omdat we het bedrag als 3O-ontwikkeling op hebben genomen in deze begroting.

4. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Onder het begrip weerstandsvermogen verstaan we het vermogen van de gemeente om risico's op te kunnen vangen, zodat het afgesproken gemeentelijke takenpakket toch onverkort uitgevoerd kan worden.
In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt aangegeven dat het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen enerzijds:

- de weerstandscapaciteit: de middelen waarover we (kunnen) beschikken om niet begrote kosten te kunnen dekken, en anderzijds:
- alle risico's waar nog geen voorzieningen voor gevormd zijn en die van materiële betekenis kunnen zijn.

Voor de gemeente is de weerstandscapaciteit van belang. Een sluitende begroting geeft weliswaar aan dat er evenwicht is tussen de uitgaven en inkomsten, maar ook dat er beperkte ruimte is voor het opvangen van tegenvallers. De weerstandscapaciteit bestaat uit twee onderdelen; de structurele en de incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit dient voor het opvangen van risico's met een meerjarig effect. Deze middelen worden gevormd door de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.
De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte waarmee onze OZB opbrengsten moeten stijgen om op een zogenaamd "redelijk peil OZB "uit te komen. Dit "redelijk peil" is gebaseerd op het tarief wat een gemeente moet hebben voor de toelating tot artikel 12 (extra financiële steun vanuit het gemeentefonds).
De onbenutte belastingcapaciteit voor het jaar 2022 bedraagt € 4,8 miljoen (rekening houdend met extra tariefstijging in 2023).
De post onvoorzien (€ 300.000) is structureel in de begroting opgenomen en maakt ook onderdeel uit van de structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:

- het vrij aanwendbare deel van de algemene vrije reserve (inclusief de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf)
- de niet beklemde bestemmingsreserves (overige bestemmingsreserves)
- de stille reserves

Algemene vrije reserve en de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf

De noodzakelijke omvang van de algemene vrije reserve is vastgesteld op 10% van de algemene uitkering.
Hierbij zijn de volgende aspecten van belang:

- zijn de belangrijkste risico's in beeld?
- welke beheersmaatregelen zijn er al genomen om risico's te beperken?
- welke risico's zijn nog niet afgedekt?

Naar verwachting zijn de belangrijkste risico's voldoende herkend. Het grootste deel van deze risico's hebben we ook voorzien van beheersmaatregelen en waar nodig afgedekt door middel van een voorziening of reserve (bijvoorbeeld het grondbedrijf). Ook de risico's die zich kunnen voordoen bij grote projecten, zoals Heesch-West, hebben we in beeld gebracht. Hiervoor hebben we bovendien beheersmaatregelen geformuleerd en deels dekkingsmiddelen gereserveerd. Daarnaast hebben we risico's geïdentificeerd waarvan we het bedrag en de kans van optreden met onvoldoende zekerheid kunnen bepalen. Deze komen ten laste van de weerstandscapaciteit.
Uitgaande van de norm van 10% van de algemene uitkering, dient de algemene vrije reserve ongeveer € 21,6 miljoen te zijn (meicirculaire 2022).
De algemene reserve bedraagt per 31 december 2022 naar verwachting € 31 miljoen. Dit komt ook door uitgestelde uitgaven. We hebben hier voor komende periode nog onttrekkingen uit geraamd van afgerond € 0,8 miljoen. Een specificatie hiervan is opgenomen in het bijlagenboek.

De algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR) is het weerstandsvermogen voor de risico's die zich binnen het grondbedrijf kunnen voordoen. Dat kunnen project specifieke risico's (b.v. een vervuiling in de grond) of conjuncturele risico's (b.v. een hogere rente of een lagere grondprijs) zijn.
Bij de programmabegroting 2023-2026 is de minimum benodigde algemene reserve berekend o.b.v. risicoanalyse (Monte-Carlomethode). De geactualiseerde risicoanalyse bij deze jaarrekening geeft een risicobedrag van € 5,2 miljoen per 1-1-2023. Dit bedrag is dus feitelijk de minimale stand van de ABR.
De ABR heeft op 31-12-2022 een verwacht saldo van een saldo van € 8,6 miljoen. Omdat we de € 5,2 miljoen van de minimale stand ook hebben opgenomen als risico nemen we de volledige ABR op als mogelijke afdekking van de risico's.

Niet beklemde bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves bevatten middelen die de gemeenteraad voor een bepaalde doelstelling geoormerkt heeft. De gemeenteraad is bevoegd om de bestemming van deze reserves te wijzigen of te besluiten tot extra mutaties ten laste of ten gunste van deze reserves. De bestemmingsreserves kunnen hiermee dus ingezet worden voor het opvangen van risico's als die zich voordoen.

We kennen twee soorten bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves voor de afdekking van afschrijvingslasten e.d. en de overige bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves voor de afdekking van afschrijvingslasten e.d. zijn niet beschikbaar voor de incidentele weerstandscapaciteit, omdat deze structureel zijn ingezet voor de afdekking van (kapitaal)lasten in de begroting. De overige bestemmingsreserves kunnen wel ingezet worden voor het afdekken van risico's als de raad hiertoe besluit. Dit betekent wel dat deze middelen in dat geval niet meer beschikbaar zijn voor het oorspronkelijke doel waarvoor de bestemmingsreserves gevormd zijn.

Stille reserves

Stille reserves zijn activa waarvan de boekwaarde lager is dan de werkelijke waarde en die direct verkoopbaar zijn. Een volledig beeld hiervan is niet voorhanden.

Totale weerstandscapaciteit

Samengevat is de huidige weerstandscapaciteit (per 31-12-2022) in afgeronde bedragen:

bedragen in euro's

Structurele weerstandscapaciteit	**Bedrag**
Onbenutte belastingcapaciteit	4.800.000
Post onvoorzien	300.000
Totaal	**5.100.000**

Incidentele weerstandscapaciteit (31-12-2022)	
Algemene reserve	31.000.000
Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf	8.560.000
Stille reserves	PM
Totaal	**39.560.000**

5. Financiële kengetallen

Op basis van een wijziging van het BBV nemen we voortaan een aantal financiële kengetallen in deze paragraaf op, zowel in de begroting als in het jaarverslag. Eerst geven we een analyse van de financiële positie op basis van deze kengetallen. Daarna lichten we toe wat de kengetallen betekenen.

Omschrijving	**Rekening 2021**	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**
Netto schuldquote	12,43%	24,11%	36,64%	45,06%	45,61%	45,54%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	5,55%	17,71%	30,13%	38,49%	39,52%	39,57%
Solvabiliteitsratio	51,14%	45,84%	41,00%	38,87%	38,44%	39,00%
Structurele exploitatieruimte	5,19%	3,60%	1,65%	4,14%	4,70%	0,07%
Grondexploitatie	0%	3,80%	5,41%	5,78%	5,70%	5,97%
Belastingcapaciteit	95,31%	89,60%	89,60%	89,60%	89,60%	89,60%

Analyse kengetallen en financiële positie

Op basis van deze kengetallen concluderen we dat onze financiële positie gezond is.
De netto schuldquotes en de solvabiliteitsratio geven aan dat we met voldoende eigen middelen (reserves) gefinancierd zijn. Onze afhankelijkheid van externe financiering is niet te groot. De netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen vallen binnen de norm. De omvang van de schulden ten opzichte van de baten neemt af. De solvabiliteitsratio ligt stabiel boven de norm. Onze bezittingen op de balans zijn in voldoende mate gefinancierd met eigen vermogen.
De structurele exploitatieruimte is positief. Dit sluit ook aan bij het voordelige saldo van deze begroting.
Het kengetal grondexploitatie is een voorgeschreven kengetal. Het kengetal op zich is niet bruikbaar om conclusies te trekken over de risico's in de grondexploitatie. De paragraaf grondbeleid en het MPG zijn daarvoor betere instrumenten.
Met de belastingcapaciteit zitten we onder het landelijk gemiddelde. We hebben nog ruimte om de belastingen te kunnen verhogen om financiële risico's af te dekken als dit nodig is.

Nadere toelichting indicatoren

Netto schuldquote

De netto schuld geeft informatie over de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de baten in de begroting. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Het is normaal als de netto schuldquote tussen de 20% en 70% ligt. Tussen de 70% en de 80% dreigt de schuldomvang te hoog te worden. Boven de 80% zijn alle bezittingen zwaar belast met schulden. Het percentage ligt tussen de normale bandbreedte.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Via deze ratio wordt in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Voor deze ratio gelden dezelfde normen als bij de netto schuldquote. Ook hier ligt het percentage in de acceptabele bandbreedte.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij deze ratio dreigt de schuld van de gemeente te hoog te worden als deze zich tussen de 20% en 30% bevindt. Onder de 20% zijn de bezittingen zwaar belast met schulden. Een ratio boven de 30% is aanvaardbaar.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het belangrijk om onderscheid te maken tussen de structurele en incidentele lasten. Als dit kengetal positief is, is er ruimte om structurele tegenvallers op te vangen. Door het hoge aantal aan incidentele baten en lasten hebben we een positief kengetal en dus ruimte om tegenvallers op te vangen.

Kengetal grondexploitatie

De grondexploitatie kan een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze bij verkoop terugverdiend moet worden. Ten opzichte van de jaarrekening stijgt het percentage omdat we vanuit grondexploitaties eerst kosten gaan maken en de opbrengsten later volgen.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om de belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn de materiële vaste activa of objecten met een nut over meerdere jaren. Voor deze objecten is tijdens de levensduur geld nodig om de kwaliteit en het functioneren in stand te kunnen houden. Aanvullend is geld nodig om tijdig te kunnen vervangen of reconstrueren.
We onderscheiden in deze paragraaf drie categorieën kapitaalgoederen:

- Voorzieningen in de openbare ruimte
- Buitensportaccommodaties
- Gemeentelijke gebouwen (inclusief gebouwen basisonderwijs)

Deze kapitaalgoederen vertegenwoordigen een grote waarde. Deze kapitaalgoederen openbare ruimte, buitensportaccommodaties en gebouwen omvatten samenvattend de volgende eigendommen en circa omvang:

- Circa 646 hectare verhardingen in wegen, straten en pleinen met bijbehorende voorzieningen als trottoirs, lichtmasten, wegmeubilair en bruggen. 43 ha onverharde en half verharde wegen. De totale weglengte is ca. 875 kilometer met ca. 166 km aan voet- en fietspaden.
- 24 verkeersregelinstallaties en 8 geregelde voetgangersoversteekplaatsen.
- Circa 22.000 lichtpunten en 105 laadpalen.
- 2 parkeergarages, 1 terrein met achteraf betaald parkeren en 11 terreinen ingericht voor betaald parkeren (terrein Wal is vervallen).
- 2 bewaakte fietsenstallingen inclusief beheerdersruimte en 1 openbaar toilet.
- Circa 519 kilometer hoofdriolen onder vrij verval met aansluitleidingen, ca. 180 kilometer persleidingen, 743 mini gemalen, 88 hoofdgemalen en 74 vacuümputten met 10 kilometer vacuümleiding.
- Circa 1.064 ha openbaar groen in parken, plantsoenen, bermen en natuurgebieden (exclusief bossen) waarvan 564 ha binnen de bebouwde kom en 500 ha buiten de bebouwde kom.
- Circa 74.167 bomen, exclusief bossen.
- Circa 1519 speeltoestellen over 252 speelplekken.
- Circa 180 kunstobjecten
- 751 hectare bosgebied.
- 154 gebouwen.
- 19 sportparken.
- Het binnenhavengebied: vanaf de ingang van de Maas bij Macharen tot aan Oss en omvat o.a. 2 havenarmen, het kanaal van circa 5 kilometer, circa 10 km oevers, 7 ligplaatsen, 1 autolossteiger, een brug en een sluis.
- Recreatieve watergebieden: Lithse Ham en De Oude Maasarm Lithoijen.

1. Voorzieningen in de openbare ruimte

1.1 Beheerplannen

Beheerplannen vormen de basis voor beheer, onderhoud en vervanging van de voorzieningen in de openbare ruimte. We stellen ze op aan de hand van beleidskeuzes die zijn vastgelegd in visiedocumenten, beleidsplannen en beleidsbeslissingen. Wanneer de Omgevingswet van kracht wordt, leggen we de relevante kaders in de producten van de Omgevingswet vast (visie, plan en programma's) en mogelijk aanvullende beleidsproducten. Als definitie voor het beheer van deze kapitaalgoederen hanteren we de zorg voor afgesproken prestaties en kwaliteiten bij aanvaardbare risico’s en tegen afgesproken of minimale kosten.

De beheerplannen bestrijken een beperkte periode. Deze periode is afhankelijk van de beschikbare financiële middelen, nieuwe ontwikkelingen of bestuurlijke en maatschappelijke relevantie. Naast reguliere middelen in de begroting is geld beschikbaar uit reserves en voorzieningen, incidenteel geld dat via de programmabegroting is vrijgemaakt en geld dat we via subsidies of cofinanciering ontvangen. In de beheerplannen brengen we ook de ontwikkeling van vervangingskosten op langere termijn in beeld en zetten die af tegen de beschikbare middelen.

De beheerplannen wegen en verkeer, openbare verlichting, groen, water en ecologie, spelen, civiele technische kunstwerken, kunstobjecten en verkeersregelinstallaties hebben we in 2021 samengevoegd tot één integraal beheerplan openbare ruimte. In dit integrale beheerplan openbare ruimte zijn dagelijks onderhoud, groot onderhoud en de vervangingsopgave van de investeringen in de openbare ruimte geactualiseerd. In 2025 presenteren we een nieuwe actuele versie waarin we het beheer van Natuurgebieden ook opnemen.

Het volgende overzicht vermeldt actuele beleids- en beheerplannen, in welk jaar ze zijn vastgesteld en (indien gepland) wanneer we deze actualiseren.

Beleidsplan/beheerplan	**Vaststelling**	**Actualisatie**	**Looptijd**
Mobiliteitsplan	2011/2022	2023	t/m 2020
Parkeerbeleidsplan	2005/2022	2023	t/m 2015
Beleidsnota openbare verlichting	2014		N.v.t.
Kadernota, visie en leidraad openbare ruimte	2013 en 2015		N.v.t.
Kwaliteitsprofiel onderhoud openbare ruimte	2013		N.v.t.
Speelruimtebeleid	2017		N.v.t.
Bomennota	2015		N.v.t.
Boomstructuurplan	2016		N.v.t.
Richtlijn hinder en overlast	2016		N.v.t.
Richtlijn ziekte en plagen	2017		N.v.t.
Handboek bomen	2017		N.v.t.
Groenbeheerplan	2017		N.v.t.
Visiedocument Zwerfafval	2015	2023	t/m 2023
Hondenbeleid	2015		N.v.t.
Integraal beheerplan Openbare ruimte	2021	2024	
Wegen en Verkeer			
Groen Water en Ecologie			
Civieltechnische kunstwerken			
Openbare verlichting			
Verkeersregelinstallaties			
Spelen			
Kunstobjecten			
Beheerplan riolering (onderdeel Kostendekkingsplan)	2021(Update)	2022	
Beheerplan parkeren (betaald)	2021	2023	N.a.v. beleidsplan
Reserve bovenwijkse voorzieningen (voorheen MIPMO)	2019	2023	N.a.v. mobiliteitsplan
Plan gemeentelijke watertaken (vGRP)	2012	2022	t/m 2022
Beheerplan haven	2019	2023	t/m 2025
Beheerplan recreatie havens	2019	2023	t/m 2025
Beheerplan natuurgebieden	2022	Opname in integraal beheerplan OR	
Integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP)	2020	2022	t/m 2022

1.2 Kwaliteitskader voor beheerplannen

In 2013 heeft de gemeenteraad met de Kadernota Openbare Ruimte een kwaliteitscatalogus en kwaliteitsprofiel voor het onderhoud van de openbare ruimte vastgesteld. De budgetten in de begroting zijn daarop gebaseerd. De vastgestelde minimale kwaliteitsniveaus uit deze kwaliteitscatalogus voor het onderhoud van de openbare ruimte zijn afgeleid van de CROW normen. Globaal komt het Osse kwaliteitsniveau Goed overeen met CROW norm A/B en Sober met B/C.

Omschrijving	Kwaliteitsniveau
Centrumgebieden	Goed
Wonen	Sober
Werken	Sober
Hoofdroutes	Sober
Parken/grote groengebieden	Sober
Natuurgebied	Sober
Buitengebied	Sober

Voor woongebieden is rekening gehouden met extra budget voor een plus op het onderhoudsniveau Sober.
Met uitzondering van de centrumgebieden kunnen we voldoen aan het vastgestelde kwaliteitsprofiel.
Inspanningen zijn erop gericht om het kwaliteitsniveau in de centrumgebieden te verbeteren.
NB. Een deel van het onderhoud(m.n. dagelijks onderhoud) van Vorstengrafdonk wordt door de Coöperatie Vorstengrafdonk uitgevoerd waarbij het kwaliteitsniveau basis het uitgangspunt is.

1.3 Financiële vertaling van beheerplannen

Onderscheid tussen, dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvestering

In het beheerplan zijn voor de kapitaalgoederen het dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen beschreven. We maken onderscheid in dagelijks en groot onderhoud (exploitaties). Het dagelijks onderhoud is met name gericht op het schoon en veilig houden van de openbare ruimte. Vanaf 2017 maken we onderscheid tussen exploitaties (dagelijks en groot onderhoud) en investeringen (vervangingen). Groot onderhoud draagt bij aan instandhouding van het object en hiervoor moet structureel voldoende geld in de begroting beschikbaar zijn. Een vervangingsinvestering is nodig om het object aan het einde van zijn levensduur te kunnen vervangen. We activeren investeringen. De kapitaallasten drukken op de exploitatiebegroting. Deze kapitaallasten zullen de komende jaren met nieuwe investeringen toenemen. Het areaal voorzieningen dat een einde levensduur bereikt zal de komende jaren gaan toenemen omdat steeds meer voorzieningen uit de grotere uitbreidingsjaren vanaf 1960 op raken. Onderzoek laat zien dat het beschikbaar investeringsbudget zal moeten stijgen naar een gemiddeld investeringsbudget van naar verwachting circa € 10 miljoen per jaar op middellange termijn.

Financieel kader voor doorrekening van vervangingsinvesteringen

In 2018 is het financieel kader voor het berekenen van de vervangingsinvesteringen in de nota "Toekomstbestendige Openbare Ruimte" vastgesteld.
De financiële consequenties voor de vervangingsopgave in onze begroting baseren wij op de eerste 10 jaar. We maken hierbij een onderscheid tussen de eerste 3 jaar en het 4de tot en met 10de jaar. Deze opzet is gekozen om bij de eerste drie jaar de huidige status(kwaliteit) van de openbare ruimte bij de theoretische doorrekening te betrekken. Dit kan dus betekenen dat we bepaalde investeringen –vanwege de goede status- uitstellen en andere noodzakelijke investeringen naar voren halen. Het 4de tot en met 10de jaar is een theoretische doorrekening op basis van onze bestanden. In onze financiële doorrekening en voor onze begroting gaan wij uit van een gemiddeld investeringsbedrag. Dit om de piek in de werkzaamheden af te vlakken en grote financiële schommelingen te voorkomen. Het afvlakken van de piek van de werkzaamheden draagt eveneens bij aan betere beheersing en afwikkeling van de projecten.

De concrete vertaling in uitvoeringsprojecten vindt plaats in het Integraal Uitvoeringsplan (IUP).

Concreet groot onderhoud en vervangingsinvesteringen hebben we in het Integraal UitvoeringsProgramma voor de openbare ruimte (IUP) in de tijd op elkaar afgestemd en vastgesteld. Dit betekent dat we breder maatschappelijke effecten (bijvoorbeeld veiligheid of leefbaarheid) of financiële voordelen (bijvoorbeeld werk met werk maken) beschouwen en meewegen bij de planning van groot onderhoud en vervanging. Maatregelen uit de beheerplannen kunnen dan eerder of later tot uitvoering komen. Met vaststelling van het Integraal Uitvoeringsplan (IUP) worden concrete vervangingsprojecten inzichtelijk. Dagelijks of klein onderhoud staat veel meer op zichzelf en wordt waar relevant gebiedsgericht afgestemd en uitgevoerd.

1.4 Beschikbare middelen

In de Programmabegroting 2022-2025 is de financiële doorrekening van het integrale beheerplan openbare ruimte 2022-2025 opgenomen. Hiermee is de basis op orde.
Deze komt uit een gemiddelde vervangingsinvestering van € 6,59 miljoen. Op de langere termijn is een gemiddeld investeringsbedrag van € 10 miljoen benodigd.

Aanwezige reserves en voorzieningen voor kapitaalgoederen in de openbare ruimte zijn:

- Reserve openbare verlichting
- Reserve verkeersregelinstallaties
- Egalisatiereserve rioleringsbeheer
- Spaar- en egalisatievoorziening rioolvervanging
- Reserve Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP)
- Reserve Baggeren Haven
- Reserve mobiliteit
- Reserve parkeren
- Voorziening groot onderhoud haven en brug

De reserve mobiliteit gaat met ingang van het jaar 2024 over naar de reserve bovenwijkse voorzieningen. In deze reserve worden de middelen voor de mobiliteitsopgave gereserveerd.

1.5 Financieel kader bij toename areaal openbare ruimte bij nieuwe woongebieden

De kosten stijgen voor het beheer- en onderhoud als gevolg van de toename van ons areaal van de openbare ruimte bij de aanleg van nieuwe woongebieden. Tegenover deze kostenstijging staan extra OZB inkomsten als gevolg van deze nieuw bouw. Het beheer en onderhoud van de ontsluitingswegen nemen we hierbij ook mee. Deze kosten- en inkomstenstijging vertalen we als een 3O-Ontwikkeling in de Eerste financiële tussenrapportage of de programmabegroting.

2. Buitensportaccommodaties

Het beheerplan sportterreinen (2021) is het beheerinstrument voor onderhoud en renovatie van sportterreinen. Dit plan geeft aan hoe we de sportvelden, verhardingen, beplanting, hekwerken, verlichting en inrichtingsmaterialen tijdens de planperiode onderhouden, vervangen en renoveren.

Beleidsplan/beheerplan	Jaar vaststelling	Jaar actualisatie
Beheerplan sportterreinen	2021	2026

Financiële consequenties

Middelen voor groot onderhoud zijn via de voorziening onderhoud sportparken beschikbaar.

3. Gemeentelijke gebouwen

Voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen is in 2020 een Vastgoedbeheerplan gemeentelijke gebouwen opgesteld. Dit beheerplan beschrijft de financiële en kwalitatieve kaders voor het onderhoud voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen voor de periode 2020 tot en met 2025. De bevindingen zijn uitgewerkt in een Meerjarenonderhoudsplan(MJOP). Jaarlijks worden de gebouwen geïnspecteerd en wordt het onderhoud in het MJOP afgestemd. Het beheerplan geeft verder inzicht in wet- en regelgeving, ontwikkelingen en risico's. We onderhouden de gebouwen conform de methodiek conditiemeten NEN2767 op conditieniveau 3: sober en doelmatig.

Beleidsplan/beheerplan	Jaar vaststelling	Jaar actualisatie
Beheerplan gemeentelijke gebouwen	2020	2025

Financiële consequenties

De onderhoudskosten voor gemeentelijke gebouwen nemen we op in de meerjarige onderhoudsplannen. In de begroting nemen we jaarlijks structureel budget op voor de uitvoering van het noodzakelijk jaarlijks terugkerend onderhoud. De kosten van het meerjaarlijks onderhoud wordt op basis van een meerjaarlijks gemiddelde opgenomen en reserveren we per gebouw in een onderhoudsvoorziening.

Als er op basis van Voorzieningenkaarten/het MIP toekomstplannen voor een gebouw zijn onderhouden we deze in eerste instantie op basis van het MOP. We maken dan wel slimme keuzes en werkzaamheden schuiven mogelijk naar voren of naar achteren, onder andere afhankelijk van het verwachte tempo van de ontwikkelingen.
Als een project concreet geworden is en het college en de raad bijvoorbeeld besloten hebben een bestaand gebouw opnieuw te gebruiken nemen we onderhoud mee in de verbouwingswerkzaamheden. Als besloten wordt een gebouw af te stoten analyseren we de financiële consequenties voor de betreffende onderhoudsvoorziening.
De volgende onderhoudsvoorzieningen zijn aanwezig:

- Onderhoud Ir. Diddewerf
- Onderhoud accommodatie emancipatie
- Onderhoud gebouwen begraafplaatsen
- Onderhoud accommodatie openluchtrecreatie
- Onderhoud buiten scholen, gymlocaties in scholen
- Onderhoud sociaal-culturele accommodaties
- Onderhoud Museum Jan Cunen
- Onderhoud sporthallen en -zalen
- Onderhoud gemeentehuis
- Onderhoud monumenten
- Onderhoud overige gemeente eigendommen.

Paragraaf financiering

Inleiding

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De treasuryfunctie gaat over de financiering van beleid en het aantrekken van de geldmiddelen die daarvoor nodig zijn. De uitvoering van deze taak vraagt snelle beslissingen in een complexe geld- en kapitaalmarkt.
Het beleid van Oss voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het treasurystatuut.

De belangrijkste punten uit het treasurystatuut zijn:

- Overtollige gelden zetten we alleen uit bij banken of instellingen die voldoen aan de eisen van de Wet Fido en de bijbehorende uitvoeringsregeling.
- Het aantrekken van leningen gebeurt door bij tenminste 2 financiële instellingen een offerte aan te vragen.
- We maken alleen gebruik van financiële instrumenten om risico's te verkleinen en niet om te speculeren.

Uit deze keuzes blijkt dat we voor een laag risicoprofiel gekozen hebben.

1. Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft afgelopen juli zijn beleidsrente met een kwart procent verhoogd. De rente gaat van -0,50% naar -0,25%. De verwachting is dat de ECB de rente verder gaat verhogen in september dit jaar.
Nog altijd heeft de ECB een monetair beleid met als belangrijkste doelstelling behoud van prijsstabiliteit.

De stijging bij de ECB is ook te merken bij de Nederlandse overheid en daarmee decentrale overheden. Ook hier zien we dat de tarieven stijgen. Voor de langere leningen liggen de tarieven rond de 2,5%. Bij kort financiering, dat wil zeggen korter dan een jaar liggen de tarieven net iets lager waardoor dit op dit moment aantrekkelijker is.

2. Financieringsbehoefte en leningenportefeuille

Liquiditeitsplanning

In de volgende tabel laten we de liquiditeitsplanning zien op basis van de gegevens van medio augustus 2022.

Bedragen x €1.000

Omschrijving	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Exploitatie 2022-2026					
Saldo kasstromen (excl. grondexploitatie)	-18.663	-1.732	-6.276	-28.001	-16.366
BTW compensatiefonds	-12.500	-12.500	-12.500	-12.500	-12.500
Geplande investeringen	45.744	46.159	21.622	21.622	21.622
Saldo kasstromen	**14.580**	**31.927**	**2.847**	**-18.878**	**-7.243**
Leningen o/g					
Aflossing	11.333	9.112	9.023	8.934	7.036
Rente	1.613	1.408	1.210	1.015	826
	27.527	**42.447**	**13.079**	**-8.930**	**618**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat we onze financieringsbehoefte in 2022 circa € 27,5 miljoen is en in 2023 € 42,4 miljoen. Dit kunnen we vanuit onze eigen financiële middelen opvangen. We hebben een ruim saldo op de schatkist bij het schatkistbankieren staan, daarnaast kunnen we kort geld aan te trekken. De bestedingsruimte om kasgeld aan te trekken ligt rond de 33 miljoen.
In dit overzicht is zijn de investeringen vanuit het investeringsplan verwerkt, in de latere begrotingsjaren zijn hier gemiddelden voor genomen omdat de ervaring leert dat de kasstromen bij investeringen zich over de jaren verdelen. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de bijzondere investeringen zoals genoemd bij de financiële positie in deze programmabegroting. Dit betreft met name:

- Verstedelijking Spoorzone Oss: € 95 miljoen;
- Verstedelijkingsopgave: € 20 miljoen in de reserve binnenstedelijke transformaties;
- Mobiliteitsplan: € 40 miljoen.

De kasstromen die met deze investeringen samenhangen hebben invloed op de liquiditeitsplanning en zullen leiden tot een extra financieringsbehoefte waarbij we nieuwe langlopende leningen zullen moeten gaan aantrekken. Wanneer besluitvorming en vormgeving van deze projecten concreet wordt, verwerken we dit in de planning

Schuldpositie

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Totale langlopende schuld	**60.956**	**51.847**	**42.827**	**33.897**	**26.864**

3. Rente

De BBV-voorschriften schrijven voor dat we ook inzicht moeten geven in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de manier waarop we rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden toerekenen.

Renteschema

Omschrijving	Bedrag
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 1.641.780
Externe rentebaten	- € 1.077.178
Saldo door te rekenen externe rente	**€ 564.602**
Rente die aan de grondexploitatie doorberekend *moet* worden	- € 238.875
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend *moet* worden	€ 0
Totaal door te rekenen externe rente	**€ 325.727**
Rente over eigen vermogen	€ 2.300.484
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	€ 410.275
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	**€3.036.486**
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	- € 2.804.799
Renteresultaat op het taakveld treasury	**€ 231.687**

De omslagrente 2023 hebben we naar beneden afgerond en vastgehouden op 1,10%. De rente over de grondexploitatie is voor 2023 berekend op 1,09%.
Bij de verdeling van de externe rente naar de verschillende taakvelden ontstaat een negatief exploitatieresultaat van € 231.687 op de activiteit kapitaallasten. Dit rentenadeel is als opgenomen binnen deze programmabegroting.

4. Kasgeldlimiet

De gemeente mag kortlopende geldleningen (korter dan 1 jaar) financieren tot de kasgeldlimiet.

De minister heeft de kasgeldlimiet op 8,5% van het begrotingstotaal vastgesteld. Voor Oss is dat in 2023 afgerond € 33,5 miljoen. In de huidige markt zien we wel verschuivingen in het renteverschil met lange geld maar vooralsnog kunnen we optimaal gebruik maken van de kasgeldlimiet.

5. Renterisiconorm

Bij het bepalen van de duur van de geldleningen die we aantrekken moeten we rekening houden met de renterisiconorm die in de Wet Fido wordt voorgeschreven. De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van langlopende geldleningen te beheersen. Het renterisico wordt daarbij bepaald als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het is van belang dat renteherzieningen en aflossingen in de tijd gespreid zijn. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Dat is voor Oss in 2023 afgerond € 78,9 miljoen. Dit is het bedrag dat we in 1 jaar maximaal mogen herfinancieren op langlopende leningen.

Ons renterisico over de vaste schuld in de jaren 2023-2026:

bedragen x € 1.000

Nr.	Renterisico(norm)	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
1.	Stand van begrotingstotaal	376.312	334.356	337.040	321.369
2.	Renterisiconorm (20% van 1)	75.262	66.871	67.408	64.274
3.	Renterisico op vaste schuld *	9.112	9.023	8.934	7.036
4.	Ruimte onder renterisiconorm	66.150	57.848	58.474	57.238

* som van de her te financieren aflossingen

6. Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden van decentrale overheden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft het Rijk minder geld te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Op basis van ons begrotingstotaal 2023 mogen we per dag afgerond maximaal € 2,9 miljoen (0,75% van begrotingstotaal) aan overtollige middelen aanhouden. Het eventuele meerdere aan overtollige middelen romen we dagelijks af en brengen we onder bij de Nederlandse schatkist. Hiervoor krijgen we een vergoeding die gelijk is aan de rente die het Rijk betaalt op leningen die ze op de markt aangaat.

7. Wet HOF/EMU-saldo

Het doel van de Wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is er voor te zorgen dat Nederland voldoet aan de binnen Europa afgesproken norm van maximaal 3% tekort op de begroting. De 3%-norm is daarbij doorvertaald naar een aandeel voor de decentrale overheden. Het Rijk hanteert een zogenaamde 'macronorm' voor de drie decentrale overheden gezamenlijk. Na een constructieve dialoog hebben Rijk en decentrale overheden elkaar gevonden in een macro EMU-norm van -0,4 procent van het BBP per jaar. Deze liep tot en met 2022 maar deze is met één jaar verlengt tot en met 2023. Het gemeentelijk aandeel in de macronorm bedraagt -0,27 procent en wordt per individuele gemeente verdeeld op basis van het begrotingstotaal. De individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De referentiewaarde op basis van de regeling 2019-2023 voor 2022 voor onze gemeente is vastgesteld op € 15.178 .000. De volgende tabel laat het verloop van het geraamde EMU-saldo zien in vergelijking met de norm.

In 2023 overschrijden we de norm. Dit komt met name door grote investeringen die in dat jaar gepland zijn. In de paragraaf investeringsplan zijn deze toegelicht.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
A. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (positief is meer inkomsten dan uitgaven)	11.918	-9.237	11.352	14.706	1.124
B. Mutatie (im)materiële vaste activa (positief is stijging boekwaarde)	13.605	31.117	19.675	4.703	-6.510
C. Mutatie voorzieningen (positief is toename voorzieningen)	691	4.436	-12.212	3.701	4.360
D. Mutatie voorraden incl. bouwgrond in exploitatie (positief is stijging boekwaarde)	2.237	10.895	-19.463	-3.326	-2.647
E. Verwachte boekwinst effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)	**-3.233**	**-46.813**	**-1.072**	**17.031**	**14.642**
Norm	-12.643	-15.178	-15.178	-15.178	-15.178
Verschil	**9.410**	**-31.635**	**14.106**	**32.209**	**29.820**

Geprognosticeerde balans

BBV schrijft voor dat we een meerjarig geprognosticeerde balans opnemen in deze paragraaf. Hierbij hebben we rekening gehouden met de cijfers in deze begroting voor wat betreft ontwikkeling in de investeringen, het inzetten van reserves en voorzieningen en onze financieringsbehoefte.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Activa					
Vaste activa	278.391	308.136	326.512	329.908	322.078
Voorraad grond	14.531	19.162	19.162	19.162	19.162
Uitzettingen < 1 jaar	55.947	55.947	55.947	55.947	55.947
Overlopende activa	458	458	458	458	458
Liquide middelen	10.402	10.402	10.402	10.402	10.402
Saldo activa	**359.729**	**394.105**	**412.481**	**415.877**	**408.047**
Passiva					
Eigen vermogen	164.898	161.569	160.331	159.870	159.136
Voorzieningen	35.870	35.870	35.870	35.870	35.870
Schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	60.956	51.847	42.828	33.897	26.864
Netto vlottende schuld	16.031	16.031	16.031	16.031	16.031
Overlopende passiva	20.778	20.778	20.778	20.778	20.778
Financieringstekort/-overschot (saldo kortlopende vorderingen en schulden)	61.196	108.010	136.644	149.432	149.369
Saldo passiva	**359.729**	**394.105**	**412.481**	**415.877**	**408.047**

Paragraaf verbonden partijen

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de gemeentelijke financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) schrijven voor dat het college in de programmabegroting en in het jaarverslag een overzicht van de verbonden partijen geeft. Het gaat om een overzicht van de externe rechtspersonen waar Oss een bestuurlijke en financiële band mee heeft. Dat kunnen de volgende instellingen zijn:

- Gemeenschappelijke regelingen (GR): bestuursrechtelijke samenwerkingsverbanden tussen gemeenten onderling en/of andere overheidsinstanties. Een lid van het college maakt veelal deel uit van het algemeen of dagelijks bestuur.
- Vennootschappen waarin de gemeente financieel deelneemt (naamloze of besloten vennootschap). De gemeente is daarin via de vergadering van aandeelhouders of een raad van commissarissen vertegenwoordigd.
- Verenigingen waar de gemeente lid van is.
- Stichtingen waarin de gemeente een bestuurszetel heeft.

Op basis van het BBV en de verordening geven we per verbonden partij inzicht in:

- De naam en de vestigingsplaats.
- Het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt.
- De veranderingen die zich tijdens het begrotingsjaar hebben voorgedaan in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.
- Het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar. Als dat niet bekend is, vermelden we de meest recente cijfers die bekend zijn.
- Het resultaat van de verbonden partij.

1. Toelichting

Een paragraaf verbonden partijen dient twee doelen:

1. Duidelijkheid geven of de doelstellingen van de verbonden partij en de gemeente nog steeds overeenkomen en of de verbonden partij die doelstellingen ook realiseert. Verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat tot de verantwoordelijkheid van de gemeente behoort. De gemeente is opdrachtgever en verantwoordelijk voor de doelstellingen en programma's.
2. Het geven van inzicht in de risico's en budgettaire gevolgen van verbonden partijen.

Verbonden partijen kunnen in twee categorieën verdeeld worden: de publiekrechtelijke vorm en de privaatrechtelijke regeling. De publiekrechtelijke regeling is een samenwerkingsverband dat gebaseerd is op de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het heeft een eigen algemeen bestuur. De deelnemende gemeenten benoemen de leden van dat bestuur. Het algemeen bestuur benoemt het dagelijks bestuur. Oss heeft zitting in een aantal besturen van gemeenschappelijke regelingen.

De bestuursleden hebben een informatie- en verantwoordingsplicht naar de gemeenteraad over hun inbreng in deze samenwerkingsverbanden. In Oss hebben we daarom de gemeenschappelijke regelingen steeds als vast agendapunt bij de raadscommissies staan. Verder behandelt de gemeenteraad de kadernota's, begrotingen en jaarrekeningen van de gemeenschappelijke regelingen (zie het overzicht van regelingen verderop in deze paragraaf) in een aparte vergadering.

In de position paper 'Oss en de regio' staan onze beleidsuitgangspunten rondom samenwerking (en dus ook verbonden partijen). We richten ons op effectieve en efficiënte samenwerkingsorganisaties, waarbij we uitgaan van autonomie van organisaties. Daar waar een nieuw samenwerkingsverband wenselijk is kiezen we bij voorkeur voor een zo licht mogelijke vorm van samenwerking. De vorm moet passen bij de maatschappelijke opgave.

Naast samenwerking binnen gemeenschappelijke regelingen werken we in toenemende mate samen op basis van privaatrechtelijke rechtsvormen, zoals vennootschappen, verenigingen en stichtingen. Deze beschrijven we hierna ook in tabelvorm, na het overzicht van gemeenschappelijke regelingen.

2. Bijzondere ontwikkelingen/risico's

Raden meer grip op informatie: gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen

Per 1 juli 2022 is de gewijzigde wet van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werking gegaan. Gemeenteraden krijgen meer inspraak bij zowel het treffen van de gemeenschappelijke regelingen als over de besluiten van de besturen van de samenwerkingsverbanden.
Zo krijgen zij de mogelijkheid om vooraf een zienswijze te geven op het gehele ontwerp van een gemeenschappelijke regeling of de wijziging daarvan. Ook krijgen gemeenteraden de bevoegdheid om een zienswijze in te dienen voorafgaand aan het nemen van besluiten door het bestuur van een gemeenschappelijke regeling. Het (dagelijks) bestuur van het samenwerkingsverband moet voorafgaand aan het daadwerkelijke besluit aan de raden laten weten of er iets wordt gedaan met hun zienswijzen.
Gemeenteraden kunnen ook gezamenlijk een voorstel doen tot het oprichten van een gemeenschappelijke adviescommissie. Deze adviescommissie, bestaande uit raadsleden van de deelnemende raden, adviseert de gemeenteraden en het samenwerkingsverband en helpt met het voorbereiden van zienswijzen.
Verder dient het bestuur van de gemeenschappelijke regeling de raden van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen te geven die zij nodig hebben voor de uitoefening van hun taken.
Dit neemt niet weg dat gemeenteraden ook altijd de verantwoordelijke portefeuillehouders kunnen aanspreken over vragen of wensen. Ook kunnen zij daarover het gesprek aangaan met de directeur van een gemeenschappelijke regeling.
Het deel van de wet dat rechten geeft aan de gemeenteraden gaat per direct per 1 juli 2022 in. Voor het andere deel (verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie) geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar.

Gemeentelijke herindelingen

In de regio Noordoost Brabant vinden er per 1-1-2022 diverse gemeentelijke herindelingen plaats. Dat betekent dat er diverse samenwerkende gemeenten zijn samengegaan. Daarop moeten diverse regelingen het komende jaar worden aangepast.

Omgevingswet

De toekomstige Omgevingswet (Ow) wordt één van de grootste wijzigingen in de wetgeving voor het fysieke domein van de afgelopen decennia. De wet bundelt 25 wetten, 120 sectorale AMvB's (Algemene Maatregelen van Bestuur) en honderden ministeriële regelingen. De uitgangspunten van deze wet zijn participatie en integrale aanpak op basis van vertrouwen, met als doelen minder en overzichtelijkere regels, meer ruimte voor initiatieven van inwoners en bedrijven en lokaal maatwerk.
De invoering is weer uitgesteld en de wet treedt hoogstwaarschijnlijk nu in op 01-01-2023. Dit vraagt veel voorbereiding van de overheden en ook de omgevingsdienst. We werken hierin samen met de overheden (provincie, waterschappen en gemeenten) en adviesdiensten (omgevingsdienst, veiligheidsregio en GGD) in de regio Noordoost Brabant.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De kosten voor bezwaarschriften op de WOZ-waarde zijn door BSOB lastig te voorspellen. No cure no pay (NCNP) bureau's hebben een verdienmodel gevonden in indienen van deze bezwaarschriften. Dit is een landelijke trend. Als er veel bezwaren worden ingediend, leidt dat bij BSOB tot hogere kosten die uiteindelijk worden doorberekend in onze deelnemersbijdrage. BSOB neemt maatregelen om het aantal bezwaren via deze bureau's te beperken, voor zover ze daar zelf invloed op kunnen uitoefenen. Samen met andere belastingsamenwerkingen is een communicatiecampagne gevoerd om inwoners en bedrijven te informeren over de totstandkoming van de WOZ-waarde en mogelijkheden om BSOB rechtstreeks te benaderen bij bezwaren.

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

De aankondiging dat het Rijk terugtreedt als deelnemer van de gemeenschappelijke regeling kreeg in 2020 vaste vorm. Deze terugtreding is voorzien voor 2024. Het uittreden zal geen negatieve budgettaire consequenties hebben voor de zittende partners. De gevolgen zijn met name inhoudelijk ten aanzien van de relatie met het nationaal e-depot, voor de relatie van het BHIC met het Nationaal Archief en ook voor de relatie

met andere RHC's. Het BHIC houdt ons op de hoogte van de ontwikkelingen en consequenties die daar uit voortvloeien.
Het betekent in elk geval dat per 1 januari 2024 de samenstelling van het bestuur zal wijzigen en er een nieuwe gemeenschappelijke regeling opgesteld moet worden.
Met betrekking tot de bekostiging van het e-depot heeft het BHIC in de afgelopen jaren steeds aangegeven dat het uittreden van het Rijk als partner zal leiden tot een verwachte extra bijdrage per inwoner. In de kadernota 2023 staat dat het om maximaal € 0,85 per inwoner zal gaan. De verhoging van de gemeentelijke bijdrage ten behoeve van het e-depot zal geleidelijk groeien met een verhoging van in 2024 € 0,25 per inwoner (ongeveer € 25.000), 2025 € 0,45 per inwoner (ongeveer € 45.000) en 2026 € 0,65 per inwoner is ongeveer € 65.000

3. Ontwikkelingen per samenwerkingsverband

In deze paragraaf wordt gesproken over regio "Brabant Noordoost" en regio "Brabant-Noordoost-oost". Onderstaand de gemeenten die hieronder vallen.

Brabant-Noordoost:
11 gemeenten: Bernheze, Boekel, Boxtel, 's-Hertogenbosch, Heusden, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, Sint-Michielsgestel, en Vught.
* Maashorst: op 1 januari 2022 zijn de gemeenten Landerd en Uden gefuseerd tot gemeente Maashorst.
* Land van Cuijk: op 1 januari 2022 zijn de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Sint Anthonis, Mill en Sint Hubert en Grave gefuseerd tot gemeente Land van Cuijk.

A. Publiekrechtelijke samenwerkingen: Gemeenschappelijke Regelingen (GR)

Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
6 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*, samen met de provincie Noord-Brabant.

Zetel: Uden
Portefeuillehouder: Wethouder T. van Kessel
Programma: 1. Welzijn en zorg

Toelichting:
Deze gemeenschappelijke regeling zorgt voor deur-tot-deur vervoer voor Wmo-geïndiceerden en zorgt daarnaast voor aanvulling op het reguliere openbaar vervoer. Deze vorm van deur-tot-deur vervoer vormt daarmee een vangnet, wanneer mogelijkheden voor openbaar vervoer ontbreken.

Munckhof Taxi B.V. uit Horst is de opdrachtnemer voor het regiotaxivervoer. Munckhof voert de regie en verzorgt met 5 lokale onderaannemers het vervoer in de regio. Het contract zal van rechtswege eindigen per 31-12-2023. De aanbesteding van het nieuwe vervoerscontract per 1-1-2024 zal in 2023 plaatsvinden.

Financieel
Conform begroting 2023 van de GR-KCV zijn de verwachte netto kosten voor de gemeente Oss in 2022 € 1.357.488 en voor 2023 € 1.343.880. In 2020 en 2021 heeft de gemeente te maken gehad met lagere bedragen dan begroot volgens de GR-KCV in verband met de coronapandemie. Vandaar dat de gemeente lagere bedragen heeft opgenomen in de eigen begroting. De gemeente houdt maandelijks controle op deze kosten. De netto kosten voor 2022 zijn begroot op € 1.264.346 en voor 2023 is het bedrag ook begroot op € 1.264.346.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2021: € 789.208
31-12-2021: € 859.580

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 850.458
31-12-2021: € 325.976

Resultaat:
2020: € 4.689
2021: € 71.335

Centrumregeling WMO Brabant Noord-Oost

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Noordoost-oost Brabant

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder T. van Kessel
Programma: 1. Welzijn en zorg

Toelichting:
In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de Wmo hulp in. Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). Oss koopt in namens de deelnemende gemeenten. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.

De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op een begroting, die jaarlijks met het inkoopplan wordt vastgesteld. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van het inwoneraantal.
Financieel
Onze geraamde bijdrage aan de centrumregeling is voor 2022 en 2023 € 246.179. Dit is exclusief de kosten voor de uitvoering van de Wmo 2015. Er wordt achteraf afgerekend op basis van de werkelijke kosten. De hoogte van de werkelijke bijdrage voor 2022 weten we begin 2023.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.

Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Noordoost Brabant

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris.
Programma: 1. Welzijn en zorg

Toelichting:
De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van de individuele voorzieningen en de flexibele jeugdhulp, vanaf 2022 volgens een SAS procedure en een Open House.
De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op het bijgesteld regionaal financieel kader Jeugdhulp 2022 en het vastgestelde regionaal kader 2023. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van de rijksinkomsten integratie uitkering 2019.

Financieel
De verdeelsleutel is op dit moment onderwerp van discussie. Het voorstel is om de verdeelsleutel aan te passen naar de geactualiseerde rijksinkomsten algemene uitkering 2023.
Onze reguliere bijdrage aan de centrumregeling was voor 2022 € 426.242,00 en voor 2023 en verder € 388.501,00. Dit is exclusief de kosten voor de uitvoering van de Jeugdhulp.

Als de nieuwe verdeelsleutel vanaf 2023 wordt gehanteerd dan daalt de bijdrage voor de gemeente Oss naar € 384.466,00.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.

Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant
Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
6 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*.

Zetel: Oss
*Portefeuillehouder: W*ethouder J.P. Hooiveld
Website: www.wvs-nb.nl
Programma: 2. Werk, inkomen en onderwijs

Toelichting:
Het Werkvoorzieningsschap is ingesteld door 11 gemeenten in de regio Noordoost-Brabant (vanaf 1-1-2022 zullen dat door de gemeentelijke herindelingen in onze regio nog 6 gemeenten zijn). Het openbaar lichaam is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) voor deze gemeenten. De feitelijke uitvoering van de Wsw is opgedragen aan de IBN Holding B.V.
Het Werkvoorzieningsschap is namens 11 gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN. De kosten van de gemeenschappelijke regeling bestaan uit bestuurskosten van het Werkvoorzieningschap en een klein deel van de uitvoeringskosten Wsw, namelijk die kosten die voortvloeien uit het formeel werkgeverschap van Wsw-werknemers en ambtelijk personeel.

Financieel
De gemeentelijke bijdrage is in 2022 € 0,26 per inwoner. Voor de gemeente Oss komt dit neer op € 23.920 in 2022. De gemeentelijke bijdrage is in 2023 begroot op € 0,27 per inwoner. Ook voor 2024 wordt dit volgens de kadernota 2023 de hoogte van de eigen bijdrage. Voor de gemeente Oss komt dit neer op € 25.056 in 2023.

Bij het Werkvoorzieningsschap is een winstverdeling afgesproken waarbij 50% van het behaalde jaarresultaat naar rato van de omzet verdeeld over alle eigenaren (11 gemeenten). Dit geld wordt gestopt in de zogenaamde Algemene Gemeentelijke Reserve (AGR) die het Werkvoorzieningsschap beheert. De winst wordt niet in euro's uitgekeerd maar daarvoor kunnen diensten van IBN worden afgenomen. De AGR t.b.v. de gemeente Oss bedraagt op 30-06-2022 € 1.568.877.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:

Eigen vermogen:
01-01-2021: € 26.803.600
31-12-2021: € 26.986.600

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 0
31-12-2021: € 0

Resultaat:
2020: € 0
2021: € 0

De gepresenteerde cijfers over 2021 betreffen de conceptcijfers.

Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
6 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*.

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder J.P. Hooiveld, tevens voorzitter dagelijks bestuur.
Website: www.rblbno.nl
Programma: 2. Werk, inkomen en onderwijs

Toelichting:
Het Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO) voert voor 11 gemeenten de Leerplichtwet en de RMC-wet uit. Het bureau ziet erop toe dat kinderen tussen de 5 en 18 jaar onderwijs volgen en dat kinderen tussen de 18 en 23 jaar een startkwalificatie halen. Een startkwalificatie is een mbo-diploma op minimaal mbo-niveau 2.

Financieel
De gemeentelijke bijdrage voor 2022 is € 216.602. In 2023 is de gemeentelijke bijdrage begroot op € 222.017.

Door restitutie vanuit de reserve aan deelnemende gemeenten in 2021 ad € 109.943 wordt het eindresultaat negatief. Zonder deze restitutie is er sprake van een positief resultaat van € 44.416.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:

Eigen vermogen:
01-01-2021: € 390.765
31-12-2021: € 325.238

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 0
31-12-2021: € 0

Resultaat:
2020: € 40.385
2021: € 44.416 -/-

De gepresenteerde cijfers over 2021 betreffen de conceptcijfers.

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Brabant-Noord, de Meierij en regio Tilburg, totaal 19 gemeenten.

Zetel: Tilburg
Portefeuillehouder: Wethouder J.P.J. Hooiveld, tevens lid algemeen bestuur
Website: www.ggdhvb.nl
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:
De GGD Hart voor Brabant is een GR van 19 gemeenten in de regio Midden-Brabant, regio de Meierij en regio Brabant Noordoost. De GGD voert voor ruim 1 miljoen inwoners van haar werkgebied taken uit op het gebied van de openbare gezondheidszorg in opdracht van de gemeente(n). Dit gebeurt op basis van de Wet Publieke Gezondheid (WPG).

'Mensen gezonde kansen bieden om alles uit hún leven te halen' is de missie van de GGD. Want als mensen zich gezond voelen, helpt dit hen om actief te zijn, mee te doen in de samenleving en alles uit het leven te

halen. De GGD streeft ernaar dat iedereen zo gezond mogelijk kan opgroeien en leven.
De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van alle inwoners, met speciale aandacht voor mensen die meer hulp nodig hebben, bijvoorbeeld omdat ze kwetsbaar zijn of zorg mijden. De GGD levert hiermee een bijdrage aan de gemeentelijke doelen binnen het sociaal domein: preventie, zelfredzaamheid, participatie en veilig opgroeien. Door het verbinden van de publieke gezondheid met het sociale domein wordt het mogelijk om de verantwoordelijkheden in het sociaal domein goed op te pakken. Het streven is een omgeving, die bijdraagt aan een gezonde leefstijl, eigen kracht en positieve gezondheid van de burger want gezondheid is meer dan niet ziek zijn.

Financieel
Onze reguliere bijdrage in 2022 is € 3.275.038 en voor 2023 begroot op € 3.468.836 De verhoging van € 193.798 betreft voornamelijk een indexering loon- en prijs. Een klein deel van de verhoging komt doordat ons inwoneraantal iets is toegenomen.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2021: € 7.820.000
31-12-2021: € 7.749.000

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 31.107.000
31-12-2021: € 23.834.000

Resultaat:
2020: € 247.000
2021: € 238.000

De gepresenteerde cijfers over 2021 betreffen de definitieve cijfers.

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden, West en Noord (RAV)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
36 gemeenten in Brabant-Noord en Midden- en West-Brabant.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder J.P.J. Hooiveld
Website: www.ravbrabantmwn.nl
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:
De RAV is een gemeenschappelijke regeling van 45 gemeenten. De RAV verzorgt het ambulancevervoer, houdt de meldkamer ambulancezorg in stand en levert een bijdrage aan de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR).

Financieel
Gemeenten betalen sinds 2012 geen bijdrage meer voor de RAV. De zorgverzekeraars zijn de financiers.
Er wordt onderzoek gedaan naar welke organisatievorm in de toekomst past bij de RAV en wat daarin de wettelijke mogelijkheden zijn. Tot die tijd blijft de gemeenschappelijke regeling bij de gemeenten.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2021: € 13.738.000
31-12-2021: € 14.180.000

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 25.744.000
31-12-2021: € 32.868.000

Resultaat:
2020: € 174.000
2021: € 489.000

De gepresenteerde cijfers over 2021 betreffen de definitieve cijfers.

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Het BHIC beheert de archieven van 10 gemeenten in Brabant-Noordoost (Bernheze, Boekel, Boxtel, Haaren, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, St. Michielsgestel en Vught), de waterschappen Aa en Maas en De Dommel.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris, tevens lid portefeuillehoudersoverleg.
Website: www.bhic.nl
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:
Deze organisatie is ontstaan uit een fusie van het Streekarchief Brabant-Noordoost en Langs Aa & Dommel met het Rijksarchief. Het BHIC heeft een wettelijke taak en een maatschappelijke opgave. De wettelijke taak bestaat uit het goed, geordend en toegankelijk beheren van de archieven die aan het BHIC zijn overgedragen. Dit alles conform de Archiefwet en de daaruit voortvloeiende richtlijnen. Bij de uitvoering van de wettelijke taak voor beheer, ordening en toegankelijkheid van het archiefmateriaal besteedt het BHIC tevens aandacht aan de verdere ontwikkeling van het e-depot. De maatschappelijke opgave is de verbreiding van de kennis van de Brabantse geschiedenis. Deze doelstelling wordt gestuurd door de operationele missie: meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek.

Financieel
In 2022 was onze bijdrage € 338.500. Voor 2023 bedraagt de begrote bijdrage aan het BHIC € 345.000.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2021: € 1.169.576
31-12-2021: € 1.444.272

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 1.430.000
31-12-2021: € 1.320.000

Resultaat:
2020: € 32.123
2021: € 58.085

De gepresenteerde cijfers over 2021 betreffen de definitieve cijfers.

Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
De Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN) is een gemeenschappelijke regeling van 10 gemeenten en de provincie Noord-Brabant.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder S. van den Bergh
Website: www.odbn.nl
Programma: 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

Toelichting:
De ODBN voert namens gemeenten en de provincie in onze regio taken uit op gebied van vergunningverlening en toezicht en handhaving van het milieudeel van de Wabo en straks ook de Omgevingswet. De belangrijkste ambities liggen op het vlak van aanpak ketens, milieucriminaliteit en risicovolle bedrijven. Na een lastige start is de ODBN inmiddels een robuuste organisatie die haar taken gestructureerd en kwalitatief goed uitvoert. De ODBN werkt inmiddels op basis van regionale afspraken, strategieën en programma's waarbij er ruimte is voor individueel maatwerk voor de deelnemende gemeente.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
01-01-2021: € 9.844.000
31-12-2021: € 10.127.000

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 8.628.000
31-12-2021: € 11.379.000

Resultaat:
2020: € 1.799.000
2021: € 1.569.000
De gepresenteerde cijfers over 2021 betreffen de definitieve cijfers.

Duurzaamheidsplein Oss
Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Zetel: Oss

Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris, tevens voorzitter.
Website: www.loket.oss.nl
Programma: 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

Toelichting:
Deze gemeenschappelijke regeling zorgt voor het beheer van het Duurzaamheidsplein Oss voor Oss en de vml. gemeente Landerd. De gemeente Landerd is miv 1 januari 2022 onderdeel van de gemeente Maashorst. De gemeente Maashorst betaalt hiervoor een vergoeding naar rato van het aantal inwoners die wonen in het grondgebied van de vml. Gemeente Landerd.

Beheer en exploitatie van de Milieustraat Oss is geregeld via:
1. GR Milieustraat
2. Reglement Milieustraat Oss

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Niet van toepassing.

Bijdrage van Landerd:
2021: € 261.203
2022: € 315.680 (voorschot)

Afvalinzameling in Landerd

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:

*Zetel:*Oss
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris, tevens voorzitter.
Website: www.landerd.nl/inwoners/afvalinzameling
Programma: 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

Toelichting:
Onze inzameldienst zamelt in opdracht van de gemeente Landerd huishoudelijk restafval, GFT en PMD (Plastic) in bij huishoudens en brengt het ingenomen afval naar het overslagstation.

GR: Afvalinzameling gemeenten Landerd en Oss. Oss is in de GR aangewezen als centrumgemeente.

Dvo: nadere uitwerking GR via 'Dienstverleningsovereenkomst gemeenten Landerd en Oss voor het inzamelen en vermarkten van huishoudelijke afvalstoffen'.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Bijdrage van Landerd:
2021: € 372.970
2022: € 395.026 (voorschot)

Heesch-West

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Gemeenten Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss.

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens lid dagelijks bestuur en wethouder S. van den Bergh, lid algemeen bestuur.
Website: www.oss.nl/gemeente/inwoners/actueel/plannen-en-projecten/bedrijventerrein-heesch-west
Website: www.heeschwest.nl
Programma: 5. Economie

Toelichting:
Deze Gemeenschappelijke Regeling (GR) is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het regionaal bedrijventerrein Heesch West en is in 2014 opgericht. Het gaat om een duurzaam, grootschalig bedrijventerrein van 50 ha uitgeefbaar (met optie tot 80 ha) dat wordt ontwikkeld door de gemeenten Oss, Bernheze en 's-Hertogenbosch. Het terrein ligt op het grondgebied van Bernheze en 's-Hertogenbosch. Deze GR gaat een nieuwe fase in. Het bestemmingsplan is vastgesteld maar nog niet onherroepelijk. Er loopt nog een beroepsprocedure. Inmiddels zijn wel de gronden (boekwaarden van de deelnemende gemeenten en de door de gemeenten afgesloten geldleningen en de gevormde verliesvoorzieningen) ingebracht bij de GR. Naast het afwikkelen van de beroepen wordt gewerkt aan de voorbereidingen voor bouwrijp maken en uitgifte.

Financieel
In verband met de vaststelling van het plan zijn voorjaar 2022 boekwaarde, gronden en verliesvoorzieningen bij de GR Heesch West ingebracht. De afrekening die heeft plaatsgevonden sluit aan bij de in voorbije jaren getroffen verliesvoorziening. De begroting 2023 is gebaseerd op de geactualiseerde grondexploitatie Heesch West die ook als basis heeft gediend voor de jaarstukken 2021. De afrekening was voorzien en heeft daarom geen financieel effect.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:

Eigen vermogen:
01-01-21: € 178.411 -/-

31-12-21: € 216.772 -/-

Vreemd vermogen:
01-01-21: € 2.729.872
31-12-21: € 3.045.648

Resultaat:
2020: € 11.804 -/-
2021: € 38.360 -/-

De gepresenteerde cijfers over 2021 betreffen de definitieve cijfers.

Veiligheidsregio Brabant-Noord

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
11 gemeenten in Brabant-Noord (conform gebied politieregio).

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans, tevens lid dagelijks bestuur en plv. voorzitter van de Veiligheidsregio.
Website: www.vrbn.nl
Programma: 8. Veilige omgeving

Toelichting:
Binnen de Veiligheidsregio Brabant-Noord werken wij met elkaar aan een veilige Brabantse leefomgeving. Dat doen we samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Zo leren we als samenwerkende gemeenten binnen de Veiligheidsregio samen met onze veiligheidspartners over (de aanpak van) belangrijke veiligheidsthema's, nu en in de toekomst. De Veiligheidsregio heeft 3 hoofdtaken:
- Regionale brandweerzorg (BBN)
- Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR)
- Bevolkingszorg

Financieel
In 2022 is de gemeentelijke bijdrage voor de gemeente Oss € 5.639.699 en in 2023 begroot op € 5.948.961. De hogere bijdrage 2023 komt o.a. door indexering van loon- en prijscompensatie.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2021: € 10.846.000
31-12-2021: € 13.864.000

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 38.648.000
31-12-2021: € 33.127.000

Resultaat:
2020: € 3.000
2021: € 599.000

G40

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
De 40 gemeenten van de G40 zijn: Alkmaar, Almelo, Almere, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Breda, Delft, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Gouda, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Hilversum, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Oss, Roosendaal, Sittard-Geleen, Schiedam, Tilburg, Venlo, Zaanstad,

Zoetermeer en Zwolle. Het afgelopen jaar heeft ook Amstelveen zich aangesloten. Formeel zijn er nu dus 41 gemeenten aangesloten.

Zetel:
Portefeuillehouder fysieke pijler: n.n.b.
Portefeuillehouder sociale pijler: -n.n.b.
Portefeuillehouder pijler economie en werk: Wethouder F. den Brok (tevens voorzitter van de pijler en lid van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur)
Website: www.g40stedennetwerk.nl
Programma: 10. Financieel beleid

Toelichting:
G40 steden netwerk
De gemeente Oss maakt deel uit van het G40 stedennetwerk. Een netwerk van middelgrote steden die elkaar vinden in de stedelijke vraagstukken waar de leden van het netwerk voor staan. Er wordt op ambtelijk en bestuurlijk niveau samengewerkt op drie pijlers. Een fysieke pijler, een sociale pijler en een pijler economie en werk waaronder themagroepen hangen. Tevens zijn er vier losse themagroepen: veiligheid, Europa, Financiën en Democratische vernieuwing. Doel is de belangen van de steden te behartigen richting kabinet, kamer en ministeries en onderling kennis uit te wisselen en op te bouwen. Met de nieuwe bestuursperiode wordt er ook gewerkt aan een nieuwe opzet binnen de pijlers.

Financieel
Bijdrage 2022: € 19.302

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:

Resultaat:
2019: € 166.551
2020: € 262.208

De (concept)jaarcijfers van 2021 zijn nog niet bekend.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Gemeenten Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Gemert-Bakel, Laarbeek, Maashorst, Oss, Sint Anthonis, Someren, en het Waterschap Aa en Maas.
De gemeente Sint Anthonis is door een herindeling opgegaan in de gemeente Land van Cuijk en per 1 januari 2022 uitgetreden.

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens lid dagelijks bestuur.
Website: www.bs-ob.nl
Programma: 10. Financieel beleid

Toelichting:
De BSOB voert voor onze gemeente taken uit op het gebied van het waarderen van onroerende zaken en het heffen en innen van belastingen.
Via een kostenverdeelmethode gebaseerd op productiecijfers (o.a. aantal aanslagen en aanslagregels) wordt de deelnemersbijdrage aan BSOB bepaald. In 2023 de kostenverdeelmethodiek geëvalueerd. Dit kan mogelijk invloed hebben op onze deelnemersbijdrage.
Er is eind 2021 door het algemeen bestuur een keuze gemaakt om met een relatief snelle transitie over te gaan naar maximaal gedigitaliseerde werkprocessen, namelijk binnen 3 tot 5 jaar. Het scenario is met name gericht op het continue verbeteren van de interne en externe kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Omdat de

transitie richting verdere automatisering een aantal jaren zal duren, is het belangrijk de werkelijke ontwikkeling van de kosten en besparingen ten opzichte van de begroting duidelijk te monitoren.

Financieel
Bijdrage 2022: € 1.789.940
Bijdrage 2023: € 1.788.284

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-21: € 305.000
31-12-21: € 305.000

Vreemd vermogen:
01-01-21: € 14.733.000
31-12-21: € 15.316.000

Resultaat:
2021: € 938.297
Bij het vaststellen van de jaarrekening 2021 heeft het bestuur besloten het deel van het positieve resultaat dat is ontstaan vanuit de reguliere bedrijfsvoering (€ 483.559) terug te betalen aan de deelnemers. Voor Oss bedraagt dit € 73.128. Het positieve resultaat als gevolg van de uittredingsvergoeding van Sint Antonis van € 454.738 wordt toegevoegd aan de reserves, bedoeld om ingezet te worden bij toetreding van nieuwe deelnemers. Beleid hierover wordt eind 2023 door het algemeen bestuur vastgesteld.

B. Vennootschappen en corporaties

Pivot Park Holding BV

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, vertegenwoordigt Oss als (minderheids-)aandeelhouder.
Website: www.pivotpark.com

Doel:
Met de ontwikkeling van het Pivot Park streven Gemeente Oss en de Provincie Noord-Brabant de volgende doelen na:

- Het leveren van een bijdrage aan de gezondheidszorg door onderzoek naar- en ontwikkeling van medicijnen;
- Behoud en groei van hoogwaardige werkgelegenheid in Noord-Brabant en Gemeente Oss;
- Het leveren van een bijdrage aan de regionale en nationale kenniseconomie, in het bijzonder aan de Topsector Life Sciences & Health en de Topsector Chemie.

Deelneming
Provincie Noord-Brabant en Gemeente Oss houden per 1-1-2019 samen alle aandelen in Pivot Park Holding BV. Deze vennootschap is ontstaan uit een fusie van OLSP Holding BV en OLSP Vastgoed BV. De aandelenverhouding is 70,73% voor de Provincie en 29,27% voor de Gemeente. Pivot Park Holding BV is 100% aandeelhouder van haar dochtermaatschappijen:

- Pivot Park Screening Centre BV
- Pivot Park Apparatuur BV
- Pivot Park Exploitatie BV
- Pivot Park Vastgoed BV

Het aandelenkapitaal van gemeente Oss bedraagt € 8.196 vermeerderd met een agiostorting van € 2.358.000. Tot en met jaarrekening 2020 hebben we een (verlies)voorziening gevormd ter grootte van € 2.366.196. Er bestond onzekerheid of de investering in de toekomst kon worden terugverdiend. Ook was sprake van een verliesgevende exploitatie en een negatief eigen vermogen. Pivot Park heeft twee jaar na elkaar een positief resultaat behaald en een positief eigen vermogen gerealiseerd. Ook de prognoses zijn positief. We hebben daarom de voorziening afgebouwd tot nihil.

Transacties
De gronden binnen Pivot Park zijn in erfpacht verkregen van gemeente Oss. Door de Provincie Noord-Brabant zijn in 2017 leningsfaciliteiten beschikbaar gesteld. Daarmee heeft Pivot Park geïnvesteerd in vastgoed om een marktconforme exploitatie mogelijk te maken. In dit kader verstrekt de gemeente 11 jaar lang (tot en met 2028) een bijdrage van € 93.000 voor de stimulering van het Life Science klimaat in Oss aan de provincie. Daarnaast verstrekt de gemeente 8 jaar lang (tot en met 2024) een bijdrage van € 25.000 voor promotie en branding van het park (raadsbesluit d.d. 26 januari 2017).

Bij raadsbesluit van 8 juli 2021 is besloten tot het verstrekken van een achtergestelde lening aan het Pivot Park voor een bedrag van € 3.250.000. Het Pivot Park realiseert hiermee nieuwbouw (Grizzly) ter vervanging het RE-gebouw. De lening wordt verstrekt in de loop van 2022 en naar rato van de voortgang van de nieuwbouw.

De gemeente heeft in de onderhandelingen tussen Pivot Park en verkopende partij bemiddeld over de aankoop van grond aan de Kloosterstraat 14 te Oss. Bij raadsbesluit 28 januari 2021 hebben partijen gekozen voor een ABC constructie waarbij gemeente Oss via doorlevering van Pivot Park eigenaar wordt van de grond en deze vervolgens in erfpacht uitgeeft aan Pivot Park. De koop- en erfpachtovereenkomsten zijn gesloten in 2021. De notariële akte van levering passeert in 2022.

Betrokkenheid:
Eigen vermogen:
01-01-2021: € 11.904.885
31-12-2021: € 13.060.056

De stijging van het eigen vermogen is veroorzaakt door het behalen en toevoegen van een positief resultaat. Dit wordt met name veroorzaakt door herwaarderen van het vastgoed.

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 19.169.087
31-12-2021: € 26.203.256

Resultaat:
2020: € 5.983.047
2021: € 1.155.171

Coöperatieve Vereniging Midwaste

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder D. Warris.

Website: www.midwaste.nl

Doel:
Midwaste is een vereniging waarvan alleen publiekrechtelijke inzameldiensten met meer dan 50.000 aansluitingen lid kunnen worden. Zij ondersteunt de leden bij de bedrijfsvoering, zowel op het gebied van duurzaamheid als de exploitatie.

Betrokkenheid:
De gemeente is een jaarlijkse vaste managementfee van € 40.000 verschuldigd. Daarnaast is er een opslag (variabele fee) van € 0,75 per ton voor de bij Midwaste ingebrachte tonnages. Deze kosten worden ruimschoots gecompenseerd door de schaalvoordelen die Midwaste biedt.

Bank Nederlandse Gemeenten

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok.

Website: www.bngbank.nl

Doel:
Bankier van de Nederlandse gemeenten en huisbankier van de gemeente Oss.

Betrokkenheid:
De gemeente Oss is aandeelhouder (64.646 aandelen). Jaarlijks ontvangen we dividend. Het dividend over 2021 bedraagt (€ 2,28 per aandeel) € 147.393.

Eigen vermogen:
01-01-2021: € 5.097 miljoen
31-12-2021: € 5.062 miljoen

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 155.262 miljoen
31-12-2021: € 143.995 miljoen

Resultaat:
2020: € 221 miljoen
2021: € 236 miljoen

De gepresenteerde cijfers betreffende de definitieve cijfers.

NV Brabant Water

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens vertegenwoordiger van de gemeente bij de algemene vergadering van aandeelhouders en lid van de voorbereidende aandeelhouderscommissie.

Website: www.brabantwater.nl

Doel:
Watervoorziening in de provincie Noord-Brabant.

Betrokkenheid:
De gemeente Oss is aandeelhouder (82.901 aandelen). Er wordt geen dividend uitgekeerd.

Eigen vermogen:
01-01-2021: € 674 miljoen
31-12-2021: € 685 miljoen

Vreemd vermogen:
01-01-2021: € 523 miljoen
31-12-2021: € 534 miljoen

Resultaat:
2020: € 8,9 miljoen
2021: € 10,5 miljoen

De gepresenteerde cijfers betreffende de definitieve cijfers.

C. Stichtingen en verenigingen

Stichting Agrifood Capital

Rechtspersoon:
Persoonlijke titel: W. Buijs-Glaudemans, lid stichtingsbestuur.
Zetel: 's-Hertogenbosch
Website: *www.agrifoodcapital.nl*

Doel:
Noordoost-Brabant wordt dé topregio in Agrifood. De accenten liggen hierbij op een excellente arbeidsmarkt (People), krachtige bedrijvigheid (Business), betekenisvolle vernieuwingen (Innovation) en een aantrekkelijke woon-werkomgeving (Basics).

De Stichting AgriFood Capital is vooral actief op de onderdelen Business en Innovation.

Betrokkenheid:
De stichting is opgericht door personen met een achtergrond in het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid.

Stichting AgriFood Capital
Dit is de samenwerking van bedrijven, kennisinstellingen en overheden die de koers uitzet voor een excellent ecosysteem in Noordoost-Brabant om de voedselsketens van de toekomst te ontwikkelen. De Stichting fungeert als platform voor de regionale ambitie om koploperregio in de slimste en duurzaamste voedselketens te zijn. De Stichting bepaalt de strategie van AgriFood Capital BV. Er wordt vanuit de regio Noordoost-Brabant een jaarlijkse bijdrage ter beschikking gesteld voor de activiteiten. De activiteiten staan beschreven in de strategische agenda en het uitvoeringsprogramma van de stichting. Het Stichtingsbestuur bestaat uit vertegenwoordigers van bedrijven, kennisinstellingen en overheden die in AgriFood Capital samenwerken.

AgriFood Capital BV
Dit is de uitvoeringsorganisatie van de Stichting AgriFood Capital. AgriFood Capital BV helpt vernieuwers die werk maken van de voedselsystemen van de toekomst. De rollen variëren van netwerkbouwer, matchmaker en programmamaker tot projectontwikkelaar en verteller.
Raad van Commissarissen
De Raad van Commissarissen houdt toezicht op de uitvoering van de koers van AgriFood Capital BV en de bijbehorende bedrijfsvoering.

Vereniging Talentencampus Oss

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder J. Hooiveld, tevens voorzitter van de vereniging
Website: *www.talentencampusoss.nl*

Doel:
Als netwerkorganisatie richt de Vereniging Talentencampus zich op de ontwikkeling van de lerende stad Oss. De Talentencampus streeft naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt door het versterken van de leer- en ontwikkelcultuur bij werkgevers én in het onderwijs. Vanuit deze opdracht organiseert en coördineert de Talentencampus diverse Learning Communities en ontmoetingen op het snijvlak van onderwijs en arbeidsmarkt. Deelnemende partijen binnen het netwerk zijn de co-creators van een inspirerend en aantrekkelijk programma voor een leven lang leren, werken en ontwikkelen.

De gemeente draagt jaarlijks bij in de kosten. In 2021 was onze bijdrage € 150.000.- Dit geldt ook voor 2022.

Betrokkenheid:
Eigen vermogen:
01-01-21: € 150.058
31-12-21: € 168.990

Vreemd vermogen:
01-01-21: € 43.370
31-12-21: € 185.727

Resultaat:
2020: € 12.678
2021: € 18.932

De gepresenteerde cijfers over 2021 betreffen de conceptcijfers.

Stichting de Kracht van Oss
Rechtspersoon:
Zetel:Oss

Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok is lid van de stuurgroep die de koers uitzet van deze stichting.

Website: https://dekrachtvanoss.nl/

Doel:
Als partner in de Kracht van Oss onderschrijven we het gezamenlijke hoofddoel, namelijk "het gezamenlijk creëren van een veerkrachtige, toekomstbestendige Osse economie, waarbij dynamiek, samenwerking en verbinding de 'Kracht van Oss' vormen". De Kracht van Oss stimuleert ondernemerschap en ondersteunt projecten die leiden tot nieuwe bedrijvigheid met nieuwe werkgelegenheid. De samenwerking die daar ontstaat geeft ons extra slagkracht om onze ambities te realiseren, mede door de uitvoeringsorganisaties die er uit voortkomen (StartersSucces Oss-Bernheze en Kracht van New Business Oss). Bovendien stimuleert de Kracht van Oss het ontstaan van samenwerkingen tussen ondernemers onderling en met onderwijs- en kennisinstellingen.
De bijdrage van de gemeente Oss aan de kracht van Oss (totaal € 300.000, te dekken uit de reserve Economie) is voor drie jaar (vanaf 2021). Dat komt neer op € 100.000 per jaar. In 2019 en 2020 is geen verzoek ingediend omdat geput kon worden uit het bestaande budget.

D. Overige verbonden partijen

Convenant Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost
Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans.
Website: www.veiligheidshuizen.nl

Doel:
Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost is een samenwerkingsverband waarin zorg- en strafpartners en gemeenten werken aan complexe zorg- en veiligheidsproblemen. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast en recidive, waarbij wordt ingezet op gedragsverandering en verbetering van kwaliteit van het leven van de betrokkene(n). Dit gebeurt door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventies en zorg. Het Zorg- en Veiligheidshuis kent geen rechtsvorm en levert geen jaarrekeningen.

De deelnemende gemeenten dragen jaarlijks bij in de kosten. In 2021 was onze bijdrage € 81.230, in 2022 € 84.800 en in 2023 is de bijdrage € 86.750. Deze toename is vooral het gevolg van loon- en prijsstijgingen en reiskosten.

Convenant Brabant-Noordoost

Rechtspersoon:

Convenant tussen gemeenten *Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Heusden, Landerd, Meierijstad, Mill en Sint Hubert, Oss, 's-Hertogenbosch, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden en Vught en de dagelijkse besturen van waterschappen Aa en Maas en De Dommel*

** Maashorst: op 1 januari 2022 zijn de gemeenten Landerd en Uden gefuseerd tot gemeente Maashorst.*

** Land van Cuijk: op 1 januari 2022 zijn de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Sint Anthonis, Mill en Sint Hubert en Grave gefuseerd tot gemeente Land van Cuijk.*

Convenant moet nog worden aangepast aan de nieuwe situatie

Zetel: 's-Hertogenbosch

Portefeuillehouders:

DB lid: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans (vice-voorzitter) tevens lid bestuurlijke regie groep (vice-voorzitter)

Portefeuillehouder economie: Wethouder F. den Brok

Portefeuillehouder ruimte en mobiliteit/RRO: Wethouder n.n.b.

Portefeuillehouder arbeidsmarkt: Wethouder n.n.b.(voorzitter)

Portefeuillehouder duurzame leefomgeving: Wethouder n.n.b.

Website: www.regionoordoostbrabant.nl

Toelichting:

Er zijn uitdagingen die te groot zijn om als gemeente of waterschap alleen aan te gaan. Bijvoorbeeld omdat ze grenzen overschrijden, te ingewikkeld zijn of te duur zijn. Die opgaven vragen om een gezamenlijke aanpak. Regio Noordoost Brabant is daarvoor het platform.

Door samen te werken, staan de gemeenten en waterschappen sterker: als de regio, maar ook als gemeente of waterschap. Als regio lobbyen we ook bij de provincie, het rijk en Europa om onze ambities waar te maken.

Concreet werken we aan de volgende thema's en ambities:

- Economie: Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven
- Ruimte en mobiliteit: Een aantrekkelijke leefomgeving voor iedereen
- Voedsel en gezondheid: Gezond eten en minder verspilling
- Klimaat: Klimaatbestendig wonen en ondernemen in 2030
- Energie: Energieneutraal wonen en ondernemen in 2050
- Transitie landbouw: Een emissiearme veehouderij in 2025

In 2020 hebben colleges en raden uit de regio Noordoost-Brabant ingestemd met de nieuwe regionale strategische agenda 'richting 2030' en met het verlengen van de samenwerking op basis van het convenant 'regionale samenwerking Regio Noordoost Brabant 2021-2024'. Raden hebben daarnaast kennis genomen van de nieuwe Strategische Agenda van de Stichting AgriFood Capital 2030 en de strategische WERKagenda 'Op weg naar 2030' van Noordoost Brabant Werkt en de bijbehorende financiële bijdragen. In 2022 wordt verder gewerkt aan uitvoeringsprogramma's. Vanuit de samenwerking worden drie andere organisaties aangestuurd en gefinancierd:

- AgriFood Capital: de economische ontwikkelingsmaatschappij gericht op een sterke agrifood sector
- Noordoost Brabant Werkt: de regionale arbeidsmarktsamenwerking voor de ontwikkeling van een veerkrachtige arbeidsmarkt;
- OndernemersLift+: het regionale ondernemerschapsprogramma voor startende en groeiende bedrijven.

Financieel
In 2021 was onze bijdrage € 367.660 en in 2022 tevens € 367.660. Vanuit deze bijdrage wordt ook de bijdrage aan Agrifood Capital, NoordoostBrabant Werkt en Ondernemerslift+ betaald.

Paragraaf grondbeleid

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft op hoofdlijnen het grondbeleid, de financiële positie en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Tegelijkertijd hebben we ook het Najaarsbericht 2022 grondbedrijf opgesteld. Het Najaarsbericht gaat een slag dieper dan deze paragraaf en geeft inzicht op een lager detailniveau.
De oorlog tussen Rusland en Oekraïne heeft grote financiële gevolgen voor onze economie. Dit kan ook zijn weerslag krijgen op het grondbedrijf. Het is heel lastig om in de glazen bol te kijken wat de effecten zullen zijn. Door de hoge inflatie hebben we in de geactualiseerde grondexploitatieberekeningen rekening gehouden met een kostenstijging van 10% in 2022. En ook hebben we de risico-analyse weer geüpdatet. Echter de oorlog in Oekraïne gaat verder dan het gebruikelijke vat aan onzekerheden.

1. Grondbeleid

1.1 Economische ontwikkelingen

Economische situatie algemeen

Volgens berekening van het CBS is het bruto binnenlands product (bbp) in het eerste kwartaal van 2022 met 0,4 procent gegroeid ten opzichte van het vierde kwartaal van 2021. De groei is vooral toe te schrijven aan de toegenomen consumptie door huishoudens. In het tweede kwartaal van 2022 steeg het bruto binnenlands product (bbp) met 2,6 procent ten opzichte van het eerste kwartaal. Het handelssaldo en de investeringen droegen het meest bij aan de economische groei. Ook de consumptie door huishoudens had een positieve bijdrage. In het begin van het eerste kwartaal van 2022 hadden bijvoorbeeld de horeca, de niet-essentiële winkels en contactberoepen nog te kampen met een lockdown. Verder is het consumenten vertrouwen in juni gedaald naar het laagste niveau ooit. In april 2022 is de stemming onder ondernemers in de industrie verbeterd. Het vertrouwen ging van 8,7 in maart naar 10,8 in april. Vooral het oordeel over de verwachte bedrijvigheid was positiever. Het aantal werklozen kwam in juni 2022 uit op 339 duizend. Dat is 3,4 procent van de beroepsbevolking.

Vastgoedmarkt

Aan het eind van het tweede kwartaal 2022 stonden er ruim 25.300 woningen te koop, 42% meer dan in het tweede kwartaal 2021. Het flink toegenomen aanbod en de minder hard doorstijgende verkoopprijs zorgen voor wat meer ruimte in de markt. De gemiddelde verkoopprijs van een bestaande woning steeg in het tweede kwartaal van 2022 naar 448.000 euro. Dit is een stijging met 3,5% ten opzichte van het eerste kwartaal 2022. Op jaarbasis is de gemiddelde prijsstijging met 10,6% nog altijd stevig, maar duidelijk minder dan de afgelopen kwartalen toen de prijs met zo'n 20% op jaarbasis steeg. (NVM, 2022)

1.2 Beleid

Grondbeleid

Oss voert dynamisch grondbeleid en past per ruimtelijke ontwikkeling maatwerk toe om te bepalen welke rol de gemeente speelt. Hierbij geeft Oss wel de voorkeur aan een actieve koers, want op deze manier kan er regie gehouden worden op de versnellingsopgave. Hierdoor zorgt Oss er voor dat de woningbehoefte de komende jaren wordt gerealiseerd en het aantal gerealiseerde woningen per jaar omhoog gaat.

Wij zijn continu bezig met zoeken naar mogelijkheden om de financiële positie van het grondbedrijf te verbeteren. Dit is een doorlopend proces. Om de verkoop van de kavels voor woningen en bedrijven te optimaliseren, lopen de volgende initiatieven.

- Wonen in Oss: Oss kent al enkele jaren een brede samenwerking voor de Osse woningmarkt. Onder de noemer Wonen in Oss werken verschillende partijen samen om de belangen en toekomst van de Osse woningmarkt in kaart te brengen. Het gezamenlijke doel is het versterken van de kracht van het Osse wonen.
- Zelfbouwcoach: Bij de gemeente hebben we iemand beschikbaar om potentiële kopers te helpen bij het kopen van grond voor zelfbouw.

Eens per vijf jaar wordt het Grondprijsbeleid aan de gemeenteraad ter vaststelling voorgelegd. In december 2021 is het grondprijsbeleid voor het laatst vastgesteld. De jaarlijkse aanpassing van de grondprijzen worden in de grondprijsbrief vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. De grondprijzen worden bepaald op basis van de marktontwikkeling van het afgelopen jaar en de verwachte marktontwikkeling binnen de kaders van de nota Grondprijsbeleid.

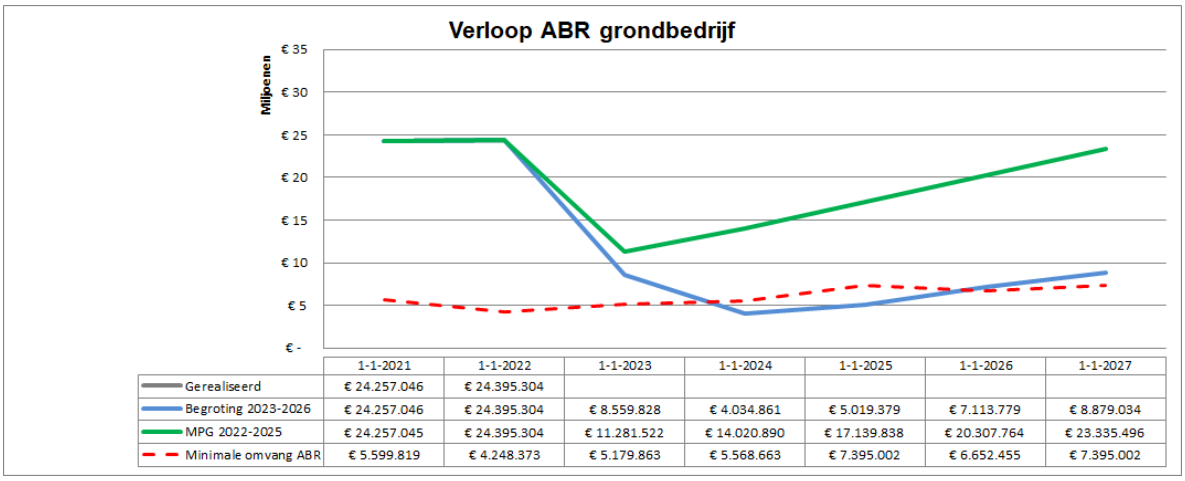
Vennootschapsbelasting (Vpb) voor gemeenten

Vanaf 2016 zijn gemeenten en andere overheden vennootschapsbelasting (Vpb) verschuldigd over de winst die ze met hun ondernemingsactiviteiten maken. We hebben overeenstemming met de belastingdienst over de door ons gehanteerde standpunten binnen de grondexploitatie. De meest recent ingediende aangifte is de aangifte over 2019. Voor alle bedrijfsmatige activiteiten (incl. het grondbedrijf) leidde die aangifte tot een voorlopige aanslag van € 65.000. Op basis van die aangifte verwachten we over 2020 en 2021 nog fiscale verliezen te realiseren. De fiscale winsten die we in 2023 en 2024 verwachten kunnen daarmee gecompenseerd worden. Dat betekent dat we per saldo over die periode nog geen Vpb-last hebben over de grondexploitatie. Dit zijn inschattingen op basis van de aangifte 2019. Bij elke aangifte actualiseren we deze.

2. Financiële positie

2.1 Stand van de Algemene Bedrijfsreserve (ABR)

De volgende tabel geeft inzicht in het verloop van de ABR van het grondbedrijf. De groene lijn is de raming van het afgelopen MPG. De Blauwe lijn betreft de meest actuele raming bij het huidige Najaarsbericht. De rode stippellijn betreft de minimale stand van de ABR. Dit bedrag hebben we minimaal nodig om alle risico's af te dekken. Het verschil tussen de werkelijke stand en de minimale omvang kan worden afgeroomd.

	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027
Gerealiseerd	€ 24.257.046	€ 24.395.304					
Begroting 2023-2026	€ 24.257.046	€ 24.395.304	€ 8.559.828	€ 4.034.861	€ 5.019.379	€ 7.113.779	€ 8.879.034
MPG 2022-2025	€ 24.257.045	€ 24.395.304	€ 11.281.522	€ 14.020.890	€ 17.139.838	€ 20.307.764	€ 23.335.496
Minimale omvang ABR	€ 5.599.819	€ 4.248.373	€ 5.179.863	€ 5.568.663	€ 7.395.002	€ 6.652.455	€ 7.395.002

De afroming van de ABR als gevolg van het (verwacht) overschot in 2022 en 2023 is reeds verwerkt in het verloop van de ABR (zie bovenstaande grafiek: stand ABR grondbedrijf). De verwachte stand van de ABR op 1-1-2023 is € 2,7 miljoen lager dan waar we nog vanuit gingen bij het MPG. De ABR zal naar verwachting per 1 januari 2023 uitkomen op een stand van € 8,6 miljoen.

De ABR moet altijd een minimale omvang hebben om alle risico's op te vangen. Op 1-1-2023 is de minimale omvang van de ABR berekend op € 5,18 miljoen. Als de ABR boven de minimale stand uitkomt kan dit verschil worden afgeroomd. Uitgaande van een minimale stand € 5,18 miljoen kan dus, als gevolg van de verwachte hogere stand bij de jaarrekening 2022, een bedrag van € 3,38 miljoen worden afgeroomd in 2023. Bij de programmabegroting 2023-2026 wordt, conform voorgaande jaren, voorgesteld om in 2023 € 3,38 miljoen af te romen. Dit bedrag wordt gestort in de reserve bovenwijkse voorzieningen. Bij vaststelling programmabegroting 2022-2025 is besloten om € 18,2 miljoen af te romen. De afromingen worden gebruikt om de komende jaren binnen de gemeente Oss en het grondbedrijf een aantal grote opgaven te realiseren. De huidige grondexploitaties lopen op zijn eind en daarom is de gemeente met nieuwe voorbereidingsprojecten bezig zoals o.a. Oss west (Amsteleind), Raadhuislaan Zuid en Stationskwartier Ravenstein.

Bij de programmabegroting 2023 wordt besloten om in € 3,4 miljoen af te romen. Hierdoor kan er naar verwachting tijdelijk in 2024 en 2025 niet afgeroomd worden vanuit de ABR. Dit omdat de ABR in deze jaren

onder de grens komt van de minimale omvang. In 2026 is het naar verwachting weer mogelijk om € 2,8 miljoen af te romen.

ABR naar de toekomst toe – kanttekeningen

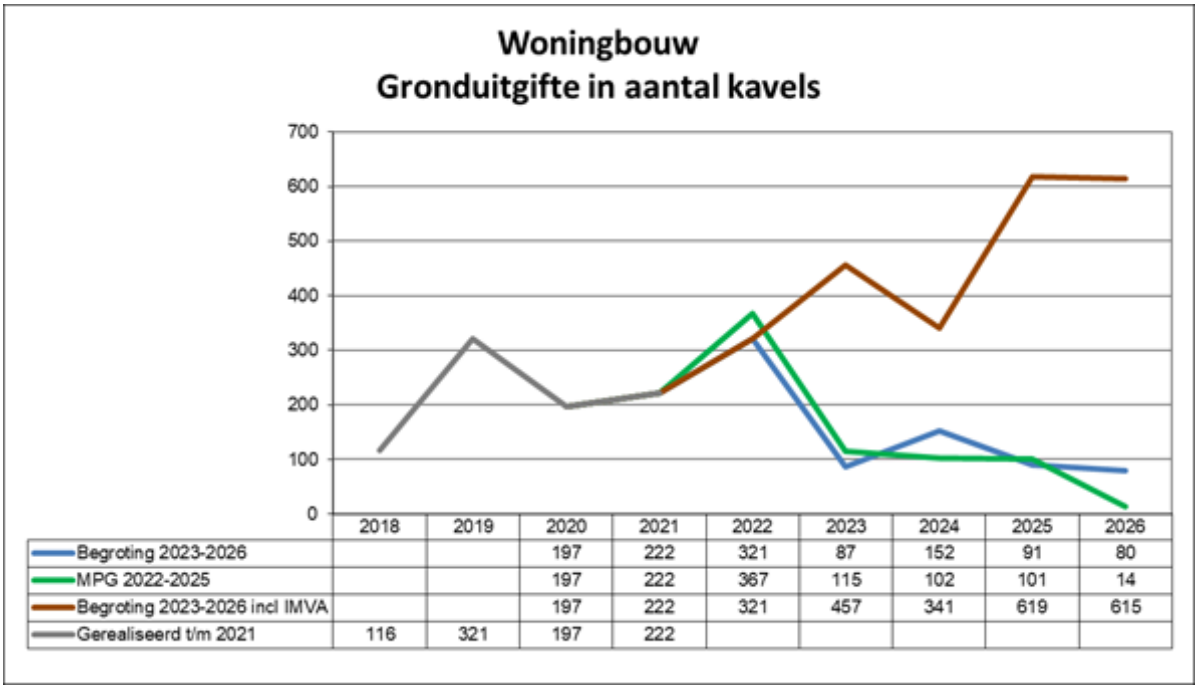
De komende jaren verwachten we een daling van de ABR naar € 8,9 miljoen op 1-1-2027. Hierdoor is er nog zeer beperkt ruimte voor afroming. Hierbij plaatsen we wel een aantal belangrijke kanttekeningen:

- In 2024 en 2025 kan er tijdelijk niet afgeroomd worden vanuit de ABR.
- De huidige vastgestelde grondexploitaties (BIE) lopen binnenkort veelal af. De verwachte winstnemingen vlakken de komende jaren dus ook af.
- De huidige IMVA-projecten zijn nog niet meegenomen in het verloop van de ABR. Projecten kennen, afhankelijke van het type project, een aantal jaar voorbereidingstijd. Om de continuïteit van het grondbedrijf te waarborgen is het zaak om nu nieuwe projecten voor te bereiden. In dat geval kan het grondbedrijf in de toekomst een belangrijk hulpmiddel zijn om gemeentelijke beleidsdoelstellingen te realiseren. Bij het opstarten van nieuwe projecten gaan de kosten uit voor de eventuele baten.
- Een deel van de nieuwe ontwikkelingen zal plaatsvinden in binnenstedelijke herstructureringsopgave. Deze opgaven kosten in de regel meer geld dan dat ze opleveren.

2.2 Verkopen

Woningbouw

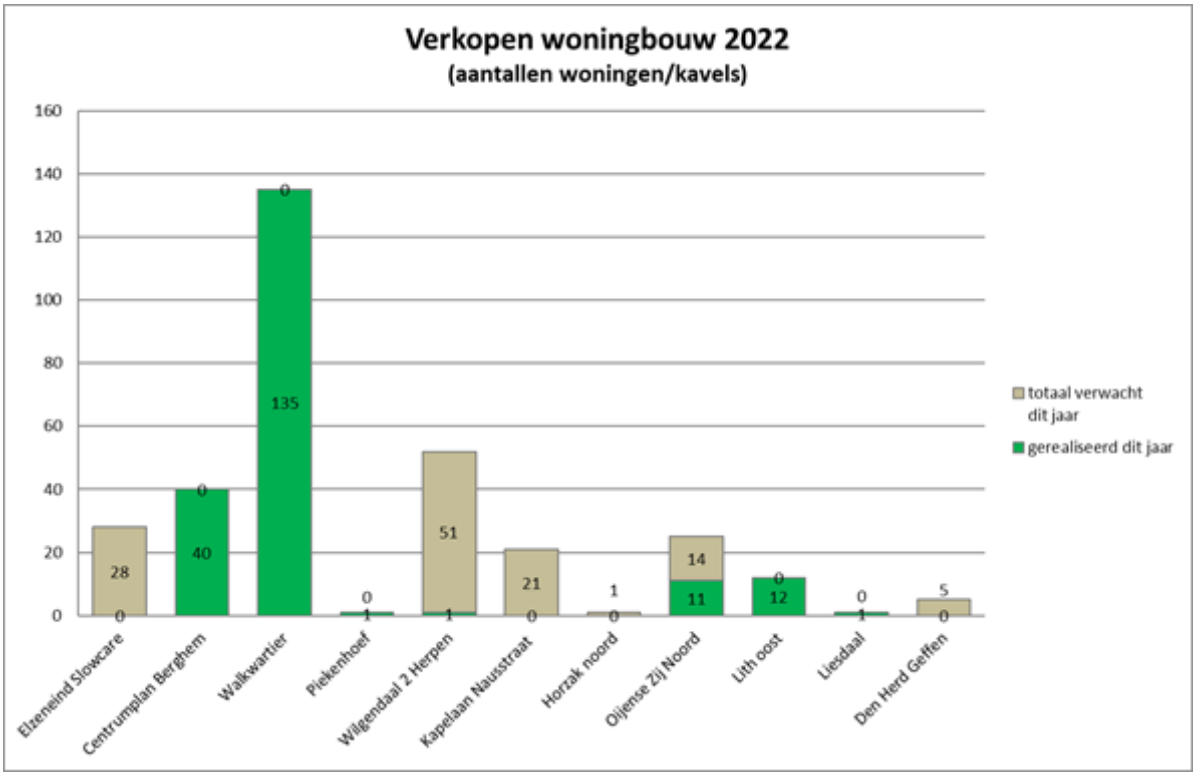
In de onderstaande tabel geven we inzicht in het verloop van de totale uitgifte van bouwkavels in Oss van de afgelopen jaren en voor de komende jaren. Dit zijn de kavels die wij bouwrijp verkopen. Dit is exclusief gronden die wij aan ontwikkelaars verkopen in huidige staat en dus niet zelf bouwrijp maken.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Begroting 2023-2026			197	222	321	87	152	91	80
MPG 2022-2025			197	222	367	115	102	101	14
Begroting 2023-2026 incl IMVA			197	222	321	457	341	619	615
Gerealiseerd t/m 2021	116	321	197	222					

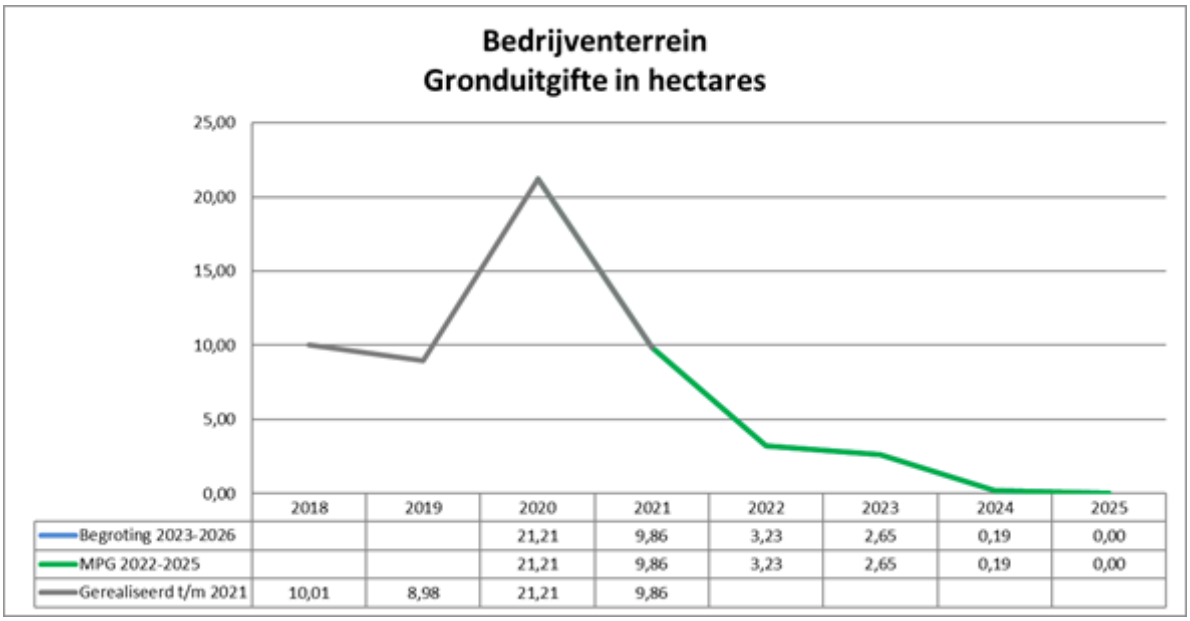
We verwachten dit jaar 321 kavels te verkopen. Na 2022 zal het aantal geplande kavels die de gemeente uitgeeft gaan dalen. Dit komt omdat veel van de huidige GREXen opdrogen. Daartegenover staat wel het feit dat de gemeente al druk bezig is met het voorbereiden van nieuwe woningbouwprojecten, zoals stationskwartier Ravenstein, Raadhuislaan Zuid, Belastingkantoor en Oss west (Amsteleind). Zie daarvoor de aparte regel in de bovenstaande tabel 'Begroting 2023-2026 incl. IMVA'. Het betreft hier de voorbereiding voor projecten die naar de toekomst toe (waarschijnlijk) in exploitatie worden genomen. Als we naar deze lijn kijken, zien we een flinke stijging ten opzichte van verwachte kavelverkopen. Als deze fictieve productie allemaal doorgaat wordt het streefgetal van circa. 600 in 2025 gehaald. Het gaat hierbij echter om zachte plannen waarvan de raad nog geen grondexploitatie heeft vastgesteld.

Navolgende grafiek is een weergave van de kavels waarvan we verwachten dat deze dit jaar nog worden verkocht of al verkocht zijn dit jaar. Bij de projecten Centrumplan Berghem en Walkwartier zijn de verkopen van dit jaar allemaal al gerealiseerd. Bij Kapelaan Nausstraat en Elzeneind Slowcare is juist te zien dat alle verkopen dit jaar nog moeten plaatsvinden. Bij de overige projecten is een deel gerealiseerd en het andere deel wordt nog verwacht dit jaar.

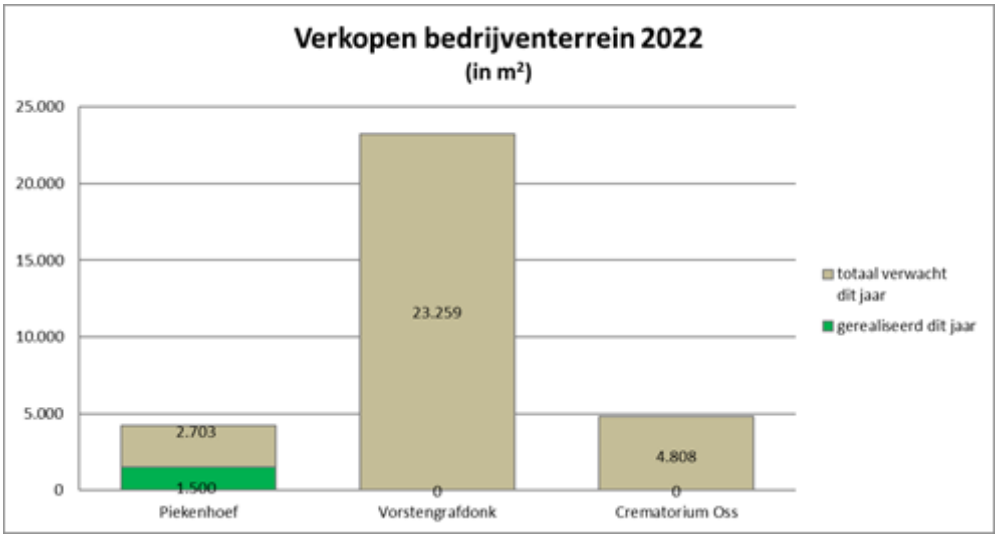
Bedrijventerreinen

Op alle percelen ligt een optie of zijn reeds verkocht. De verwachting is dat we dit jaar 3,23 ha bedrijfsgrond verkopen. Daarnaast wordt op relatief korte termijn een tekort voorzien in bedrijfskavels in Oss. In de onderstaande tabel geven we inzicht in het verloop van de totale uitgifte van bouwgrond voor bedrijven (in hectares) in Oss voor de komende jaren. In de tabel zie je dat de planning van het Najaarsbericht voor de verkoop van bedrijventerreinen gelijk is gebleven aan het MPG. Waarna er vanaf 2025 geen te verkopen bedrijfskavels meer zijn. Op (middel)lange termijn zal er dan ook een tekort ontstaan aan (kleinschalige) bedrijfskavels. Momenteel zijn er geen gemeentelijke plannen om deze dalende lijn te stabiliseren. De komende jaren kan het regionale bedrijventerrein Heesch West nog wel in een deel van de vraag voorzien (Heesch west is niet meegenomen in het overzicht).

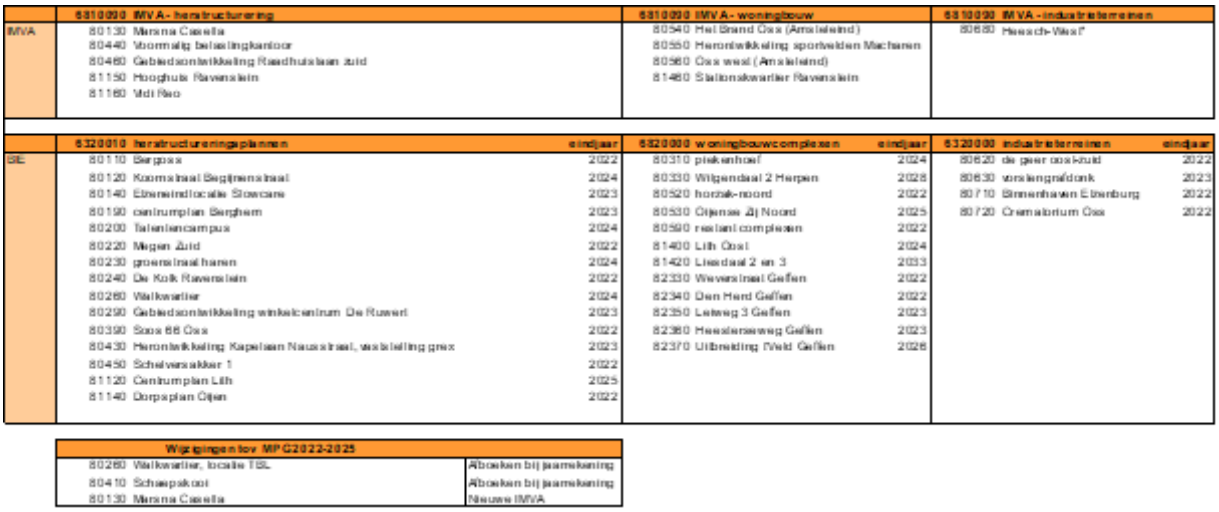
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Begroting 2023-2026			21,21	9,86	3,23	2,65	0,19	0,00
MPG 2022-2025			21,21	9,86	3,23	2,65	0,19	0,00
Gerealiseerd t/m 2021	10,01	8,98	21,21	9,86				

In het onderstaande schema geven we een beeld van de verkopen voor dit jaar bij de verschillende complexen (stand van 1-7-2022). De gerealiseerde aantallen zijn de feitelijke verkopen (geleverd bij de notaris en betaald). De verwachte uitgifte zijn gronden waarvan wordt verwacht dat deze dit jaar nog worden verkocht.

2.3 Projectenportefeuille

De volgende tabel geeft een overzicht van de complexen binnen het grondbedrijf. Voorbereidingskosten van de nog niet in exploitatie genomen (bouw)gronden worden als kosten IMVA's (immateriële vaste activa) op de balans gezet. Formeel maken ze geen deel uit van het grondbedrijf. Omdat het grondbedrijf wel belast is met de projectvoering van deze plannen, staan ze wel op het projectenoverzicht. Ook hebben we een voorziening IMVA's. Die vullen we vanuit de ABR. Als een IMVA niet doorgaat, boeken we de reeds aan dit project toegeschreven kosten af van deze voorziening.

	6310000 IMVA - herstructurering	6310000 IMVA - woningbouw	6310000 IMVA - industrieterreinen
IMVA	80130 Mersna Cassella 80440 Voormalig belastingkantoor 80460 Gebiedsontwikkeling Raadhuisplein zuid 81150 Hooghuis Ravenstein 81160 Vidi Reo	80540 Het Brand Oss (Amsterdamd) 80550 Herontwikkeling sportvelden Macharen 80560 Oss west (Amsterdamd) 81460 Stationskwartier Ravenstein	80680 Heesch-West*

	6320010 herstructureringsplannen	eindjaar	6320000 woningbouwcomplexen	eindjaar	6320000 industrieterreinen	eindjaar
GE	80110 Bergoss	2022	80310 piekenhoef	2024	80620 de geer oss kruid	2022
	80120 Koornkwal Begijnenkwal	2024	80330 Wilgendaal 2 Herpen	2026	80630 vorstengrafdonk	2023
	80140 Elzeneindlocatie Slowcare	2023	80520 hornse-noord	2022	80710 Binnenhaven Elsenburg	2022
	80190 centrumplan Berghem	2023	80530 Oijense Zij Noord	2025	80720 Crematorium Oss	2022
	80200 Talentencampus	2024	80590 reelant complexen	2022		
	80220 Megen Zuid	2022	81400 Lith Oost	2024		
	80230 groenkwal haren	2024	81420 Liesdaal 2 en 3	2033		
	80240 De Kolk Ravenstein	2022	82330 Wevenkwal Geffen	2022		
	80260 Welkwatter	2024	82340 Den Herd Geffen	2022		
	80290 Gebiedsontwikkeling winkelcentrum De Ruwert	2023	82350 Leiweg 3 Geffen	2023		
	80390 Soos 66 Oss	2022	82360 Heesterseweg Geffen	2023		
	80430 Herontwikkeling Kapelaan Nieuwkwal, wateliefing grex	2023	82370 Uitbreiding t'Veld Geffen	2026		
	80450 Schelvenakker 1	2022				
	81120 Centrumplan Lith	2025				
	81140 Dorpsplan Oijen	2022				

Wijzigingen tov MPG2022-2025	
80260 Welkwatter, locatie TSL	Afboeken bij jaarrekening
80410 Schaapskooi	Afboeken bij jaarrekening
80130 Mersna Cassella	Nieuwe IMVA

2.4 Winst- en verliesnemingen

Methode winstneming

Winstneming moet plaatsvinden op basis van het zogenoemde principe van Percentage Of Completion (POC). Rekening houdende met de stand van de gerealiseerde uitgaven en inkomsten ten opzichte van de totale uitgaven en inkomsten dient tussentijds winst genomen te worden. Een voorbeeld: bij een project hebben we dit jaar 52% van alle kosten gemaakt. Verder hebben we 35% van alle opbrengsten ontvangen. Volgens de POC-methode nemen we dan 52% x 35% = 18% van de te verwachten winst.

Toekomstige winst- en verliesnemingen

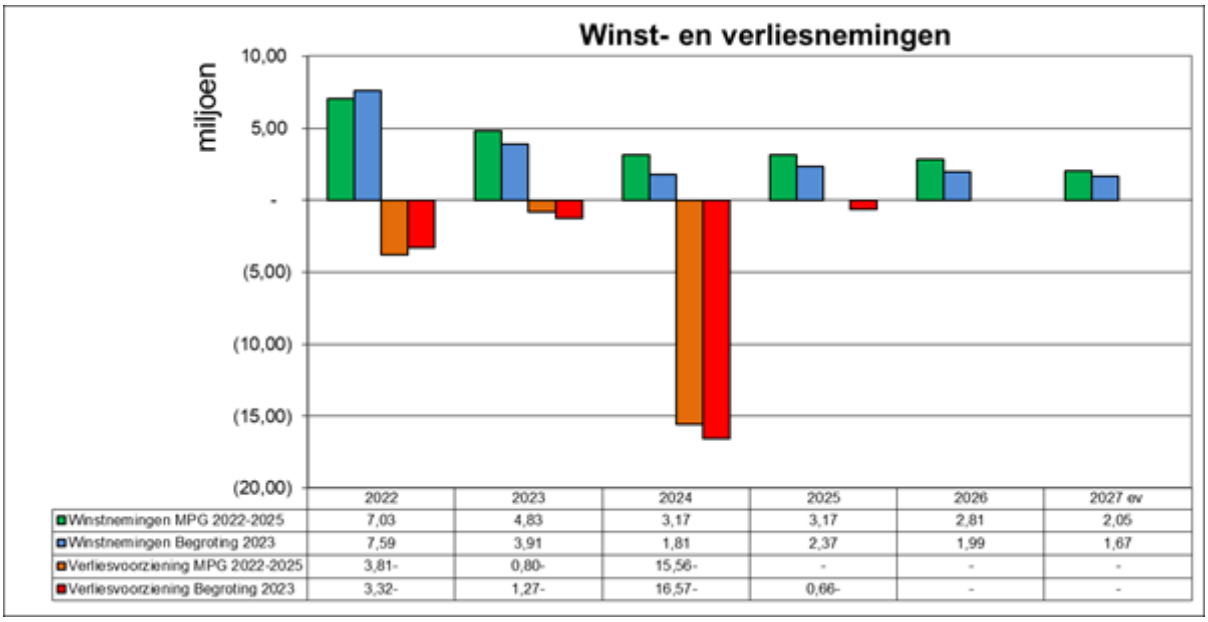
Op basis van de POC-methode verwachten we in 2022 € 7,59 miljoen aan winst te nemen. Van deze winstneming is € 2,4 miljoen afkomstig vanuit het complex Oijense Zij Noord, € 2,4 miljoen vanuit het complex Vorstengrafdonk, € 0,8 miljoen vanuit het complex Elzeneindlocatie Slowcare, € 0,6 miljoen vanuit complex Piekenhoef en € 0,9 miljoen vanuit het complex Wilgendaal.
Vanaf 2023 tot en met 2033 verwachten nog nominaal € 11,75 miljoen aan winst te kunnen nemen. Daar wordt de grootste bijdrage in de winstnemingen geleverd vanuit de projecten 't Veld Geffen, Vorstengrafdonk, Liesdaal, Oijense Zij en Wilgendaal. Het gaat hierbij om respectievelijk € 4,1 miljoen, € 1,5 miljoen, € 2,3 miljoen, € 1,9 miljoen en € 1,4 miljoen.

Verliesvoorziening

Vanaf 2016 nemen we niet meer direct een verlies in de exploitaties maar vormen we een voorziening voor de te verwachten exploitatieverliezen. Als een verlieslatend complex wordt afgesloten, dan dekken we het tekort af met de voorziening. Naar verwachting bedraagt de totale voorziening te verwachten exploitatieverliezen per 1-1-2023 € 17,8 miljoen.

Totaaloverzicht

De hierna volgende tabel geeft een overzicht van de te verwachten winstnemingen en verliesvoorzieningen voor de periode 2022-2026 binnen de grondexploitaties (BIE's) (bedragen in miljoenen euro's).

	2022	2023	2024	2025	2026	2027 ev
Winstnemingen MPG 2022-2025	7,03	4,83	3,17	3,17	2,81	2,05
Winstnemingen Begroting 2023	7,59	3,91	1,81	2,37	1,99	1,67
Verliesvoorziening MPG 2022-2025	3,81-	0,80-	15,56-	-	-	-
Verliesvoorziening Begroting 2023	3,32-	1,27-	16,57-	0,66-	-	-

3. Weerstandsvermogen

3.1 Methode risicomanagement en bepaling weerstandsvermogen

In 2018 heeft de gemeenteraad een nieuwe methode voor het berekenen van de risico's en het bepalen van het weerstandsvermogen vastgesteld. Dit betreft de Monte-Carlo methode. Het doel van deze methode is te zorgen voor een eenduidig risicobeleid waarin alle risico's van de grondexploitaties voldoende zijn meegenomen en wat transparante regels biedt voor het afromen van de ABR naar de Algemene Dienst.
De Algemene Bedrijfsreserve (ABR) wordt gevuld vanuit de netto winsten uit de grondexploitaties. Binnen de ABR blokkeren we een deel van de verwachte winsten om de berekende risico's af te dekken. Dat noemen we de minimale stand van de ABR. De minimale stand van de ABR is het minimale weerstandsvermogen wat het grondbedrijf aan moet houden. In de tabel in paragraaf 2.1 (verloop van de ABR) staat de minimale stand van de ABR aangegeven.
Het maximale risicoprofiel bepalen we door uit te gaan van de maximale kans en het maximale bedrag. Daarbij gebruiken we dus de Monte-Carlo methode. De berekende risico's bij verlieslatende of neutrale exploitaties dekken we altijd direct 100% af. De berekende conjuncturele risico's bij winstgevende exploitaties dekken we af op basis van het percentage of completion van de betreffende grex. Volgens het BBV zijn we verplicht om project specifieke risico's bij winstgevende complexen eerst af te halen van de bruto-winstverwachting.

Kosten IMVA (voorbereidingsprojecten)

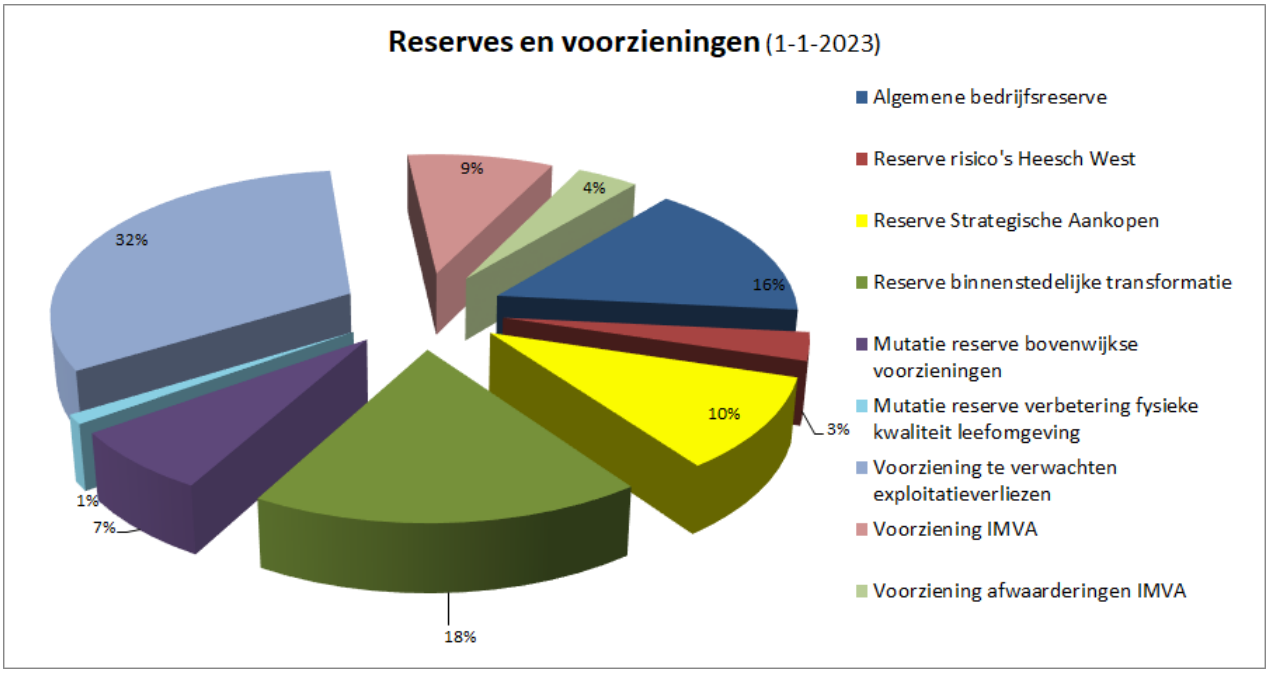
Nieuwe complexen worden onder de noemer IMVA (immaterieel vast actief) op de balans gezet. Op deze IMVA boeken we plan- en onderzoekskosten van projecten die nog in de voorbereidingsfase zitten. De gemeenteraad moet binnen 5 jaar besluiten om een IMVA om te zetten naar een BIE. In dat geval worden de gemaakte kosten overgedragen aan de BIE. Anders moeten we de kosten afboeken. Uitgaande van de mogelijkheid dat een plan geen doorgang vindt, hebben we een voorziening gevormd om alle gemaakte plankosten af te kunnen boeken. Vanuit deze voorziening schieten we kosten voor van de mogelijk nieuwe grondexploitaties die nog niet de status BIE hebben. Het gaat bijvoorbeeld om de plannen Oss West (Amsteleind), Raadhuislaan Zuid en Stationskwartier Ravenstein. Als plannen de status krijgen van BIE, worden de kosten overgeboekt naar de nieuwe exploitatie. Als voor een plan met de status "BIE" een positief resultaat wordt voorzien kan op dat moment de voorziening vrijvallen. Als plannen niet doorgaan, dan worden de gemaakte kosten afgeboekt vanuit deze voorziening. Daarnaast worden de plankosten voor lopende IMVA's ook bijgesteld op basis van de nieuwste inzichten. Omdat deze plannen vaak in de beginfase zitten, kunnen de verwachten plankosten fluctueren. Per saldo moet er in 2022 naar verwachting circa € 2.015.000 meer gestort worden in de voorziening dan was voorzien bij het MPG 2022-2025.

3.2 Reserves en voorzieningen

De risico's binnen het grondbedrijf vangen we op met de volgende reserves en voorzieningen:

- Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf (ABR)
- Reserve risico’s Heesch West
- Reserve strategische aankopen
- Reserve binnenstedelijke transformatie
- Reserve bovenwijkse voorzieningen
- Reserve verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving
- Voorziening te verwachten exploitatieverliezen
- Voorziening IMVA
- Voorziening afwaarderingen (I)MVA

Het onderstaande diagram geeft een overzicht van het totaal aan reserves en voorzieningen (totale risicoafdekking) van het grondbedrijf. De voorziening Heesch West vervalt aan het eind van 2022. Per 1-1-2023 hebben we dan ook 1 grote voorziening minder. De verdeling die er overblijft zie je in onderstaande cirkeldiagram. Zo beslaat naar verwachting op 1-1-2023 de ABR 16% van alle voorzieningen en reserves. De voorziening te verwachten exploitatieverliezen bedraagt 32%.

Paragraaf lokale heffingen

1. Algemene ontwikkeling

Het COELO onderzoekt jaarlijks de lastendruk met betrekking tot de gemeentelijke belastingen en heffingen. Het gaat om belastingen en heffingen die tot woonlasten voor gebruikers van woningen leiden (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing).

In het volgende overzicht hebben we de cijfers uit de COELO-atlas 2022 opgenomen.
De uitgangspunten daarbij zijn:

- voor Oss is de gemiddelde WOZ-waarde koopwoning € 355.570
- de landelijk gemiddelde WOZ-waarde koopwoning is € 409.000
- het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een tarief gebaseerd op een container van 140 liter voor restafval in combinatie met een container van 140 liter voor GFT-afval. Het tarief voor 17-18 keer ledigen in is dan € 283,32. Het COELO gaat uit dat een gemiddeld gezin de container 13-14 keer buiten zet en dus een korting achteraf ontvangt van € 17,50.
- het tarief voor de rioolheffing bestaat uit het eigenaarstarief plus het gebruikerstarief van een woning.

Op basis van de cijfers 2022 ziet het overzicht voor Oss er als volgt uit:

lastendruk	**2021**		**2022**	
standaardwoning	**Oss**	**Landelijk**	**Oss**	**Landelijk**
Onroerende zaakbelastingen	€ 307	€ 305	€ 370	€ 380
Afvalstoffenheffing	€ 298	€ 305	€ 266	€ 317
Rioolheffing	€ 169	€ 201	€ 174	€ 207
Totaal	**€ 774**	**€ 811**	**€ 810**	**€ 904**

Uit deze cijfers blijkt dat de lastendruk in Oss in 2022 € 94 onder het werkelijke landelijk gemiddelde ligt.

2. Uitgangspunten tarieven

Het is ons beleid om de Osse lastendruk minimaal € 22,50 onder het landelijk gemiddelde te houden. Voor het landelijk gemiddelde gaan we uit van de cijfers van het COELO.

Onze uitgangspunten voor de tarieven in 2023 zijn:

- We verhogen de OZB in 2023 met de inflatie, zijnde een percentage van 2,80;
- de tarieven voor de afvalstoffenheffing blijven constant. Wel doen we een voorstel waarbij de totale terugbetaling van het goed scheiden (minder vaak aanleveren van afval) wordt verlaagd van € 1,3 miljoen naar afgerond € 1 miljoen. Hierdoor zal de lastendruk voor iemand die de container 13-14 keer buiten zet beperkt stijgen.
- We verhogen de rioolheffing met 2,8%;
- Op de tarieven voor de overige belastingen en leges passen we geen inflatiecorrectie toe.

Afhankelijk van landelijke ontwikkelingen verwachten we dat de lokale lastendruk onder het landelijke gemiddelde blijft. Het exacte bedrag kunnen we pas bepalen nadat bekend is hoe andere gemeente stijgen in lastendruk in 2023.
In het vervolg van deze paragraaf gaan we uit van deze uitgangspunten voor de tarieven. De definitieve voorstellen voor de tarieven behandelt de gemeenteraad in december 2022 bij het vaststellen van de belastingverordeningen.

Uitgangspunten kostentoerekening aan heffingen en leges

Alle kosten, die direct toegerekend kunnen worden aan heffingen en leges, komen ten laste van deze producten. Voor indirecte kosten, ook wel overhead genoemd, is dit niet mogelijk. Deze indirecte kosten bestaan onder andere uit kosten voor ICT, huisvesting, inkoop en financiën. Deze kosten begroten we volgens de verslagleggingsvoorschriften (BBV) centraal in programma 9. Besturen in verandering van tijden. Voor het

berekenen van tarieven brengen we een deel van de indirecte kosten ten laste van de tarieven. Dit doen we met een opslag van de overhead als percentage op de directe loonkosten. Dit is voor 2023 69% (voor buitendienstmedewerkers hanteren we een lager percentage). Voor de heffingen zien we het onderdeel BTW ook als kosten (passend binnen wettelijke kaders en de BBV). Deze rekenen we daarom door in de tarieven.

Kostendekkendheid heffingen

In de volgende tabel laten we zien voor welk percentage de tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing kostendekkend zijn.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Netto kosten	13.631	7.062
Overhead	1.517	697
BTW	1.228	1.081
Totale kosten	**16.377**	**8.839**
Totale opbrengsten heffing	**15.424**	**8.803**
Kostendekkendheid exclusief reserve	**94%**	**100%**
Kostendekkendheid inclusief reserve	**100%**	**100%**

Kostendekkendheid leges

In de volgende tabel laten we de kostendekkendheid van de leges zien. Deze kostendekkendheid is gebaseerd op de uitgangspunten die we hiervoor beschreven hebben.

Omschrijving	Kostendekkendheid
Legesverordening Titel 1	
Geboorten, huwelijken en overlijden	55,74%
Gemeentelijke basisadministratie	9,40%
Reisdocumenten	37,62%
Rijbewijzen	81,15%
Legesverordening Titel 2	
Omgevingsvergunningen	73,83%
Legesverordening Titel 3	
APV en bijzondere wetten	7,31%
Marktgelden	71%
Overige leges	
Begraven	61%

Binnen de legesverordening onderscheiden we zogenaamde titels. De mate van kostendekkendheid bekijken we op het niveau van deze titels. Binnen deze titels kan sprake zijn van zogenaamde kruissubsidiëring, bijvoorbeeld grote bouwwerken zijn relatief goedkoper dan kleinere bouwwerken.

3. Prognose lastendruk 2023

In de volgende tabel is een overzicht opgenomen van de te verwachte belastingdruk voor 2023.

Lastendruk standaardwoning 2023	Oss prognose
Onroerende zaakbelastingen (+ 2,8%)	€ 381
Afvalstoffenheffing	€ 269
Rioolheffing (+ 2,8%)	€ 179
Totaal	**€ 829**

We verwachten dat de gemiddelde lastendruk in 2023 stijgt met € 19 ten opzichte van 2022. Dit is gezien de huidige inflatie beperkt.

4. Kwijtschelding

De in de wet geboden ruimte om het kwijtscheldingsbeleid vorm te geven gebruiken we maximaal, wat betekent dat de kwijtscheldingsnorm op 100% ligt. Kwijtschelding kennen we voor de volgende belastingen toe:

- Onroerende zaakbelastingen (na de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB op woningen komt deze vorm van kwijtschelding nog slechts een enkele keer voor)
- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Hondenbelasting

Kwijtscheldingsverzoeken per heffingsjaar	2020	2021
Meerjarige kwijtschelding	1.171	1.387
Incidentele verzoeken	1.445	1.147
Totaal	**2.616**	**2.534**

5. Overzicht belangrijkste belastingen en heffingen

	Opm.	Tarief 2022	Begrote opbrengsten 2022	Tarief 2023	Begrote opbrengsten 2023
Onroerende zaakbelastingen					
- gebruikers niet-woningen	1	0,2279	€ 3.857.942	0,2343	€ 3.965.964
- eigenaren woningen	1	0,1041	€ 12.818.913	0,1070	€ 13.177.843
- eigenaren niet-woningen	1	0,2711	€ 5.211.183	0,2787	€ 5.357.096
Afvalstoffenheffing	2	€ 266	€ 12.071.983	€ 269	12.047.000
Rioolheffing					
- woningen	3	€ 173,52	€ 6.643.700	€ 178,38	€ 6.929.200
- niet-woningen	4	€ 173,52	€ 1.510.400	€ 178,38	€ 1.535.800
Hondenbelasting	5	€ 55,80	€ 535.000	€ 55,80	€ 535.000
(Water)toeristenbelasting	6	€ 1,10	€ 176.034	€ 1,10	€ 233.034

1. Het tarief 2023 is met 2,80% verhoogd ten opzichte van het jaar 2022. Er is nog geen rekening gehouden met bijstelling van het tarief in verband met de waardeontwikkeling.
2. Het tarief is gebaseerd op het hebben van een grijze container met een inhoud van 140 liter en een groene container met een inhoud van 140 liter met het aantal ledigingen van 13-14 per jaar. De opbrengst is in 2023 lager door aanpassing van de teruggave diftar.
3. Het tarief van € 173,52 is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:
   a. € 144,48 voor een eigenaar van een woning
   b. € 29,04 voor de gebruiker (tot 125 m3).
4. Voor kavels tot 1.000 m2 is het tarief voor niet-woningen gelijk aan het tarief van woningen. Bij een grotere kavel geldt een opslag op het basistarief.
5. Het tarief is gebaseerd op het tarief voor de 1e hond.
6. Het tarief voor toeristenbelasting is € 1,10 per overnachting. Het tarief voor watertoeristenbelasting is € 1,10 per persoon per etmaal, waarbij een factor voor de lengte van het vaartuig wordt toegepast.

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

Voor de actuele ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering verwijzen we naar programma 9. Besturen in verandering van tijden.

Paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid (IVB)

Inleiding

De activiteiten die plaatsvinden in schoolgebouwen, accommodaties voor sport, cultuur en ontmoeten dragen bij aan de leefbaarheid in onze wijken en kernen. We streven daarin naar een duurzame balans tussen maatschappelijke behoeften en passende accommodaties. Dit is een continu en interactief proces met alle betrokken partijen. De COVID-19 crisis zorgde tijdelijk voor minder gebruik van onze accommodaties. Dit heeft niet tot een trendbreuk geleid, maatschappelijke accommodaties blijven van groot belang voor leefbare wijken en kernen.

1. Visie op gemeentelijk vastgoed

Maatschappelijke voorzieningen zoals schoolgebouwen, sportaccommodaties, cultuurgebouwen en wijk- en dorpshuizen staan voor een lange periode (40 jaar) op de gemeentebegroting. Als we een accommodatie willen behouden is na 40 jaar opnieuw een investering nodig voor renovatie of vervangende nieuwbouw. Gebouwen die niet meer nodig zijn voor maatschappelijke doelen slopen of verkopen we.
De vraag naar ruimte verandert. Op basis van bevolkingsprognoses verwachten we dat de totale ruimtebehoefte bij onderwijs, kinderopvang en georganiseerde sport de komende jaren groeit in de kern Oss en licht daalt in sommige kleine kernen. Voor sommige locaties is er een behoefte aan uitbreiding van voorzieningen, terwijl in andere gebieden clusteren nodig is om een acceptabel voorzieningenniveau in stand te houden.

We zien ook een behoefte aan kleinschaliger, meer informeel en minder georganiseerd ontmoeten, bewegen en recreëren. Wijk- en dorpshuizen kunnen ook meer een plek zijn voor zorg dicht bij huis en dagbesteding. Sportaccommodaties zijn er ook voor recreatieve of ongebonden sporters. We willen ze meer verbinden met sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte. Dit is in lijn met een samenleving die meer individualiseert, maar waar toch behoefte is om elkaar laagdrempelig te ontmoeten, zorg in de eigen woonomgeving te bieden en samen activiteiten te ondernemen. We verwachten dat deze trend van een veranderende ruimtevraag voor de gemeente de komende jaren doorzet. Deze ontwikkelingen willen we beter monitoren en op kunnen sturen. We werken aan een instrument om de maatschappelijke waarde van onze accommodaties beter in beeld te krijgen.
Gezien deze ontwikkelingen heroriënteren we ons op het bestaande vastgoedbeleid. Dit jaar willen we een nieuw vastgoedplan presenteren met actuele doelen en uitgangspunten. Het bevat ook een monitor en routekaart voor onze vastgoedplanning. Zoals we binnen het domein onderwijs werken met een Integraal Huisvestingsplan (IHP), willen we dat voor al ons maatschappelijk vastgoed doen. In het Vastgoedplan stellen we vast wat we kwalitatief en kwantitatief echt nodig hebben aan maatschappelijke voorzieningen.
De uitgangspunten hierbij zijn:

1. het optimaliseren van het gebruik van accommodaties (goede spreiding, betere bezetting, multifunctioneel gebruik en inzet van niet-gemeentelijke gebouwen).
2. een aantoonbaar maatschappelijk rendement en sluitende exploitaties.
3. veilige en duurzame accommodaties.

2. Meerjarig Investeringsplan maatschappelijk vastgoed

Wat is opgenomen in het MIP maatschappelijk vastgoed?
In het MIP maatschappelijk vastgoed (MIP MV) zijn verwachte investeringen in de maatschappelijke vastgoedportefeuille voor de komende vier jaar opgenomen. Deze investeringen komen onder andere voort uit de voorzieningenkaartadviezen, behoefte-onderzoek bij sportaccommodaties en leerlingenprognoses in relatie tot de leeftijd en bouwkundige staat van de gebouwen. De MIP MV is een globale raming met een globale planning van de vastgoedkosten (de accommodatie). Kosten zoals grondaankoop, sloopkosten en boekwaarden van een achterblijvend pand zijn niet in het MIP MV opgenomen. Dat geldt ook voor kosten voor de (her)inrichting van de openbare ruimte en mogelijke infrastructurele maatregelen. Verder blijven door een aanhoudend overspannen markt bouwkostenstijgingen een risico.
We actualiseren het MIP MV jaarlijks. Dat doen we door de globale planning van de projecten bij te stellen op basis van actuele ontwikkelingen. Daarnaast voegen we bij deze actualisatie altijd een nieuw jaar toe. Als er extra investeringsruimte nodig is voor de uitvoering van het MIP MV dan blijkt dat ook uit de actualisatie. De budgetaanvraag hiervoor loopt via de programmabegroting.

Vaststelling van bouwbudgetten

Op basis van de globale ramingen uit het MIP MV werken we samen met onze partners en inwoners de plannen verder uit. Dit moet duidelijk maken welke doelgroepen we gaan huisvesten, hoe groot het gebouw moet worden, of renovatie of nieuwbouw beter is en op welke locatie. Op basis van de gesprekken hierover met belanghebbenden maken we haalbaarheidsstudies en werken we de globale ramingen uit het MIP MV uit tot concrete investeringsvoorstellen. Hierbij houden we ook rekening met eventuele aanvullende kosten (verwerving, sloop, aanpassingen in de openbare ruimte e.d.), veranderende wet- en regelgeving en prijsstijgingen door marktwerking. De raad stelt op basis van deze investeringsvoorstellen definitieve bouwbudgetten vast. Als een benodigd bouwbudget groter is dan het geraamde bedrag in het MIP MV vragen we aanvullende middelen aan.

Autonome ontwikkelingen van invloed op budgetten

We zien dat de bouwmarkt onvoorspelbaar en overspannen is. De bouwkosten zijn de afgelopen jaren enorm gestegen en het einde daarvan is nog niet in zicht. Ook blijkt het verduurzamen van onze gebouwen naar gasloos en CO2-arm duurder te zijn dan onze gehanteerde kengetallen aangaven. Verder verwachten we aanvullende COVID-19 maatregelen op het gebied van ventilatie en klimaatbeheersing. De bouwkosten zullen de komende jaren nog verder stijgen, maar de mate waarin is nog onvoldoende duidelijk.

MIP MV in programmabegroting

In de investeringsparagraaf verderop in deze programmabegroting staat een overzicht van de geraamde investeringen in het MIP MV (naast alle andere gemeentelijke investeringen). Concrete bouwprojecten worden met een apart budget genoemd. Bij de 3O-ontwikkelingen in de programma's lichten we de actualisatie binnen het MIP MV nader toe.

3. Ontwikkelingen per domein

3.1 Onderwijs

Iedere twee jaar worden de leerlingenprognoses gemaakt. In augustus 2021 hebben we de actuele prognoses ontvangen en geverifieerd met de stand van zaken en ontwikkelingen binnen de gemeente. Het Integrale Huisvestingsplan (IHP) passen we hierop aan. Voor het woningbouwplan Amsteleind hebben we begin 2022 een startbijeenkomst georganiseerd voor de schoolbesturen in het basisonderwijs. Met de schoolbesturen die interesse hebben om in deze nieuwe wijk een nieuwe school te stichten overleggen we over de huisvestingsplannen.

Basisonderwijs

Het beeld bij het basisonderwijs in de gemeente voor de komende 10 jaar is een leerlingengroei van gemiddeld 4,5% met enkele uitschieters van 20 - 30%. De recente prognose is een trendbreuk met eerdere verwachtingen waarin sprake was van (lichte) krimp. Dit vraagt een heroriëntatie op de bestaande overmaat aan onderwijsgebouwen in het basisonderwijs. In het IHP houden we hiermee rekening.
Begin 2022 hebben we voor twee projecten investeringskredieten ontvangen van de raad:

- De Nicolaasschool (locatie Koornstraat) verhuist naar de locatie Schelversakker en gaat samen met de kinderopvang KC Nicolaas vormen. Onderdeel van het plan is een nieuwe gymzaal en onderzoeken we de mogelijkheden voor een openbare speelplek voor kinderen uit de wijk. Daarbij houden we rekening met een verbeterde verkeersafwikkeling. Samen met schoolbestuur SAAM*, de kinderopvang en in samenspraak met omwonenden hebben wij aan deze plannen gewerkt. De verwachting is dat het kindcentrum in de zomer van 2023 opgeleverd wordt.
- De Korenaer en J.F. Kennedyschool gaan samen met de kinderopvang KC De Aventurijn vormen. Ook zijn een nieuwe gymzaal, scoutingaccommodatie en verbetering van de verkeerssituatie onderdeel van het plan. Vanaf het schooljaar 2022-2023 zullen de leerlingen in tijdelijke huisvesting onderwijs krijgen. Samen met schoolbestuur SAAM*, de kinderopvang en in samenspraak met omwonenden hebben wij aan deze plannen gewerkt. De verwachting is dat het kindcentrum in de herfst van 2023 opgeleverd wordt.

Samen met schoolbestuur Optimus werken we aan een vervangende nieuwbouw voor de scholen in Megen, Macharen en Haren op één locatie. We hebben in 2021 een zorgvuldig participatieproces doorlopen voor het locatieonderzoek. Daarvoor formeerden we een werkgroep en stuurgroep met vertegenwoordigers van Optimus (bestuur, directeur en MR), Dorpsraad MHM (vertegenwoordiging elke kern) en de gemeente. De gemeenteraad heeft begin 2022 goedkeuring gegeven aan het locatieonderzoek en het voorbereidingskrediet is verstrekt. Daarna zijn we gestart met de grondaankopen, dit proces loopt nog.

Voortgezet onderwijs

Het voortgezet onderwijs heeft nog wel te maken met krimp. Voor de komende 10 jaar verwachten we een leerlingenkrimp van gemiddeld 4,9%. Op de lange termijn gaat het aantal leerlingen weer licht toenemen. De krimp komt voor een belangrijk deel door afname van de totale leerlingenpopulatie in de omliggende gemeenten. In het voortgezet onderwijs wordt krimp veelal opgevangen binnen de school zelf, tenzij die op dit moment al kampen met een aanzienlijk ruimte-overschot. Vorig jaar zijn we gestart met een algehele inventarisatie van de bezettingsgraad in het voortgezet onderwijs. De schoolbesturen zijn daar zelf ook actief in. Dit jaar zijn we hierover in gesprek met elkaar. Wij houden er rekening mee, dat dit consequenties gaat hebben voor het gebouwenbestand in het VO.

(Voortgezet) speciaal (basis)onderwijs

Het (voortgezet) speciaal onderwijs laat zich moeilijk voorspellen. Ondanks de gelijkmatige prognoses van de afgelopen jaren zijn op alle scholen de aantallen aanzienlijk toegenomen. De verklaring ligt in de regionale samenwerkingsverbanden en doordat de integratie in het reguliere basisonderwijs veel te optimistisch is ingeschat. Kinderen stromen vaker terug naar het speciaal onderwijs, waar ze beter tot hun recht komen. In 2020 en 2021 hebben we daarom noodlokalen gebouwd. Voor de komende 10 jaar verwachten we voor het speciaal basisonderwijs een leerlingengroei van 8,5%, voor het speciaal onderwijs een leerlingengroei van gemiddeld 6,7% en voor het voortgezet speciaal onderwijs een leerlingenkrimp van gemiddeld 5,6% Het daadwerkelijke verloop van het aantal leerlingen zullen we samen met de schoolbesturen volgen.
In 2021 zijn we gestart met het behoefteonderzoek voor de vervangende nieuwbouw-/renovatieprojecten voor het (voortgezet) speciaal onderwijs waarvoor we in 2022 gestart zijn met de locatieonderzoeken:

- Nieuwbouw/inpassing speciale voorziening SO (2 scholen op 1 locatie) voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs. Samen met de schoolbesturen en het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs (SWV PO 3006) werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het speciaal onderwijs.
- Nieuwbouw/inpassing speciale voorziening VSO (2 scholen op 1 locatie) voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs. Samen met de schoolbesturen werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het voortgezet speciaal onderwijs.
- In april 2022 heeft het schoolbestuur van het SBO besloten niet te participeren in de speciale voorziening en een separate huisvestingsaanvraag ingediend (nieuwbouw/inpassing SBO voor Optimus). Samen met het schoolbestuur en het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs (SWV PO 3006) werken wij aan de realisatie van een voorziening voor het speciaal basis onderwijs.

3.2 Sport

We sporten gemiddeld steeds meer en vaker. Dit is vooral zichtbaar bij de leeftijdsklassen boven de dertig jaar. Sporten gebeurt in toenemende mate individueel, buiten de sportverenigingen om. We zien dit ook terug bij de ledenaantallen van sportclubs in Oss. Die blijven redelijk stabiel maar het aantal jeugdleden daalt, vooral in de kleine kernen. Gelet op deze ontwikkelingen willen we stimuleren dat ook de groep individuele sporters de bestaande (sport)voorzieningen meer gebruikt. Bijvoorbeeld door sportparken voor hen interessanter te maken en door verenigingen te helpen een breder (sport)aanbod te ontwikkelen. Op sommige locaties valt dit samen met het clusteren van verenigingen en voorzieningen. Ook bekijken we bij renovatie of vervanging van binnensportaccommodaties hoe we het gebruik ervan kunnen optimaliseren. Dit zijn natuurlijke momenten om gebouwen aan te passen naar de behoeften van een bredere groep gebruikers.
Verenigingen geven aan moeite te hebben om vrijwilligers voor een langere periode aan zich te binden. Tegelijkertijd worden sportverenigingen gevraagd een maatschappelijke bijdrage te leveren, bijvoorbeeld aan het onderwijs of bij het bevorderen van de volksgezondheid. Het tekort aan vrijwilligers in combinatie met meer

maatschappelijke verwachtingen legt een druk op de verenigingen. Tenslotte is ook de sporter kritischer op de kwaliteit van sportaccommodaties en worden de (wettelijke) eisen aan sportvoorzieningen steeds hoger. Deze ontwikkelingen maken het voor veel verenigingen moeilijker om (in de nabije toekomst) vitaal te blijven. We stimuleren verenigingen daarom om onderling en met andere maatschappelijke organisaties samen te werken. Sportactiviteiten zijn daarbij een middel om ook op andere terreinen tot resultaten te komen. We willen deze ontwikkeling versterken door hierin zelf meer het voortouw te nemen. Met het nationale sportakkoord als inspiratiebron hebben we samen met maatschappelijke partners en sportverenigingen hiertoe het Osse Sportakkoord (OSA) gesloten. Dit is voor de breedtesport uitgewerkt in het beleidskader 'vitale sportvereniging'. Met ondersteuning van het SEC helpen we verenigingen om het beleidskader te binnen de eigen club toe te passen. Het beleidskader gebruiken we ook bij de integrale afweging van investeringen in sportaccommodaties. Zo hebben we bijvoorbeeld met tennisvereniging VIP en voetbalvereniging Herpinia een intentieovereenkomst gesloten om een open sportclub op sportpark Wilgendaal in Herpen op te richten. In de open sportclub werken clubs verregaand samen om vanuit één organisatie een veelheid aan sporten en bewegen voor de hele gemeenschap mogelijk te maken. Het sportpark willen hiervoor duurzaam aanpassen. Ook in andere kernen zijn we in gesprek met sportverenigingen die nauw willen samenwerken of fuseren en voorzieningen willen clusteren. We zoeken daarbij naar koppelkansen met huisvestingsvraagstukken binnen andere domeinen en gebiedsontwikkelingen.

Binnensport

Bij onze voorraad aan binnensportaccommodaties is sprake van een lichte overcapaciteit voor gymonderwijs. De overcapaciteit komt vooral door een lage bezettingsgraad in de kleine kernen. Als we kijken naar de bevolkingsontwikkeling en leerlingenprognoses verwachten we op deze locaties geen verbetering. Daar waar mogelijk willen we de overcapaciteit de komende periode in goed overleg verminderen. Tegelijkertijd zijn er de komende jaren extra investeringen in binnensportaccommodaties noodzakelijk, met name voor de uitbreiding, vervanging of renovatie van de gymzalen in het stedelijk gebied. We stemmen dit af met de ontwikkelingen bij onderwijshuisvesting, zoals bij de nieuwbouw van KC Nicolaas en KC De Avonturijn.. Voorop staat dat we inspelen op veranderende behoeften bij het gymonderwijs, (ongeorganiseerde) sport en nieuwe beweeginitiatieven. Het doel is om met meer maatwerk het gebruik van de accommodaties te optimaliseren. Zo onderzoeken we bijvoorbeeld nieuwe toekomstscenario's voor de tennishal op sportpark De Rusheuvel.
Met het bestuur, directie en gebruikers van het Golfbad werken we verder aan de plannen van het nieuwe zwembad op de locatie Osseweg in Berghem.

3.3 Wijk- en dorpshuizen

We hebben ruim twintig wijk- en dorpshuizen in de gemeente. Er zijn verschillen in eigendom, beheer en gebruik van deze voorzieningen. Ook de functies die ze hebben zijn divers: van gemeenschapshuis met huiskamer voor de wijk, tot verenigingsgebouw, broedplaats of wijkonderneming. Voor wijk- en dorpshuizen spelen dezelfde demografische en maatschappelijke ontwikkelingen als bij de andere domeinen. We ontgroenen en vergrijzen, de samenleving individualiseert en de kwaliteitseisen die we stellen aan gebouwen nemen toe. Van vrijwilligers wordt steeds meer professionaliteit gevraagd. De decentralisaties in werk, zorg en jeugd versterken deze ontwikkeling.
De positionering van de wijk- en dorpshuizen krijgt hiermee een breder perspectief. Met de vaststelling van de nota thuis in de buurt door de raad in 2020 fungeren de wijk- en dorpshuizen als centraal ontmoetingspunt en faciliteren in zorg, paramedische dienstverlening en als leer-werkplek. Met een 6 tal wijk- en dorpshuizen is gestart met een brede uitvraag om tot een passend activiteitenprogramma en exploitatiemodel te komen. De bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke opgaven, maatschappelijk rendement worden verder uitgewerkt. Betaalbaarheid voor alle gebruikers en een gezonde exploitatie van de gebouwen spelen daarbij een rol. Een verdere uitrol staat in het najaar gepland afhankelijk van benodigde beschikbare capaciteit en middelen voor de implementatie van thuis in de buurt.
We zijn aan de slag met de gemeenschap in Neerloon-Overlangel-Keent (NOK) een haalbaar plan te realiseren voor ontmoeten en sport. We werken verder met beheerstichtingen, gebruikers en dorps- en wijkraden aan verschillende projecten. Zo wordt er gewerkt aan het realiseren van accommodaties voor ontmoeten in de wijk Oss Noord-West, in Herpen en in Ravenstein en in Macharen In andere gebieden wordt samengewerkt om panden te optimaliseren of te verduurzamen. Hiermee zijn we bezig o.a. in Oss, Lith en in Geffen.

3.4 Cultuur

Bij cultuur onderscheiden we de (boven)stedelijke, professioneel beheerde voorzieningen, zoals theater De Lievekamp, Museum Jan Cunen, De Bibliotheek (inclusief Stadsarchief) Muzelinck en De Groene Engel naast voorzieningen voor het culturele verenigingsleven. Ook in de nota Cultuur verbindt OnSS (2021) is vastgelegd dat de focus binnen de gemeente Oss ligt op het behoud van het brede scala aan culturele functies binnen de totale professionele kunst- en cultuursector. Kernwaarden daarbij zijn aandacht voor cultuureducatie en -participatie met culturele samenwerking en verbondenheid met de Osse samenleving als vanzelfsprekendheid en het behoud van de culturele infrastructuur.

Er wordt steeds meer druk uitgeoefend op culturele instellingen, om meer aanbod te bieden en maatschappelijk betrokken te zijn. No show bestaat niet, de deur gaat altijd open voor bezoekers en publiek. Ook uit de bestuurlijke overleggen met de professionele cultuurinstellingen en uit hun financiële rapportages valt op te maken dat de bedrijfsvoering op het scherpst van de snede moet worden gevoerd, willen er geen financiële tekorten ontstaan.

In het culturele verenigingsleven spelen dezelfde ontwikkelingen zoals we hiervoor hebben beschreven bij wijk- en dorpshuizen en sport. Sommige organisaties hebben moeite om jeugdleden te vinden. Andere organisaties, kennen deze ontwikkeling niet, maar hebben weer andere problemen zoals het niet kunnen vinden van een geschikte oefenruimte.

Ook de bibliotheek heeft met grote veranderingen te maken als gevolg van o.a. concurrentie van sociale media, ‘on demand’ aanbod en door de ‘ontlezing’. Bibliotheken ontwikkelen zich in toenemende mate tot culturele informatiebemiddelaars. Ze steunen de leesontwikkeling van jongeren, het leesplezier, het informele leren, ontmoeting en debat. Zij werken daarbij samen met veel partners in de Osse in samenleving. Een plek voor ontmoeting, voor stilte, voor leren en nog veel meer, maar vooral een plek die openbaar is, een 'third place' (naast je werk en je huis).
De plannen voor huisvesting van de Bibliotheek en Stadsarchief en andere maatschappelijke organisaties in Het Warenhuis krijgen steeds meer vorm. Hierbij is veel aandacht voor inrichting, programmering en exploitatie. Nieuwe huisvesting van de Lievekamp wordt verder verkend in het kader van de gebiedsontwikkeling Raadshuislaan Zuid. Voor Muzelinck wordt een positioneringsonderzoek ondersteund. De kwaliteit en toekomstbestendigheid van Villa Constance wordt in het kader van de museale taak onderzocht. Evenals de mogelijkheden voor opwaardering van openluchttheater Hoessenbosch.

3.5 Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

We verduurzamen ons Maatschappelijk Vastgoed op basis van de gelijknamige kadernota uit 2021. Daarbij volgen we de ambities van het Klimaatakkoord en de aanbevelingen uit de sectorale Routekaart voor Maatschappelijk Vastgoed van de VNG. In de Osse routekaart ligt de focus van het verduurzamen op de kernportefeuille. Dit zijn strategische panden in eigendom van de gemeente, waarvan we verwachten dat ze tot het einde van hun bouwkundige en financiële levensduur in gebruik zijn. We zien hier voor ons nadrukkelijk een voorbeeldrol. Verduurzamen doen we op natuurlijke momenten van onderhoud en (ver)nieuwbouw. Om dit proces te versnellen en extra ambities te realiseren hebben we extra geld uitgetrokken. De lokale routekaart en de financiële consequenties voor nieuwbouw/renovaties en onderhoud worden ieder jaar bij de programmabegroting geactualiseerd.
Met de onderstaande zaken geven we een eerste invulling aan de lokale routekaart:

1. Opstellen CO2 monitor op de kernportefeuille. Hiermee is een start gemaakt. Als ijk-jaar is gekozen voor 2017. Dit is in lijn met het ijk-jaar van de RES. Periodiek rapporteren we over het ijk-jaar en de resultaten.
2. Renoveren en verduurzamen in eigen beheer van ’t Slotje. Bij de aanvraag van het investeringskrediet wordt aangegeven wat het CO2 niveau voor én na renovatie en verduurzamen zal zijn.
3. Monitoren van reeds verduurzaamde panden, te beginnen bij de MFA in Lith, de Diddewerf en de MFA Oijen.

4. Verduurzamen door de markt van 2 grote en 1 klein pand. Er is ondertussen bij marktpartijen meer kennis en ervaring voorhanden dan binnen de relatief kleine vastgoedafdeling van de gemeente Oss. De pilot wordt uitgevoerd in 2 fasen;
    a. Adviesfase waarin verschillende scenario's worden uitgewerkt;
    b. Uitvoeringsfase na besluitvorming.

   Voor de uitvoering in 2022 is in deze programmabegroting een bedrag opgenomen van € 1,5 miljoen. De pilot heeft betrekken op de volgende panden: wijkcentrum Kortfoort, MFC de Koppellinck en MFA Meteoor. De resultaten van pilot verwachten we eind 2022/begin 2023.
5. Milieumaatregelen uitvoeren op de panden die hiertoe vanwege het hoge energieverbruik verplicht zijn. Deze worden uitgevoerd op natuurlijk momenten. Het toepassen van hernieuwbare energie, zoals zonne- of windenergie geldt niet als energiebesparende maatregel. Bij de energiebesparing gaat het om het voorkomen of verminderen van het huidige energieverbruik. Door het toepassen van energiebesparende technieken, zoals isoleren van het gebouw, leidingen en appendages of het toepassen van ledverlichting. Het gaat om maatregelen die het verbruik van kWh elektriciteit en/of m3 aardgas verminderen.
6. We zullen bij het investeringsbesluit van 't Slotje voor het eerst inzichtelijk maken hoe de dekking van de verduurzaming en renovatie van dit object is opgebouwd. Deze zal bestaan uit de volgende componenten:
    a. middelen uit het Meerjarig Investeringsplan;
    b. middelen uit het meerjarig onderhoudsplan;
    c. subsidie;
    d. deel van de energiebesparing.

Paragraaf Investeringsplan

Inleiding

In deze paragraaf staat het meerjareninvesteringsplan centraal. Het plan heeft 2 doelen:

- het geven van inzicht in de lopende investeringen
- het voorleggen van voorgenomen investeringen aan de gemeenteraad

Het vaststellen van de begroting (en daarmee het investeringsplan) is de basis voor het uitvoeren van de investeringen. Daarbij is het totale investeringsbedrag per programma leidend. De opgenomen investeringsbedragen in 2022 en 2023 zijn na het vaststellen van deze begroting direct beschikbaar voor uitvoering. De investeringen in de jaren daarna zijn meer een doorkijk.
Investeringen waarvan de kaders nog onvoldoende duidelijk zijn leggen we apart aan de gemeenteraad voor. Ook als in 2023 extra investeringen nodig zijn leggen we afzonderlijke voorstellen aan de gemeenteraad voor tenzij ze passen binnen het bestaande beleid en de samenhangende kosten zijn afgedekt en dus geen extra geld kosten.

1. Wat is een investering?

Investeren is het aanschaffen van goederen met een meerjarig nut. Bij investeringen is er een onderscheid tussen investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Tot 1 januari 2017 activeerden we alleen investeringen met een economisch nut. Investeringen met een maatschappelijk nut schreven we in één keer af. Sinds 1 januari 2017 moeten we investeringen met een maatschappelijk nut ook activeren. Dat staat in de verslagleggingsvoorschriften (BBV). Daarnaast is er een onderscheid in vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vervangingsinvesteringen worden gedaan ter vervanging van oude al bestaande investeringen. Alle overige investeringen zijn nieuwe investeringen.

2. Investeringsplan 2022-2026

Het investeringsplan bestaat uit twee onderdelen:

Lopende investeringen

Dit zijn investeringen die we op dit moment uitvoeren. De kredieten hiervoor heeft de raad eerder al vastgesteld.

Geplande investeringen

Dit zijn investeringen die we van plan zijn te gaan doen.

Dit onderscheid geeft inzicht in wat er al loopt en wat nog planvorming is. Het geeft daarmee een beeld van waar nog keuzes in te maken zijn en waar niet.

3. Lopende investeringen

In de volgende tabel geven we een overzicht van de lopende investeringen per 6 september 2022. We laten per programma zien hoe groot de beschikbare investeringskredieten zijn, hoeveel we daarvan tot nu toe besteed hebben en welk bedrag we nog moeten uitgeven.

bedragen x € 1.000

Programma	Investerings-krediet	Besteed	Nog uit te geven
2. Werk, inkomen en onderwijs	22.596	582	22.014
3. Ontmoeten, sport en cultuur	7.046	2.497	5.020
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	5.808	2.777	3.031
5. Economie	617	619	-2
6. Stadscentrum	18.564	381	18.182
7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	575	60	515
9. Besturen in verandering van tijden	1.315	1.004	312
Totaal	**56.522**	**7.920**	**49.073**

Toelichting lopende investeringen

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

De investeringen in dit programma hebben betrekking op onderwijs. Dit betreft voornamelijk het krediet van de Korenaer/ Kennedyschool (€ 11,6 miljoen) en de Nicolaasschool (10,8 miljoen) beiden kredieten zijn nog nagenoeg geheel beschikbaar. Daarnaast betreft dit een krediet voor de inpandige verbouwing van Kentalis/ Hooghuis West (€ 143.000).

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

De investeringen binnen dit programma zijn vooral te splitsen in ontmoeten (€ 5,1 miljoen) en in sport (€ 1,9 miljoen). Het krediet van ontmoeten betreft 't Slotje Herpen (€ 3,3 miljoen). Hierover heeft de raad begin dit jaar een besluit genomen. De herbestemming van het Raadhuis in Ravenstein (€ 1,2 miljoen). Deze investering is in afronding, het krediet is volledig besteed, De Koppellinck (€ 316.000) en NOK ontmoeten (€ 241.000). De kredieten die onder sport vallen zijn de gymzalen Ruwaard en Verdistraat (€ 1,7 miljoen) en de Korenaer/ Kennedyschool (€ 265.000).

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

De grootste lopende investeringen in dit programma betreffen voornamelijk (€ 2,2 miljoen) voor de vervanging van de minicontainers hiervan is al 1,7 miljoen uitgegeven, (€ 750.000) voor een grondstoffencentrale dit krediet moet nog eerst worden goedgekeurd, (€ 330.000) voor voertuigregistratiesysteem Afval en (€ 15.000) CMS Afval. Verder zijn er kredieten voor de infrastructuur bij ’t Schrijvertje (€ 684.000) op dit krediet is al ruim € 500.000 besteed, de openbare ruimte Nicolaasschool (€ 650.000) en Korenaer (€ 413.000). Daarnaast zijn er nog kredieten beschikbaar gesteld voor Vergroenen Stadshart (€ 500.000) en Dorpsplein Geffen (€ 147.000).

Programma 5. Economie

Dit programma bevat het krediet voor de Geffense Plas (€ 617.265) deze investering zit in de afrondingsfase.

Programma 6. Stadscentrum

Dit programma bevat het krediet voor de investering in het Warenhuis. In 2020 heeft de gemeenteraad hier een krediet van € 13,6 miljoen voor beschikbaar gesteld. Doordat de prijzen aanzienlijk zijn gestegen is er een 3O ontwikkeling gemeld om het krediet te verhogen naar € 17,8 miljoen. Daarnaast is er een krediet beschikbaar gesteld voor het stadspark € 795.844.

Programma 7. Verstedelijking, wonen mobiliteit

Binnen dit programma is het krediet van € 575.000 opgenomen voor de uitbreiding standplaatsen woonwagens. Hierop is op dit moment € 60.298 uitgeven.

Programma 9. Besturen in verandering van tijden

De investeringen binnen dit programma betreffen voornamelijk 1,1 miljoen voor ICT en 214.000 voor Rollend materieel. ICT heeft van de 1,1 miljoen nog ruim € 237.000 bestedingsruimte over. In 2022 is het nieuwe financieel pakket geïmplementeerd en zijn de werktelefoons van medewerkers vervangen. Bij Rollend materieel zit de grootste investering op het laadplein voor de dienstauto's (€ 90.000), van dit krediet resteert nog € 50.000.

4. Geplande investeringen

bedragen x € 1.000

Investering	Besluit	Type	2022	2023	2024	2025	2026	Bijdrage reserves
2. Werk, inkomen en onderwijs*								
SO (HUB, Oosterwijs en Optimus 3 onder 1 dak (renovatie)	R	N	120	2.239	6.596			Nee
VSO (HUB, Oosterwijs: 2 onder 1 dak: G. van Veenstr) (nieuwbouw)	R	N	100	2.228	6.585			Nee
SBO Het Baken	R	N		400	1.005	2.614		Nee
SBO Het Baken kinderopvang	R	N		364	546	546		Nee
Optimus: fusie Megen, Macharen, Haren unilocatie	R	N		350	4.348			Nee
Meander Lith	R	N		305				Nee
De Evenaar (Herindeling)	R	N		300				Nee
Totaal programma			**220**	**6.186**	**19.080**	**3.160**	**0**	

Investering	Besluit	Type	2022	2023	2024	2025	2026	Bijdrage reserves
3. Ontmoeten, sport en cultuur*								
Gemeenschapshuis Macharen	R	N	1.554					Nee
Verduurzamen maatschappelijk vastgoed	R	N	750	900				Nee
Ontmoeten Ussen	R	N	746	6.713				Nee
Urban sportpark	R	N	540					Nee
Ontmoeten Ravenstein	R	N	297	2.677				Nee
Kunstgras Amstelhoef onderlaag	R	N	275				725	Nee

Investering	Besluit	Type	2022	2023	2024	2025	2026	Bijdrage reserves
Kunstgras Amstelhoef toplaag	R	N	275					Nee
Sporthal de Hoge Graaf	R	N		2.775				Nee
Gymzaal Gabriël	R	N		1.387				Nee
Gymzaal Hoefeind 1	R	N		1.387				Nee
VSO (HUB, Oosterwijs: 2 onder 1 dak: G. van Veenstr) (nieuwbouw)	R	N		1.138				Nee
SBO Het Baken gymzaal (hoefeind 1)	R	N		694	694			Nee
Voorzieningen NOK	C	N		508				Nee
Sportclub Herpen	R	N		350	600			Nee
Scouting Oss Zuid	C	V		250	250			Nee
Kunstgras Oss'20 Rusheuvel onderlaag	R	N		201				Nee
Kunstgras Oss'20 Rusheuvel toplaag	R	N		141				Nee
Aanpassing Gemeenschapshuis Avanti Lithoijen	R	N		40				Nee
Aanvull gymzaal Staringstraat	R	N			293			Nee
Kunstgras Koppelsteeg onderlaag	R	N				191		Nee
Kunstgras Koppelsteeg toplaag	R	N				191		Nee
Totaal programma			**4.437**	**19.162**	**1.836**	**383**	**725**	

Investering	Besluit	Type	2022	2023	2024	2025	2026	Bijdrage reserves
4. Klimaat, energie en openbare ruimte								
Wegen	C	V	5.766	3.129	3.129	4.584	1.976	Nee
Groen	C	V	2.191	1.375	1.375	1.596	301	Nee
Openbare verlichting	C	V	1.615	1.087	1.087	1.058	182	Nee
Dorpsplein Geffen	C	N	1.565					Nee
Bomen Groenfonds	C	N	990					Ja
Alard van Herpenplein	R	N	650					Nee
Dorpsplein Geffen (Groen)	C	N	92					Nee
Dorpsplein Geffen (Armaturen)	C	N	76					Nee
Dorpsplein Geffen (Lichtmasten)	C	N	31					Nee
Uitbreiding software afval	C	V	27					Nee
Bassin compostering	C	V	15					Nee
Vloeistofdichte vloeren duurzaamheidsplein	C	N			75			Nee
Totaal programma			**13.019**	**5.591**	**5.666**	**7.238**	**2.459**	

Investering	Besluit	Type	2022	2023	2024	2025	2026	Bijdrage reserves

5. Economie								
Haven	C	V			638	897		Nee
Totaal programma					**638**	**897**		

Investering	**Besluit**	**Type**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**Bijdrage reserves**
7. Verstedelijk, wonen mobiliteit								
Verkeersregelinstallaties	C	V	425	198	217	291	115	Nee
Parkeren	C	V	185	30	621	153		Nee
Totaal programma			**610**	**228**	**838**	**444**	**115**	

Investering	**Besluit**	**Type**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**Bijdrage reserves**
9. Besturen in verandering van tijden								
Rollend materieel	C	V	1.080	896	950	1.040	1.013	Nee
Verbouwing gemeentehuis	C	V	740					Nee
Meubilair gemeentehuis	C	V	685	1.000				Nee
ICT Hardware	A	V	365	766	826	2.197	1.222	Nee
ICT Software	A	V	52	275	562	1.024	70	Nee
Totaal programma			**2.921**	**2.937**	**2.338**	**4.262**	**2.306**	
TOTAAL ALLE PROGRAMMA'S			**21.208**	**34.105**	**30.397**	**16.384**	**5.604**	

* De investeringen in deze programma's betreffen investeringen vanuit het meerjaren investeringsplan (MIP) vastgoed. Hierover rapporteren we ook in de paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid.

Toelichting geplande investeringen

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

De investeringen binnen dit programma hebben betrekking op onderwijshuisvesting. In 2022 zijn de voorbereidingskredieten beschikbaar gesteld voor de renovatie van het speciaal onderwijs (SO) HUB, Oosterwijs en Optimus (3 onder 1 dak), en nieuwbouw voor het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) HUB Oosterwijs 2 onder 1 dak. We verwachten dat deze investeringen eind 2024 afgerond zijn. De kapitaallasten die hierbij horen zijn vanaf 2025 verwerkt. Voor 2023 en 2024 hebben we kredieten voor de renovatie SO Hub en nieuwbouw VSO HUB gepland. Er is een krediet opgenomen voor de speciaal basis onderwijs (SBO) en kinderopvang Het Baken, dit komt uit het nieuw beleid uit de programmabegroting 2023. Ook voor deze projecten is het de planning dat ze aan het eind van het jaar afgerond zijn. Het meerjaren investeringsplan (MIP) voor onderwijshuisvesting is verder geactualiseerd. De planning van de projecten is bijgesteld. Hierdoor schuiven sommige projecten naar latere jaren of passen we investeringsbedragen aan. Het krediet van de Evenaar is doorgeschoven naar 2023. De investering in Meander Lith schuift een jaar op. Beide verschuivingen zijn vermeld onder 3O- ontwikkeling in de programmabegroting 2023.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

De investeringen in dit programma komen uit het meerjarig investeringsplan (MIP) voor onze maatschappelijke voorzieningen en sport. Binnen het domein sport is onder nieuw beleid in deze programmabegroting Urban Sports € 540.000 opgenomen daarnaast zijn de grootste investeringen gepland in 2023 dit betreft een aantal gymzalen (de Hoge Graaf, Gabriël, Hoefeind) en investeringen in sportvelden. De gymzaal SBO Het Baken is deze programmabegroting onder nieuw beleid ingebracht. De investeringen voor ontmoeten hebben met name betrekking op het gemeenschapshuis Macharen, ontmoeten Ussen en ontmoeten Ravenstein. In de planning gaan we ervan uit dat deze investeringen steeds einde van het jaar volledig afgerond zijn. De investeringslasten zijn dus opgenomen na volledige afronding van het project. Voordat de projecten opgestart worden, zullen deze via afzonderlijke raadsvoorstellen aan de gemeenteraad ter besluitvorming worden aangeboden.

Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte

In dit programma staan de investeringen voor afval/duurzaamheidsplein en de investeringen in groen, wegen en openbare verlichting uit het IUP (integraal uitvoeringsprogramma). Het college stelt de investeringen in de openbare ruimte vast via het IUP en de voortgangsrapportages hierover. Vanuit het IUP activeren we de bedragen die we uitgeven aan vervanging van wegen, groen, openbare verlichting. Bedragen uit het IUP die betrekking hebben op onderhoud komen rechtstreeks ten laste van programma 5. In 2022 is de investering dorpsplein in Geffen van € 1,8 miljoen vanuit voorgaande begroting gepland. Daarnaast bevat dit programma de verhoging van het investeringsvolume voor de openbare ruimte. Tot en met 2022 activeren we jaarlijks de daadwerkelijke uitgegeven bedragen voor de onderdelen wegen, groen en openbare verlichting op die componenten Dit betekent dat die onderdelen steeds pas einde jaar zijn afgerond, waardoor de investeringslasten vanaf het jaar erna zijn opgenomen. Vanaf 2023 gaan we in plaats van op componenten activeren per project activeren. Voor de kapitaallasten hanteren we daarbij het gemiddelde van de termijnen zoals vastgesteld in de nota investeringsbeleid.

Programma 5. Economie

De investering in dit programma betreft vervangingen aan de Sluis (mechanisch en installaties). We hebben de planning van dit project bijgesteld. We schuiven het van 2022 door naar 2024.

Programma 7. Verstedelijk, wonen mobiliteit

In dit programma staan de investeringen in verkeersregelinstallaties en parkeren uit het IUP (integraal uitvoeringsprogramma). Het college stelt de investeringen in de openbare ruimte vast via het IUP en de voortgangsrapportages hierover. Vanuit het IUP activeren we de bedragen die we uitgeven aan verkeersregelinstallaties en parkeren. Bedragen uit het IUP die betrekking hebben op onderhoud komen rechtstreeks ten laste van programma 7. Hiervoor geldt dezelfde systematiek van investeringslasten als eerder beschreven.

Programma 10. Besturen in verandering van tijden

Net als bij de vorige tabel met lopende investeringen hebben de grootste investeringen in dit programma te maken met ICT (hard en software) en rollend materieel. Verder hebben we in dit programma een investering voor de vervanging van het meubilair in het gemeentehuis opgenomen.De planning van de ICT investeringen is gebaseerd op een vervangingskalender. Deze is geactualiseerd, dit heeft geleidt tot een aantal verschuivingen zoals toegelicht onder de 3O-ontwikkelingen bij dit programma. De vervangingskalender is leidend, op basis hiervan begroten we de investeringen en bijbehorende kapitaallasten. De investeringen in rollend materieel volgen uit het beheerplan dat het college vaststelt. In zijn algemeenheid zijn deze investeringen einde jaar afgerond.

5. Activeren uren op investeringskredieten

Vanuit de verslagleggingsvoorschriften (BBV) dienen de directe uren die medewerkers besteden aan reguliere investeringsprojecten te worden geactiveerd. Dit betreft uren op de vastgoedprojecten onder programma 2 en 3 en uren op de investeringen in de openbare ruimte onder programma 4, 5 en 7.
Voor de kredieten uit bovenstaande tabel betekent dit dat deze opgehoogd zullen worden met een component voor uren die hier aan besteed worden. Deze zijn nog niet inbegrepen in bovenstaande tabel.
Voor de vastgoedprojecten rekenen we jaarlijks € 484.500 aan loonkosten toe aan de projecten, voor de openbare ruimte projecten rekenen we jaarlijks € 615.500 toe.

Voor de kredieten worden deze uren als volgt verdeeld:

Programma	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
2. Werk, inkomen en onderwijs	234	242	242	242	242
3. Ontmoeten, sport en cultuur	250	242	242	242	242
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	478	448	503	540	540
5. Economie	90	-	-	-	-
7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	48	167	113	76	76
Totaal	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**

Dit leidt tot de volgende kapitaallasten (deze zijn in de afzonderlijke programma's als lasten verwerkt).

Programma	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
2. Werk, inkomen en onderwijs	9	17	27	38	49
3. Ontmoeten, sport en cultuur	12	22	32	42	53
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	21	39	56	75	95
5. Economie	-	4	4	4	4
7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	3	6	19	27	32
Totaal	**45**	**88**	**138**	**186**	**233**

Bijlagen

1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte

Inleiding

De uitvoering van projecten, zeker van complexe projecten, is en blijft een dynamisch proces. Door het constant blijven volgen van de projecten tijdens de voorbereiding en uitvoering krijgen we een goed inzicht in het uiteindelijke resultaat, de kosten, en de inzet van subsidies. Deze rapportage geeft de voortgang weer van de IUP-projecten van de afdeling IBOR. Alle projecten zijn beoordeeld naar de situatie per juni 2021. Daarbij hebben we ook een doorkijk gemaakt naar de totale doorlooptijd van het betreffende project. Als er sprake is van een technische - en/of financiële afwijking hebben we dit in deze rapportage een nadere toegelicht.

1. Technische voortgang van de projecten (alle IUP-projecten)

Hierbij beoordelen we welke technische mutaties er de afgelopen periode hebben plaatsgevonden. Daarbij kijken we of eventuele afwijkingen gevolgen hebben voor de planning van de uitvoering. Vooralsnog kunnen de meeste projecten volgens planning worden afgerond. In het volgende overzicht geven we aan welke technische mutaties de afgelopen periode hebben plaatsgevonden.

Status	Aantal
Technisch gereed	13
Financieel gereed	19
Voorbereiding op schema	33
Uitvoering op schema	68
Startmoment loopt gevaar	3
Startmoment is bijgesteld	4
Project is vervallen	1
Nieuw project	0
Totaal	**141**

Status – startmoment loopt gevaar

Hertogensingel reconstrueren
De gewenste inrichting van de Hertogensingel hangt in belangrijke mate af van de uitwerking van de inrichting van de Noordelijke ontsluitingsweg en de beleidskeuzes die hier aan ten grondslag liggen. Pas wanneer hier duidelijkheid over is, kan er een gedegen ontwerp voor de Hertogensingel worden opgesteld. Daarnaast wordt in de directe omgeving van de Hertogensingel de nieuwe Nicolaasschool gebouwd. Dit heeft eveneens invloed op een mogelijk profiel voor de Hertogensingel. Om het project opnieuw leven in te blazen is recent een doorstartoverleg gepland. Op basis van dit overleg wordt het nieuwe college een voorstel voor ontwerpuitgangspunten gedaan. Vooralsnog loopt het startmoment gevaar.

Kanaalstraat
De Kanaalstraat maakt onderdeel uit van het voorgenomen traject van de Noordelijke ontsluitingsweg. Een herinrichting van de Kanaalstraat hangt nauw samen met de beleidsmatige keuzes die ten aanzien van het profiel van de Noordelijke ontsluitingsweg worden gemaakt. De herinrichting van de Kanaalstraat vind uiteraard gelijktijdig met de uitvoering van Fase 1 van de Noordelijke ontsluitingsweg plaats. Hierdoor loopt het startmoment nog steeds gevaar.

Wolfskooi voetpaden
Het winkelcentrum Wolfskooi grenst aan de Hille. Er zijn plannen voor de uitbreiding/verbouw van de Hille. Een eventuele uitbreiding/verbouw van de Hille heeft mogelijk invloed op het voetgangersgebied van het winkelcentrum. Na een behoorlijke periode van verminderde bereikbaarheid door het herinrichten van het parkeerterrein en de Hazenkamplaan is het winkelcentrum weer beter bereikbaar. Een herinrichting van het voetgangersgebied zou wederom tot een verminderde bereikbaarheid leiden. Het startmoment van het project loopt hierdoor nog steeds gevaar.

Status – startmoment is bijgesteld

Fietspad N625
Het startmoment van het project "Fietspad N625" is nog steeds bijgesteld. Het project wordt onder projectleiding van de provincie ten uitvoer gebracht. Voor de realisatie van het fietspad zijn grondaankopen noodzakelijk. Deze door de provincie te regelen grondaankopen zijn nog niet geregeld. Er wordt een onteigeningsprocedure opgestart. Het startmoment is hierdoor bijgesteld.

Heihoeksingel fietspad
Het project voorziet in het realiseren van een extra fietspad op de heihoeksingel tussen de Joost van den Vondellaan en Ruwaardsingel. Met de ontwikkeling van de woningbouw in Amsteleind komt mogelijk een westelijke ontsluitingsweg in beeld. De te verwachten nieuwe intensiteiten ten gevolge van de woningbouw en de mogelijke ontsluitingsweg hebben mogelijk invloed op de keuze en/of de vormgeving van het fietspad.

Coppelmans (waterpartij/onderzoekskosten)
Het project betreft een onderzoek naar oorzaak laag waterpeil in de waterpartij bij tuincentrum Coppelmans. Deze waterpartij staat in verbinding met de waterpartijen in achterliggende wijk. Hoewel het project wat lager op de urgentielijst staat wordt er een doorstart gemaakt met het onderzoek. Het startmoment is echter nog wel steeds bijgesteld.

Jurgensplein
Het initiatief voor het aanbrengen van zonnepanelen gaat vooralsnog niet door. Hierdoor staan de voorziene werkzaamheden vooralsnog op 'hold'. Het startmoment is hierdoor bijgesteld.

Status – project is vervallen
Omvormen prefab drempels
De voorziene werkzaamheden voor het omvormen van prefab drempels hebben een plek gevonden binnen het asfaltbestek. Het project omvormen prefab drempels kan hiermee komen te vervallen.

Status – nieuw project
Er zijn bij het opstellen van de 1e voortgangsrapportage IUP 2022 geen nieuwe projecten te melden. Wel wordt het resultaat groot onderhoud van de 1e voortgangsrapportage IUP 2022 in reserve gehouden voor de afdekking van de prijsstijgingen in de projecten ten gevolge van de wereldwijde marktsituatie.

Projectmutaties (alleen de IBOR-projecten)
Het resultaat van de 1e voortgangsrapportage IUP 2022 bestaat uit projectresultaten (positief en negatief) en projectmutaties (bijramen en aframen). De 1e voortgangsrapportage IUP 2022 (MARAP 2 2022) laat een positief totaalresultaat zien. Het resultaat laat zich als volgt samenvatten.

Negatieve projectresultaten
De projecten "Aanpakken fietspaden", "Boterstraat" en "Versterken boomstructuur gebied 2" kennen een negatief projectresultaat. De negatieve resultaten bestaan naast reguliere afronding van projecten onder andere uit extra werkzaamheden ten gevolge van het verwijderen van een oude onveilige vetafscheider en bijbehorende afwatering en de aanplant van extra bomen inclusief de verbetering van de ondergrond van de bomen.

Positieve projectresultaten

De projecten “Biezenkamp”, “Dunning Pastoor van de Kampstraat en Van Coothstraat”, “Fietspad Haren-Deursen-Dennenburg”, “Kerkstraat (Berghem)”, “Papendijk Noord herinrichten buitenruimte”, “Schildwacht park”, “Stationssingel herinrichten buitenruimte” en “Ussenstraat” kennen een positief projectresultaat. De positieve resultaten bestaan naast reguliere afronding onder andere uit aanbestedingsvoordeel, beperking van de uiteindelijke werkzaamheden en het niet optreden van ingeschatte risico’s.

Aframen projectbudget

Er zijn geen lopende projecten die tussentijds kunnen worden afgeraamd.

Bijramen projectbudget

Het project Oude Litherweg herinrichten heeft een tussentijdse bijraming nodig. Door de wereldwijde prijsstijgingen in materiaal en materieel is het projectbudget niet meer toereikend.

2. Voortgang op projectniveau

A = Programmafase
B = Ontwerpfase
C = Bestekfase
D = Uitvoeringsfase
E = Technisch gereed
F = Financieel gereed

Projectnaam	Project-fase	Toelichting bij technische of financiële afwijkingen
Aanpakken fietspaden	F	Het project sluit met een bescheiden negatief financieel eindresultaat.
Biezenkamp	F	Het project sluit met een bescheiden positief financieel eindresultaat.
Boterstraat	F	Het project sluit met een substantieel negatief financieel eindresultaat i.v.m. extra werkzaamheden voor het verwijderen van een vetafscheider en aanpassen afwatering.
Dunning Pastoor van de Kampstraat en Van Coothstraat	F	Het project sluit met een bescheiden positief financieel eindresultaat.
Fietspad Haren-Deursen Dennenburg	F	Het aanbestedingsvoordeel heeft zich uiteindelijk vertaald in een positief financieel eindresultaat.
Kerkstraat (Berghem)	F	Het project sluit met een positief financieel eindresultaat.
Omvormen prefab drempels	A	Deze werkzaamheden zijn meegenomen in het asfaltbestek lopende het werk, hierdoor kan deze komen te vervallen.
Oude Litherweg herinrichten	C	Door de wereldwijde prijsstijgingen in materiaal en materieel is het projectbudget niet meer toereikend.
Papendijk Noord herinrichten buitenruimte	F	Het project sluit met een positief financieel eindresultaat.
Schildwacht park	F	Tijdens de uitvoering bleek dat het project wat kleinschaliger kon worden uitgevoerd, dit heeft zich vertaald in een positief financieel eindresultaat.
Stationssingel herinrichten buitenruimte	F	Het werk is na wat aanloopproblemen vlot verlopen wat resulteert in een positief einderesultaat.
Ussenstraat	F	Het project sluit met een bescheiden positief financieel eindresultaat.

Projectnaam	Project-fase	Toelichting bij technische of financiële afwijkingen
Versterken boomstructuur Gebied 2 (o.a. Tollensstraat)	F	Het project sluit met een substantieel negatief financieel eindresultaat i.v.m. de aanplant van extra bomen en het verbeteren van de ondergrond voor de bomen.
Prijsstijgingen marktsituatie wereldwijd		Door de wereldwijde marktsituatie hebben projecten te maken met prijsstijgingen, deze worden door het resultaat afgedekt.

3. Financiën

Het resultaat van de 1e voortgangsrapportage IUP 2022 is geanalyseerd naar de financieringsbron. Een project kan gevoed worden uit het rioleringsfonds, fonds bodemsanering, grondbedrijf en beheergelden. Om een zuiver beeld te schetsen wordt het resultaat terug herleid naar deze groepen. Het resultaat valt uiteen in afwijkingen op groot onderhoud en vervanging. De afwijkingen op groot onderhoud worden gemuteerd op de betreffende activiteiten en voor zover het groot onderhoud groen, wegen of verkeer betreft eventueel verrekend met de Reserve IUP. Afwijkingen op vervanging leiden tot aanpassing van het betreffende investeringsvolume en hogere of lagere kapitaallasten in volgende jaren.
Het voordelig resultaat groot onderhoud bedraagt € 424.364. Het nadelig resultaat vervangingen bedraagt -€7.029. Het voordelige resultaat groot onderhoud wordt in reserve gehouden om de prijsstijgingen in de projecten ten gevolge van de wereldwijde marktsituatie op te kunnen vangen.
Het nadelige resultaat van de IUP-projecten op het onderdeel vervangingen ad -€7.029 brengen we in mindering op het beschikbare investeringsvolume.

2. Overzicht incidentele baten en lasten

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de incidentele baten en lasten weer en presenteren we het structurele begrotingssaldo.

In de volgende tabellen geven we een overzicht van de incidentele baten en lasten. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. Deze zitten slechts één of enkele jaren in de begroting. Dit overzicht geeft niet alleen inzicht in de incidentele baten en lasten, maar is ook een hulpmiddel bij het beoordelen van het structurele begrotingssaldo. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.
We nemen bedragen op vanaf € 50.000. We geven bij elke post een toelichting.

Een overzicht van de geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, zoals het BBV voorschrijft, is in het financieel overzicht van de begroting opgenomen (bijlage 5 in dit document). In de nota reserves, die tegelijk met deze programmabegroting in de gemeenteraad wordt behandeld, zijn de reserves uitgebreid toegelicht.

Incidentele voordelen

Bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1	1	PB 2023	COVID-19 middelen Participatiebudget	-188				
2	2	PB 2020, 2021 en 2022	Investeringen onderwijs	-509	-688			
3	2	PB 2023	Egalisatiereserve WSW	-480				
4	3	PB 2019, 2020, 2021 en 2022	Investeringen ontmoeten en sport	-616	-588			
5	4	PB 2022	Onttrekking reserve IUP	-558				
6	4	PB 2023	Vrijval reserve onderhoud natuurgebieden	-264				
7	4	PB 2023	Ontvangen ARK gelden	-200				
8	4	PB 2023	Stichting Maashorst in uitvoering	-109				
9	4	PB 2023	Extra opbrengst glasvezel	-100				
10	5	PB 2023	Vrijval voorziening geldlening Bioconnection	-361				
11	7	PB 2020 en PB 2021	Vrijval ABR i.v.m. nieuwe risicosystematiek	-18.174				
12	9	PB 2023	Lagere kosten projectleider verkiezingen		-75			
13	10	PB 2023	Incidenteel voordeel septembercirculaire 2022					-1.145
			TOTAAL	**-21.559**	**-1.351**	**0**	**0**	**-1.145**

Toelichting per post:

1 We hebben lagere kosten voor COVID-19 binnen het participatiebudget.

2 Door actualisatie van de planning voor investeringen in onderwijs hebben we incidenteel lagere kapitaallasten door bijstelling van projecten.

3 We ontvangen een bedrag uit de egalisatiereserve WSW.
4 Door actualisatie van de planning voor investeringen in onderwijs hebben we incidenteel lagere kapitaallasten door bijstelling van projecten.
5 We onttrekken een bedrag uit de reserve IUP om het tekort van het beheerplan openbare ruimte af te dekken. Het gaat om een structureel tekort wat we eenmalig afdekken uit de reserve.
6 We laten het bedrag uit de reserve vrijvallen omdat het niet meer nodig is.
7 We ontvangen van de stichting ARK een bedrag terug wat we eerder betaald hebben en niet meer noodzakelijk is.
8 We ontvangen een bedrag van SMiU vanwege het ontbinden van de stichting.
9 We hebben eenmalig hogere opbrengsten voor het project glasvezel.
10 We laten de voorziening die we hadden voor de lening van Bioconnection vrijvallen.
11 We laten in 2021 en 2022 een bedrag vrijvallen uit de ABR. Dit is de vrije ruimte boven de minimale norm die we hanteren.
12 We hebben lagere kosten voor het organiseren van verkiezingen.
13 We beschouwen 25% van de € 1 miljard die het Rijk beschikbaar heeft gesteld ter compensatie van het ravijnjaar als incidenteel.

Incidentele nadelen

Bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1	1	PB 2023	Eigen bijdrage Proeftuin Ruwaard	100				
2	1	PB 2023	Pilot preventieve begeleiding arbeidsmigranten		50	50		
3	3	PB 2021	Programma Buiten Spelen = Buiten Bewegen	50				
4	3	PB 2021	Tijdelijke bijdrage Vitale verenigingen	50				
5	3	TR 2022	WK Rolstoeltennis	80				
6	3	PB 2022	Storting in reserve Lievekamp		300	300		
7	3	PB 2023	Thuis in de buurt		100	50	50	
8	4	PB 2023	Meekoppelkansen Waterveiligheid		400		400	
9	4	PB 2022	Baggeren haven	1.500				
10	4	PB 2022	Energiebesparing en warmtevisie	900				
11	4	PB 2022	Neveneffecten afval	100				
12	4	PB 2023	Impuls klimaatadaptatie		500	500	500	
13	5	PB 2023	Verduurzamen Moleneind		250			
14	5	PB 2022	Jubileumjaar Life sciences	100	100			
15	5	PB 2023	Cultuurhistorische waardenkaart		100			
16	6	PB 2021	Impuls recreatie en toerisme	50	50			
17	6	PB 2018	Incidentele stortingen in de reserve Walkwartier en omgeving	600	1.307			

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
18	6	PB 2020, 2021 en 2022	Incidentele storting in het Investeringsfonds Stadshart Oss	650	650			
19	6	PB 2023	Actualiseren drank- en horecabeleid		75			
20	7	TR 2022	Nadeel parkeren	280				
21	7	PB 2022	Bevrijdingsdagviering	50				
22	7	PB 2022	Storting reserve Binnenstedelijke transformaties	10.000				
23	7	PB 2020 en PB 2021	Storting reserve Strategische aankopen	5.100				
24	7	PB 2020 en PB 2021	Storting reserve Bovenwijkse voorzieningen	3.074				
25	7	PB 2023	Reservering voor mobiliteitsopgave	9.000		5.000	8.000	1.000
26	7	PB 2023	Binnenstedelijke transformaties			5.000	5.000	
27	7	PB 2022	Woonwagens	350				
28	7	PB 2023	Ontwikkelingen spoorzone		350			
29	7	PB 2023	Advies duurzame parkeeropgave		250			
30	7	PB 2020 en PB 2021	Storting reserve Geffense plas	500				
31	7	PB 2023	Planschade Hofmans	109				
32	7	PB 2021	Voorbereidingskosten voor Omgevingswet en Omgevingsvisie	227	245			
33	9	PB 2022	Omgevingswet	1.129				
34	9	PB 2023	Projectleider telefonie		90	50		
35	9	PB 2023	Projectleider verkiezingen		75			
36	9	PB 2023	Programma Data		200	200	105	
37	9	PB 2023	ICT informatiebeveiliging		75	75		
38	9	PB 2023	Extra capaciteit voor projecten		924	824	714	175
39	10	TR 2022	Kwijtschelding reclamebelasting	250				
			TOTAAL	**34.249**	**6.091**	**12.049**	**14.769**	**1.175**

Toelichting per post:

1 We hebben lagere inkomsten voor eigen bijdragen door de Proeftuin Ruwaard.
2 We nemen voor 2 jaar een bedrag op voor de Pilot preventieve begeleiding arbeidsmigranten.
3 We geven een tijdelijke bijdrage voor het programma Buiten spelen = Buiten bewegen.
4 We maken een beleidskader Vitale Verenigingen. Voor dit stimuleringspakket stellen we voor 2021 en 2022 € 50.000. beschikbaar.
5 We stellen geld beschikbaar voor het WK rolstoeltennis. Dit is een eenmalig evenement.
6 We storten geld in de reserve voor toekomstige ontwikkelingen van de Lievekamp.
7 We nemen een incidenteel bedrag op voor Thuis in de Buurt
8 We storten 2 keer een bedrag in de reserve voor meekoppelkansen waterveiligheid.
9 We storten een bedrag in de reserve Baggeren haven om de verwachte toekomstige kosten af te dekken.
10 We storten een bedrag in het investeringsfonds duurzaamheid voor de kosten van de energiebesparingsagenda en de warmtevisie.
11 We nemen een bedrag op voor de neveneffecten van het nieuwe afvalbeleid. We verwachten dat dit tijdelijke kosten zijn.
12 We storten in 2023, 2024 en 2025 een bedrag van € 500.000 in een nieuwe reserve Klimaatadaptatie.
13 We nemen een bedrag op voor het onderzoek naar verduurzaming van het bedrijventerrein.
14 We nemen voor 2 jaar kosten op voor het jubilieumjaar van de Life sciences.
15 We nemen een bedrag op voor een onderzoek naar een cultuurhistorische waardenkaart.
16 We nemen voor 3 jaar een bijdrage voor een impuls voor recreatie en toerisme.
17 We storten een bedrag in de reserve Walkwartier voor toekomstige ontwikkelingen.
18 We storten verschillende bedragen in het investeringsfonds stadshart.
19 We nemen een bedrag op voor een onderzoek naar het drank en horecabeleid
20 We hebben een nadeel van € 280.000 doordat we de handhaving van parkeren hebben opgeschort van 22 december 2021 tot en met 1 maart 2022.
21 We nemen eenmalig extra geld op voor de viering van bevrijdingsdag 2022 in Oss
22 We storten een bedrag in de nieuw gevormde reserve binnenstedelijke transformatie.
23 We storten een bedrag in de gevormde reserve strategische aankopen
24 We storten een bedrag in de reserve Bovenwijkse voorzieningen
25 We storten gefaseerd € 23 miljoen in de reserve mobiliteit.
26 We storten in totaal € 10 miljoen in de reserve binnenstedelijke transformatie.
27 We storten een bedrag in de reserve woonwagens voor het realiseren van standplaatsen in de toekomst.
28 We nemen een bedrag op voor het opstellen van een masterplan en een spoorvisie.
29 We nemen kosten op voor een extern advies naar parkeernormen.
30 We storten een bedrag in de reserve Geffense plas.
31 We nemen een bedrag op voor planschade.
32 We nemen de voorbereidingskosten voor de omgevingswet en omgevingsvisie op in de begroting.
33 We storten een bedrag in de reserve omgevingswet om toekomstige kosten af te dekken.
34 We hebben 2 jaar een projectleider telefonie nodig.
35 We hebben hogere kosten doordat we voor 1 jaar een projectleider verkiezingen aantrekken.
36 Voor het programma Data nemen we een impulsbudget op.
37 We nemen een bedrag op voor het inhuren van 2 jaar specialistische expertise/projectondersteuning om het huidige camera bestand in beeld te brengen en de toegangssystemen van gebouwen te verbeteren.
38 We nemen extra capaciteit op voor een aantal projecten: de agrarische transitie, een kwartiermaker participatie, beleidscapaciteit Zorg en Veiligheid, Procesbegeleiding gebied polders, procesadviseurs en woningbouw.
39 I.v.m. COVID-19 is besloten om de precario en reclamebelasting voor 2022 niet te innen.

Incidentele budgettair neutrale posten

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1	1	PB 2022	Uitvoering Beschermd wonen	-1.981	2.833			
	1	PB 2022	Mutatie reserve beschermd wonen	1.981	-2.833			
2	1	PB 2023	Transformatieproject jeugd	888				
	1	PB 2023	Uit algemene reserve	-888				
3	1	PB 2023	Opvang vluchtelingen	10.607				
	1	PB 2023	Bijdrage Rijk	-10.607				
4	1	PB 2023	Proeftuin Ruwaard	100	200	200	200	
	1	PB 2023	Uit algemene reserve	-100	-200	-200	-200	
5	2	PB 2023	Tijdelijke huisvesting JFK school	272				
	2	PB 2023	Uit reserve onderwijshuisvesting	-272				
6	2	PB 2023	Projecten Participatiebevordering	1.189	363	18		
	2	PB 2023	Uit reserve	-1.189	-363	-18		
7	3	TR 2021	Kosten IVB	1.662	1.128	479	142	
	3	TR 2021	Uit reserve IVB	-1.662	-1.128	-479	-142	
8	3	PB 2023	Vrijval voorzieningen	-4.727				
	3	PB 2023	Storting in reserve verduurzaming maatschappelijk vastgoed en gemeentehuis	4.727				
9	3	TR 2022	Nationaal sportakkoord en preventieakkoord	279	100			
	3	TR 2022	Uitkeringen Rijk	-379				
10	3	PB 2023	Zuiderstrandtheater	750				
	3	PB 2023	uit Algemene reserve	-750				
11	4	PB 2023	Baggeren haven	1.000	2.800			
	4	PB 2023	Uit reserve	-1.000	-2.800			
12	4	PB 2022	Energiebesparing en Warmtevisie	649	678			
	4	PB 2022	Uit investeringsfonds duurzaamheid	-649	-678			
13	4	TR 2022	Kosten duurzame polder	229				
	4	TR 2022	Uit investeringsfonds duurzaamheid	-229				
14	4	TR 2022	Bijdrage Hertogswetering	190				
	4	TR 2022	Uit reserve Groenfonds Landelijk gebied	-191				
15	4	PB 2022	Bomenstructuurplan	330				

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
	4	PB 2022	Uit reserve Groenfonds Landelijk gebied	-330				
16	4	TR 2022	Regeling Energiereductie	224				
	4	TR 2022	Bijdrage Rijk	-224				
17	5	PB 2022	Stimuleren economie	141	141	25		
	5	PB 2022	Uit reserve economie	-141	-141	-25		
18	6	PB 2021	Activiteiten centrum	1.161	465	50		
	6	PB 2021	Uit investeringsfonds stadshart Oss	-1.161	-465	-50		
19	7	PB 2021	Mobiliteitsprojecten	334				
	7	PB 2021	Uit reserve mobiliteit	-334				
20	7	PB 2023	Vrijval reserve mobiliteit	-1.705				
	7	PB 2023	Storting in reserve bovenwijkse voorzieningen	1.705				
21	7	TR 2022	MER Nieuw Zevenbergen en locatieprofielen	86				
	7	TR 2022	Uit reserve geluid	-86				
22	7	PB 2022	Kosten ontwikkeling Geffense plas	445	37			
	7	PB 2022	Uit reserve Geffense plas	-445	-37			
23	9	PB 2021	Herinrichting financieel systeem	95	20	20	20	
	9	PB 2021	Uit reserve fiscale adviezen	-95	-20	-20	-20	
24	9	PB 2022 en 2023	Kosten omgevingswet	368	606	141		
	9	PB 2022 en 2023	Uit reserve omgevingswet	-368	-606	-141		
25	9	PB 2023	Organisatie-ontwikkeling	35	449	196	133	
	9	PB 2023	Uit reserve organisatieontwikkeling	-35	-449	-196	-133	
26	9	TR 2022	Kosten Omgevingsvisie	228				
	9	TR 2022	Uit algemene reserve	-228				
27	9	TR 2022	Taskforce versnelling woningbouw en bedrijventerreinen	166				
	9	TR 2022	Uit ABR	-166				
28	9	PB 2023	Versterken gemeentelijke dienstverlening	300				

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
	9	PB 2023	Mutatie reserve	-300				
29	9	PB 2021, 2022 en TR 2021	Projecten ICT	530				
	9	TR 2022	Uit reserve ICT	-530				
			TOTAAL	**-101**	**100**	**0**	**0**	**0**

Toelichting per post:

1 We verrekenen incidentele tekorten en overschotten met de reserve. Daarnaast onttrekken we in de komende jaren geld voor de oplosagenda en terugbetaling aan de regio.

2 We nemen een bedrag op voor het transformatieproject jeugd. In 2018 heeft de gemeenteraad hier € 2 miljoen voor beschikbaar gesteld. We betalen dit uit de algemene reserve.

3 We ramen de extra kosten en inkomsten voor het opvangen van vluchtelingen.

4 We verlagen de eigen bijdrage, dit betalen we uit de reserve.

5 We onttrekken een bedrag voor de tijdelijke huisvesting van de JFK school uit de reserve onderwijshuisvesting.

6 We begroten de verschillende kosten voor projecten voor participatiebevordering en onttrekken dit uit de reserve.

7 We brengen versnelling aan in ons voorzieningenbeleid. We huren extra tijdelijk personeel in voor de uitvoering van projecten. Dit betalen we uit de reserve IVB.

8 We storten de vrijval van een aantal voorzieningen in een nieuwe reserve.

9 Voor het nationaal sportakkoord en preventieakkoord hebben we een bijdrage van het Rijk gehad.

10 We betalen de voorbereidingskosten uit de algemene reserve.

11 We dekken de kosten voor het baggeren van de haven af uit de reserve.

12 We hebben tijdelijke kosten voor energiebesparing en warmtevisie (looptijd t/m 2022). We betalen dit uit het investeringsfonds duurzaamheid.

13 We halen € 229.000 uit het investeringsfonds duurzaamheid voor het project duurzame polder.

14 We betalen onze bijdrage voor de EVZ Hertogswetering uit de reserve groenfonds landelijk gebied.

15 We halen geld uit de reserve voor het bomenstructuurplan. Dit storten we in een andere reserve ter dekking van de afschrijvingslasten van de bomen.

16 De Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) loopt in 2022 door. We verwachten dit jaar afgerond € 224.000 aan kosten en opbrengsten vanuit het Rijk.

17 We halen de kosten voor de bijdrage van de Kracht van Oss, promotie en branding uit de reserve economie.

18 We hebben tijdelijke stimuleringsregelingen in het centrum (o.a. voor wonen en vergroening) en de leegstandsmakelaar. We betalen dit uit het investeringsfonds stadshart Oss.

19 We betalen de kosten voor mobiliteitsprojecten door diverse verkeers-veiligheids-problemen uit de reserve.

20 We onttrekken een bedrag uit de reserve mobiliteit en storten dit in de reserve bovenwijkse voorzieningen.

21 We onttrekken voor de MER Nieuw Zevenbergen en het opstellen van locatieprofielen een bedrag uit de reserve geluid.

22 We hebben kosten voor het project Geffense plas. Deze incidentele kosten betalen we uit de reserve.

23 We onttrekken een bedrag uit de reserve financiële en fiscale adviezen omdat we extra kosten hebben voor de vervanging van het financieel pakket en voor fiscale adviezen.

24 We betalen de kosten voor de voorbereiding van de omgevingswet uit de reserve die we hiervoor gevormd hebben.

25 We halen geld uit de reserve voor verschillende posten voor organisatieontwikkelingen. Het gaat om onder andere frictiekosten MJC, generatiepact, frictiekosten voor afdeling DIV en frictiekosten voor de toekomstbestendige organisatie.

26 We verwachten in 2022 € 228.000 uit te geven aan (voorbereidings)kosten voor de omgevingsvisie. We onttrekken dit uit de algemene reserve.

27 De raad heeft € 400.000 beschikbaar voor een taskforce. We betalen dit uit de ABR. Eerder hebben we € 234.077 aan kosten gemaakt. Het restant onttrekken we in 2022.

28 We nemen de kosten voor het versterken van de gemeentelijke dienstverlening op. We onttrekken die uit de reserve die we hiervoor gevormd hebben.

29 We maken kosten voor verschillende ICT projecten, zoals omgevingswet, het kantoorconcept, ontwikkeling van medewerkers, voorbereidingen Cloud. Dit betalen we uit de reserve.

*KN = kadernota, PB = programmabegroting, TR = financiële tussenrapportage

Structureel begrotingssaldo

Om een goed oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.

In de volgende tabel geven we de lasten, baten en saldo per programma, de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en het geraamde resultaat weer. We verrekenen het geraamde resultaat met de incidentele baten en lasten. Dit geeft het structureel begrotingssaldo weer.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Programma		**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Programma 1	Lasten	87.799	98.283	104.556	93.963	93.046	92.809
	Baten	-1.687	-12.440	-9.121	-1.921	-1.921	-1.921
	Saldo	86.113	86.042	95.436	92.042	91.126	90.889
Programma 2	Lasten	71.107	83.059	73.633	71.126	71.520	70.959
	Baten	-33.602	-32.589	-31.214	-30.719	-30.719	-30.719
	Saldo	37.505	50.271	42.419	40.407	40.801	40.240
Programma 3	Lasten	19.064	26.304	25.755	25.042	26.641	27.025
	Baten	-3.210	-6.626	-2.530	-2.505	-2.505	-2.505
	Saldo	15.854	19.678	23.225	22.537	24.135	24.519
Programma 4	Lasten	40.077	47.897	52.301	48.520	48.781	49.059
	Baten	-28.780	-28.307	-29.416	-27.536	-27.536	-27.536
	Saldo	11.297	19.589	22.884	20.984	21.245	21.523
Programma 5	Lasten	18.889	20.656	11.247	5.249	5.220	5.294
	Baten	-24.349	-18.929	-5.405	-1.407	-1.407	-1.407
	Saldo	-5.460	1.728	5.842	3.842	3.812	3.886
Programma 6	Lasten	4.487	3.320	1.821	854	1.147	1.640
	Baten	-2.829	-2.150	-753	-502	-502	-502
	Saldo	1.658	1.170	1.068	352	645	1.138
Programma 7	Lasten	25.082	34.481	35.836	19.883	19.428	17.824
	Baten	-20.475	-30.350	-26.542	-14.244	-14.341	-12.738
	Saldo	4.608	4.131	9.295	5.638	5.087	5.086
Programma 8	Lasten	8.482	8.210	9.065	9.066	9.066	9.066
	Baten	-119	-92	-92	-92	-92	-92
	Saldo	8.363	8.118	8.973	8.974	8.974	8.974
Programma 9	Lasten	3.610	5.736	5.286	5.421	5.421	5.413
	Baten	-718	-1.035	-960	-1.520	-1.520	-1.520
	Saldo	2.892	4.701	4.326	3.901	3.901	3.893
Totaal (1)	**Lasten**	**278.598**	**327.946**	**319.500**	**279.123**	**280.268**	**279.088**
	Baten	**-115.769**	**-132.519**	**-106.032**	**-80.446**	**-80.543**	**-78.939**
	Saldo	**162.829**	**195.427**	**213.468**	**198.678**	**199.725**	**200.148**

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Programma		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Dekkingsmiddelen		**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Overhead	Lasten	32.080	37.456	36.023	34.134	33.126	32.692
	Baten	-3.588	-4.505	-3.312	-3.132	-3.114	-3.114
	Saldo	28.493	32.952	32.711	31.002	30.012	29.579
Onvoorzien	Lasten	0	300	300	300	300	300
	Baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	0	300	300	300	300	300
Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	2.174	1.957	6.414	5.937	5.916	5.939
	Baten	-220.962	-245.261	-245.076	-248.142	-252.495	-239.064
	Saldo	-218.788	-243.304	-238.662	-242.207	-246.578	-233.125
Totaal (2)	**Lasten**	**34.254**	**39.714**	**42.738**	**40.371**	**39.343**	**38.932**
	Baten	**-224.550**	**-249.765**	**-248.388**	**-251.274**	**-255.608**	**-242.177**
	Saldo	**190.295**	**-210.051**	**-205.649**	**-210.903**	**-216.265**	**-203.245**
Totaal (1 + 2)	**Lasten**	**312.853**	**367.660**	**362.238**	**319.495**	**319.610**	**318.019**
	Baten	**-340.319**	**-382.284**	**-354.419**	**-331.720**	**-336.150**	**-321.116**
	Saldo	**-27.466**	**-14.624**	**7.819**	**-12.225**	**-16.540**	**-3.097**
Reserves (3)	**Lasten**	**32.298**	**65.158**	**18.331**	**16.748**	**20.302**	**6.595**
	Baten	**-24.969**	**-51.700**	**-26.229**	**-5.367**	**-4.079**	**-3.526**
	Saldo	**7.330**	**13.458**	**-7.899**	**11.381**	**16.223**	**3.069**
Resultaat (1+2+3)		**-20.136**	**-1.166**	**-80**	**-844**	**-317**	**-28**

In dit overzicht hebben we de jaarrekeningcijfers voor 2021 opgenomen. Deze zijn toen gemaakt in de oude programmastructuur. Dit overzicht geeft de nieuwe programmastructuur weer. We hebben in dit overzicht voor de rekeningcijfers 2021 het oude programma 7 en 8 samengevoegd zodat het redelijk aansluit met de nieuwe programmastructuur. In volgorde zijn programma 4, 5 en 6 veranderd conform nieuwe programmastructuur. Andere structuurwijzigingen hebben we hier in de rekeningcijfers 2021 niet doorgevoerd zodat ze herkenbaar blijven met de jaarrekening 2021.

Weergave structureel begrotingssaldo

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Resultaat	-20.136	-1.166	-80	-844	-317	-28
Incidentele baten en lasten	-3.226	12.589	4.840	12.049	14.769	30
Structureel begrotingssaldo	**-16.910**	**-13.755**	**-4.920**	**-12.893**	**-15.086**	**-58**

Voor de specificatie van het jaar 2021 verwijzen we naar de jaarrekening 2021.

De conclusie hieruit is dat de begroting meerjarig structureel sluitend is. Meerjarig is in 2026 het structurele saldo van de begroting € 58.000 voordelig.

Het saldo van incidentele baten en lasten wordt vooral veroorzaakt door grote, incidentele investeringen die opgenomen zijn voor mobiliteit, binnenstedelijke transformatie, stadscentrum, waterveiligheid, verschuivingen van investeringen in het MIP en invoering van de nieuwe Omgevingswet.

Structurele stortingen en onttrekkingen uit reserves

Reserves	2022		2023		2024		2025		2026	
	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af
Reserves ter dekking van de algemene dienst										
Afloop gaswinstuitkering Maaslandgas	0	-1.699	0	-1.589	0	-1.479	0	-1.369	0	-1.259
Deposito BNG inzake opheffing HNG	0	-208	0	-184	0	-160	0	-136	0	-112
Gemeentehuis	0	-657	0	-651	0	-593	0	-593	0	-593
Subtotaal	**0**	**-2.563**	**0**	**-2.423**	**0**	**-2.231**	**0**	**-2.097**	**0**	**-1.963**
Reserves ter dekking van de afschrijvingslasten										
De Bolster Horizonschool	0	-29	0	-29	0	-29	0	-29	0	-29
Brede school centrum Lith	0	-134	1710	-134	0	-134	0	-134	0	-134
Nieuwbouw school Geffen	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26
RNB/Sportcomplex Herpinia	0	-17	0	-17	0	-2	0	0	0	0
Kleedaccommodatie Amstelhoef	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25
Sportpark de Akkeren	0	-24	0	-24	0	-24	0	-24	0	-24
Kunstgrasveld Talentencampus	0	-54	0	-54	0	-54	0	-54	0	-54
Kleedaccommodatie MOSA'14	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7
Revitalisering Koppelsteeg	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12
Rusheuvel	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12	0	-12
Investeringen openbare ruimte centrum	500	-1736	0	0	0	0	0	0	0	0
Nieuwbouw hertenkamp	0	-3	0	-3	0	-3	0	-3	0	-3
Bouwkundige aanpassingen	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23
Museum Jan Cunen kapitaallasten investeringen mobiliteit	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23
Kapitaallasten bomen	330	-11	0	-17	0	-17	0	-17	0	-17
Projecten VRI 2017	0	-54	0	-54	0	-53	0	-53	0	-53

Reserves	2022		2023		2024		2025		2026	
	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af
Parkeergarage	0	-24	0	-25	0	-25	0	-25	0	-25
Fietsenstallingen	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7
Bestemm res Ontmoeten Ussen	0	0	0	-9	0	-9	0	-9	0	-9
Op. Ruimte Centrum onsl. fase 1	717	-20	0	-20	0	-20	0	-20	0	-20
Op. Ruimte centrum Bram vd Berghstr.	312	-10	0	-10	0	-10	0	-10	0	-10
Stadssportpark TBL	0	0	88	0	0	0	0	0	0	0
Vergroenen Stadspark	500	-17	0	-17	0	-17	0	-17	0	-17
Dynamische Afsluiting	206	-23	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23
Warenhuis	0	0	0	0	820	0	440	0	0	0
Subtotaal	**2.566**	**-2.291**	**1.798**	**-571**	**820**	**-556**	**440**	**-554**	**0**	**-554**
Totaal	**2.566**	**-4.854**	**1798**	**-2.994**	**820**	**-2.787**	**440**	**-2.651**	**0**	**-2.517**

3. Budgettair neutrale wijzigingen

In de programma's staan in de tabel bij 'Wat mag het kosten?' budgettair neutrale wijzigingen. Dit zijn wijzigingen die niet inhoudelijk van aard zijn en per saldo geen geld kosten. Soms gaat het over wijzigingen binnen één programma, in andere gevallen zijn de wijzigingen programma-overstijgend. Volgens de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) moeten we deze wijzigingen zichtbaar maken en rapporteren. In deze bijlage lichten we de belangrijkste budgettair neutrale wijzigingen toe.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1. Zorg en welzijn	43	455	455	455	455
2. Werk, inkomen en onderwijs	79	-40	-40	-23	-23
3. Ontmoeten, sport en cultuur	241	1.625	1.332	1.175	1.170
4. Klimaat, energie en openbare ruimte	1.938	2.673	2.412	2.382	2.407
5. Economie	56	182	125	95	100
6. Stadscentrum	21	160	115	153	206
7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	-44	220	268	329	335
8. Veilige omgeving	152	320	320	320	320
9. Besturen in verandering van tijden	103	1.290	1.125	984	1.429
10. Financieel beleid	-2.591	-6.885	-6.112	-5.870	-6.399
Totaal wijzigingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting wijzigingen boven de € 100.000

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Het investeringskrediet voor de Nicolaasschool wordt verhoogd van € 11.209.307 (raadsbesluit januari 2022) naar € 11.497.256. Dit doen we budgettair neutraal omdat dit geen effect heeft op de hoogte van de jaarlijkse kapitaallasten. We voegen de grondkosten toe van € 708.300. De sloopkosten € 420.421 worden betaald uit de grondexploitatie.
- Het uitkeringsbudget (BUIG) wordt budgettair neutraal geboekt. Het definitieve BUIG budget 2022 is vastgesteld op € 27.003.752. Dit is een verlaging ten opzichte van het voorlopige budget 2022 van € 29.461.696. We passen de geraamde inkomsten en uitgaven hierop aan (€ +/- € 2,5 miljoen).
- Binnen de activiteit subsidiëring recreatie staan 3 subsidies die we onder een andere activiteit willen verantwoorden.Het budget subsidie Landschapsbeheer en het budget subsidie Landerij van Tosse verhuist naar de activiteit dagelijks beheer groen. De subsidies Beestenberg en speeltuin Elkerlyck brengen we onder bij de activiteit buurt- en dorpshuizen. Daarnaast nemen we € 6.000 structureel op voor het Toeristisch Informatiecentrum Lith. Deze mutaties vragen geen extra budget en verlopen budgettair neutraal (verschuiving tussen programma's).
- We voegen de groot onderhoudsbudgetten van verkeer en groot onderhoud wegen samen tot één budget, omdat dit in de praktijk samen oploopt. Structureel € 95.000.
- Binnen het formatieplan van team IBOR-Afval nemen we 10 fte met afstand tot de arbeidsmarkt op. De huidige tien medewerkers, met afstand tot de arbeidsmarkt, van de IBN, die werkzaam zijn op het

duurzaamheidsplein / demontagehal, krijgen een vast contract bij de gemeente Oss. De verminderde loonwaarde wordt gecompenseerd door de loonkostensubsidie (€ 176.000).

- We ontvangen van het rijk een specifieke uitkering en een aanvullende uitkering van in totaal circa € 2,1 miljoen. Deze uitkering wordt verstrekt zodat kwetsbare huishoudens in huur- en koopwoningen ondersteund kunnen worden bij het nemen van maatregelen om op korte termijn de energierekening te verlagen. Bedoeld voor ondersteuning van huishoudens (huurders en eigenaar bewoners) met een laag besteedbaar inkomen die te maken hebben met hoge energielasten als gevolg van gestegen energieprijzen in combinatie met de lagere energetische kwaliteit van de woningen. We hebben een raming gemaakt van de besteding in 2022 en 2023.
- We storten € 1.441.237 in de voorziening te verwachten exploitatieverliezen. Vanuit de verwachte resultaten uit verlieslatende grondexploitaties is de benodigde storting in de voorziening berekend. We storten in deze voorziening vanuit de ABR.
- Conform de verslagleggingsvoorschriften (BBV) hebben we de begrotingsjaarschijven van het grondbedrijf meegenomen in deze begroting. Hiervoor verwijzen we naar het Najaarsbericht van het grondbedrijf en de paragraaf grondbeleid.
- De boekwinst van de verkoop van het voormalig gemeentehuis in Geffen storten we terug in de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf.
- We nemen voor het jaar 2026 van het vervangingsplan ICT nieuwe kapitaallasten op in de begroting. Deze extra kapitaallasten vangen we op door de vrijval van kapitaallasten vanuit de staat van activa. Hier zien we extra vrijval tussen de jaren 2025 en 2026.
- We hebben een voordeel vanuit de kostenverdeelstaat van een bedrag van € 750.000 doordat we meer kosten doorbelasten naar rendabele activiteiten. Een groot deel hiervan wordt veroorzaakt door reguliere loonstijging van 3,9% die is doorgevoerd. Deze stijging zetten we in als dekking voor de stelpost loon- en prijsontwikkeling.
- We passen de begroting aan met indexeringen voor de volgende posten:
    - Voor loon- en prijsstijgingen verhogen we de gemeentelijke bijdragen 2023 aan diverse gemeenschappelijke regelingen. Dit betreffen de GGD Hart voor Brabant, het Brabants Historisch Informatie Centrum, het Werkvoorzieningschap en de Veiligheidsregio Brabant Noord. De extra indexeringskosten van deze GR's bedragen afgerond € 500.000. We betalen dit uit de stelpost loon- en prijscompensatie.
    - We verhogen de subsidies van onze professionele instellingen elk jaar voor jaarlijkse loonstijgingen en prijsstijgingen. Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor budgetsubsidies wordt voor de compensatie van loonstijging uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector en voor de compensatie van prijsstijging wordt uitgegaan van een inflatie van 2,3% (% overheidsconsumptie netto materieel 2023).Bij de overige subsidies zoals professionele instellingen zonder budgetovereenkomst en niet-professionele organisaties wordt ook dit percentage van 2,3% voor prijscompensatie gehanteerd. In totaal halen we € 573.000 uit de stelpost loon en prijscompensatie.
    - We houden rekening met een indexatie van de raamovereenkomst met het Golfbad. Op basis van de overeenkomst vindt dit plaats op basis van CPI percentage (voorlopig 10,3%). Dit is een bedrag van € 176.000 en halen we uit de stelpost loon en prijscompensatie.
    - We verhogen de budgetten voor energie (openbare verlichting, sporthallen en terreinen, gemeentelijk vastgoed). De kosten van energie (gas en elektra) stijgen explosief. De kosten stijgen in 2023 naar verwachting met € 2,4 miljoen en we verwachten dat dit meerjarig "afzwakt" naar een stijging van € 1,2 miljoen. In 2023 is het energie contract regionaal opnieuw aanbesteed en de prijzen worden hierin gefaseerd vastgezet. Sinds juli 2022 hebben de energiemarkten zich nog onstuimiger ontwikkeld. In juli 2022 gingen we uit van een stijging van 40 tot 50%. Sinds augustus is dit met 150% gestegen ten opzichte van juli 2022. We betalen deze kostenstijging uit de stelpost loon- en prijscompensatie.
    - We passen de begroting aan vanwege indexeringen voor het onderhoud van de openbare ruimte. De inflatie van bijvoorbeeld grond-, weg- en waterbouw is in 2022 ruim 22%. We kennen extra inflatie toe van ruim € 2 miljoen. We halen dit uit de stelpost voor loon- en prijscompensatie.

- We indexeren de budgetten voor het jaar 2023 van diverse organisatiekosten (opleidingskosten/ overige personeelskosten etc). Dit is een bedrag van € 241.000 en we halen dit uit de stelpost voor loon- en prijscompensatie.
- We indexeren de kosten van brand- en stormverzekering met jaarlijks € 103.000. Dit is een inhaalslag van voorgaande jaren. We halen dit bedrag uit de stelpost voor loon- en prijscompensatie. Daarnaast krijgen we volgend jaar de effecten vanuit een nieuwe aanbesteding. De effecten hiervan zijn nog niet begroot.
- We indexeren een aantal grote projecten omdat deze te maken hebben met forse prijsstijgingen:
    - Noordelijke randweg fase 1: € 24.000 structureel
    - Spoorzone en westelijke ontsluitingsweg: € 94.000 structureel
    - Storting in de reserve mobiliteit voor ruimtelijke ambities: € 31.000 structureel
    - Afbouw, installatie en interieur Warenhuis: € 54.000 structureel vanaf 2026
    - Exploitatie warenhuis: € 61.000 vanaf 2025
- We indexeren de budgetten van WMO huishoudelijke hulp met extra 1,13% voor 2022. De VNG roept dringend op om de loongebonden component van alle tarieven in de Wmo per 1 januari 2022 met 1,13% te verhogen, met uitzondering van de materiële componenten. De extra kosten van € 97.000 betalen we uit de stelpost voor loon- en prijscompensatie.
- Als gevolg van stijgende inflatie verhogen we de budgetten van IBN (€ 17.000), cultuurtechnische werken (€ 65.000) en bouwkundig onderhoud (€ 67.000).
- In de kadernota heeft de ODBN aangegeven dat de lonen en de prijzen vanaf 2022 stijgen met 1,7%. Dit betekent dat onze kosten voor de basis- en verzoektaken die de ODBN voor ons verzorgd ook verhoogd worden. Het gaat om een bedrag van € 38.000. Dit betalen we uit de stelpost loon- en prijscompensatie.

4. Uitkomst septembercirculaire 2022

Samenvatting

Samengevat is de uitkomst van de septembercirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

	2022	2023	2024	2025	2026
Septembercirculaire 2022	-220.946	-220.103	-223.098	-227.471	-214.039
Meicirculaire 2022	-216.214	-218.195	-222.465	-227.833	-209.421
Opgenomen onderuitputting accres 20%	1.165	3.462	5.417	6.241	0
Totale stijging	**-5.897**	**-5.370**	**-6.050**	**-5.879**	**-4.618**
Af te zonderen posten	4.462	145	200	23	40
Netto voordeel	**-1.435**	**-5.225**	**-5.850**	**-5.856**	**-4.578**

Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Algemene ontwikkelingen:

- Het kabinet heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) het voorstel gedaan om het volumedeel van het accres voor 2022-2025 vast te zetten op de stand van de voorjaarsnota 2022. De VNG heeft met dit voorstel ingestemd. Dit betekent dat het accres in die jaren niet meer daalt / stijgt en dus niet meer afhankelijk is van de hoogte van de rijksuitgaven. Alleen de prijsontwikkeling wordt nog wel aangepast. Concreet betekent dit dat de onderputting die we bij de meicirculaire 2022 hadden opgenomen ter hoogte van € 1,2 miljoen in 2022 oplopend tot € 6,2 miljoen in 2025 kan vervallen. Dit betekent ook dat we de komende jaren geen plussen meer kunnen verwachten. De ervaring is ook dat de prijsontwikkeling binnen de circulaires onvoldoende is om de daadwerkelijke inflatie op te vangen, dus ook dit is daarbij een risico.
- Hogere rijksuitgaven leiden tot hogere accressen. De meicirculaire 2022 was gebaseerd op de landelijke voorjaarsnota. Hierin zaten alle effecten uit het coalitieakkoord Rutte IV en ook zaten er hogere rijksuitgaven in als gevolg van defensie, opvang vluchtelingen, inflatie, koppeling OAW. Dit gaf flink hogere accressen. Al vele jaren is de systematiek binnen de algemene uitkering "samen de trap op- samen de trap af". Dit betekent praktisch gezien dat als het Rijk meer geld uitgeeft de gemeenten ook extra geld ontvangen (en andersom). Tot en met het jaar 2025 wordt deze systematiek gehanteerd, wat betekent dat door de rijksuitgaven het positief is voor gemeenten. Het Rijk heeft echter eenzijdig besloten om vanaf het jaar 2026 deze systematiek los te laten en het accres "af te toppen". Dit betekent een fors nadeel in 2026 ten opzichte van het jaar 2025. Met een onafhankelijke begeleider wordt er in de toekomst gewerkt aan een nieuwe financieringssystematiek voor 2026 en verder. "Het ravijn" wordt versterkt doordat de zogenaamde opschalingskorting tot en met het 2025 verdwijnt, maar dat deze in 2026 weer terugkomt. Dit is een nadeel van ruim € 3,5 miljoen voor onze gemeenten in 2026.
- Ter compensatie van dit ravijnjaar in 2026 stelt het kabinet nu eenmalig een bedrag van € 1 miljard extra beschikbaar in 2026. Dit is voor ons een bedrag van eenmalig € 4,8 miljoen. In deze begroting houden we voor het jaar 2026 rekening dat 75% van het effect van de septembercirculaire structureel is. Dit is een bedrag van € 3,4 miljoen. Dit percentage sluit aan bij de systematiek die eerder is gehanteerd bij de budgetten voor jeugdzorg.

Energietoeslag

Landelijk is besloten om in 2023 nogmaals € 1.300 energietoeslag uit te keren voor mensen die leven van 120% van het sociaal minimum. We ontvangen in de septembercirculaire extra middelen om de toeslag in 2022 te verhogen van € 800 naar € 1.300 (€ 2,8 miljoen). Later ontvangen we nog een bedrag om ook deze toeslag in 2023 (of deels in 2022) uit te betalen. Ons beleid is nu om deze toeslag uit te keren voor mensen die leven van 130% van het minimum. Het is logisch om dit beleid voort te zetten als we ook in 2023 deze toeslag

uitkeren. Eventuele tekorten die hierdoor ontstaan ten opzichte van de rijksuitkering betalen we uit onze algemene reserve (noodfonds).

Jeugdzorg

Er ligt nog geen definitief besluit vanuit het kabinet over de financiering van jeugdhulp. Het kabinet heeft via de meicirculaire incidenteel geld beschikbaar gesteld voor het jaar 2023. Het kabinet gaat met gemeenten en andere relevante partijen verder in gesprek over de Hervormingsagenda Jeugd, die moet bestaan uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Het kabinet zal bij het afsluiten van de Hervormingsagenda ook besluiten over de extra middelen voor 2024 en verder die aan gemeenten beschikbaar gesteld worden, waarbij het advies van de Commissie van Wijzen het uitgangspunt vormt. De gelden voor 2024 en verder zijn dus nog niet definitief. Vandaar dat we voorstellen om dezelfde lijn te blijven hanteren als vorig jaar en 75% van de bedragen uit de hervormingsagenda te blijven ramen.

Compensatiepakket COVID-19

Het Rijk geeft aan dat de inkomstenderving over het jaar 2021 wordt afgerekend in de decembercirculaire 2022. Daarnaast ontvangen we voor SW bedrijven nog een bedrag van € 96.000 voor de periode 1 januari tot 1 april 2022. Dit betalen we door aan IBN.

Analyse Saldo septembercirculaire 2022

De belangrijkste verklaringen van de stijging van de algemene uitkering zijn:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Belangrijkste verklaringen	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Vervallen "onderuitputting accres 20%"	-1.165	-3.462	-5.417	-6.241	0
Eenmalige bijdrage financieringssystematiek	0	0	0	0	-4.771
Energietoeslag	-3.201	0	0	0	0
Sociale werkbedrijven (COVID-19)	-96	0	0	0	0
Invoeringskosten omgevingswet	-728	0	0	0	0
Asiel (Inburgering)	-104	-227	-177	0	0
Leerlingenvervoer Oekraïne	-41	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	-199	0	0	0	0
Wet kwaliteitsborging bouwen	-119	-49	-49	-49	-48
Plafond BTW compensatiefonds	-941	-60	-60	-60	-60
Overige ontwikkelingen	697	-1.572	-347	471	261
Totale stijging	**-5.897**	**-5.370**	**-6.050**	**-5.879**	**-4.618**

Vervallen "onderuitputting accres 20%"

Zoals eerder toegelicht kan de risicopost die we bij de meicirculaire 2022 hadden opgenomen vervallen. Dit betekent een voordeel ten opzichte van de meicirculaire van € 1,2 miljoen in 2022 oplopend tot € 6,2 miljoen in 2025. Het volumedeel van het accres is voor de jaren 2022-2025 vastgezet op de stand van de voorjaarsnota 2022. Alleen de prijsontwikkeling wordt nog wel aangepast.

Eenmalige rijksbijdrage financieringssystematiek

Ter compensatie van dit ravijnjaar in 2026 stelt het kabinet eenmalig een bedrag van € 1 miljard extra beschikbaar in 2026. Dit is voor ons een bedrag van eenmalig € 4,8 miljoen.

Energietoeslag

Landelijk is besloten om in 2022 en nu ook extra in 2023 € 1.300 energietoeslag uit te keren voor mensen die leven van 120% van het sociaal minimum. We ontvangen in de septembercirculaire extra middelen om de toeslag in 2022 te verhogen van € 800 naar € 1.300 (€ 2,8 miljoen). Plus een correctie van € 0,4 miljoen omdat de toeslag in de meicirculaire foutief berekend was. Later ontvangen we nog een bedrag om ook deze toeslag in 2023 (of deels in 2022) uit te betalen.

Sociale werkbedrijven (COVID-19)
Voor het opvangen van exploitatietekorten voor de periode 1 januari tot 1 april 2022 ontvangen we € 96.000. Dit betalen we in 2022 door aan IBN.

Invoeringskosten omgevingswet
Het Rijk draagt € 150 miljoen bij aan de transitiekosten gekoppeld aan de invoering van de omgevingswet. Dit is voor ons een bedrag van € 728.000.

Dichterbij dan je denkt
Het actieplan 'Dichterbij dan je denkt' van het ministerie van SZW beoogt om op korte termijn de krappe arbeidsmarkt te benutten om mensen die nu langs de kant staan naar (parttime) werk of een leerwerkplek te begeleiden. Het ministerie van SZW wil ook arbeidsmarktregio's in staat stellen om bij te dragen aan het actieplan. Doelstelling van de decentralisatie-uitkering is om de match tussen werkgevers en werkzoekenden uit het onbenut arbeidspotentieel te intensiveren. De decentralisatie-uitkering wordt verstrekt aan de centrumgemeenten van de arbeidsmarktregio's ('s-Hertogenbosch) en bedraagt € 478.000.

Asiel (Inburgering)
We ontvangen een bedrag van € 104.000 in 2022, € 227.000 in 2023 en € 177.000 in 2025 voor inburgering. Door de hogere instroom van inburgeraars zijn deze gelden beschikbaar gesteld zodat gemeenten in staat zijn alle inburgeraars passende ondersteuning te bieden.

Leerlingenvervoer Oekraïne
We ontvangen € 41.000 voor het organiseren van leerlingenvervoer voor vluchtelingen uit Oekraïne. Uit de Oekraïne komen mensen naar Nederland, waaronder veel kinderen en jongeren onder de 18 jaar. We zien dat scholen en gemeenten enorme inspanningen leveren om deze leerlingen onderwijs te bieden, waaronder in sommige gevallen ook het vervoer naar school. Het Kabinet stelt hiervoor extra geld beschikbaar.

Maatschappelijke begeleiding
We ontvangen € 199.000 voor maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden.

Wet Kwaliteitsborging bouwen
We ontvangen een bedrag van €119.000 in 2022 en structureel € 49.000 in het kader van de voorbereidingen die we moeten treffen tot de inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Onder deze wet zullen kwaliteitsborgers zorgdragen voor het voldoen aan de bouwtechnische regels. Deze taken vervallen hiermee bij gemeenten die overigens wel het bevoegd gezag blijven houden. Tegelijkertijd wijzigen bepaalde wettelijke taken en krijgen gemeenten er extra wettelijke taken bij, zoals registratie en beoordeling van de Wkb-meldingen.

Plafond BTW compensatiefonds
Gemeenten kunnen (voor een groot deel) kosten van BTW declareren bij het BTW compensatiefonds. Dit fonds heeft landelijk gezien een plafond. Wordt er minder BTW gedeclareerd, dan wordt het verschil toegevoegd aan de algemene uitkering. Wordt er meer BTW gedeclareerd dan wordt dit ten laste van de algemene uitkering gebracht. Er is een extra voorschot opgenomen wat voor ons € 941.000 miljoen voordelig uitvalt in 2022. Structureel ramen we € 60.000 extra. In de meerjarenbegroting gaan we uit van het landelijke gemiddelde over laatste 6 jaar wat steeds is uitgekeerd aan gemeenten.

Overige ontwikkelingen
Binnen de overige ontwikkelingen treden diverse effecten op door onder andere:
- Ontwikkeling accres (prijsontwikkeling)
- Bijdrage centrale financiering digitale infrastructuur (GDI)
- Minder structurele gelden maatschappelijke opvang (€ 26.000)

- Minder gelden beschermd wonen in 2023 (€ 50.000)
- Participatie: IPS regeling (korting op budget door gemeentelijke bijdrage aan subsidie GGZ) (€ 55.000).
- Aanpassing aantallen maatstaven en nieuwe maatstaven
- Diverse overige mutaties.

Af te zonderen posten

De septembercirculaire 2022 laat ten opzichte van de meicirculaire 2022 voor alle jaren een stijging zien. Van deze bedragen moeten we diverse bedragen afzonderen voor specifieke onderwerpen. Afzonderen als we voor specifieke beleidsvelden extra geld krijgen, maar ook afzonderen in gevallen dat we gekort worden op specifieke beleidsvelden. Dit geeft het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000
- is voordeel, + is nadeel

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Septembercirculaire 2022	**-5.897**	**-5.370**	**-6.050**	**-5.879**	**-4.618**
Af te zonderen posten					
Energietoeslag	3.201	0	0	0	0
Sociale werkbedrijven (COVID-19)	96	0	0	0	0
Invoeringskosten omgevingswet	728	0	0	0	0
Asiel (Inburgering)	104	227	177	0	0
Leerlingenvervoer Oekraïne	41	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	199	0	0	0	0
Wet kwaliteitsborging bouwen	119	49	49	49	48
Maatschappelijke opvang	-26	-26	-26	-26	-26
Participatie: IPS regeling	0	-55	0	0	0
Beschermd wonen	0	-50	0	0	0
Wet Open Overheid	0	0	0	0	18
Totaal af te zonderen posten	**4.462**	**145**	**200**	**23**	**40**
Netto ontwikkeling	**-1.435**	**-5.225**	**-5.850**	**-5.856**	**-4.578**

Toelichting Af te zonderen posten

Van de uitkomsten van de septembercirculaire moeten we nog diverse bedragen apart zetten voor specifieke onderwerpen. Onderstaand een opsomming (voor de toelichting verwijzen we naar de eerdere analyse). We zetten gelden apart voor:

- Energietoeslag 2022: € 3,2 miljoen extra voor het jaar 2022;
- Sociale werkbedrijven (COVID-19): € 96.000 in 2022;
- Invoeringskosten omgevingswet: € 728.000 in 2022;
- Asiel (Inburgering): € 104.000 in 2022, € 227.000 in 2023 en € 177.000 in 2025;
- Leerlingenvervoer Oekraïne: € 41.000 in 2022;
- Maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden: € 199.000 in 2022;
- Wet Kwaliteitsborging bouwen: € 119.000 in 2022 en structureel € 49.000;
- Maatschappelijke opvang: € 26.000 structureel minder vanaf 2022;
- Participatie: IPS regeling (korting op budget door gemeentelijke bijdrage aan subsidie GGZ): - € 55.000.
- Beschermd wonen: verlaging budget met € 50.000 in 2023;
- Wet Open Overheid: € 18.000 in 2026.

5. Financieel overzicht totale begroting

Het volgende overzicht laat de lasten en baten per programma zien, inclusief alle mutaties uit deze programmabegroting. We hebben gezien het nieuwe coalitieakkoord een nieuwe programmastructuur opgezet. Deze geven we in het volgende overzicht weer. In bijlage 6 hebben we de oude programmastructuur weergegeven.
In de jaarrekening 2022 leggen we verantwoording af op basis van deze programmastructuur, waarbij we dus ook de primitieve begroting 2022 in deze structuur weergeven.

bedragen x € 1.000

Producten	**2022**		**2023**		**2024**		**2025**		**2026**	
	Lasten	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
Programma 1. Welzijn en zorg										
Jeugdwerk	913	-21	1.265	-21	1.246	-21	1.238	-21	1.238	-21
Jeugdzorg	36.810	-41	35.642	-41	33.429	-41	33.007	-41	33.077	-41
Wmo algemeen	192	-1.080	646	-1.167	696	-1.167	696	-1.167	595	-1.167
Wmo beschermd wonen	15.574	0	21.388	0	18.800	0	18.806	0	18.814	0
Wmo collectieve voorzieningen	18.306	-11.045	17.852	-7.638	12.054	-438	12.004	-438	11.804	-438
Wmo individuele voorzieningen	14.750	-252	16.298	-252	16.273	-252	15.830	-252	15.816	-252
Wmo begeleiding en dagbesteding	11.738	0	11.465	0	11.465	0	11.465	0	11.465	0
Totaal programma	**98.283**	**-12.440**	**104.556**	**-9.121**	**93.963**	**-1.921**	**93.046**	**-1.921**	**92.809**	**-1.921**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Arbeidsparticipatie	6.909	-1.051	7.062	0	5.864	0	6.037	0	6.140	0
Begeleide participatie	17.543	0	16.772	0	15.933	0	15.377	0	14.598	0
Inkomensregelingen	42.571	-27.578	35.028	-27.578	34.763	-27.578	34.763	-27.578	34.763	-27.578
Minimabeleid	2.350	0	2.140	0	2.079	0	2.079	0	2.079	0
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.614	-3.775	6.270	-3.389	5.776	-2.895	5.766	-2.895	5.765	-2.895
Onderwijshuisvesting	5.796	-169	4.783	-236	5.133	-236	5.920	-236	6.036	-236
Schuldhulpverlening	1.275	-16	1.577	-10	1.577	-10	1.577	-10	1.577	-10
Totaal programma	**83.059**	**-32.589**	**73.633**	**-31.214**	**71.126**	**-30.719**	**71.520**	**-30.719**	**70.959**	**-30.719**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Gezondheid	4.030	-29	4.094	-29	4.094	-29	4.095	-29	4.095	-29
Kunst en cultuur	6.194	-316	5.217	-35	4.593	-10	6.284	-10	6.299	-10
Media	2.362	0	2.421	0	2.421	0	2.421	0	2.421	0
Overige voorzieningen	167	-37	96	-37	96	-37	96	-37	96	-37
Sociaal-cultureel werk	4.336	-3.075	3.998	-581	4.219	-581	4.207	-581	4.174	-581
Sportaccommodaties	5.629	-2.285	6.323	-1.493	6.113	-1.493	6.032	-1.493	6.035	-1.493
Sportbeleid en activering	3.446	-574	3.507	-276	3.407	-276	3.407	-276	3.807	-276
Musea	139	-311	99	-80	99	-80	98	-80	98	-80
Totaal programma	**26.304**	**-6.626**	**25.755**	**-2.530**	**25.042**	**-2.505**	**26.641**	**-2.505**	**27.025**	**-2.505**

bedragen x € 1.000

Producten	2022		2023		2024		2025		2026	
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte										
Riolering	6.969	-8.515	7.062	-8.803	7.062	-8.803	7.062	-8.803	7.062	-8.803
Afvalverwijdering bedrijven	637	-534	653	-558	653	-558	653	-558	653	-558
Wegen, straten en pleinen	11.495	-872	12.282	-472	11.726	-472	11.804	-472	11.991	-472
Afvalverwijdering particulieren	13.538	-15.815	14.601	-16.199	14.586	-16.849	14.599	-16.849	14.660	-16.849
Begraafplaatsen en crematoria	378	-239	319	-239	313	-239	310	-239	309	-239
Hondenwacht	362	-535	355	-535	355	-535	355	-535	355	-535
Milieubeheer	1.947	0	2.221	0	2.204	0	2.194	0	2.226	0
Openbaar groen	8.096	-187	8.511	-80	8.637	-80	8.700	-80	8.768	-80
Projecten milieu en buitengebied	3.868	-1.610	5.768	-2.531	2.455	0	2.505	0	2.505	0
Projecten openbare ruimte	607	0	530	0	530	0	600	0	530	0
Totaal programma	**47.897**	**-28.307**	**52.301**	**-29.416**	**48.520**	**-27.536**	**48.781**	**-27.536**	**49.059**	**-27.536**
Programma 5. Economie										
Economische ontwikkeling	1.550	-361	2.240	0	1.790	0	1.765	0	1.765	0
Haven	2.031	-548	3.802	-548	997	-548	1.020	-548	1.090	-548
Industrieterreinen	14.974	-17.722	2.926	-4.834	437	-821	437	-821	437	-821
Evenementen en stadspromotie	874	0	1.062	0	1.017	0	993	0	998	0
Recreatie en toerisme	1.227	-297	1.217	-22	1.008	-38	1.005	-38	1.004	-38
Totaal programma	**20.656**	**-18.929**	**11.247**	**-5.405**	**5.249**	**-1.407**	**5.220**	**-1.407**	**5.294**	**-1.407**
Programma 6. Stadscentrum										
Kermissen	212	-176	274	-199	239	-199	220	-199	220	-199
Centrumontwikkeling algmeen	974	0	997	-210	477	-210	352	-210	352	-210
Herontwikkeling Walkwartier	2.053	-1.881	439	-251	37	0	478	0	971	0
Markten	81	-93	110	-93	101	-93	96	-93	96	-93
Totaal programma	**3.320**	**-2.150**	**1.821**	**-753**	**854**	**-502**	**1.147**	**-502**	**1.640**	**-502**
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit										
Parkeren	1.989	-1.814	2.251	-2.412	2.037	-2.413	2.090	-2.412	2.124	-2.413
Verkeer	1.609	-16	2.292	-16	1.749	-36	1.730	-36	1.748	-36
Ruimtelijke ordening	3.192	-303	4.262	-265	3.739	-265	3.739	-265	3.312	-265
Strategische projecten/samenwerking	6.377	-3.270	6.353	-2.888	577	0	577	0	577	0
Volkshuisvesting	4.518	-4.702	4.434	-3.002	4.434	-3.002	4.434	-3.002	4.434	-3.002
Woningbouwcomplexen	9.451	-13.622	7.771	-9.934	5.399	-7.206	5.790	-8.158	4.561	-6.554
Overige bedrijfsmatige activiteiten	7.345	-6.622	8.473	-8.024	1.946	-1.322	1.068	-468	1.067	-468
Totaal programma	**34.481**	**-30.350**	**35.836**	**-26.542**	**19.883**	**-14.244**	**19.428**	**-14.341**	**17.824**	**-12.738**
Programma 8. Veilige omgeving										

bedragen x € 1.000

Producten	2022		2023		2024		2025		2026	
Integrale veiligheid	1.008	-12	890	-12	891	-12	891	-12	891	-12
Toezicht en handhaving openbare orde	1.562	-80	2.226	-80	2.226	-80	2.226	-80	2.226	-80
Veiligheidsregio	5.640	0	5.949	0	5.949	0	5.949	0	5.949	0
Totaal programma	**8.210**	**-92**	**9.065**	**-92**	**9.066**	**-92**	**9.066**	**-92**	**9.066**	**-92**
Programma 9. Besturen in verandering van tijden										
College	1.529	0	1.180	0	1.180	0	1.180	0	1.180	0
Dienstverlening	2.191	-1.035	2.414	-960	2.623	-1.520	2.623	-1.520	2.615	-1.520
Overhead	37.456	-4.505	36.023	-3.312	34.134	-3.132	33.126	-3.114	32.692	-3.114
Raad en raadscommissies	1.497	0	1.544	0	1.544	0	1.544	0	1.544	0
Rekenkamer	50	0	50	0	50	0	50	0	50	0
Saldo kostenplaatsen	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0
Verkiezingen	273	0	185	0	110	0	110	0	110	0
Wijkgericht werken	1.295	0	1.013	0	1.013	0	1.013	0	1.013	0
Totaal programma	**43.192**	**-5.540**	**41.309**	**-4.272**	**39.555**	**-4.652**	**38.547**	**-4.633**	**38.105**	**-4.633**
Programma 10. Financieel Beleid										
Algemene baten en lasten	50	-866	4.329	-870	4.313	-889	4.388	-884	4.360	-884
Algemene uitkering	0	-220.946	0	-220.103	0	-223.098	0	-227.471	0	-214.039
Dividend en Winstuitkering	0	-100	0	-100	0	-100	0	-100	0	-100
Onvoorzien	300	0	300	0	300	0	300	0	300	0
Overige belastingen	5	-259	5	-302	5	-302	5	-302	5	-302
OZB belasting	1.578	-21.993	1.643	-22.624	1.595	-22.695	1.624	-22.695	1.624	-22.695
Reserveringen	54	0	54	0	54	0	54	0	54	0
Treasury	270	-1.097	383	-1.077	-30	-1.058	-155	-1.043	-104	-1.044
Totaal programma	**2.258**	**-245.261**	**6.715**	**-245.076**	**6.237**	**-248.142**	**6.217**	**-252.494**	**6.239**	**-239.063**
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	**367.660**	**-382.284**	**362.238**	**-354.419**	**319.495**	**-331.720**	**319.610**	**-336.150**	**318.019**	**-321.116**

bedragen x € 1.000

Producten: mutaties in reserves	2022		2023		2024		2025		2026	
	Lasten	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
Programma 1. Welzijn en zorg										
Jeugdwerk	0	-266	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg	0	-1.586	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo algemeen	0	-100	0	-200	0	-200	0	-200	0	0
Wmo begeleiding en dagbesteding	0	-175	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo beschermd wonen	5.800	-3.548	0	-2.833	0	0	0	0	0	0

bedragen x € 1.000

Producten	2022		2023		2024		2025		2026	
Wmo collectieve voorzieningen	6.933	-1.795	1.400	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**12.733**	**-7.470**	**1.400**	**-3.033**	**0**	**-200**	**0**	**-200**	**0**	**0**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Arbeidsparticipatie	0	-979	0	-1.400	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	-530	0	-265	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26
Onderwijshuisvesting	0	-976	0	-289	0	-29	0	-29	0	-29
Schuldhulpverlening	0	-13	0	-18	0	-18	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**-2.524**	**0**	**-1.998**	**0**	**-73**	**0**	**-55**	**0**	**-55**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Gezondheid	0	-93	0	0	0	0	0	0	0	0
Kunst en cultuur	0	-2.375	300	-28	300	-28	0	0	0	0
Musea	0	-63	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23
Overige voorzieningen	0	-44	0	0	0	0	0	0	0	0
Sociaal-cultureel werk	3.842	-1.320	1.722	-2.704	12	-621	12	-311	12	-169
Sportaccommodaties	308	-386	0	-152	0	-136	0	-135	0	-135
Totaal programma	**4.150**	**-4.280**	**2.022**	**-2.906**	**312**	**-808**	**12**	**-469**	**12**	**-327**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte										
Afvalverwijdering particulieren	0	-160	90	-1.023	91	-365	91	-383	91	-446
Milieubeheer	0	-35	0	-107	0	-90	0	-80	0	-112
Openbaar groen	830	-1.116	0	-33	0	-33	0	-33	0	-33
Projecten milieu en buitengebied	1.561	-1.077	900	-706	500	0	900	0	0	0
Projecten openbare ruimte	0	-190	0	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	-204	0	-36	0	-36	0	-36	0	-36
Wegen, straten en pleinen	0	-675	0	-61	0	-61	0	-61	0	-33
Totaal programma	**2.391**	**-3.457**	**990**	**-1.966**	**591**	**-585**	**991**	**-594**	**91**	**-659**
Programma 5. Economie										
Economische ontwikkeling	0	-125	0	-125	0	-25	0	0	0	0
Haven	1.500	-1.075	0	-2.800	0	0	0	0	0	0
Industrieterreinen	2.411	-32	1.522	-16	0	-16	0	-16	0	-16
Recreatie en toerisme	500	-449	0	-41	0	-25	0	-25	0	-25
Totaal programma	**4.411**	**-1.681**	**1.522**	**-2.981**	**0**	**-66**	**0**	**-40**	**0**	**-40**
Programma 6. Stadscentrum										
Centrumontwikkeling algmeen	650	-383	650	-465	0	-50	0	0	0	0
Herontwikkeling Walkwartier	888	-318	1.395	-30	820	-30	440	-30	0	-30

bedragen x € 1.000

Producten	2022		2023		2024		2025		2026	
Totaal programma	**1.538**	**-701**	**2.045**	**-495**	**820**	**-80**	**440**	**-30**	**0**	**-30**
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit										
Overige bedrijfsmatige activiteiten	811	-1.385	221	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	245	-318	0	-182	34	-32	0	-47	0	-79
Ruimtelijke ordening	39	-299	0	-228	0	0	0	0	0	0
Strategische projecten/samenwerking	1.684	-4.347	6.010	-5.139	1.246	-866	707	-328	684	-305
Verkeer	9.250	-182	470	-67	5.470	-67	9.314	-66	2.314	-66
Volkshuisvesting	350	-52	0	0	0	0	0	0	0	0
Woningbouwcomplexen	22.387	-18.216	2.166	-3.382	6.810	-3	7.368	0	1.993	0
Totaal programma	**34.766**	**-24.799**	**8.867**	**-8.999**	**13.559**	**-967**	**17.389**	**-441**	**4.991**	**-451**
Programma 8. Veilige omgeving										
Veiligheidsregio	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 9. Besturen in verandering van tijden										
College	103	-383	103	0	103	0	103	0	103	0
Dienstverlening	0	-71	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	4.154	-3.632	456	-1.427	442	-357	447	-153	478	0
Verkiezingen	0	-80	0	0	0	0	0	0	0	0
Wijkgericht werken	0	-59	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**4.257**	**-4.225**	**559**	**-1.427**	**545**	**-357**	**550**	**-153**	**581**	**0**
Programma 10. Financieel Beleid										
Reserveringen	0	-2.563	0	-2.423	0	-2.231	0	-2.097	0	-1.963
Treasury	912	0	926	0	921	0	920	0	920	0
Totaal programma	**912**	**-2.563**	**926**	**-2.423**	**921**	**-2.231**	**920**	**-2.097**	**920**	**-1.963**
TOTAAL MUTATIES RESERVES	**65.158**	**-51.700**	**18.331**	**-26.229**	**16.748**	**-5.367**	**20.302**	**-4.079**	**6.595**	**-3.526**
RESULTAAT	**432.818**	**-433.984**	**380.569**	**-380.649**	**336.243**	**-337.087**	**339.912**	**-340.229**	**324.614**	**-324.642**

6. Financieel overzicht totale begroting volgens oude programmastructuur

Het volgende overzicht laat de lasten en baten per programma zien, inclusief alle mutaties uit deze programmabegroting.

bedragen x € 1.000

Producten	2022		2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1. Welzijn en zorg										
Jeugdwerk	913	-21	1.265	-21	1.246	-21	1.238	-21	1.238	-21
Jeugdzorg	36.810	-41	35.642	-41	33.429	-41	33.007	-41	33.077	-41
Wmo algemeen	192	-1.080	646	-1.167	696	-1.167	696	-1.167	595	-1.167
Wmo beschermd wonen	15.574	0	21.388	0	18.800	0	18.806	0	18.814	0
Wmo collectieve voorzieningen	18.306	-11.045	17.852	-7.638	12.054	-438	12.004	-438	11.804	-438
Wmo individuele voorzieningen	14.750	-252	16.298	-252	16.273	-252	15.830	-252	15.816	-252
Wmo begeleiding en dagbesteding	11.738	0	11.465	0	11.465	0	11.465	0	11.465	0
Totaal programma	**98.283**	**-12.440**	**104.556**	**-9.121**	**93.963**	**-1.921**	**93.046**	**-1.921**	**92.809**	**-1.921**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Arbeidsparticipatie	6.909	-1.051	7.062	0	5.864	0	6.037	0	6.140	0
Begeleide participatie	17.543	0	16.772	0	15.933	0	15.377	0	14.598	0
Inkomensregelingen	42.571	-27.578	35.028	-27.578	34.763	-27.578	34.763	-27.578	34.763	-27.578
Minimabeleid	2.350	0	2.140	0	2.079	0	2.079	0	2.079	0
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.614	-3.775	6.270	-3.389	5.776	-2.895	5.766	-2.895	5.765	-2.895
Onderwijshuisvesting	5.796	-169	4.783	-236	5.133	-236	5.920	-236	6.036	-236
Schuldhulpverlening	1.275	-16	1.577	-10	1.577	-10	1.577	-10	1.577	-10
Totaal programma	**83.059**	**-32.589**	**73.633**	**-31.214**	**71.126**	**-30.719**	**71.520**	**-30.719**	**70.959**	**-30.719**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Gezondheid	4.030	-29	4.094	-29	4.094	-29	4.095	-29	4.095	-29
Kunst en cultuur	6.194	-316	5.217	-35	4.593	-10	6.284	-10	6.299	-10
Media	2.362	0	2.421	0	2.421	0	2.421	0	2.421	0
Overige voorzieningen	167	-37	96	-37	96	-37	96	-37	96	-37
Sociaal-cultureel werk	4.336	-3.075	3.998	-581	4.219	-581	4.207	-581	4.174	-581
Sportaccommodaties	5.629	-2.285	6.323	-1.493	6.113	-1.493	6.032	-1.493	6.035	-1.493
Sportbeleid en activering	3.446	-574	3.507	-276	3.407	-276	3.407	-276	3.807	-276
Musea	139	-311	99	-80	99	-80	98	-80	98	-80
Totaal programma	**26.304**	**-6.626**	**25.755**	**-2.530**	**25.042**	**-2.505**	**26.641**	**-2.505**	**27.025**	**-2.505**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte										
Riolering	6.969	-8.515	7.062	-8.803	7.062	-8.803	7.062	-8.803	7.062	-8.803
Afvalverwijdering bedrijven	637	-534	653	-558	653	-558	653	-558	653	-558

bedragen x € 1.000

Producten	2022		2023		2024		2025		2026	
Wegen, straten en pleinen	11.495	-872	12.282	-472	11.726	-472	11.804	-472	11.991	-472
Afvalverwijdering particulieren	13.538	-15.815	14.601	-16.199	14.586	-16.849	14.599	-16.849	14.660	-16.849
Begraafplaatsen en crematoria	378	-239	319	-239	313	-239	310	-239	309	-239
Hondenwacht	362	-535	355	-535	355	-535	355	-535	355	-535
Milieubeheer	1.947	0	2.221	0	2.204	0	2.194	0	2.226	0
Openbaar groen	8.096	-187	8.511	-80	8.637	-80	8.700	-80	8.768	-80
Projecten milieu en buitengebied	3.868	-1.610	5.768	-2.531	2.455	0	2.505	0	2.505	0
Projecten openbare ruimte	607	0	530	0	530	0	600	0	530	0
Totaal programma	**47.897**	**-28.307**	**52.301**	**-29.416**	**48.520**	**-27.536**	**48.781**	**-27.536**	**49.059**	**-27.536**
Programma 5. Economie										
Economische ontwikkeling	1.550	-361	2.240	0	1.790	0	1.765	0	1.765	0
Haven	2.031	-548	3.802	-548	997	-548	1.020	-548	1.090	-548
Industrieterreinen	14.974	-17.722	2.926	-4.834	437	-821	437	-821	437	-821
Evenementen en stadspromotie	874	0	1.062	0	1.017	0	993	0	998	0
Recreatie en toerisme	1.227	-297	1.217	-22	1.008	-38	1.005	-38	1.004	-38
Totaal programma	**20.656**	**-18.929**	**11.247**	**-5.405**	**5.249**	**-1.407**	**5.220**	**-1.407**	**5.294**	**-1.407**
Programma 6. Stadscentrum										
Kermissen	212	-176	274	-199	239	-199	220	-199	220	-199
Centrumontwikkeling algmeen	974	0	997	-210	477	-210	352	-210	352	-210
Herontwikkeling Walkwartier	2.053	-1.881	439	-251	37	0	478	0	971	0
Markten	81	-93	110	-93	101	-93	96	-93	96	-93
Totaal programma	**3.320**	**-2.150**	**1.821**	**-753**	**854**	**-502**	**1.147**	**-502**	**1.640**	**-502**
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit										
Parkeren	1.989	-1.814	2.251	-2.412	2.037	-2.413	2.090	-2.412	2.124	-2.413
Verkeer	1.609	-16	2.292	-16	1.749	-36	1.730	-36	1.748	-36
Ruimtelijke ordening	3.192	-303	4.262	-265	3.739	-265	3.739	-265	3.312	-265
Strategische projecten/samenwerking	6.377	-3.270	6.353	-2.888	577	0	577	0	577	0
Volkshuisvesting	4.518	-4.702	4.434	-3.002	4.434	-3.002	4.434	-3.002	4.434	-3.002
Woningbouwcomplexen	9.451	-13.622	7.771	-9.934	5.399	-7.206	5.790	-8.158	4.561	-6.554
Overige bedrijfsmatige activiteiten	7.345	-6.622	8.473	-8.024	1.946	-1.322	1.068	-468	1.067	-468
Totaal programma	**34.481**	**-30.350**	**35.836**	**-26.542**	**19.883**	**-14.244**	**19.428**	**-14.341**	**17.824**	**-12.738**
Programma 8. Veilige omgeving										
Integrale veiligheid	1.008	-12	890	-12	891	-12	891	-12	891	-12
Toezicht en handhaving openbare orde	1.562	-80	2.226	-80	2.226	-80	2.226	-80	2.226	-80
Veiligheidsregio	5.640	0	5.949	0	5.949	0	5.949	0	5.949	0
Totaal programma	**8.210**	**-92**	**9.065**	**-92**	**9.066**	**-92**	**9.066**	**-92**	**9.066**	**-92**

bedragen x € 1.000

Producten	2022		2023		2024		2025		2026	
Programma 9. Besturen in verandering van tijden										
College	1.529	0	1.180	0	1.180	0	1.180	0	1.180	0
Dienstverlening	2.191	-1.035	2.414	-960	2.623	-1.520	2.623	-1.520	2.615	-1.520
Overhead	37.456	-4.505	36.023	-3.312	34.134	-3.132	33.126	-3.114	32.692	-3.114
Raad en raadscommissies	1.497	0	1.544	0	1.544	0	1.544	0	1.544	0
Rekenkamer	50	0	50	0	50	0	50	0	50	0
Saldo kostenplaatsen	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0
Verkiezingen	273	0	185	0	110	0	110	0	110	0
Wijkgericht werken	1.295	0	1.013	0	1.013	0	1.013	0	1.013	0
Totaal programma	**43.192**	**-5.540**	**41.309**	**-4.272**	**39.555**	**-4.652**	**38.547**	**-4.633**	**38.105**	**-4.633**
Programma 10. Financieel Beleid										
Algemene baten en lasten	50	-866	4.329	-870	4.313	-889	4.388	-884	4.360	-884
Algemene uitkering	0	-220.946	0	-220.103	0	-223.098	0	-227.471	0	-214.039
Dividend en Winstuitkering	0	-100	0	-100	0	-100	0	-100	0	-100
Onvoorzien	300	0	300	0	300	0	300	0	300	0
Overige belastingen	5	-259	5	-302	5	-302	5	-302	5	-302
OZB belasting	1.578	-21.993	1.643	-22.624	1.595	-22.695	1.624	-22.695	1.624	-22.695
Reserveringen	54	0	54	0	54	0	54	0	54	0
Treasury	270	-1.097	383	-1.077	-30	-1.058	-155	-1.043	-104	-1.044
Totaal programma	**2.258**	**-245.261**	**6.715**	**-245.076**	**6.237**	**-248.142**	**6.217**	**-252.494**	**6.239**	**-239.063**
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	**367.660**	**-382.284**	**362.238**	**-354.419**	**319.495**	**-331.720**	**319.610**	**-336.150**	**318.019**	**-321.116**

bedragen x € 1.000

Producten: mutaties in reserves	2022		2023		2024		2025		2026	
	Lasten	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
Programma 1. Welzijn en zorg										
Jeugdwerk	0	-266	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg	0	-1.586	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo algemeen	0	-100	0	-200	0	-200	0	-200	0	0
Wmo begeleiding en dagbesteding	0	-175	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo beschermd wonen	5.800	-3.548	0	-2.833	0	0	0	0	0	0
Wmo collectieve voorzieningen	6.933	-1.795	1.400	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**12.733**	**-7.470**	**1.400**	**-3.033**	**0**	**-200**	**0**	**-200**	**0**	**0**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Arbeidsparticipatie	0	-979	0	-1.400	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	-530	0	-265	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26

bedragen x € 1.000

Producten	2022		2023		2024		2025		2026	
Onderwijshuisvesting	0	-976	0	-289	0	-29	0	-29	0	-29
Schuldhulpverlening	0	-13	0	-18	0	-18	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**-2.524**	**0**	**-1.998**	**0**	**-73**	**0**	**-55**	**0**	**-55**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Gezondheid	0	-93	0	0	0	0	0	0	0	0
Kunst en cultuur	0	-2.375	300	-28	300	-28	0	0	0	0
Musea	0	-63	0	-23	0	-23	0	-23	0	-23
Overige voorzieningen	0	-44	0	0	0	0	0	0	0	0
Sociaal-cultureel werk	3.842	-1.320	1.722	-2.704	12	-621	12	-311	12	-169
Sportaccommodaties	308	-386	0	-152	0	-136	0	-135	0	-135
Totaal programma	**4.150**	**-4.280**	**2.022**	**-2.906**	**312**	**-808**	**12**	**-469**	**12**	**-327**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte										
Afvalverwijdering particulieren	0	-160	90	-1.023	91	-365	91	-383	91	-446
Milieubeheer	0	-35	0	-107	0	-90	0	-80	0	-112
Openbaar groen	830	-1.116	0	-33	0	-33	0	-33	0	-33
Projecten milieu en buitengebied	1.561	-1.077	900	-706	500	0	900	0	0	0
Projecten openbare ruimte	0	-190	0	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	-204	0	-36	0	-36	0	-36	0	-36
Wegen, straten en pleinen	0	-675	0	-61	0	-61	0	-61	0	-33
Totaal programma	**2.391**	**-3.457**	**990**	**-1.966**	**591**	**-585**	**991**	**-594**	**91**	**-659**
Programma 5. Economie										
Economische ontwikkeling	0	-125	0	-125	0	-25	0	0	0	0
Haven	1.500	-1.075	0	-2.800	0	0	0	0	0	0
Industrieterreinen	2.411	-32	1.522	-16	0	-16	0	-16	0	-16
Recreatie en toerisme	500	-449	0	-41	0	-25	0	-25	0	-25
Totaal programma	**4.411**	**-1.681**	**1.522**	**-2.981**	**0**	**-66**	**0**	**-40**	**0**	**-40**
Programma 6. Stadscentrum										
Centrumontwikkeling algmeen	650	-383	650	-465	0	-50	0	0	0	0
Herontwikkeling Walkwartier	888	-318	1.395	-30	820	-30	440	-30	0	-30
Totaal programma	**1.538**	**-701**	**2.045**	**-495**	**820**	**-80**	**440**	**-30**	**0**	**-30**
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit										
Overige bedrijfsmatige activiteiten	811	-1.385	221	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	245	-318	0	-182	34	-32	0	-47	0	-79
Ruimtelijke ordening	39	-299	0	-228	0	0	0	0	0	0
Strategische projecten/samenwerking	1.684	-4.347	6.010	-5.139	1.246	-866	707	-328	684	-305
Verkeer	9.250	-182	470	-67	5.470	-67	9.314	-66	2.314	-66

bedragen x € 1.000

Producten	2022		2023		2024		2025		2026	
Volkshuisvesting	350	-52	0	0	0	0	0	0	0	0
Woningbouwcomplexen	22.387	-18.216	2.166	-3.382	6.810	-3	7.368	0	1.993	0
Totaal programma	**34.766**	**-24.799**	**8.867**	**-8.999**	**13.559**	**-967**	**17.389**	**-441**	**4.991**	**-451**
Programma 8. Veilige omgeving										
Veiligheidsregio	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 9. Besturen in verandering van tijden										
College	103	-383	103	0	103	0	103	0	103	0
Dienstverlening	0	-71	0	0	0	0	0	0	0	0
Overhead	4.154	-3.632	456	-1.427	442	-357	447	-153	478	0
Verkiezingen	0	-80	0	0	0	0	0	0	0	0
Wijkgericht werken	0	-59	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**4.257**	**-4.225**	**559**	**-1.427**	**545**	**-357**	**550**	**-153**	**581**	**0**
Programma 10. Financieel Beleid										
Reserveringen	0	-2.563	0	-2.423	0	-2.231	0	-2.097	0	-1.963
Treasury	912	0	926	0	921	0	920	0	920	0
Totaal programma	**912**	**-2.563**	**926**	**-2.423**	**921**	**-2.231**	**920**	**-2.097**	**920**	**-1.963**
TOTAAL MUTATIES RESERVES	**65.158**	**-51.700**	**18.331**	**-26.229**	**16.748**	**-5.367**	**20.302**	**-4.079**	**6.595**	**-3.526**
RESULTAAT	**432.818**	**-433.984**	**380.569**	**-380.649**	**336.243**	**-337.087**	**339.912**	**-340.229**	**324.614**	**-324.642**

7. Financieel overzicht totale begroting volgens taakvelden

Het volgende overzicht laat de lasten en baten per programma zien, inclusief alle mutaties uit deze programmabegroting.

bedragen x € 1.000

Taakvelden	2022		2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0. Bestuur en ondersteuning										
0.1 Bestuur	3.076	0	2.774	0	2.774	0	2.774	0	2.774	0
0.10 Mutaties reserves	65.158	-51.700	18.331	-26.229	16.748	-5.367	20.302	-4.079	6.595	-3.526
0.10 Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	1.833	-1.020	2.017	-960	2.152	-1.520	2.152	-1.520	2.152	-1.520
0.4 Overhead	37.456	-4.505	36.023	-3.312	34.134	-3.132	33.126	-3.114	32.692	-3.114
0.5 Treasury	270	-1.197	383	-1.177	-30	-1.158	-155	-1.143	-104	-1.144
0.61 OZB woningen	0	-12.819	0	-13.196	0	-13.196	0	-13.196	0	-13.196
0.62 OZB niet-woningen	0	-9.069	0	-9.323	0	-9.394	0	-9.394	0	-9.394
0.63 Parkeerbelasting	19	-1.369	19	-1.922	19	-1.923	18	-1.922	18	-1.923
0.64 Belastingen overig	2.150	-640	2.208	-850	2.159	-850	2.189	-850	2.189	-850
0.7 Algemene uitkering en over	0	-220.946	0	-220.103	0	-223.098	0	-227.471	0	-214.039
0.8 Overige baten en lasten	-695	-866	3.583	-870	3.567	-889	3.642	-884	3.614	-884
Totaal groep	**109.266**	**-304.130**	**65.338**	**-277.942**	**61.523**	**-260.527**	**64.048**	**-263.571**	**49.930**	**-249.589**
1. Veiligheid										
1.1 Crisisbeheers en brandweer	5.640	0	5.949	0	5.949	0	5.949	0	5.949	0
1.2 Openb orde en veiligheid	3.069	-92	3.677	-92	3.678	-92	3.678	-92	3.678	-92
Totaal groep	**8.709**	**-92**	**9.626**	**-92**	**9.627**	**-92**	**9.627**	**-92**	**9.627**	**-92**
2. Verkeer, vervoer en waterst										
2.1 Verkeer en vervoer	13.164	-888	14.885	-488	13.762	-508	13.890	-508	14.025	-508
2.2. Parkeren	1.970	-445	2.232	-490	2.018	-490	2.072	-490	2.105	-490
2.4 Economische havens en waterw	2.031	-548	3.802	-548	997	-548	1.020	-548	1.090	-548
Totaal groep	**17.166**	**-1.882**	**20.918**	**-1.526**	**16.777**	**-1.546**	**16.982**	**-1.546**	**17.221**	**-1.546**
3. Economie										
3.1 Economische ontwikkeling	1.550	-361	2.240	0	1.790	0	1.765	0	1.765	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastruct	23.345	-25.113	10.351	-12.019	1.093	-1.053	220	-199	220	-199
3.4 Economische promotie	465	-326	459	-326	450	-326	446	-326	451	-326
Totaal groep	**25.360**	**-25.799**	**13.051**	**-12.345**	**3.334**	**-1.379**	**2.431**	**-525**	**2.436**	**-525**
4. Onderwijs										
4.2 Onderwijshuisvesting	5.796	-169	4.783	-236	5.133	-236	5.920	-236	6.036	-236
4.3 Onderwijsbel en leerlingenz	6.703	-3.758	6.304	-3.372	5.810	-2.878	5.800	-2.878	5.800	-2.878

bedragen x € 1.000

Taakvelden	2022		2023		2024		2025		2026	
Totaal groep	**12.499**	**-3.927**	**11.087**	**-3.608**	**10.943**	**-3.113**	**11.720**	**-3.113**	**11.835**	**-3.113**
5. Sport, cultuur en recreatie										
5.1 Sportbeleid en activering	1.462	-298	1.336	0	1.236	0	1.236	0	1.236	0
5.2 Sportaccommodaties	7.692	-2.615	8.557	-1.823	8.346	-1.823	8.265	-1.823	8.668	-1.823
5.3 Cultuurpresent, prod en part	4.921	-306	3.910	-26	3.261	-1	4.932	-1	4.927	-1
5.4 Musea	1.385	-321	1.378	-89	1.402	-89	1.422	-89	1.442	-89
5.5 Cultureel erfgoed	34	0	36	0	36	0	36	0	36	0
5.6 Media	2.817	0	2.912	0	2.784	0	3.225	0	3.719	0
5.7 Openbaar groen en recreatie	9.478	-473	9.981	-91	9.852	-107	9.887	-107	9.955	-107
Totaal groep	**27.790**	**-4.012**	**28.108**	**-2.029**	**26.918**	**-2.019**	**29.003**	**-2.019**	**29.982**	**-2.019**
6. Sociaal Domein										
6.1 Samenkracht en burgerpartici	21.123	-14.600	23.083	-8.128	16.087	-928	16.017	-928	15.783	-928
6.3 Inkomensregelingen	45.326	-27.594	38.050	-27.588	37.785	-27.588	37.785	-27.588	37.785	-27.588
6.4 Begeleide participatie	17.270	-26	16.710	-69	15.870	-69	15.315	-69	14.536	-69
6.5 Arbeidsparticipatie	5.150	-480	5.276	0	5.478	0	5.650	0	5.753	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	6.161	-267	7.783	-267	7.828	-267	7.828	-267	7.726	-267
6.71A Hulp bij het huishouden (Wmo)	8.736	0	9.116	0	9.097	0	8.654	0	8.641	0
6.71B Begeleiding (Wmo)	8.939	0	8.666	0	8.666	0	8.666	0	8.666	0
6.71C Dagbesteding (Wmo)	2.091	0	2.091	0	2.091	0	2.091	0	2.091	0
6.71D Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	795	-1.065	795	-1.152	795	-1.152	795	-1.152	795	-1.152
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.126	0	2.126	0	2.126	0	2.126	0	2.126	0
6.81A Beschermd wonen (Wmo)	15.574	0	21.388	0	18.800	0	18.806	0	18.814	0
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	6.082	-113	3.331	-113	3.331	-113	3.331	-113	3.331	-113
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	29.877	0	28.425	0	26.212	0	25.790	0	25.860	0
Totaal groep	**169.251**	**-44.145**	**166.841**	**-37.317**	**154.167**	**-30.117**	**152.855**	**-30.117**	**151.908**	**-30.117**
7. Volksgezondheid en milieu										
7.1 Volksgezondheid	9.776	-70	9.704	-70	9.644	-70	9.645	-70	9.645	-70
7.2 Riolering	6.969	-8.515	7.062	-8.803	7.062	-8.803	7.062	-8.803	7.062	-8.803
7.3 Afval	14.017	-16.349	15.100	-16.757	15.085	-17.407	15.098	-17.407	15.159	-17.407
7.4 Milieubeheer	5.071	-1.301	7.151	-2.531	3.925	0	3.915	0	3.947	0
7.5 Begraafplaatsen en cremat	378	-239	319	-239	313	-239	310	-239	309	-239
Totaal groep	**36.211**	**-26.475**	**39.336**	**-28.400**	**36.028**	**-26.520**	**36.029**	**-26.520**	**36.122**	**-26.520**
8. Volkshuisves, RO en sted vern										
8.1 Ruimte en leefomgeving	11.517	-3.897	12.407	-3.153	5.485	-265	5.410	-265	4.975	-265

bedragen x € 1.000

Taakvelden	2022		2023		2024		2025		2026	
8.1 Ruimte en leefomgeving	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8.2 Grondexpl (niet-bedrijven)	10.531	-14.922	9.423	-11.234	7.008	-8.506	7.374	-9.458	6.145	-7.853
8.3 Wonen en bouwen	4.518	-4.702	4.434	-3.002	4.434	-3.002	4.434	-3.002	4.434	-3.002
Totaal groep	**26.565**	**-23.521**	**26.265**	**-17.389**	**16.926**	**-11.773**	**17.218**	**-12.725**	**15.553**	**-11.120**
RESULTAAT	**432.818**	**-433.984**	**380.569**	**-380.649**	**336.243**	**-337.087**	**339.912**	**-340.229**	**324.614**	**-324.642**

8. Totaaloverzicht subsidies

Hierna geven we een overzicht van alle uitgaande subsidieregelingen per programma en per product (bedragen in euro's).

Omschrijving	Begroting 2023
Programma 1. Welzijn en zorg	
Jeugdwerk	
R-1001 Subsidies Jeugd- en jongerenactiviteiten	32.909
R-1002 Subsidies Kindervakantieactiviteiten	27.924
R-1003 Subsidies Org. plattelandsjongeren (KPJ`s)	5.183
R-1005 Subsidies Wijkst. Samenlevingsopbouw	50.882
R-1022 Subsidies Scoutinggroepen	65.300
R-1046 Subsidie Werkgroep homosexualiteit NVIH/COC	7.569
R-1063 Subsidie Sahelp	2.736
R-1075 Declaratiereg ONS Welzijn Straatspeeldag	3.913
R-1083 Projectbudget Jongerenraad	10.342
R-1095 Stelpost Projecten Mondiale Bewustwording	2.836
R-1143 Subsidie Jeugdorganisatie Aktie Fix	231
R-1145 Uitkering Legaat van Cooth	6.219
R-1199 Subsidies Mondiale Bewustwording	267
R-1209 Subsidie Kinder Aktie Komite Ruwaard	10.870
R-1220 Subsidie lening Kempke Scouting Ravenstein	4.610
R-1224 Eigen budget Jongerenraad	1.081
R-1229 Stelpost Jeugdparticipatie	4.680
R-1236 Declaratiesubsidie Huurkosten Jongerenraad	9.798
R-167 Subsidie St. Dorpsblad Torenklanken Geffen	1.601
Totaal Jeugdwerk	**248.951**
Jeugdzorg	
R-178 Subsidie ONS welzijn jeugd	4.580.965
Totaal Jeugdzorg	**4.580.965**
Wmo collectieve voorzieningen	
R-1026 Subsidies Migrantenorganisaties	12.224
R-1027 Subsidies Instellingen voor Beschermd Wonen	6.210
R-1028 Subsidies Ouderenbonden	76.647
R-1050 Subsidie St. Slachtofferhulp Nederland	29.211
R-1064 Subsidie KBO-kring Oss	2.001
R-1066 Subsidie Seniorenraad (O.S.O.)	8.541
R-1078 Subsidieregeling Woontussenvoorzieningen	6.870
R-1114 Subsidie Lokale Act. Novadic-Kentron	77.107
R-1137 Budgetsubsidie St. Vluchtelingenwerk Oss	212.252

Omschrijving	Begroting 2023
R-1200 Subsidies Huurkosten (indirecte subsidies)	76.181
R-1214 Subsidies handwerkgroepen ouderen	685
R-1215 Subsidie Bonte Hoef / H.Hart	8.288
R-1223 Stelpost verdeelplan Projecten WMO	8.901
R-1234 Subsidies maatschappelijke dienstverlening	165.569
R-1249 Subsidie Stichting NAH4US	2.703
R-1251 Subsidie Adviesraad Sociaal Domein	97.307
R-179 Subsidie ONS welzijn volwassenen	5.419.802
R-180 Subsidie reg act maatsch. opvang	69.773
R-190 Subsidies Proeftuin Ruwaard	1.295.742
Totaal Wmo collectieve voorzieningen	**7.576.014**
Totaal Programma 1. Welzijn en zorg	**12.405.930**
Programma 2. Werk, Inkomen en Onderwijs	
Minimabeleid	
R-1244 Subsidies Tegen Armoede	422.782
Totaal Minimabeleid	**422.782**
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	
R-1127 Budgetsubsidie St. Volksuniversiteit Oss eo	96.166
R-165 Subsidie VVE Ravengaarde	4.417
Totaal Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**100.583**
Totaal Programma 2. Werk, Inkomen en Onderwijs	**523.365**
Programma 3. Ontmoeten, Sport en Cultuur	
Gezondheid	
R-1023 Subsidies EHBO-verenigingen	1.741
R-1072 Subsidie Ypsilon regio Oss	606
R-1097 Subsidies lokale afdelingen Zonnebloem	4.549
R-1109 Subsidie Stichting Ons Klupke	491
R-1191 Stichting VPTZ Oss - Maasland	36.108
R-1232 Subsidie Stichting Reanimatie Oss	2.585
R-181 Subsidies innovatie sociaal domein	40.500
R-195 Subsidie dekkend netwerk AED`s	59.465
Totaal Gezondheid	**146.045**
Kunst en cultuur	
R-1007 Subsidies Gilden en Schutterijen	1.123

Omschrijving	Begroting 2023
R-1008 Subsidies Harmonieën en Fanfares	115.908
R-1009 Subsidies Heemkundeverenigingen	29.767
R-1012 Subsidies Opera- en Operettеverenigingen	19.761
R-1014 Subsidies Toneelgezelschappen	39.531
R-1016 Subsidies Zelfstandige Zangkoren	18.134
R-1033 Subsidie Orgelkring FC Smits	872
R-1034 Subsidie Parochie MOO voor aanlichten kerk	140
R-1036 Subsidie Rollend creatief (Megen)	1.606
R-1065 Subsidie Maaslandgilde	3.728
R-1079 Subsidieregeling Geschiedschrijving gem.Oss	994
R-1082 Subsidie Fantastival	40.285
R-1088 Stelpost Stimulering Kleine Verenigingen	28.486
R-1102 Subsidie Stichting Popkollektief regio Oss	18.809
R-1125 Budgetsubsidie St. Theater De Lievekamp	1.217.926
R-1126 Budgetsubsidie Stichting Muzelinck	917.964
R-1138 Stichting Overleg Kunstzinnige Vorming Oss	36.045
R-1166 Subsidie Genootschap Beeldende kunst	2.374
R-1196 Subsidie Huur, Onderhoud Ravensteinse Molen	27.029
R-1206 Subsidies Big Bands en Muziekkappellen	17.094
R-1217 Subsidie Werkgroep Woord	6.258
R-1219 Interculturele activiteiten	4.387
R-168 Subsidies Molenaarsverenigingen	8.357
R-172 Subsidie Groene Engel	336.281
R-192 Subsidie Poëzie Podium	1.081
R-196 Subsidie stichting Veteranen Oss	1.565
R-198 Subsidie Drumband Dedico Demen	2.702
R-199 Subsidie Stichting Archeologie Maasland	5.902
R-200 Subsidie Stichting Smederij Verhoeven	1.284
R-206 Subsidies Cultuurfonds Professionele Kunst	50.000
R-207 Subsidie Trots '54	5.000
Totaal Kunst en cultuur	**2.960.393**
Media	
R-1025 Subsidies Sublokale Omroepen	16.310
R-1054 Subsidie Stichting Omroep Maasland	311.798
R-1124 Budgetsubsidie St. Openbare Bibliotheek Oss	2.085.250
Totaal Media	**2.413.358**
Sociaal-cultureel werk	
R-1018 Subsidies Vrouwenorganisaties	9.060
R-1067 Subsidie De Beestenbergh	11.863
R-1068 Subsidie Speeltuin Elckerlyc	58.310

Omschrijving	Begroting 2023
R-1160 Subsidie Gemeensch.huis Acropolis Personeel	31.338
R-1161 Subsidie Stichting Wijkcentrum Ruwaard	69.687
R-1165 Subsidies Cursussen Vrouwenorganisaties	1.515
R-1256 Subsidie Stichting Rechtswinkel Oss	13.624
R-127 Subsidie Gemeensch.huis Megen Acropolis Huur	5.205
R-170 Subsidies beheerstichtingen	69.528
R-208 Subsidies Thuis in de buurt	50.000
Totaal Sociaal-cultureel werk	**320.130**
Sportbeleid en activering	
R-1030 Subsidies Jeugdleden Sportverenigingen	65.103
R-1085 Subsidies Stratenlopen c.a.	2.867
R-1090 Stelpost sportstimulering, verenigingskader	17.076
R-1257 Subsidie Sport Expertise Centrum	815.089
R-183 Subsidie Sportbedrijf Talentencampus	65.281
R-189 Subsidie TOP Oss	4.384
Totaal Sportbeleid en activering	**969.800**
Totaal Programma 3. Ontmoeten, Sport en Cultuur	**6.809.726**
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	
Openbaar groen	
R-1061 Subsidie Stichting Landschapsbeheer	5.904
R-203 Subsidie Stichting Landerij VanTosse	15.136
Totaal Openbaar groen	**21.040**
Projecten milieu en buitengebied	
R-1135 Budgetsubsidie St. Dierenopvang Maasland	247.436
R-186 Subsidie Global Goals Oss	10.812
R-203 Subsidie Stichting Landerij VanTosse	528
Totaal Projecten milieu en buitengebied	**258.776**
Totaal Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	**279.288**
Programma 5. Economie	
Evenementen en stadspromotie	
R-1019 Subsidies Carnavalsverenigingen	2.843
R-1020 Subsidies Oranjecomitees	5.824
R-1021 Subsidies St.Nicolaascomitees	2.677
R-1037 Subsidie Stichting Herpen in woord en beeld	354

Omschrijving	Begroting 2023
R-1038 Subsidie Stichting Kiosk	8.402
R-1039 Subsidie Stichting Oss Cultureel	20.761
R-1041 Subsidie Werkgroep Cultuur	3.150
R-1080 Subsidieregeling Koningsdag Basisscholen	2.326
R-1096 Subsidieregeling Eenmalige Evenementen	88.251
R-1111 Subsidies Stichtingen Carnavalsvieringen	18.482
R-1112 Subsidies Imkerverenigingen	350
R-1178 Subsidie Het vierde beeld	3.942
R-173 Subsidie Maasdijk Marathon	19.346
Evenementen en stadspromotie	**176.708**
Recreatie en toerisme	
R-1062 Subsidie IVN	5.957
R-1198 Subsidie Je treft `t in Oss	14.806
R-1250 Subsidies lokale recreatie en toerisme	36.921
R-1260 Subsidie Stichting Maasmeanders	17.298
Totaal Recreatie en toerisme	**74.982**
Totaal Programma 5. Economie	**251.690**
Programma 6. Stadscentrum	
Centrumontwikkeling algemeen	
R-1254 Subsidie Winterland	30.000
R-197 Subsidie Centrummanagement Living Statues	10.812
R-204 Subsidie Stichting Centrummanagement Oss	86.495
Totaal Centrumontwikkeling algemeen	**127.307**
Programma 6. Stadscentrum	**127.307**
Programma 7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	
Verkeer	
R-1029 Subsidies Buurtbusverenigingen	6.739
R-188 Subsidie Stichting Wijkbus Oss	25.000
R-202 Subsidie Stichting de Maasveren	24.000
Totaal Verkeer	**55.739**
Totaal Programma 7. Verstedelijk, wonen mobiliteit	**55.739**
Programma 8. Veilige omgeving	

Omschrijving	Begroting 2023
Integrale veiligheid	
R-100 Subsidie Stichting Radar	45.970
Totaal Integrale veiligheid	**45.970**
Totaal Programma 8. Veilige omgeving	**45.970**
Eindtotaal	**20.499.015**

Hierna geven we een overzicht van de belangrijkste inkomende subsidies per programma over het jaar 2021 (bedragen in euro's).

Subsidies per programma	**Bedrag in €**
Programma 1. Welzijn en zorg	*169.500*
Schadewijk	110.000
	59.500
Overige subsidies	
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur	*1.032.574*
SPUK zwembaden	343.391
Regeling specifieke uitkering stimulering sport	471.867
Sportakkoord	65.000
Lokale preventieakkoorden	50.000
Combinatiefuncties/buurtsportcoaches	69.000
Overige subsidies	33.316
Programma 4. Klimaat, energie en openbare ruimte	*862.035*
Regeling Reductie Energieverbruik	731.278
Subsidiestelsel Natuur en Landschap subsidie	61.689
Overige subsidies	69.068
Programma 5. Economie	*172.990*
Subsidie Digitale werkplaatsen	50.000
Subsidie Hybride leeromgeving Pivot Park	60.000
Overige subsidies	62.990
Programma 7. Verstedelijking, wonen en mobiliteit	*960.762*
Mensgerichte maatregelen	119.000
Voorbereiding, begeleiding en toezicht subsidie Geluidsanering	521.864
Subsidie uitvoeringskosten gevelmaatregelen	53.694
Verkeer en vervoersregelingen	266.204
Programma 8. Veilige omgeving	*292.000*
Totaal	**3.489.861**